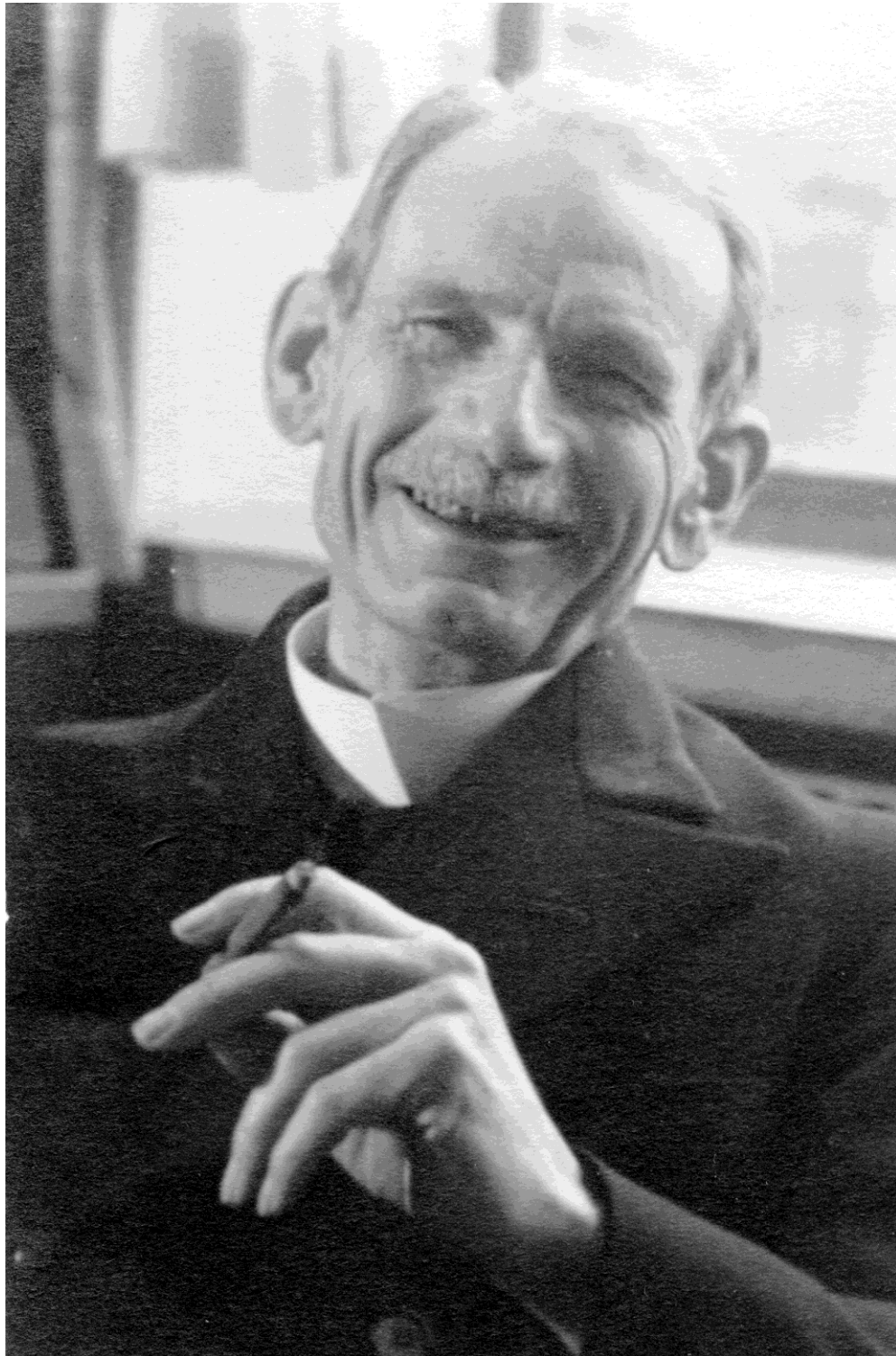

Postbud, Anders Peder Olsens erindringer.
Født i Farum d. 15-3-1871, død i København 1955.
Faderen: Klokker ved Farum Kirke, Jens Olsen,
født d. 26-5-1837, død d. 1-9-1916.
Moderen: Karen Kirstine Bendtsdatter,
Født d. 1-1-1834, død d. 13-5-1897.

Register.

Afsnit.	Side.				
1	3.	Indledning.	23	56.	Et arbejderbal.
2	3.	Om far og mor.	24	58.	Brevet til Skovrider-gården.
3	4.	Bedstemor fortæller.	25	60.	Postmedhjælper som dreng.
4	6.	Krybskytten Hans Vilm.	26	62.	Kirkegårdskonerne.
5	9.	Min første barndom.	27	63.	Kirkeklokkerne.
6	10.	Asylet.	28	66.	Den døvstumme skomager.
7	12.	Vogterdrengen.		67.	Morten Sørn.
8	17.	Lillejuleaften.	29	68.	Et rigsdagsvalg.
9	18.	Skoletiden.	30	70.	En sprøjtemønstring.
10	20.	Det hjemlige arbejde i drengsårene	31	73.	Socialisten.
			32	74.	Far går med dyrlægeregninger.
11	30.	En aften i borgerstuen.	33	77.	Trine Adolf
12	33.	Tjenestedrengen.		78.	Sessionen.
13	38.	Hønsekræmmeren.	34	81.	Et marked i byen.
14	39.	Den gamle sorte malkehest.	35	83.	Karen Andres.
15	40.	Per Skræder.	36	84.	Ole Skomager.
16	41.	Da vores hus brændte.	37	86.	Landpostreserve.
17	44.	Smeden.	38	87.	En lille fejltagelse
18	46.	En københavnstur.	39	88.	Reservepostbud i København
19	49.	Stine Hans Kristians.	40	94.	Et forsøg som spillemand ved garden
20	51.	Pottekaren.	41		
21	52.	Jens Pesen i Sortemosen.	42		
22	53.	Et uvejr.			

Forord.

Disse historier er skrevet af Anders Peder Olsen, som af min far altid blev kaldt "Onkel Anders". Han har åbenbart lidt af skrivekløe, i hvert har han efterladt sig nogle herlige fortællinger. Omkring 1952 har min far affotograferet historierne. Han har skrevet historierne af, og jeg har scannet dem ind i min computer. Begge processer giver desværre mulighed for fejl. Jeg har ikke ændret i det skrevne, dog er navneord skrevet med småt, enkelte ord er skrevet med moderne stavemåde og der tilføjet nogle kommaer. Derudover er der kun de utilsigtede tekniske fejl. Det ser ud som om jeg mangler en historie om Far der indsamlede penge til kirkens opvarmning. Forsidebilledet er taget af min far i 1941.

Billederne til en sprøjtemønstring er hentet fra "Farun nyt" 1985 Nr 13 26. marts 10. årgang. I historien om Per Skrædder optræder ordet "begribsp". Det er ikke lykkedes min at finde ud af hvad der egentlig skulle stå.

Historierne er, bortset fra de tre sidste, fra sidst i 1870-erne til begyndelsen af 1880-erne.

Jesper Breval

April 1997

Indledning.

Afsnit 1

Min fødeby Farum var en temmelig stor landsby med en 8-9 store gårde og et tilsvarende antal huse, samt kirke, præstegård, apotek, et par købmænd, kro og rejsstald, så det var jo ikke en helt lille landsby.

Byen ligger i en af nordsjællands smukkeste egne, er nu en lille købstad, men dengang var den idealet af en landsby med gårde og huse med stråtækte og mosgroede tage og hvidkalkede vægge. Midt i byen stod det mægtige Majtræ, hvis stamme var så tyk, at der skulle en 5-6 drenge til for at kunne spænde om den. I en rundkreds om stammen lå de store sten hvorpå forfædrene havde siddet, når de havde drøftet byens ve og vel. På begge sider af byens gade lå dybe græsbevroede grøfter, hvori spildevandet havde afløb fra gårde og huse, som til tider blandedes med afløbet fra de møddinger som lå ud til gaden, for derefter at ende i byens gadekær til fryd for de snadrende ænder, men det hele tilsammen dannede en skøn harmoni af landlig idyl.

Da byen lå langt fra jernbaner og samfærdselsmidlerne ikke dengang var så gode som de er nu, var det sjældent der kom fremmede til byen. Biler fandtes jo ikke. og det var en hel begivenhed når det rygtedes at nogen havde set en

"Væltepeter" komme kørende igennem byen, hvorpå der sad en mand på et højt hjul som han trådte rundt med benene, medens han rullede med en vældig fart hen ad vejen, et sådant usædvanligt syn kunne jo give stof til megen samtale. Der levedes et stille og roligt liv i arbejde og nøjsomhed i den lille by, hvor alle kendte hinanden, ja selv hinandens nærmeste omstændigheder, man kunne næsten regne dem for en stor familie, hvis ikke der havde været noget som hed rangforskel, for der var selvfølgelig forskel på en gårdmand og en afbygger, afbyggeren følte sig ikke som ligemand med husmanden, ligesom smeden, som håndværker følte sig lidt hævet over ihvertfald husmanden og indsidderen, men når enhver holdt sig indenfor de rammer hans stilling i samfundet tilkom ham, så kan man jo nok sige at de levede et godt og fordrageligt liv imellem hinanden.

Efter denne lille indledning, vil jeg her nedskrive nogle billeder fra min fødeby i mine drengear, sådan som jeg erindrer dem, når jeg (som ofte sker) i tankerne mindes hvad der dengang hændte og skete, dog strækker disse billeder som er nedskrevet ikke på et længere tidsrum end fra sol står op til den går ned.

Om far og mor.

Afsnit 2

Far og mor var ikke det man kalder stærkt religiøse, det vil sige, at de ikke var af dem som man kalder hellige og som render til hellige møder, og som ikke kan komme sammen uden at synge salmer og kun tale gudeligt. Det var ikke på den måde de viste deres tro, de havde deres indvendig og gik stille med det, men de har nok været lige så troende uden det.

Far og mor gik til alters een gang om året. Det var almindelig skik med en årlig altergang.

Når man ville til alters, måtte man først lade sig indskrive dertil enten hos præsten eller hos degnen. Det var for at de skulle have med i kirken til altergangen.

Når far og mor skulle til alters, så ikklædte far sig det sorte tøj med diplomatfrakken. Mor tog sin sorte kjole på, men ved altergang blev guldhuen ikke benyttet, derfor tog hun sin sorte hue på, den var syet i samme facon som guldhuen, men var overtrukket med sort lasting. Hagebåndene, som var hæftet op på siden, var også sorte. Ved altergang måtte man ikke gerne have nydt noget inden man gik hjemmefra, da man helst skulle nyde alterbordet fastende, men det er jo ikke så nemt at overholde

det, når man er oppe klokken 5 om morgenen, og altergangen først var klokken 9, og når man til daglig plejer van at få frokost klokken 8, kræver maven jo sin ret, derfor tog de sig en ganske lille ret inden de gik til kirke.

Efter altergangen blev altergæsterne, af de udenfor kirken stående, taget i hånden og ønsket til lykke og velsignelse, sådan var skikken.

Så iler far og mor jo hjemad, hvor vi børn havde dækket så pænt et frokostbord som vi formåede, og modtog dem med den samme udtalelse. Så går vi alle til bords og nyder frokosten, vi var jo alle godt sultne, da klokken nu var 12. Resten af dagen går i stilhed, far og mor giver sig af med noget arbejde, eller går en tur gennem skoven og langs søen, men først har far sørget for at blive af med det stive stadstøj, som generede ham en del, særligt det stive kravetøj, som sad og stak ham i halsen. Mor skiftede også kjole, men det var af en anden grund, det var for at spare på den fine sorte kjole.

Så gik de en tur sammen med de mindste børn, de større gik jo deres egne veje. Ja sådan gik søndagen, når far og mor havde været til alters.

Ved altergangen dengang, var der ikke nogen der tænkte på hygiejne eller smittefare, alle altergæsterne drak, ikke alene af det samme krus, men også på samme sted af kruset, hvor en anden lige havde drukket, at det jo kunne være meget smittefarligt, var der ingen der skænkede nogen tanke. Dog må præsten have haft en tanke derom, da han senere drejede kruset, så den næste satte

mundten ved siden af, men når der var mange gæster, og kruset var drejet helt rundt, måtte præsten jo alligevel give vinen af kruset som var benyttet en gang. For at bøde på dette havde præsten så senere en serviet ved hånden hvormed han aftørrede kruset hver gang een havde drukket deraf.

Bedstemor fortæller (min kones mor)

Afsnit 3

Bedstemors fader var snedker på Frederiksberg slot hvor han havde fribolig, dog var det ikke på selve slottet, men i en af kavallerbygningerne, som lå klods op ad de mange hestestalde som hørte til slottet. Der var indrettet en lille hyggelig lejlighed til dem, hvor de boede hyggeligt og rart. men en ting savnede oldemor, og det var en have. Udenfor huset var en stor plads, som var belagt med brosten, og her regnede hun ud, at der kunne blive en dejlig have når brostenene blev brækket op. Hun fik da udvirket tilladelse til at fjerne brostenene og fik der en hyggelig have, som de havde gavn og glæde af i mange år.

Dog, efter en del års forløb, da der var kommet en ny slotsforvalter, og der så blev gjort en del forandringer, måtte de afstå deres lejlighed til en officer som nu skulle have den som embedsbolig, naturligvis med de forbedringer og udvidelser som hørte hans stand til, der var jo selvfølgelig forskel på en officer og en snedker.

En dag kom da den brovtende officer og forlangte at se lejligheden, hvor der jo var meget han ville have forandret, men da han så haven blev han meget begejstret over den og udtalte sin glæde over at nyde sin fritid der. "Den have får de ikke", sagde oldemor, "For den bliver fjernet". "Fjernet, sagde offiseren, hvad vil det sige". "Det vil sige at den gang vi flyttede ind, da var haven fyldt med brosten, som jeg har brækket op-for at danne en have i stedet for, men det fik jeg kun tilladelse til, hvis jeg når jeg en gang flyttede, skulle jeg aflevere haven i samme brolagte stand som den var forhen, og derfor bliver haven fjernet og stenene bliver lagt tilbage på deres plads". Officeren holdt jo på, at det var en vanvittig ide med at have al det arbejde med at lægge stenene på plads, når han gerne ville have haven som den var, men oldemor holdt på sit, hvad hun havde lovet måtte hun holde. Det var vel ikke så meget fordi hun var forlegen for at have med det store brolægningensarbejde at gøre, men da offiseren hele tiden havde udvist en brov tende og overlegen optræden, så mente hun hermed at kunne stemme hans overlegenhed lidt ned. Da det nu viste sig at han ikke kunne overtale hende på den måde, måtte

han jo anslå en anden tone og gav gode ord, lovede at godtgøre hende for hendes arbejde og hendes planter i haven, så gav hun sig også og overlod ham haven som den var, hvis han da kunne løse hende fra sine forpligtelser, hvad han jo nok mente han kunne, og så fik han haven, og hun slap for brolægningen.

Den gamle slotssnedker havde fire døtre, hvoraf bedstemor var den ene af dem. De boede alle fire hjemme hos forældrene på slottet, de havde jo alle deres arbejde i byen, men da der dengang ikke fandtes anden befordring end "Apostlenes heste", så måtte de jo gå frem og tilbage den lange Vesterbrogade, som dengang lå med lange øde strækninger hvor der ingen huse fandtes, og meget sparsomt med belysningen. Her var de jo ikke glade for at gå om aftenen, og hvis de en aften var lidt sent på færde, måtte de have mandlig ledsager til at følge dem hjem. Nå, de var jo dengang forlovet og havde så nemmere ved at få følgeskab. Dog indtraf det en aften, at hun var sent på færde og uden følgeskab, og måtte så alene trave ad de mørke og øde veje. Hun går rask fremad uden at møde nogen, men da hun omtrent havde nået Søndermarken hører hun et selskab komme syngende imod hende, og på sangen kunne hun jo høre at de var godt fulde allesammen. Dem var hun ikke glad for at skulle møde, men hvorledes skulle hun kunne det, da der jo ikke var nogle steder hvor hun kunne skjule sig, men i det samme får hun øje på et skilder hus som stod lige ved, det var tomt, da det ikke mere blev benyttet at vagten, der sprang hun ind for at skjule sig for dem, medens de gik forbi. En del af dem gik da også syngende og hujende forbi skilderhuset, uden at lægge mærke til at hun stod derinde, men der var dog en af dem som fik øje på skilderhuset og fandt det kunne være morsomt at lege lidt med det, han råber da til de andre. "Her skal i se et skilderhus", medens han griber fat i det og snurrer der rundt så hurtigt han kunne. Bedstemor som stod i skilderhuset var jo i en dødelig angst for at han skulle opdage at hun stod derinde, hvad han dog ikke gjorde, dertil var han ikke klarøjet nok, men foruden angsten for at blive set, var det for hende

en tortur at blive at blive snurret rundt, det var nemlig noget hun aldrig havde kunnet tåle, da han havde drejet nogle gange, blev han endelig ked af det, og løb sin vej. Efter hun nu havde stået og sundet sig lidt - hun var jo blevet ør af den karruseltur - sprang hun så ud af skilderhuset og løb resten af vejen og var da snart hjemme og lovede hun aldrig mere ville gå så sent hjem.

Deres bolig lå jo, som før omtalt, lige ved hestestaldene, men da der ikke var vand i køkkenet og heller ikke nogen post udenfor, måtte de hente vand ved posten som hørte til staldene. For at komme til denne vandpost måtte de gå igennem de lange stalde. Det var jo en lidt besværlig måde at skaffe det vand de havde brug for, men det kendtes ikke bedre dengang, og det var en regel at alle fire døtre skulle skifte med at hente vand. Det var de jo også meget villige til, - men det værste ved denne vandbæring var, at de ikke kunne gå i fred for soldaterne som var der i staldene, de var der jo altid på den tid som de vidste at jomfruerne kom og skulle hente vand, - dengang var det nemlig ikke "frøkener" men jomfruer - de følte sig generede af deres tilråb, ska de være vos to lille jomfru, eller lignende, der var dog de af de dristigste som kunne få i sinde at tage dem om livet, når de kom med deres vandspande, men til sidst blev de ked af disse soldaters chikanering, så de lavede strejke og sagde at de ikke ville hente vand mere. "Sikke noget sludder" sagde moderen, "lån mig få spanden, så skal jeg vise jer at jeg godt kan gå der uden at blive chikaneret". Det gik også meget godt på henvejen, men da hun skulle tilbage med den fyldte spand, er der netop en af dem som kommer hen og tager hende om livet - nu var der jo lidt mørkt i stalden, så han har jo ikke kunnet se at det var moderen som gik med spanden, men har troet at det var en af jomfruerne - men hun blev gå gal at hun tog og gav ham hele spandens indhold i hovedet, så vandet flød ned over ham. "Nu håber jeg de kan lade os gå i fred herefter" sagde mor, og gik så hen efter en ny spand vand medens soldaten luskede af, som en våd hund og blev så oven i købet begrinet af kammeraterne. Siden mærkede de ikke nogen efterstræbelser af soldaterne, da de vel har været bange for at de skulle få en lignende medfart.

Hendes mor havde nu altid den vane at skulle have slået en del af på prisen når hun gjorde sine indkøb. man kaldte det at prutte, hun kom da stolt hjem efter sådant et indkøb og fortalte hvor billigt hun havde fået varerne, ja til omtrent det

halve som han havde forlangt, men så havde der naturligvis været en stor forhandling forud inden de blev enige. Det gik jo godt et stykke tid, hvor hun jo var stolt af sit store forretningstalant som bevirkede at hun fik alting så billigt, men en gang fik hun at høre at en anden havde ikke haft nødig at prutte da købmanden ikke havde forlangt mere. Da blev hendes mor vred og gik straks hen til købmanden for at bebrejde ham dette misforhold. Efter han nu rolig havde hørt hendes bebrejdelse, sagde han stilfærdig til hende. Ja, madam Nielsen, det er meget rigtig at jeg kun har forlangt den pris som de gav, af hende, for hun prutter nemlig ikke, men betaler altid det jeg forlanger, men det ved jeg at De absolut skal have slået en del af, og hvis De ikke får det, så køber De intet, derfor er jeg nødsaget til at forlange en højere pris af Dem, så der kan blive noget at slå af på. Efter denne lange forklaring kunne hun jo godt indse at der kunne været noget i hvad han sagde, om hun så holdt op med at prutte ved jeg ikke, men hun har vel næppe gjort det hos ham.

Det med at prutte - som jo er et meget mærkeligt ord for at presse prisen ned - var jo noget som var almindeligt i den tid, det var næsten en hel sport, man hørte jo, når der var købt et stykke tøj, hvorledes de pralede med hvormeget de havde pruttet det ned til, somme tider til under det halve af hvad de forlangte. Det må man jo sige var en usund handle måde med at forlange så meget mere for varen fordi der skulle være noget at slå af på, og hvis der så var en som der var troskyldig nok til at betale det han forlangte, kom han jo til at give alt for meget for det, men noget spændende har der alligevel været ved sådan en handelsmåde, både for køber og sælger ved at se hvem der gik af med sejren.

Oldemor ville jo gerne at hendes døtre kunne få en lidt bedre levestof end den hun selv havde og forberedelsen dertil måtte der jo begyndes på i tide, derfor kom de ikke til at gå i friskolerne, men blev indmeldt i betalingsskolen, der var jo dengang en meget stor forskel på de to skoler, både i lærdom og i omgang.

I den skole gik kun , "Bedre folks børn" en benævnelse som man dengang brugte om dem som hørte til honoratiores.

Ufuldendt.

Skrevet af Anders Peder Olsen.

Krybskytten Hans Vilm.

Afsnit 4

Nede bag skovbrynet ligger tre små huse lunt og godt gemt bag den stire skov som skærmer mod den barske norden vind. Mod den søndre side ligger udstrakte enge med sine mange tørvemoser hvor igennem løber en dejlig rislende å, som krummer og bugter sig gennem engen og munder ud i den nærliggende sø.

Hele dette smukke og idylliske engdrag er jo et meget yndet opholdssted for alle slags fugle, fisk og dyr af alle slags. I det ene af de tre små huse boede Hans Vilm som havde slået sig ned her på dette fredelige sted, her kunne han rigtig dyrke sin nedarvede forkærlighed for naturen og alle dens levende væsener, hvilket han dyrkede på sin egen måde.

Hans Vilm var en lille undersætsig person, men stærk som en bjørn, han bevægede sig hurtigt og havde en lydløs gang, han forstod at gøre brug af alle sine sanser, som var skarpere end almindeligt, dertil var han snu og dreven, vidste aldrig besked om nogen ting, og kunne stille sig meget dum og enfoldig an, når der var noget han ikke ville fortælle, trods at han nok var klogere end de fleste.

Hans Vilms borgerlige erhverv var træskomand, og oven i købet en dygtig træskomand, da ingen i miles omkreds kunne lave så gode træsko som han, de sad nemlig som de var støbt til foden, og var lette som et par sko, så han var en meget søgt træskomand. Men det der havde hans største forkærlighed var at fiske, fange fugle og gå på jagt.

Man skulle jo mene at en mand med de pasioner var kommet på den gale hylde og skulle have været ved jagt- eller forstvæsenet hvor han der langt bedre ville kunne få brug for sine medfødte evner, og hvor han på en lovlig måde kunne dyrke sine pasioner, men deri lå det utillokkende ved sådan et væsen, at det var lovligt af få lagt et gevær i hånden med ordre til at gå ud i skoven og skyde et dyr, det var der ikke meget spændende ved, derimod var krybskyttejagten noget andet, den var der spænding ved og den krævede hans fulde brug af alle hans sanser. At liste sig ud en mørk aften med geværet i hånd, spejdende og lyttende til alle sider om nodet mistænkeligt rørte sig, listende lydløst omkring med hanen spændt og fingeren på aftrækkeren, lige parat til at skyde når hans stærke katteøjne fik øje på et dyr, og som et lyn røg bøssen til kinden og paf, så lå dyret der, for han skød ikke forbi. Så var det om hurtigst muligt at få dyret på nakken og i løb ud af skoven og hjem for at gemme dyret. hvortil blev valgt de utroligste steder, og derefter udslætte sporene for så at sætte sig i sin lænestol med en bog i hånden, med den alleruskuldigste mine, for det kunne jo hænde at skuddet var blevet hørt af forstvæsenet, som så nok snart efter ville indfinde sig for at undersøge om det kunne være ham, der havde skudt, og for at kunne

narre og pudse dem, hørte der alle mulige kneb til, men dertil var han opfindsom og fandt på de utroligste gemmesteder.

Så længe den gamle skovfoged var på stedet behøvede Hans Vilm ikke at være så forsigtig, da skovfogeden var en gammel mand, som ikke gjorde nogen fortræd, når blot han selv kunne få lov til at være i fred, og hvis det skulle indtræffe at han så sig nødsaget til at gå i skoven når han havde hørt et skud, så holdt han et farligt hus med sin hund og fik den til at gø. så kunne krybskytterne høre hvor han var, hvad der naturligvis også var skovfogedens mening, at de skulle, og den gamle skikkelige mand slap så for at have nogle ubehageligheder med krybskytten, men da den gamle skovfoged var gået af, kom der jo en ny, som tog lidt mere energisk fat på krybskytterne, nogle af dem fik han også fat på, men Hans Vilm, som han havde stærkt mistænkt kunne han aldrig få fat på, dertil var Hans Vilm for snu og dreven.

Engang en mørk oktoberaften falder der et skud ikke langt fra skovfogedboligen. skovfogeden farer da op og griber sit gevær og løber ud i skoven for at gribe krybskytten, og sætter kursen mod Hans Vilms hus og håber at han kan gribe ham på fersk gerning, men Hans Vilm havde været for hurtig i vendingen og var for længst kommet hjem med sit bytte og havde fået det godt gemt, sat sig til ro og sad og læste i en gammel almanak da skovfogeden trådte ind ad døren og siger: " Der faldt et skud i skoven". "Et skud", siger Hans Vilm forbavset og lægger almanakken fra sig, "De va dov mærkelig a jæ inte har hørt noed te de, de må da ha været langt herfra". " Næ det er faldet nær herved, og der er skudt et dyr inde i skoven," siger skovfogeden. "Et dyr" siger H.V. forfærdet, " Hva va de for et dyr". " Ja jeg har sporet det lige hertil, så H.V. ved nok hvad det er for et dyr", siger skovfogeden." Næ skovfoged, de ka jæ da inte vide hva de æ for it dyr der æ skudt, for jæ har såmænd inte væt uden for en dør i avten, men har siddet å læst histårer i almanakken for vor mor hele avtenen, ikke sandt Dorte," "Jo de æ rejtinok vor far", siger Dorte som sad ved bordet med en bindehose.

" Ja så tillader de nok at jeg undersøger huset," Siger skov fogeden. "Vasko skovfoged, å søj bare væk, men her a ingen andre dyr end vor kat. som ligger der å sover." siger Hans Vilm.

Nu blev der undersøgt og ransaget i alle skabe, kister og andre gemmesteder, som Hans Vilm var behjælpelig med at åbne og lukke op, uden at der fandtes spor af dyr, hvad der ikke var så underligt, da han søgte alle de steder hvor det ikke var. Dyret hang nemlig inde i urkassen på det store bornholmerur, det var netop ikke blevet undersøgt, da Hans Vilm jo nok skulle sørge for at aflede opmærksomheden derfra.

Efter denne grundige, men mislykkede undersøgelse, måtte skovfogeden gå igen uden at han dog følte sig overbevist om Hans Vilms uskyldighed, men måtte jo gøre gode miner til slet spil, og sagde da farvel med en undskyldning over at han havde gjort så meget ulejlighed. "Å de behøver skovfogeden inte a gøre noen undskyldning for, jæ ve jo godt a de æ deres pligt å undersøge når de har nogen mistænkt, men her ve de aldri kunne finde noed dyr, da jæ såmænd inte har ørt ve noen bøsse i mange år".

Hans Vilm fulgte nu skovfogeden pænt ud af døren, ikke just af høflighed, men nærmest for at se om han nu også gik, eller om han blev stående udenfor og lurede. Da de kom udenfor siger Hans Vilm "U-ha dov! sikken et mærke, de dov æ, man ka inte forstå hvor nogen ka se å skyde none dyr i sätten et mørke". "Å" siger skovfogeden ærgerligt. "De krybskytter har jo katteøjne." "Og han gik så sin vej. Hans Vilm giver sig nu til at pusle med noget udenfor huset. for at forvise sig om at han også gik, så først da skovfogeden var forsvundet. gik han ind igen og begav sig til sengs, da han skulle tidligt op næste-morgen, og afsted til københavn med dyret.

Tidlig næste morgen var han oppe og lagde dyret i en sæk med nogle træsko ovenpå. Han begav sig så på vej til københavn med sine varer. Det var selvfølgelig ikke meningen at han ville gå hele vejen, der var jo altid en eller anden bonde han kunne få lov til at køre med, når han kom ud på landevejen, men han kørte ikke med hvem som helst, han så sine folk an først, når en vogn nåede ham og han mente det var en bekendt, råbte han ham da først an med et go morgen, og han så på genhilsen kunne høre hvem det var, siger han. "Æ de dej Jens Pæsen, ka jæ få lov a ave me dej", "Ja værsko Hans Vilm og kryv op på vovnen" Han smider så sin sæk op og springer så selv op. Efter at de nu var kommet igang igen siger manden. "Nå Hans Vilm hvotten tror du nu a du ka klare den, når du skal igennem siceboden mæ dyret", " Dyret" siger han, " Jæ har såmænd ikke inte noet dyr, de a inte andet end som træsko jæ har i sækken, å dem ska jæ ing mæ te træskohandleren på kultåret, å de har jæ da lov te," "Ha Ha lo manden og tænkte sit.

Da de så kom til siceboden, måtte Hans Vilm selvfølgelig bruge alle mulige kneb for at komme igennem med dyret, men også her var han dem alt for snu og dreven, og kunne altid finde på fif, så han altid slap igennem.

En anden gang da forstværset for at undersøge hans hus, i anledning af et skudt dyr, blev de straks forbløffede ved at se Hans Vilm rende op og ned ad gulvet med hovedet indbundet i et stort sjal, medens han jamrede sig i høje toner. Efter at de havde sundet sig lidt over dette syn, kom de da frem med deres ærende angående det skudte dyr. " Dyr" siger Hans Vilm medens han virrede med hovedet og jamrede sig. " Skudt dyr, jeg som går her med sätten en tandepine,, av,,avav, Jamrede han," Hvotten sku jæ dov kunne skyde dyr mæ

sotten en tannepine,, Å,, ja, ja,, ja,, " jamrede han igen,, men trods hans stærke tannepine gav de sig alligevel til at ransage huset, men måtte atter gå uden at finde spor af noget dyr, Da de så var gået viklede Hans Vilm sjalet af hovedet. Og tannepinen var forsvundet med det samme. Men ude i hans have stod et stykke nyplantet kål herunder lå dyret, som ved hjemkomsten straks var gravet ned der, hvorefter han plantede kålen ovenpå. Det var hans mening at man skulle træffe ham midt i kålplantningen, men da han var færdig dermed inden de kom, måtte han jo lave det nummer med tannepinen.

En gang kom han gående i skoven med et bur fuld af fugleunger, som han havde været inde og tage fra nogle fuglereder. På vejen derfra ser han, at han vil møde nogle damer, og da disse damer oven i købet var fra skovridergården, så gjaldt det jo om ikke at møde dem, da de jo ville fortælle skovrideren det, og det var jo det samme som at blive grebet på fersk gerning. Her var gode råd dyre, da han ikke kunne komme uden om dem uden at blive set. han måtte se at finde på et middel, så han fik dem til at forsvinde frivillig, han lader som om han ikke aner deres nærværelse og lavede så en fingeret aftrædelse, og da damerne ser ham vende agterspejlet imod dem, vender de skynsomst om ad den modsatte vej, hvad der jo også var meningen at de skulle gøre. Der var var situationen reddet, så han rejste sig igen og gik hjem med sine fugleunger.

Det er jo kun nogle enkelte af de historier som gik om Hans Vilm, som jo alle stammen fra hans yngre dage, og de handlede alle om hvordan han med sin snu og med allehånde kneb forstod at undgå sine forfølgere, så de altid måtte gå med uforrettet sag. De nåede aldrig at gribe ham på gerningen.

Disse træk af Hans Vilms meriter har jeg hørt af min far, da Hans Vilm var en gammel mand dengang jeg lærte ham at kende, da gav han sig ikke til at skyde mere, hans syn var svækket og hånden rystede og så blev skyderen lagt på hylden, han helligede sig så alene fuglefangsten. Vi ser ham nu gå ude i sin have i færd med at sætte limpinde op på buske og træer. Fuglefangst i skoven var forbudt, men der kommer han heller ikke, nu han er gammel og svag holder han sig på lovens grund. Men når han ikke må fange fugle i skoven, ja så lokker han dem hjem til sig i sin have ved hjælp af lokkefugle, som han har stående i et bur ved siden af limpindene, når de så pippende og syngende hopper omkring i buret, kalder den andre fugle til sig og når de nysgerrige hopper omkring i buskene for at se hvorfor de sidder der og pipper, så ender det jo gerne med at de hopper på limpinden, og haps, så er Hans Vilm der og napper dem og putter dem i buret. Men hvis lokkefuglens kvindring ikke er virkningsfuld nok til at kalde fuglene til sig, så må han hjælpe den, da han kan efterabe alle fugles toner på en så naturtro måde, at fuglene lader sig narre deraf, og hopper omkring for at se hvad er for

en fugl, som sidder der og kvidrer. Så ender det med at fuglen bliver hængende på den lumske limpind.

En søndag eftermiddag, han sidder i sin have og agerer lokkefugl, ivrig syngende, pippende og hvislende, spændt på at se om fuglen vil hoppe på limpinden. Dorte, som går i haven og glæder sig over at grønkålen er kommet så godt i groning, råber nu til Hans V. "Kom vor far og se, der kommer en fin herre gående henne på vejen, de ku se yd som om han drejer her om ad," Hans Vilm rejser sig og går hen for at se," Ja de ku se yd te som han sku hen te vort, hvem mon de ka være," " Mon inte de sku være han den ny forvalter på gården, de ku line sotten en," siger Dorte, " Næ han æ de skunte, for han kender jæ, de sku vel aldrig være han den ny føstkandedat." siger Hans Vilm ærgerlig, da han nu engang ikke kunne med det forstvæsen, " Ja en fin hære ka man nok se a de æ. hvem han end så æ." siger Dorte, " Å jæ tror osse a han kommen hen te vort." " Å Dorte" siger Hans Vilm "Ta å gå ing å ryd lidt te sie, hvis de sku vise sej a han ska ing te vort," Det var just ikke så meget for at der skulle være en ryddelig stue, at Dorte skulle ind og rydde op, men han ville have lagt de ting til side, som ikke alle og enhver måtte se.

Dorte gik da ind og rydde op medens han spændt ventede på den fremmede, som nærmede sig mere og mere, og som snart efter havde nået ham. Den fremmede tager sin hat af og hilser god dag. "Godav" siger Hans Vilm, uden at tage sin hue af. " Det er et rigtigt vejr i dag," siger den fremmede." Ja såmæn vejret æ jo meget godt." siger Hans Vilm i en ligegyldig tone, mens han tænker gud ved hvad han vil, " Her bor de jo dejligt på dette fredelige og idylligste sted så nær ved skoven, hvor de så nemt kan få den en dyresteg." Siger den fremmede i en gemytlig tone." Undskyld, men hvem æ denne mand," siger Hans Vilm, uden at svare på hans bemærkning, da han kun hørte det han ville høre." Jeg er Vassingerøds skolelærer". siger han, " Æ di Vassingerøds skolelærer" siger H.V. glad over at høre at han ikke var en forstmand," De va dov morsomt a di æ kommet helt her yd," glad over at få så fint et besøg og samtidig høre lidt nyt udefra.

Ja, siger skolelæreren," Jeg er forresten kommet hertil for at bede dem om en opskrift på at lave fuglelim, da jeg ville prøve om jeg kunne fange nogle fugle." "En opskrift på fuglelim," siger H.V." Næ de ka jæ inte ge dem, for de ve jæ inte hva de æ laved a" "Ja men de laver jo selv deres lim, og så må de jo også vide hvad de laver den af," " Næ de ve jæ sånæn inte, de står skrevet på it stække gråt papir, men hva der står ka hverken jeg eller noen andre læse, den eneste der ka lese den æ apotekeren

på Kultåret. jæ gir ham bare sedlen å så får jæ de jæ ska ha," sagde H.V. som ikke ville røbe hemmeligheden ved fabrikationen af fuglelim. " Det var jo kedeligt at de ikke ved hvad de laver fuglelim af, da jeg selv ville gøre et forsøg på at fange fugle, men da jeg nu ikke kan få nogen underretning hos dem om fuglelim, må jeg vel opgive det. "Det var nu slet ikke skolelæreren mening at ville fange fugle, han brugte det kun som et påskud til at få lejlighed til at tale med Hans Vilm. Efter at Hans Vilm havde tænkt sig lidt om, siger han," Men da di nu æ vassingerøds skolelærer, så ve jæ forære dem et stække lim, væsko å gå mæ ingen for," Da de kom ind siger Hans Vilm, "De vil vel nok drikke en lille snaps,," Og da skolelæreren ikke gik til side for en snaps, siger han,," Ja tak,," Og Hans Vilm siger til Dorte,," Hent vos en snaps, Dorte kom så og satte brændevinsflasken på bordet! men da Hans Vilm ikke mente at kunne byde sådan en fin mand almindelig brændevin, siger han," Hør Dorte, du skulle vel inte ha noed på en aen flaske, for de æ vassingerøds skolelærer," "Jøssen æed de, jo de har jæ,," og kom så frem med cognaks flasken, som de så nyder sig et par stykker af, mens skole læreren prøver på af få Hans Vilm til at fortælle. Hvad han fortalte ved jeg ikke, men jeg tænker at hans svar på spørgsmålene, når de angik hans passion om jagter og fuglefangster, så vidste han ikke ret meget, ellers kunne han godt være en god fortæller. Han var ikke krybskytte i den forstand, som man ellers regnede den slags folk for. han var et skikkeligt og ordentligt menneske, som gik i kirke når han fik trang dertil, havde sine 2 gange altergang om året, som andre ordentlige mennesker.

Til sidst endte han som kludekræmmer, også her brugte han sin snu. Der var nemlig en anden kludekræmmer, en kone, som kaldtes Kluderikke - som kom en gang imellem, og da hun betalte noget mere for de gamle klude end Hans Vilm, ville de jo helst sælge til hende, Men da Hans Vilm - som jo var i besiddelse af den sjete sans, altid havde på fornemmelsen når Kluderikke kom til byen, så var det jo om at komme først, så gik han omkring fra sted til sted og bad folk om at samle det sammen, så ville han komme senere og hente det. Når så Kluderikke kom, kunne de jo ikke sælge noget til hende, da de havde lovet det først til Hans Vilm.

Hans Vilm blev godt op i firserne inden han døde, og i følget til hans begravelse var blandt andre selve skovfogeden, som dog trods alt fulgte ham til graven.

d. 13 juli 1942 A.P. Olsen

Min første barndom.

Afsnit 5

Da jeg kom til verden som nr. 4 af børneflokket, måtte den ældste allerede ud at tjene som vogterdreng, kun 7 år gammel. Den næstældste, som var 5 år, måtte så være barnepige, som mest bestod i at vugge. Den tilværelse jeg der førte, erindrer jeg selvfølgelig ikke noget om, ej heller om, med hvilke følelse og interesse store bror udførte dette arbejde, som var pålagt ham, men jeg tænker, at han har gjort det med samme "interesse" som jeg selv havde, da det blev min tur at vugge de mindre søskende, og det fandt jeg at være meget kedsommeligt arbejde, at sidde der og vugge, og vugge den vrælende unge, som man ikke måtte forlade før hun var faldet i søvn. Vuggen, hun lå i, var blevet benyttet af os alle 7, efter at den havde været benyttet af en anden familie, den var jo, af det megen vuggende blevet slidt så meget på gængerne, at de var blevet noget flade, så det gav et bump i den, hver gang den vuggede til en af siderne.

Når det varede lidt for længe inden hun ville falde i søvn, blev man jo lidt ivrig, og så blev vuggen sat i sving, og den vuggede hurtig. Jeg havde en snor til at trække den til mig, og så fik den et spark med benet, når den skulle tilbage igen, og når hun var rullet og rystet et stykke tid, faldt hun da gerne i søvn, men man måtte jo ikke holde brat op, for så vågnede hun igen, det skulle gå gradvis tilbage, men det lærte man jo snart.

Så var det jo om at liste af, og komme ud at lege, og på samme måde er det vel gået da jeg lå i vuggen. Denne tilværelse i vuggen varede knapt et par år, for så blev familien atter forøget med en ny broder som nr. 5 af børneflokket. Så måtte jeg jo op af vuggen, da den skulle benyttes af den ny ankomne.

Nu kom jeg jo til at føre et friere friluftsliv, som i hvert fald for barnevogteren var mere behagelig end at sidde inde i stuen og vugge, da han her samtidig kunne deltage i leg sammen med andre drenge, selv om det kunne virke lidt hemmende i legen, ved at skulle gå og trække rundt med en lille broder, som han skulle passe og have ansvaret for.

Vognen, jeg blev kørt omkring med, var selv på den tid, af en ældre type, da den havde gjort tjeneste for andre inden vi fik den, og trods det, gjorde den god tjeneste hos os i mange år, da den

blev benyttet af os alle 7, og blev derefter brugt til al mulig kørsel, da den var stærk og solid.

Vognen bestod af en lille halv rund kasse, hvor der lige var plads for et barn til at sidde i den, den var forsynet med to store hjul med solide jernringe om, et støtteben sad foran, og så havde den en lang stang som styrestang. I denne vogn fik jeg mange raske køreture af min store bror, som den gang var 6-7 år. Så længe han gik som enspænder ved vognen, var kørselen meget adstadig, men når det indtraf, at han fik en kammerat til hjælp så blev de tospænder, en på hver side af stangen, så kom der fart på vognen, da de jo skulle agere et par fyrige heste som var løbske, så skar den jo henad vejen med mig i vognen, der rystede og skramlede, med fare for at vælte, men da den var dygtig bredsporet, holdt den alligevel balancen under denne vilde kørsel.

Der skete dog ikke nogle særlige uheld med mig under denne vilde kørsel, derimod skulle der forhen være sket det uheld, at da ældste broder, som også havde det hverv at køre en yngre broder i samme køretøj, og som vel var sket med samme fart, han var da kommet for nær ved skrænten af gadekæret, og væltede med vogn og barn ud i det plørede vand, som gadekæret var fuldt af. Heldigvis var der en behjerttet mand der i nærheden, han fik trukket barn og vogn op af gadekæret, hvor det viste sig, at hverken barn eller vogn var kommet noget til, udover at blive drivende våd. Han fik så besked på, hurtigst mulig at køre hjem med den våde og vrælende lille bror.

Dette skete jo før min tid, så det har jeg jo kun efter hvad der er blevet fortalt, ligesom jeg naturligvis heller ikke kan have nogen erindring fra den tid da jeg blev kørt i denne vogn, udover hvad der er blevet fortalt. Dette ansvarsløse liv jeg her førte, kørende i denne vogn varede kun et par år, da der nemlig så atter kom en ny broder, som blev nr. 6 i flokken, og så skete der jo de forskellige forflytninger, den der sidst ankom, skulle have vuggen, og ham der hidindtil havde benyttet den skulle nu have vognen, som jeg nu måtte afstå til ham, og så skulle jeg gå i asylet, da jeg ikke kunne skøtte mig selv, og den store bror kunne jo ikke passe på mig, samtidig med, at skulle køre med den mindste bror

Asylet.

Afsnit 6

Asylet var en slags skole, hvor børn fra 2-3 årsalderen og indtil de var fyldt 7 år kunne have ophold og var under tilsyn medens moderen var på arbejde, og var altså kun beregnet for ubemidlede folks børn.

Asylet var en privat institution, som blev opretholdt af frivillige gaver fra sognets bemidlede klasse, men det har vel været lidt småt med hvad der kom ind af den vej, da det ikke kunne klare de nødvendige udgifter, trods det, at de har sikkert nok været ret store. Derfor var der jo enkelte af byens folk som gjorde udveje for at skaffe penge til asylets underhold, der lev holdt fester, spillet komedie og andet hvor overskuddet tilfaldt asylet. Særlig vil jeg fremhæve gårdejer Niels Larsen som var utrættelig til at skaffe både tøj og penge som alt kom asylet til gode, han havde så mange bekendte i København, grosserer og større forretningsdrivende, og når Niels Larsen klagede til dem over at asylet trængte til penge, så var tegnebogen altid åben for ham.

Asylfolkene, som almindelig kun blev benævned med Kristian og Sidse, var to gamle skikkelige folk som ret egnede sig til at passe alle disse rollinger. Sidse var en lille tyk kone med et mildt ansigt med et par røde fyldige kinder, hun havde en lidt grov og tyk stemme, men var mild og venlig overfor de børn der var betroet i hendes varetægt. Kristian - hendes mand var invalid fra krigen i 1864, han havde fået skudt det ene ben af under kampen ved Dybbøl og havde nu et træben. Han var også en rar mand, som forstod at underholde og lege med børnene når de var ude i det frie.

Jeg husker endnu da jeg første gang skulle i asylet, hvad der slet ikke behagede mig, jeg havde jo hidtil haft en utvunget tilværelse, havde egen vogn hvori jeg blev kørt med en eller to drenge som forspand, til tider med al den fart de kunne løbe, medens den tohjulede vogn hoppede på den ujævne vej og slingrede til alle sider med fare for at vælte, hvad den nu også gjorde et par gange, uden at jeg dog kom noget til, men nu var der ikke mere plads til mig derhjemme, da der var kommet en ny broder (han fylder for forresten 70 år i dag 22-2-1945) og han skulle have vuggen, og så skulle han, der lå i vuggen have min vogn, og jeg skulle så i asylet, og mon ikke jeg husker fejl, efter det skulle jeg jo have været fire år inden jeg kom i asylet, og da jeg blev fulgt af min søster, som også gik i asylet og hun var tre år ældre, har det nok været før den tid den lille broder blev født, men de forskellige arrangementer passer meget godt.

Nu skulle jeg altså i asylet, og fik da en taske hvori lå min mad og jeg fik da formaninger af min mor om at være flink og artig, og traskede så afsted med min søster ved hånden. På vejen dertil gik hun

og opmuntrede mig med at fortælle hvor morsomt der var i asylet og hvor flinke og rare Sisse og Kresjan var, det formildede mig jo en del og jeg gik da også trøstigt med derind. Inde i skolestuen var jo en farlig leben med alle disse mange rollinger, nogle græd, og andre sang og legede, hist og her var der vådt på gulvet af de små, som endnu ikke havde lært renlighed, hvad de dog snart blev belært om at sige det til Sisse så hun kunne gå ud med dem, når vi så bad Sisse om at få lov til ad gå ud, sagde hun gerne, kan du få stilken ud, og når vi bejaede det fik vi lov at gå, hvis ikke måtte Sisse følge med. Alle vi unger skulle selvfølgelig have noget at tage os til. Det første vi begyndte med var at "pille", det var at pille trådene ud af små firkanter som var klippet af gammelt tøj, alle disse tråde blev så kartede og spundne hvoraf der så blev vævet tøj og strikket strømper og lignende. Senere når vi blev lidt større lærte vi at strikke strømper, vanter og halstørklæder, som alt blev gemt hen til gaver på juletræet. De lidt større lærte at læse og skrive på tavle. Men det morsomste ved det hele var dog når vi havde frikvarter og kunne ligge og trille os på grønsværen ved gadekæret, for der havde Kresjan opsynet med os, og han forstod rigtig at more og underholde os. Hvor var der dog en jubel og glæde når han rendte der hoppende på sit træben, under forsøg på at fange os, eller vi ham, men denne leg kunne han jo ikke udholde ret længe, så lægger han sig i græsset, og straks har han et mylder af unger over sig som hyler af glæde medens han ligger og "hytter" dem omkring, til en forandring benytter de hans træben som ridehest, hvor der mindst var plads til en 4-5 drenge, som han morer sig med at kaste af til lige stor fornøjelse for begge parter, indtil han også bliver træt af denne leg, så kommer de sædvanlige spørgsmål. Hvor er dei ene ben Kresjan, de har tysken skudt a, hvem har lavet dit træben Kresjan, siger en anden, de har smeden, og de samme spørgsmål gentages snart af en, og snart af en anden, som stadig bliver besvaret med same ord, men dette fornøjelige liv fik jo gerne en alt for hurtig ende, og vi måtte ind og give os i lag med at "pille" igen.

Vi havde os også af og til en lille skovtur i Farungårds skov, og det var jo en tur som selv de mindste kunne trave, da skoven kun lå en fem minutters gang fra hvor asylet lå.

Vi traved hele karavanen, med Sisse i spidsen, ned ad den smalle sti som førte ned til skoven, medens Kresjan sluttede bagtroppen iført sin soldaterfrakke, som han som krigsinvalid havde ret til at bære. Der er jo højt humør blandt alle børnene, der sludres og snakkes i et væk, men da vi kom ned til skoven sank humøret en del for de fleste, her var nemlig en meget dyb grøft hvorover kun lå en planke uden noget rækværk, og den var

der meget få som turde gå over, der var ganske vist ikke meget vand i grøften, men alligevel turde ikke vove sig at gå over den farlige grøft, men det havde Sisse nu også forudset, det var derfor at Kresjan var med til at hjælpe os over, han krøb da ned i grøften, støttende på træbenet som stod i vandet, det gjorde jo ikke noget at det blev vådt, og så hev han hver enkelt over, og nu blev der jo glæde igen da vi alle var kommet over den farlige bro, så gik Kresjan hjem igen medens vi gik videre i den dejlige skov.

Da vi var kommet ind i skoven siger Sisse. "Så børn ska vi så synge. Der er så travlt i skoven, forneden og foroven", og Sisse begyndte at synge med sin dybe stemme og vi andre sang da med så godt vi kunne. Efter at vi var kommet lidt længere frem i skoven kunne vi begynde at se søen skinne frem mellem træstammerne og vi jublede over synet og forstærkede vor gang for at komme til søen så hurtig som muligt. Da vi så endelig kom til vadestedet og vi så al det megen klare vand, ja så blev vi da alle så tørstige og skreg efter vand, men det havde Sisse også været forberedt på, og hun drager nu et lille blikbæger op af lommen og giver det til den største af drengene, der nu smider træsko og hoser og vader ud i søen for at hente den lækende drik til alle de tørstende sjæle, og det var en masse vand, at der blev drukket, uden at det dog kunne mærkes på søen.

Efter at vi nu havde slukket tørsten, begav vi os ind på engen og lagde os i det dejlige friske græs, hvor vi så spiste vor medbragte mad og da den var fortæret legede vi i engen indtil vi skulle hjem, men da savnede vi Kresjan til at lege med os, da Sisse ikke gav sig af med at ligge og trille rundt i græsset med os, som han gjorde, hun sad rolig i græsset med sit strikkesøj og så på os medens vi morede os med hvad vi kunne hitte på. Hjemturen foregik under godt humør, men da vi nærmede os den rædsomme grøft som vi nu alle skulle over, sank humøret en del ved tanken om denne besværlige gang på det smalle bræt, men da vi så at Kresjan stod ved grøften parat til at losse os over den, jublede vi af glæde, og vi kom da også alle velbeholdne over grøften hvorefter vi alle gik hjem hver til sit efter denne dejlige skovtur vi havde haft.

Dagene gik i asylet med de sædvanlige sysler, men da vi nåede op mod jul, blev der jo en travlhed med at lave julestads til at hænge på juletræet, og der blev strikket og hæklet nyttegenstande som strømper, vanter og halstørklæder til gaver på juletræet, hvoraf enhver som regel fik de ting de selv havde strikket.

Da der ikke var plads i asylets lille stue til at holde julefest der, blev den holdt i skolestuen i den store skole, hvor skolebordene var fjernede, så det gav rigelig plads til både juletræ og alle de mange asylbørn. Det var altid lillejuleaften at julefesten blev holdt.

Men havde vi travlt i asylet med at lave stads til juletræet, så havde vores mor også travlt med at få syet og ordnet vort tøj, da hun jo nok ville have at hendes børn var så pænt påklædte som det var

hende muligt til dette juletræ, hvad der jo nok kunne give hende en del hovedbrud, for midlerne var jo små og hun havde altid en 2-3 børn som skulle til juletræ, for når en af dem gik fra, så var der en som kom til.

Endelig oprandt den længe ventede lillejuleaften, hvor vi skulle til juletræ, men vi skulle først op på præstegården hvor vi blev trakteret med risengrød, det var en gammel tradition, og hver skulle selv medbringe sin ske til risengrøden. Vi fik da mange formaninger af mor, om at opføre os pænt, sige pænt "Tak for mad" når vi havde spist og endelig huske at sige glædelig jul, når vi kom ind i præstegården, hvad vi også lovede, om vi også holdt det husker jeg ikke, Vi gik så, min søster og jeg, med hinanden i hånden op til præstegården hvor Sisse samlede os alle sammen og førte os ind i konfirmationsstuen, hvor der stod lange borde med masser af fade fulde af risengrød bestrøet med kanel og sukker og et stort smørhul i hvert fad, det var vel nok et syn som kunne få ens tænder til at løbe i vand, Vi blev så snart bænkedede og begyndte at hugge løs på grøden, og det var jo noget som smagte os, vi fik da også stadige opfordringer af præstedøtrene om endelig at blive ved med at spise, medens de gik og kært tegnede en og anden med et strøg eller klap på kinden, hvad vi følte os en del beæret over, de har vel sagtens nok moret sig over at se alle disse rollingers ubehjælpelighed og kejtethed under spisningen. Da vi så havde spist os mætte, gik vi alle sammen med Sisse og præstefamilien op til skolen hvor juletræet stod, og det var jo netop det, som der var festens glanspunkt og det vi længtes efter at se og naturligvis også var spændte på at se hvilke gaver vi måtte få.

Juletræet var allerede tændt og strålede i al sin pragt da vi kom ind i skolestuen, og det var vel nok et syn som betog os, især dem af os som ikke havde været med før, og som måske aldrig før havde set et juletræ, ihvertfald ikke et som dette der nåede fra gulv til loft, pyntet med stads og glimmer, og så den masse store pakker der lå ved træets fod, ja det skulle jo nok alt sammen få et barnehjerte til at fryde sig. Nu blev vi alle stillet op i en rundkreds om træet og gik så syngende rundt om det, der blev kun sunget et par salmer, så denne rundgang varede heldigvis ikke ret længe, det var jo heller ikke det der interesserede os så meget, næ det var godterne og gaverne vi var spændte på at få. Da sangen så var ophørt, blev vi alle stillet på rad langs med væggene med ordre om at forholde os ganske rolig til vor tur kom, hvad der var lettere sagt end gjort.

Nu fik præstedøtrene travlt med at dele gaverne omkring, og hver fik så sin gave bestående af et stykke legetøj, et kræmmerhus bolsjer, en appelsin og så den store pakke med tøjvarer. Når så alle havde fået deres gaver, så var festen jo forbi og vi spændte da det bedste vi kunne ad hjemmet til for at vise forældre og søskende hvad vi havde fået. Hjemme var de jo lige så spændte på at få lukket pakken op for at se hvad dens indhold var. I min

pakke var et helt sæt tøj, foruden både strømper og vanter, så det var vel nok noget der glædede både far og mor, da det jo alt var noget jeg trængte til. "Du huskede vel at sige tak for gaverne" sagde mor. Ja, sagde jeg, men jeg vidste godt at jeg havde haft al for travlt med at komme hjem for at vise mine gaver, så der blev ikke tid til at gå omkring og sige tak. At der var så mange store gaver til asylbørnene, kom sig af, at de blev skænket af byens folk, som i årets løb havde lavet disse nytteting, eller havde ladet det lave til asyllets juletræ, med opgivelse af

hvilke børn, der skulle have deres gave, derfor kunne det jo godt hænde at enkelte kunne få større gaver end andre.

Vi fik altid gode gaver, men det kom sig af at far og mor stod godt anskrevet blandt byens befolkning.

Ja så er der ikke mere at berette derom, men det har moret mig at sidde og opfriske den tid da man var en lille purk på en tre fire år.

Anders Peder Olsen
den 3 marts 1945

Vogterdrengen.

Afsnit 7

Vogterdrengen er en bestilling der ikke findes mere, han er gået ud af sagaen tillige med andre af fortidens mer eller mindre gode stillinger, som malkepigen, husmanden og røgteren, som det moderne landbrug har afskaffet, ligesom leen og plejlen og andre gammeldags redskaber, men den gang var vogterdrengen lige så uundværlig som enhver anden af gårdens befolkning, men som trods sin uundværlighed, blev han mange gange ikke regnet for mere end det kvæg, som han blev sat til at vogte.

Livet for en vogterdreng var ikke lystelig, men det var en vej som ingen af fattigfolks børn kom udenom, alle måtte gå den skærsild igennem, og de fleste af dem måtte allerede begynde ved 7 års alderen, så de fik jo tidlig at mærke arbejdets og livets besværligheder og ansvar. Mange af dem blev endda dårligt behandlet af både medtjenere og husbond, og måtte til tider være syndebuk for voksnes løjer, som sommetider kunne være grovkornede nok, han måtte ud i marken fra tidlig morgen til den sene aften, både hellig og søgn, i regn og blæst, mange gange plask våd til skindet, da han sjældent havde andet værn mod regnen end en gammel sæk over hovedet, og det sagde sjask i hans våde træsko for hvert trin han gik, men han måtte holde pinen ud til det blev aften, før fik han ikke lov til at drive køerne hjem, for så efter at have været behjælpelig med at få dem i stald, da at krybe af det våde tøj og så på hovedet i seng, for atter igen næste dag at begynde forfra.

Niels Peter havde nu også nået den alder, hvor han måtte tjene lidt til hjælp til sit underhold, og havde da fået denne betroede post som vogterdreng, som i grunden også var et betroet hverv, da hele gårdens besætning, som kunne være en 30-40 stk. kreaturer, var overgivet til hans varetægt med at passe og pleje, samt vogte over at ingen af dem kom på ulovlige veje. Han skulle passe på at ikke køerne gik og faldt i moser og tørvegrave, vandhuller og grøfter. Køer var jo engang køer, som ikke selv kunne vare sig for farer, men braser blindt frem, når de øjner en god og saftig bid. Han skulle jo også passe på, at de ikke

kom hen og fik smag på roestykket, for havde de først været der en gang, så var de ikke til at holde derfra, men især måtte man passe på, at de ikke kom ind på naboens enemærker, for så kunne det hænde at naboen kom for at snakke med ham og ruske ham i ørerne. Ja der var meget at passe på, og til tider lovlig meget for sådan en lille purk, som tit ikke var ældre end 7-8 år, og det kunne jo hænde at han glemte alle sine pligter, når det en sjælden gang traf sig at en jævnaldrende dreng besøgte ham på disse øde marker, eller at han havde fået maget det sådan, at han kunne komme sammen med naboens vogterdreng. Ja så kunne de være så optaget af deres leg, at de glemte alt andet, hvad køerne så benyttede sig af og begav sig hen for at gøre sig til gode med den forbudne frugt.

Efter at de nu sorgløst har hengivet sig i legen et stykke tid, ser de tilfældigt at køerne er væk. "Hvor er køerne" råber de begge skrækslagne. Nu smider de træskoene, og i strakt løb på hoesokkerne med pisen på nakken iler de af sted ad den kant som de af tidligere erfaring formoder at køerne må være. og meget rigtig, her går begge gårdens køer mellem hinanden og æder af naboens roestykke. Nu blev her jo et større stykke arbejde med at få dem gennet ud af roestykket, og få dem skilt ud fra hinanden og få dem drevet ind til hver sit, ja så var det forbi med leg og morskab, så begiver de sig hen for at se hele dette ødelæggelsesværk som køerne har lavet, som drengene nu pynter og glatter på, men som de langt fra kan udslætte. Nu går de resten af dagen og gruer for hvad der vanker når de kommer hjem.

Men lad os kikke en dag ud til Niels Peter, og se hvordan han befinder sig sig ude i marken, men uden at han ved af at vi ser ham. For den sindsstemning han er i, vil han trods sine 8 år dog ikke have at nogen skal se ham i. Niels går frem og tilbage på marken med sin pisk hængende over nakken medens den 5 alen lange snært hænger bag etter ham, det er lidt op ad formiddagen, Køerne har nu ædt sig mætte og har efterhånden lagt sig og ligger og tygger drøv, nu ved han at så længe de driver den sport er der fred og ingen fare, men

denne tid er også en fare for ham til at sidde og gruble over sin ensomme tilværelse, han lider meget af hjemve, så han kan blive helt fortvivlet over at skulle gå her hele dagen ganske alene, uden at se et eneste menneske. Han har nu været oppe på bakken, hvorfra han har kunnet se ind over byen og imellem byens stråtage har han kunnet skimte et stråtag hvor røgen stiger til vejrs fra den lille skorsten, det er hans hjem, og der går nu de mindre søskende hos mor og har det så godt og kan lege og gøre hvad de vil, medens han må gå her så ene og forladt. Disse sørgelige betragtninger han nu i tankerne gennemgår, medens han længselsfuld stirrer mod hjemmet, er ved at overvælde ham og gråden er ved at bryde frem, og han fik da en uimodståelig lyst til at rende fra det hele og løbe hjem, bare lige en lille vending, og så straks tilbage igen, men denne frygtelige tanke blev dog straks forkastet igen, da han jo nok kunne indse, at det ikke kunne lade sig gøre.

Efter at have stået og spejdet i nogen tid mod hjemmet, går han ned ad højen igen og går frem og tilbage på markvejen i sin triste stemning, han syntes alt var så trist og så gråt, det eneste selskab han havde, var kun de dumme køer som stod der og gloede på ham med deres dumme Øjne. "Herre gud" siger han til køerne som jo var de eneste han kunne tale til. "Kan i dumme bæster dog ikke forstå hvor fortvivlet jeg er over at skulle gå her så ene og forladt" Men køerne de bare gloede og blev ved med at tygge drøv. Han kan nu ikke holde tårerne tilbage og giver sig til at græde, det ligesom lettede

lidt, her var jo ingen som så han græd, så der var jo ingen at skamme sig for, og heller ingen ville få det at vide, undtager vorherre, og han måtte nok se det, da han jo var så god mod alle børn, det havde Niels Peter lært i skolen, han giver sig til at synge en salme og det lettede lidt i hans sind. Så slog han over i en fædrelandssang og derefter over i en lystig vise, Disse sangens toner havde nu bragt ligevægt i hans sind, så han begyndte at se lidt lysere på tilværelsen.

Han havde i skolen læst om den lille hyrdedreng, som da han var allermest fortvivlet, så en lille lærke syngende over sit hoved, hvilket han tog som et bud fra vorherre, at han ikke ville være bedrøvet, da vorherre ville følge ham når han skulle hjem til den vrede husbond. Niels Peter gik da også og spejdede, om der ikke skulle komme en lærke med budskab til ham, men der kom ingen lærke, som bragte ham nogen trøst, men i det samme hører han nogle lange ejendommelige toner, som kommer langt borte fra, men han hører dem ganske tydeligt, og de bringer ham til spændt at lytte efter hvorfra de kom, det var nemlig vogtersangen som blev sunget af en anden vogterdreng, som igennem æteren søgte at få forbindelse med andre vogterdreng.

Vogtersangen var en lille enkel melodi med lange monotone toner, som blev sunget med lange klagende lyde. Denne sang var gået i arv fra vogterdreng til vogterdreng i flere generationer, og ingen vidste hvorfra den stammede. Sangen lød således:

Den blev sunget af alle vogterdreng, dels som en opmuntring i ensomheden, trods sine bedrøvelige toner, og dels som et bindemiddel eller meddelelses middel til andre vogterdreng, Det var datidens radio. Man kunne høre, men ikke se hinanden, men så havde den jo den fordel fremfor nutidens radio, at man kunne svare hinanden. Disse toner som Niels Peter her hørte, fik ham straks til at glemme sine bedrøvelige tanker, og han lyttede spændt efter hvorfra tonerne kom. Han opdager snart, at de kommer omme bag en skov som lå bag en stor sø, hvis grænser stødte op til hans mark. Nu bliver der jo en vekselsang mellem de to vogterdreng, som her prøver at overgå hinanden med vogtersangen så det giver genlyd i skoven, dog kunne vogterdrengen fra den anden side af skoven slå nogle ejendommelige triller, som han sluttede

sangen med, men disse triller kunne Niels Peter ikke slå, trods det at han gjorde sig megen umage dermed, og det ærgrede ham en del, især da han kunne høre at den anden ligefrem vigtede sig med sine triller. Se hinanden kunne de jo ikke, Niels Peter vidste ikke hvem det var og hvor han hørte til, men var alligevel glad for ham, da han mange gange bragte Niels Peter opmuntring i ensomheden.

Efter at de nu har underholdt hinanden et stykke tid, må Niels Peter afbryde denne behagelige "sammenkomst" da han nu ser malkepigerne komme kørende for at skulle malke køerne, da det nu er henimod middag. Nu får han da travlt med at få køerne gennet sammen i en klump på et sted hvor græsset var afgang, da der kun et sådant sted kunne blive den fornødne ro til malkepigerne, fordi der intet var at æde. Nu får han sin middagsmad

som pigerne havde med til ham, men det var altid opvarmet mad han fik fra dagen i forvejen, da malkningen foregik inden middag. Middagsmaden som han her fik serveret i en lerkrukke, var som regel halvkold, den spiser han nu liggende på marken, søbende af krukken som ligger mellem hans knæ.

Han skynder sig med at spise færdig, så han kan komme hen at se på malkningen og tale lidt med pigerne, og selv om han ikke havde ret meget at tale med dem om, så var jo alene deres blotte nærværelse en stor opmuntring, men så snart de var færdige med malkningen kørte de jo igen, og han var atter alene og gik så og længtes efter at det snart kunne blive aften, så han kunne få lov til at drive køerne hjem, hvad det jo også langt om længe blev, og det lettede jo betydeligt, når der blev givet ham tegn til at genne køerne hjem. Så fik han jo fart på og for omkring for at få dem samlede, mens han råber med sin stemmes fulde kraft. "Hov' hov' hop' hov' hov' hop'" og det signal kender køerne, som nu også gerne vil hjem til den lune stald, og i en lang række går de nu ad markvejen mod hjemmet medens Niels Peter svinger sin store pisk og slår nogle vældige skrald, for yderligere at sætte farten op, og snart efter er de hjemme i gården hvor der bliver et farligt mas med at få dem i stald, alle braser de jo på, for at komme ind, og det hænder at et par stykker kommer i klemme i stalddøren, som kun er beregnet til en ad gangen. Ja her har han sit hyr med at holde orden i rækkerne, men endelig kommer de ind allesammen i deres båse og hans arbejde er endt for denne dag, så går han ind og får sin mælkegrød og så i seng for atter næste morgen at begynde forfra.

Ja sådan gik dagene hellig og søgn uden nogen forskel hele vogttertiden ud, somme dage lidt lysere, andre dage lidt mørkere, alt eftersom vind og vejr artede sig.

Det var dog kun i den første vogttertid han fandt det var så trist, senere da han blev lidt ældre gik det bedre, ikke fordi forholdene var bedre, snarere værre, for da måtte han ud at tjene hele sommeren, men han forstod bedre at lempe sig efter forholdene og tage de morsker og fornøjelser som han efter omstændighederne kunne få.

Vi ser nu atter ud til ham, nu er han blevet lidt mere vogtervant. Han har lige fået alle sine kreaturer, en 30 stk., drevet ud af gården, og nu marcherer de i række henad markvejen, hvor der står en mand vagt ved hvert et sæd- eller roestykke, for ellers ville det være umuligt at få køerne der forbi, men trods vagten kan det dog ikke undgås at een og anden snapper en roe i forbifarten, som den dog ikke får tid til at æde, men må gå med den i gabet indtil bedre stunder, for Niels Peter som slutter bagtroppen sørger for med høje råb og piskesmæld at de stadig holder tempoet med marchen indtil de når græsmarken hvor de skulle være. Her giver de sig jo straks til at æde, og så længe de æder er der fred og ingen fare., det varer en god stund inden de ikke kan orke mere, så går

Niels Peter hen til sin lille hytte, som han mellem stunder har lavet sig af nogle staver belagt med lidt halm og græstørv ovenpå. Her er dejlig lunt når det blæser, og her er også ly for regnen, og her kunne han sidde og pusle med de ting han havde for, sidde og snitte i pinde, lave fløjter og meget andet, når bare køerne gav ham ro dertil han tar en roe, som er et dejligt materiale at snitte i, og af den laver han en båd, som han morer sig med at sejle med i en lille bæk, som løb der forbi, så formiddagen går temmeligt hurtigt, især i dag da vejret er godt, men nu må han afbryde sejladsen, da han ser malkepigerne komme kørende for at skulle malke køerne, og så får han jo travlt med at få dem gennet hen på malkepladsen. Efter at det stykke arbejde er overstået, får han sin krukke med den halvkolde middagsmad, som han går ind i sin hytte med, hvor han der ligger og spiser grønkålen, da han er færdig med den, går han hen til pigerne for at se på malkningen, men først går han hen på marken for at finde et passende stykke strå, som han går hen og stikker ned i en af mælkespandene, som står og er fuld af nymalket mælk, hvor det dog smagte dejligt ovenpå grønkålen, at ligge der og suge denne lunkne mælk op gennem røret, så går han hen til pigerne, hvor han først står og betragter strålerne fra koens yver, strålerne kommer eksende ned i spanden med et pres, så der stod skum i spanden, han lytter til deres sang, da pigerne altid sang medens de malkede, og deres sange var altid kæresteviser som altid handlede om ulykkelig kærlighed, om falske svigefulde mænd, som har bedraget deres kæreste og taget en anden, og hun må så gå alene og sørge indtil hun dør af sorg.

Niels Peter, der er meget betaget står og lytter til denne bedrøvelige vise, bliver helt vemodig stemt over at høre at der fandtes sådanne falske mennesker, endskønt han næppe rigtig forstod hvad kærlighed egentlig var. Efter nu et stykke tid havde hørt på denne bedrøvelige vise, som han ikke kunne udholde at høre til ende, da den var lang og med så mange vers, at den kunne vare næsten hele malketiden ud, derimod morede han sig mere når det en enkelt gang traf sig at manden var med for at malke,. Han sang også mens han malkede, men det var ikke kæresteviser, det var fædrelandssange, det var just ikke det der gjorde det mere morsomt, men det var de mange pudsige scener som han og koen i fællesskab bragte midt i sangen som koen var skyld i, hvor han så skældte den huden fuld for så atter at begynde i sangen hvor han slap. Det var disse afbrydelser og skænderier som Niels Peter morede sig over. Når manden nu havde sat sig til rette og malkede og havde sunget et par strofer hører man ham råbe, "Næ, nu ska dov pokker ta vel dig din mær, skal du sla mai lige i ansigtet med rumpen dit bæst". Efter disse meget lidt passende udtryk, som bringer en vis disharmoni ind i den ellers kønne sang, fortsætter han med malkningen og sangen, men det varer ikke længe før sangen afbrydes og man hører ham atter med et udbrud, "Nu skal du snart ha tak dit asen, ska du

vælte spanden for mig" Så igen fortsættelse indtil der høres et vræl fra ham. Næ, nu ska du ha klø dit utyske", og han farer op og gir sig til at høvle løs på koen med malkeskammelen, koen havde nemlig fået held til at vælte spanden med al mælken. Nu blev han så gal, at han hverken ville synge eller malke mere. Der var nu det mærkelige ved det, at køerne altid var urolige når manden malkede, de slog da og sparkede omkring sig, så det tit endte med at de væltede spanden, derimod når pigerne malkede, stod køerne altid så rolige, måske har det været kæresteviserne som de har fundet mere behag i end fædrelandssangene, det kunne næsten se sådan ud, for når pigerne sang stod køerne og daskede venskabeligt om ørerne med halen, medens de stod og blinkede med øjnene, slog med ørerne og slikkede sig i næseborene, som alt var tegn på, at de følte sig veltilpas. Denne malkning, som jo var en lille opmuntring i hans ensomme tilværelse, varede kun en god halv times tid, så var han atter alene, men nu skulle han jo ha drevet køerne hen på græsmarken igen, og så var der jo igen lidt ro så længe de gik og åd.

Nu prøver han på om han kan få forbindelse med andre vogterdrengene og giver sig til at synge vogtersangen, og til sin glæde hører han den bliver besvaret af to andre vogterdrengene der i nærheden, og det vared jo ikke ret længe før han så dem komme anstigende begge to, nu måtte de jo benytte lejligheden mens køerne gik og åd, og derefter som regel lagde sig for at tygge drøv. Niels Peter havde nogle "Heste" som stod på stald, et var kun nogle kæppe som han havde skåret navn i efter navne på gårdens heste. Disse heste skulle jo røres, hvad de morede sig med at ride dem til, hvad der kunne være besværligt nok, da nogle af dem var meget vilde og uregerlige. Engang imellem må de op på en høj bakke, hvor de derfra kan se hvordan deres køer de artede sig, men da de havde redet et stykke tid, må de jo hen for at hvile dem lidt, de var jo bleven trætte af at mase med de rebelske heste. De gik så op på bakken for at se til køerne som nu var færdige med at æde og den derefter følgende, at ligge og tygge drøv, der var så nogle stykker af dem, som nu havde rejst sig og var på vej henad mod roestykket, han må da råbe med sine lungers fulde kraft "Slipsok Krumhorn, Bredmulell, hvor ska i hen, og så fulgte en lang række af de værste skældsord, han kunne finde på og i den strængeste tone han kunne udstøde dem, medens han knalder med pisker, det får dem også til at standse og vende om igen og gå hen på græsmarken for at æde sammen med de ander. Det var nemlig altid de tre som var anførerne og får lokket de andre på gale veje, så det var jo om at have øje med dem og var de blot ikke kommet for langt væk, kunne han som regel få dem til at vende om ved at råbe deres navne, men i en streng kommanderende tone skulle det være, ellers hjalp det ikke.

Navne havde alle køerne som de alle lød, hvoraf han selv havde givet de fleste af dem, han kendte jo alle sine køer med deres dyder og udyder,

der var særlig en som hed "Den Dragede", den havde den uvane med at æde tøj, den havde han mange kvaler med når han havde smidt sine hoser, eller lagt sin trøje og han så kom og så den stå med et hoseskaft hængende ud af halsen på den, ja så fik han jo travlt med at få rendt den op, hvad der ikke var så nemt da den rendte alt hvad den kunne med sokken eller trøjen i gabet, endelig får han fat i halen på den, som han må løbe holdende fast i et stykke tid indtil han endelig når at få fat i sokken eller trøjen, hvorefter han undersøger skaden og opdager da at hele den ene huse havde den ædt og det halve af den anden, ligesom et trøjeærme også var ædt, men så vankede der jo også af pisker bagefter. Ja den ko bragte ham ikke alene kvaler, men også hans moder når han kom hjem og viste de rester den havde levnet

Men vi går tilbage igen til de tre vogterdrengene som nu efter at de har fået køerne til ro, har lagt sig for at få et lille hvil. "Hør" siger den ene, "det kunne være sjovt om vi kunne få lejlighed til at brænde et blus". Ja det var de andre jo også med på, at det kunne være sjovt, men dog det gale ved det, at det var forbudt, det måtte de ikke, men netop derfor kunne det være morsomt alligevel og der var jo så mange andre vogterdrengene som brændte blus, så kunne de vel også. Nu bliver der jo holdt rådslagning om hvorledes og hvordan det skal foregå, hvor det skal være, og til hvad tid på dagen, de bliver da enige om, at det skal være i en mergelgrav og helst i middagstiden, for så lå jo alle gårdens folk og sov middagssøvn, og ingen ville så lægge mærke til hvad vi foretog os, men der var jo mange formaliteter som måtte foretages inden man kunne lave et sådant bål, der skulle jo samles brændselmateriale og der ville jo gå flere dage inden der kunne blive samlet så meget at der kunne blive et anstændigt bål. Der bliver nu samlet alt hvad de kan finde af brændbare stoffer, som tørre kviste, halmstrå og vissent græs, ja selv deres trækohviske må de ofre dertil, som de så fornyer når de kommer hjem, hele deres samling blev så lagt ned i en dyb mergelgrav, hvor det blev lagt i en bunke indtil de havde fået samlet hvad der fandtes af brændbart på deres enemærker. Men nu kom jo det vigtigste spørgsmål, hvem kan skaffe tændstikker, for uden dem kunne der ikke blive noget bål. Det var nemlig ikke så lige en sag, at få fat i tændstikker, ingen ville jo give en vogterdreng dem da de jo nok vidste hvad de skulle bruges til, købe dem kunne de ikke da de ikke havde nogen penge og selv om de kunne redde en toøre, ville købmanden næppe sælge dem en æske, så hvis de skulle have tændstikker så måtte de på en eller anden måde se at få reddet nogle, når de kom hjem om aftenen.. Da Niels Peter kom hjem om aftenen, var hans første gang ud i køkkenet hvor han vidste hans moder gemte tændstikker, men da hans mor netop stod lige derved for at lave kaffe, må man nøjes med at kaste nogle stjålne blikke op til dem, hvad hans mor nok har lagt mærke til, for i det samme rækker hun op og tager tændstikæsken og

putter den i lommen, dengang havde kvinderne nemlig lommer, ja så var der jo vinket af og her var ingen tændstikker at redde, men så håbede han jo på at en af de andre kunne være mere heldige. Næste dag mødtes de så i mergelgraven til den fastsatte tid, nu var de to mødte uden tændstikker, så var der jo kun det sidste håb at den tredje har haft held med sig, ellers havde jo hele deres arbejde været spildt, men i det samme kommer han løbende medens han raslede med en tændstikæske. "Her ska i se her" siger han idet han kommer. "Har du tændstikker" siger de. "Ja sæfølig" siger han vigtig, hvor har du fået dem fra, "Dem har jeg hugget fra vor røgter, de han lå i hans vestelomme som hang ude i kammeret" "Æ de nu inte nogle som a brugte", siger de. "Brugte, gu er de ej, kom her ska i se, de er ægte nok allesammen", og han rækker tændstikkerne frem til behagelig undersøgelse, i æsken lå tre tændstikker som nu bliver undersøgt og erkendt som brugbare, uden dog først at have prøvet deres godhed.

Nu var alt parat til bålet, men inden de tænder kommer en med et forslag, "Hør" siger han, "kunne det ikke være rart om vi kunne få fat i nogle ævler, så ku vi stege dem mæ det samme, såtten et stegt ævle de smaver dejli". Jo siger de ander de kunne være mejed got, men hvor får vi dem fra. "De ska jæ snart skaffe" siger han, "der staår et dejlig ævletræ lige ved havegærdet i Jørgen Svends have, der er nok faldet nogen ned ud over gærdet, jæ ska nok i en fart rende hen og ta none". Han smider træskoene og spæner hen til Jørgen Svends ævletræ, medens de andre går hen til køerne for at se hvordan de artede sig, og de havde heldigvis lagt sig allesammen, så nu var her jo god ro til at brænde blus, nu kommer han tilbage, som har været henne for at skaffe æbler. "Nå hvodden gik det så", siger de andre. "Det gik sku meget godt" siger han, men der var ingen ævler udenfor havegærdet, så sprang jeg jo ing over gædet og pillede op, der var nok af dem, men så kom kællingen ud og begyndte og skælde ud, så måtte jeg jo afsted, men her ska i se her er ævler", og begyndte at tømme lommerne og æblerne blev da lagt ind i bålet for at blive stegte. Men nu kom det højtidelige øjeblik da bålet skulle tændes, den første tændstik blev strøget, men den gik straks ud, nu var der kun to, den første der havde strøget fik ikke lov til at røre ved tændstikkerne mere, så tager en anden fat med den næste tændstik, som nu også brænder i lys lue, men den var der hellerikke held ved, den fænger nok straks i bålet men kun et øjeblik så gik det ud. Nu var gode råd dyre, nu havde de kun denne ene og sidste tændstik tilbage og hvis det så også gik galt med den, ja så var det hele ødelagt, nu måtte der gås mere forsigtig til værks, al den tørre halm blev nu samlet i en tot til at fænge i, og medens drengene lægger sig på maven rundt om bålet for at puste til ilden, bliver den sidste tændstik taget op af æsken og bliver gnedet varm i hånden, ligesom strygefladen får en lignende opvarmning, og med spændt forventning bliver den strøget af og bliver holdt tæt

op til halmen som så øjeblikkelig fænger an og blusser op, og den store spænding udløses i et trestemmig hurra, men da halmen var udbrændt begyndte flammerne at dale, da det halvvisne græs ikke var så brændbart som halmen, nu måtte der pustes af alle kræfter, og der blev pustet så røgen stod dem om Ørerne og øjnene løb i vand, men ved forenede anstrængelser får de nu fart i blusset og flammerne begyndte at slikke op ad siderne, nu indstilles det besværlige pustearbejde og de står nu og betragter flammerne som i lange tunger bugter sig op ad bålet mens ilden bragede og knaldede og man nød duften af den svedne lugt.

Efter at de nu i stilhed havde stået og betragtet deres værk en stund kom vildskaben op i dem, og de giver sig til at fare rundt om bålet med høje glædeshyl, dog måtte de af og til når de syntes at røgen var for stærk, stå og vifte med nogle grene for at sprede røgen så den ikke blev for meget synlig, så folk kunne se at de lavede bål. Nu blev æblerne jo pillet ud af bålet og blev spist, de smagte jo dejligt selv om også de brændte tænderne på de varme ævler, men glæden over dette bål havde været så stor, at de havde glemt alt andet både køer og det hele, det havde de slet ikke skænket en tanke, men det samme bliver idyllen afbrudt ved at de hører en meget vred stemme råbe. "Nå her sidder i æsler, kalder i det for at passe på køerne, jæ ska (så bandede han) lære jer i slyngler, alle køerne æ henne i roerne mens a i ligger her og brænder blus, jæ ska lære jer, ve i se å komme hen å få dem jaget ud. De for jo alle forskeækslagne op ved at høre denne vrede mands hårde måde at forstyrre idyllen på, som for at hjælpe dem lidt hurtigt op af mergelgraven, greb fat i den nærmestståendes ører, hvad der bevirkede, at de blev ikke så lidt længere end de var i forvejen, så spæner de jo alle afsted hen til roestykket hvor alle køerne gik fredelig imellem hinanden og åd af roerne, nu fik de en varm dyst og mange drøje piskeslag blev uddelt inden de fik drevet køerne ud af roestykket og fik dem skilt ad og fik dem gennet hen på hver sin mark, da så det stykke arbejde var overstået, fulgtes de så alle tre ad for at se dette ødelæggelsesværk som køerne havde lavet, og det var et uhyggeligt syn. De havde ædt toppen af på hele det ene hjørne, enkelt roer var revet op med rod og der var trådt en del ned, nu blev der jo et større arbejde med at få pyntet og glattet på det, men udslette sporene kunne de jo ikke, ja så var det forbi med leg og morskab og resten af dagen gik med bange anelser for hvad der ville ske når de kom hjem og de lover sig selv, at ville passe bedre på, hvad de da også holder indtil der atter er et eller andet som fængsler dem f.eks. i den tid nødderne er tjenlige til plukning, og ingen kan jo være to steder, derfor er det ikke nemt, både at krybe omkring i nøddebuskene og pille nødder og så også samtidig passe på køerne, og der var så mange andre "Tider" foruden nøddetiden, der var æbletiden, brombærtiden, blåbærtiden og flere andre bærtider som havde deres opmærksomhed, så et sådant løfte de gav i et ængsteligt øjeblik var jo

ikke så nemt at holde, men disse frugtekspeditioner endte som regel med samme resultat, at kørerne var væk og på forbudne steder.

Ja sådan gik tiden for vogterdrengen, til tider med leg og kommers, men de var da de sjældneste, og til ander tider i ensomhed og kedsommelighed, og det varsom regel de fleste dage. Der var jo

mange andre ting som foregik i vogtertiden, men det skal jo have en ende, og det fik vogtertiden heldigvis også.

København d. 1 juni 1942
Anders Peder Olsen
Forhenværende vogterdreng.

Lillejuleaften

Afsnit 8

Lillejuleaften var der travlt med forberedelserne til alt det man skulle nyde i julen. Det var ikke just selve juleaften man fik så meget af julemaden, den aften fik man kun risengrød og æbelskiver og ikke andet, nej det var til første og anden juledag og ikke endnu længere, da julen dengang varede lige til Hellig Trekonger, at man skulle have et veldækket bord med et ordentligt stykke flæskesteg, sylte (der var et stykke kogt flæsk, hvor sværen var skåret i terninger med et stykke peber i hver terning), et stort stykke pressesylte, som var formet i et lerbakke, rødbeder, græskar, asier og alt hvad der hørte til et veldækket bord.

At der ikke manglede alle disse lækkerier på vores julebord, kom sig af, at der dengang var noget som hed Julerente, og det var at folk gav sulevare til julen, til dem som de havde i deres tjeneste, eller ellers havde udført noget for dem. Det var en gammel skik, som stammede fra den tid da arbejde blev betalt i naturaller, ligesom i kapiteltakstens tid. Det var nu ikke så almindeligt mere at alle gav, men en del af de gamle bønder holdt endnu den gamle skik med julerente, og da far havde en del med befolkningen at gøre fra kirke og kirkegård, fik han sin del af julerenten. En kunne komme med et stykke ribbensteg, og en anden med en skinke, en tredje med et svinehoved. En husker jeg gav altid et vældigt stort rundt sigtebrød, foruden sulevarene, og det var noget som kom ind ad døren til os. På den måde kom vi jo let til vores julemad, så mor fik jo travlt med at koge, stege og brase, ligesom hun jo også skulle bage æbelskiver, og der skulle bages mange, når de skulle strække til hele julen, hvor enhver som kom til os blev trakteret med æbelskiver og måske en snaps.

Der skulle jo gøres indkøb hos købmanden af de øvrige ting som der skulle til, der mest bestod af sukker, kaffe og andre småting. Resten fik man gratis i juletilgift, og det var en flaske cognac eller rom, et pund chokolade, en pakke tobak, en almanak, et spil kort, en pakke julelys, jeg husker ikke om vi fik mere, så købmanden havde jo god søgning den dag, man så jo også alle byens husmænd stile mod købmanden, hver med sin spånkurv på armen, for at købe deres varer og få deres juletilgift, hvortil de oven i købet fik sig en dram og en cigar, samt en lille sludder med købmanden og andre husmænd. Far har nu

aldrig mødt med spånkurven hos købmanden, men far var heller ikke nogen rigtig husmand, han var jo en art embedsmand i den gejstlige stand. Dette var jo noget som foregik på lillejuleaftensdag. Vi er nu kommet så vidt, at det er blevet almindeligt at have juletræ, vi var jo også blevet så store, at vi ikke kunne deltage i asylets juletræ, derfor skal vi også have juletræ hjemme på juleaften.

Juleaftensdag var vi oppe i kirken for at hjælpe far med at stille et par mægtige store juletræer op inde i kirken, da der skulle være juleaftensprædiken i kirken, der var dog ikke lys i træerne, af hensyn til brandfaren, men der var lys i stage i hver af stolerækkerne, så der var mange lys som skulle sættes i stage, hvad vi jo var behjælpelig med. Derefter var vi jo alle med til gudstjenesten, hvor vi med frejdig hu sang med på julesalmerne, Da gudstjenesten var forbi, måtte vi være far behjælpelig med at slukke de mange lys i stoleraderne, hvorefter vi begav os hjem til julegrøden. Vi fik aldrig andet end risengrød til juleaften, har aldrig fået gås, men det var vi også ligeglade med, for vi elskede allesammen risengrød, kun var det jo lidt finere at få gås, og jeg har en gang løjet mig til at have fået gås, for ikke at stå tilbage for de andre, som pralede med at have fået gås, men jeg tror ikke, hvis jeg skulle afstå fra risengrøden at jeg så ville have gås. Da vi havde spist grøden blev juletræet tændt, og vi gik alle rundt og sang en julesalme. Egentlige gaver fik vi ikke, udover et par strømper, et halstørklæde, et par vanter og lignende, noget som vi skulle have haft alligevel, men det havde vi jo heller ikke ventet, så vi morede os lige godt for det.

Dog var der en jul at Anna, Vilhelm og jeg havde besluttet, at vi ville købe far og mor et par kopper til dem hver, det syntes vi at det kunne være morsomt. Vi skillingede da sammen og købte dem, det beløb sig til 50 øre for begge par. Far og mor blev da også meget glade for dem. En jul kom fru Svanenskjolds dattersøn, han var ung student dengang, ind til os og spurgte om et par af drengene måtte gå med ham til købmanden og hjælpe ham at bære noget han skulle købe, jo det måtte vi jo godt, og vi ville jo også gerne hjælpe ham at bære, da han altid var så flink. Da vi kom ind til købmanden siger han, "Hvad kunne i ønske jer af alt det her er". Vi blev jo ganske benovede og vidste ikke hvad vi skulle svare, vi havde jo ikke

ventet, at han ville forære os noget, men endelig fik vi jo besluttet os, og jeg valgte et pennalhus hvori lå en pen og blyant, jeg har jo altid været for det skrivende, medens Vilhelm som var mere madkær valgte en madkasse, hvor der stod "Velbekomme". Da vi nu var så beskedne, valgte han selv ting til os,

og også til dem derhjemme, som han nævnte hvad hver især skulle have. Han gik ikke med os hjem, men sagde farvel og en glædelig jul.. Der blev jo en stor glæde hjemme blandt søskende over de mange gaver. Dagen efter gik far over og takkede ham fordi han så smukt havde tænkt på os.

Skoletiden.

Afsnit 9

Da jeg var 7 år havde jeg nået den skolepligtige alder og skulle så gå i den store skole, som vi kaldte den. Jeg var naturligvis glad over at have nået det mål nu at blevet en rigtig skoledreng, som gik i skole sammen med de store drenge, i stedet for at være en asylunge og være kammerat med alle de små unger.

Det tog dog en del af begejstringen da jeg af de andre drenge hørte hvor streng skolelæreren var, og hvordan der vankede prygl af spanskrøret, når de ikke kunne deres lektier, det var jeg jo ikke så glad for, men der var jo ingen vej udenom og der blev ikke spurgt om man var glad eller ikke glad derfor, når man var 7 år, havde man at melde sig på skolen, men det var dog ikke alle forældre som fandt det så nødvendigt med denne skolegang og lærdom, og børnene naturligvis langt mindre, det hastede ikke med det, og de lod dem så ganske rolig blive hjemme. Når det så viste sig at de ikke kom godvillig, så sendte skolelæreren dem bud om at møde omgående, og hvis det ikke hjalp, kom han selv og hentede dem, og så måtte de jo følge med, dog var der en gang en dreng som strittede imod og ikke ville med, ham måtte skolelæreren tage med magt og slæbe ham til skolen. Nå, det var nu kun i enkelte tilfælde at det gik så galt til, og jeg mødte da også til min skolegang ganske frivillig dagen efter jeg var fyldt de syv år.

Der var dengang kun to klasser i skolen, store og lille klasse. Vi begyndte i lille klasse, hvor vi var børn af forskellig alder, fra 7-11 år som alle blev undervist ens, de mindre måtte følge med så godt de kunne, medens de blev hjulpet af en af de lidt større drenge, indtil de blev så villige at de kunne følge med de andre. Ham kaldte vi for bihjælpen.

Skolen var en meget stor stue hvor der stod to rækker borde med fastsiddende bænke, 5 borde i hver række, den ene bordrække var til pigerne og den anden var til drengene, der kunne sidde 6-7 børn ved hvert bord, så det var jo et stort antal børn der gik i den skole.

Foran alle bordene havde læreren sin plads ved kateteret, hvor spanskrøret lå synlig til skræk og advarsel, og det blev flittigt brugt. Der var en stor rummelig forstue til at hænge deres overtøj, hvor de ligeledes kunne sætte deres træsko, som alle skulle stå som på geled, og gud nåde den hvis

træsko ikke var i retning, eller anden uorden i forstuen, spanskrøret ville da snart komme til at danse på hans rygstykker, som en lille påmindelse om at huske at sætte sine træsko i den rigtige retning.

Jeg kan ikke huske noget særligt fra min første skoledag, jeg fik besked om at sætte mig ved det nederste bord og på nederste plads, hvor jeg skulle sidde ganske stille og høre godt efter, så ville jeg nok kunne lære noget af de større drenge, og jeg satte mig så og gav mig til at lytte efter hvad de store drenge kunne lære mig. Det første jeg lærte ved at lytte efter, var at man altid skulle tage sin hue af for skolelæreren, når og hvor man mødte ham og det erfarede jeg på en lidt håndgribelig og hårdhændet måde, ved at en af drengene blev kaldt op til læreren, fordi han ikke havde vist ham den skyldige honnør, ved at tage sin hue af for ham, da de mødtes på gaden, og det blev jo straffet med, at han blev lagt over lærerens knæ, og så fik han jo nogle gode rap af spanskrøret i sin bagdel og det var noget der sved. Jeg blev jo ganske forskrækket over at se denne straffeprocés og høre ham hyle medens slagene faldt, at en sådan forseelse kunne få sådanne følger havde jeg ikke troet, og jeg lovede da også mig selv at jeg nok skulle huske at tage min hue af når jeg mødte skolelæreren, og det glemte jeg heller aldrig. Ja der var så meget man kunne lære ved at lytte efter de store, men der var også det man ikke forstod. Jeg hørte i en hovedregningstime at læreren opgav nogle tal, og jeg blev meget forbavset over at høre ham ganske frejdig svare, det kan vi ikke, det havde jeg ikke før hørt dem sige til læreren at de ikke kunne det de havde for, selv om det også var tilfældet, næ, så hørte man dem stamme og hakke i det, medens skolelæreren nærmer sig dem med spanskrøret i hånden, men man hører dem ikke sige, det kan vi ikke, derfor var det ikke så underligt at jeg blev forbavset, at han så frejdig siger sådan, men det undrede mig endnu mere at skolelæreren ikke sagde noget fordi han ikke kunne, men han opgav ham nogle andre tal, jeg havde jo ventet at læreren var kommet med spanskrøret, som han jo ellers gjorde når de ikke kunne noget, men jeg var jo dengang ikke så stor i tabellen, så jeg vidste at jeg ikke kunne trække 9 fra 7, først da jeg kunne min tabel, var jeg klar over at der kun kunne svares, det kan man ikke.

En anden dreng skulle nævne alle de højeste helligdage, han nævnede jul, påske pinse og marked, "hvad" siger læreren, "Kalder du marked for en helligdag og oven i købet regner den for at være blandt de største", og han var der jo straks med spanskrøret og hans rygstykker måtte undgælde for hans uvidenhed, men her blev jeg også meget forbavset over at høre at et marked ikke var nogen helligdag, hvad jeg altid havde troet det var, og hvis jeg var bleven spurgt, havde jeg også nævnet den blandt de største helligdage, måske at jeg havde nævnet den først, for der var ingen af de andre helligdage der var imødeset med sådan en spænding og forventning af os drenge som markedet, og al den sjov halløj og kommers som der altid var på markedsdagen, var der ikke spor af hverken i påsken eller pinsen, ja jeg blev ligefrem skuffet ved at høre det ingen helligdag var, men et havde den dog fælles med helligdagene, og det var at vi altid havde fri fra skolen på markedsdagen, da markedet altid blev holdt ud for skolens vinduer, og det ville jo tage for meget af vor opmærksomhed, derfor fik vi fri fra skole og det var jo i grunden det vigtigste, så skidt med at den ikke var en helligdag, vi morede os godt alligevel. En dreng var oppe og skulle høres i et skriftsted, og det skulle kunne opremses ordret, og for at kunne det måtte det jo læses igennem mange gange indtil det stod prentet fast i hjernen, men det havde han nu ikke fået gjort da han vel har haft andet for som var morsommere. Han stod da også og stammede og hakkede i det, og da han ser læreren gribe til spanskrøret og begive sig hen mod hans plads, gør han nogle fortvivlede anstrengelser for at komme igennem dette skriftsted, hvorved han forvrøvlede sig en del, endelig kommer han til de sidste linier, som han tilfældigvis kunne og som han så hurtig remser op i håbet om at han så slipper for klø, og den lød sådan. Her står jeg og jeg kan ikke andet, gud hjælpe mig ammen. Denne tragikomiske sætning som jo passede så godt til hele situationen, bragte jo straks lidt latter af de andre skolebørn, selv skolelæreren trak lidt på smilebåndet, og jeg tror at den morskab han her ufrivillig skabte, gjorde, at han slap fri for prygl. "Ja, sagde læreren," det kan jeg jo nok høre at du kan ikke andet, derfor er bedst at du sidder en time over og få lært resten".

Vor skolelærer - som hed Horst - var dengang en ung mand på vel en nogle og tredive år, han var en høj og kraftig mand, en rigtig garderskikkelse, men han var noget af en aristokrat, og som følge deraf søgte han ikke omgang med den jævne befolkning, kun med præsterne, doktoren og enkelte andre udenfor bondestanden.

Der var ikke noget kammeratlig forhold mellem lærer og eleverne da han hyldede de gammeldags principper med diciplin og respekt, men han var en meget dygtig lærer, så de der kunne og ville lære noget, havde i ham en dygtig og samvittighedsfuld lærer i det som dengang lærtes i en landsbyskole. Noget særlig udover disse småting som jeg alt har skrevet om, husker jeg ikke, det er

jo nu så længe siden, dagene er vel gået sin trivielle gang, for triviel var skolegangen, det syntes man da ihvertfald den gang, og hvor var man lykkelig og glad når man endelig slap ud af skolen, når fritiden endelig kom, hvis man da var så heldig at have undgået at skulle have en oversiddertime, og en sådan var ikke morsom, alene det at alle de andre stormer glædestrålende ud af skolen, medens at oversidderne måtte blive siddende på deres plads for at læse på det de ikke havde kunnet, bevirkede jo straks at de mere bløddadne gav sig til at græde, medens de mere hårdføre sad og så lidt flove ud, for så at begynde på læsningen, som de nu meget ivrigt og højlydt læser så længe indtil skolelæreren havde forladt skolestuen, så hørte naturligvis læsningen op og en eller anden fandt på noget morsommere til at underholde os med, men så snart vi opdagede at læreren nærmede sig skolestuen, han gik nemlig ude i haven og arbejdede, så begyndte atter læsningen meget højlydt, så han kunne høre hvor flittige vi sad og læste, og sådan skiftedes med højt læsning og leg indtil at vi endelig slap ud af fangenskab, hvorefter vi så luskede hjemad, lidt flove over at skulle gå gennem byen og høre bemærkninger over den sene hjemkomst fra skolen af dem som vi mødte på vores vej.

Jeg havde det dog ikke værst i min skoletid, da læreren vistnok meget godt kunne lide mig, hvad vel havde sin grund i, at som havde et godt lærenemme altid kunne mine ting, eller rettere næsten altid, og så har jeg vel heller ikke været af de værste spektakelmagere, men trods det gik jeg dog ikke ram forbi, men fik mine stryg når han mente at jeg havde fortjent det. Han var endog så velvillig overfor mig at han lærte mig begyndelsesgrundene i violinspil udenfor skoletiden, men da jeg gik så meget op i spillet at jeg undlod at læse på det jeg havde for i skolen, sagde han at det var ikke hans mening med violin undervisningen, at jeg skulle sløje af i skolen, så længe du går i skole, sagde han, må du passe dine sager der, der bliver nok så megen tid tilovers som du kan spille i. Jeg havde jo nu kun et halvt års tid til at jeg skulle konfirmeres, så den tid gik jo hurtigt. Da vi var konfirmerede skulle vi jo udskrives af skolen, og mødte da så samlede, en tre fire drenge og lige så mange piger, i skolen for at tage afsked med læreren. Så snart som læreren viste sig og sagde, nå er det nu forbi med os, så gav pigerne sig straks til at tude; den ene efter den anden og stod og gned deres øjne med deres lommetørklæder, vi drenge blev jo meget forundrede over at se det, vi fandt ikke at her var noget at græde over, vi var jo glade over at vi nu var fri for skole, lektier og al det som fulgte dermed, men det var vist nok krokodilletårer de fældede, for at det skulle se ud som om de var ked af de ikke mere skulle gå i skole, hvad de nok ikke var. Så afleverede vi hver især vort "offer" til læreren, det var en tokrone pænt indsvøbt i papir, men mine-forældres tokrone fik far tilbage igen af skolelæreren dagen efter. Skolelæreren havde kun

taget imod den fordi at vi ikke skulle stå som fattig "Per Erik" overfor de andre.

Ja så var skoletiden forbi, og man mente at nu stod hele verden åben for en, men det gjorde den nu ikke, der var mange trængsler, og

mange fejlslagne forhåbninger som skulle gennemgås, inden at man nåede sit mål.

Anders Peder Olsen
d. 3 december 1945

Det hjemlige arbejde i drengearene.

Afsnit 10

Vi drenge måtte selvfølgelig hjælpe far med alt forefaldende så længe vi opholdt os i hjemmet, og der kunne jo alle tider være nok at tage fat på, og så måtte sådanne ting som leg og morskab komme når der var tid og lejlighed. Da vi jo var mange i hjemmet som skulle have føde og klæder, vi var i alt 7 søskende, så der var jo mange munde at mætte, derfor måtte far tage de ekstrasfortjenester som faldt for, og så måtte vi passe de hjemlige sysler, da far foruden at være klokker også var væver, hvilket arbejde han ikke godt kunne forlade for den daglige ringning med kirkeklokken og andre småarbejder som vi godt kunne udføre.

Foruden ringning, som vi næsten altid udførte, undtagen morgenringningen, den udførte far selv, da det jo var ved 5-6 tiden at den lød, så havde vi jo hele den store kirkegård hvor der var nok for os at rive i for at hjælpe til med at holde den i orden. Hele kirkegården skulle nemlig stå i nyrevet stand hver søndag, for at modtage alle de mange kirkegængere, som enten før eller efter gudstjenesten da så besøgte deres grave.

Hele dette arbejde, med at gå kirkegården igennem kunne jo ikke gøres på hverken en eller to dage, derfor måtte vi gøre en del forarbejde de første dage i ugen med at skuffe luge og rive gange og ledige gravsteder, men de gravsteder som vi holdt blev ikke revet før om søndagen, for at de kunne stå nyrevet til søndag, der var endda enkelte af de "bedre" gravsteder hvor der blev revet i kædegang, som jo tog en længere tid at udføre, men det tog sig jo også smukt ud når rivningen gik zik zak, men det skulle udføres med akkuratesse, da kæderne skulle være snorlige. Det var selvfølgelig kun på de bedst betalte gravsteder at en sådan rivning blev, udført. Vi skulle jo helst være færdige med det hele lørdag aften, derfor kunne det somme tider hænde at vi måtte arbejde et stykke tid efter at der var ringet solnedgang, eller også måtte vi gøre resten færdig søndag morgen, dog var pinselørdag en af vores strængeste dage, både med at så skulle kirkegården i anledning af højtiden være særlig fin, og med at folk blev ved at komme med blomster til deres grave, so vi skulle være dem behjælpelig med at plante, så den aften blev vi meget sent færdig, men så smagte aftenkaffen dobbelt god, især da vi altid ved sådanne lejligheder altid fik en hvede eller to dertil.

Om søndagen måtte vi så gøre det færdig, som vi havde levnet om lørdagen og så ringe første gang til gudstjeneste kl. 8, som der blev ringet med den store klokke, og så var det frokosttid indtil kl. 9, så blev der ringet anden gang med den lille klokke. Kl. 9,30 blev der ringet sammen med begge klokker, det kunne far godt mestre, at ringe med dem begge på en gang, hvad der hører lidt øvelse til, da hver klokke har sin gang, men når det var os drenge som skulle ringe sammen, så måtte vi være to, men når der skulle ringes sammen måtte vi holde udvig igennem tårnets glughuller over imod præstegården, så vi kunne begynde med ringningen idet præsten går ud af sin gadedør for at begive sig over i kirken og først ophøre dermed når han går ind af kirkedøren, men en gang tog jeg fejl og gav tegn til ringning idet jeg så at døren blev lukket op i præstegården, jeg havde ikke givet mig tid til at se om det var præsten der kom ud, eller hvem det var at døren åbnedes for, men det var nu præsten, som ganske rolig gik hen på WC. men blev jo ganske forskrækket over at høre at der blev ringet sammen, så han måtte jo skynde sig at blive færdig og komme ind i kirken, jeg har jo været lidt for tjenstivrig og hvis jeg havde givet mig tid til at se ham komme ud ville jeg jo have set at han ikke var i ornat, da han nok -ikke gik sådan et sted i den dragt. Nå jeg fik mig jo en overhaling fordi jeg ikke bedre så mig for. Efter denne ringning skulle der trædes bælg på orglet i kirken og det var da en nødvendighed når vi var to i tårnet, at en tredie af os måtte træde i funktion, da der skulle spilles på orglet i det Øjeblik at ringningen ophørte, derfor var det jo godt at vi var så mange til at udføre alle disse mange bestillinger, det værste ved det var, at betalingen derfor ikke svarede til udøvelsen af de mange assisterende, hvis vi ikke havde været, havde far jo måttet gøre det alene og det kunne han også nok have gjort, men nu var vi jo der engang og måtte så gøre den gavn vi kunne for føden og klæderne som vi fik. Bælgetrædning var noget som vi drenge altid måtte udføre, da det jo var et arbejde som ikke overskred vore kræfter, men der hørte meget påpasselighed dertil da man måtte passe på træde bælgene inden den kom helt op, for ellers peb det i orglet og det lød jo ikke så godt, og da der var to bælg som skiftevis skulle trædes ned medens de gik langsomt op igen, så måtte der jo passes godt

på, for hvis ikke bælgene blev trådt ned i rette til så gik orglet i stå. Vi havde nemlig dengang et meget gammelt orgel hvis bælg efter de mange års slid var blevne så sløre og ledeløse, derfor måtte man passe på træde dem lige ned, for hvis de drejede ud til en af siderne, gav det nogle skrigende toner og det lød ikke kønt hvis det skete, så fik man jo et Øjekast af organisten som skar een helt ind i sjælen. Han var foruden at være organist, også min skolelærer, så ham havde vi respekt for, så man skulle jo nok passe på at det ikke skete mere, men var det end et let arbejde, så var her så meget man skulle passe på, ikke alene skulle man passe og have bælgene trådt ned når salmesangen skulle begynde, men der var også nar præsten sagde "Ammen" hvortil orglet skulle ledsage menighedens sang dertil, dog fik jeg jo altid et tegn fra organisten når jeg skulle træde bælgene ned, men man måtte jo være årvågen for at passe på mår tegnet blev givet.

Det gik dog ellers meget godt så længe at man var i virksomhed, men når orglet så forstummede og prædiken begyndte, så kom kedsomheden ved at skulle sidde her en hel time uden at foretage sig andet end at sidde og høre på præstens tale, og den havde man ikke megen glæde eller udbytte af, hvad tænker en dreng på livets alvor, når han kun er en halv snes år, nej det er barndommens leg som han tænker på, nu løber alle hans kammerater der ude og leger, mens han sidder indespærret her, han trækker sig tilbage og sætter sig ved vinduet bag orglet, her er en fri udsigt over de solbeskinne marker som giver ham en endnu større længsel efter at slippe ud, men alt får jo en ende, og det fik da også prædiken. A hvor det letter da jeg hører præsten sige Ammen, jeg for da op og begyndte at træde bælgene med endnu større iver og begyndte endda at synge med på salmerne, nu vidste jeg jo at jeg snart kunne få fri, så at jeg kunne komme ud at leg med kammeraterne. Det var dog når vi havde tjeneste det var så trivielt da den var om eftermiddagen. Første tjeneste var søndag formiddag, hvor man så havde hele eftermiddagen til egen rådighed.

Der var også andre lejligheder hvor vi måtte træde bælg, ved barkedåb, bryllup og begravelser, men disse var altid mere interessante at assistere ved, da der var en vis højtidelighed over dem og så var der det gode ved dem, at de varede sjældent så længe.

Den største del af barkedåbene foregik som regel om søndagen i forbindelse med gudstjenesten, men der var jo enkelte af bedre folk som fik deres børn døbt på en hverdag. Barkedåbene var nu de af de kirkelige handlinger som far havde mindst udbytte af, dem som fik deres børn døbt om søndagen fik far ikke noget honorar af, trods det at han skulle hente dåbsfadet og dåbskanden, og efter dåben bringe dem tilbage igen, da de altid blev opbevaret i præstegården. Det var jo gamle uerstatlige sølvgenstande, derfor måtte far altid selv hente og bringe dem, det blev vi ikke

betroet til. Ved hverdagsbarkedåben fik far jo gerne et lille honorar for det arbejde han udførte ved den lejlighed, hvilket bestod i at hente sølvfadet og lukke kirken op og i, samt at levere bælgetrædning.

Bryllupperne var dog dem som der bragte en festlig og klangfuld stemning over sig, ikke alene over brudeparret og følget, men den strakte sig over den hele by når kirkeklokkernes festlige kimen ringede ud over den ganske by medens brudeparret i susende fart kørte tik kirken beskuet og beundret af byens beboere. Disse bryllupper med kimning og pyntning, var selvfølgelig de af byens beboere som hørte til den bedre stand, almindelige folk fulgtes ad op til kirken på en søndag lige efter gudstjenesten, hvor de så blev viede uden hverken kæmning eller pantning af kirken og uden anden ydre festlighed end den at man kunne se deres glade ansigter.

Når et sådant større bryllup skulle foregå, så havde vi jo travlt med at pante kirken med friske bølgegrene og blomster, men på alteret blev der sat smukke blomstrende pottedplanter, som blev lånt af de af byens folk som var i besiddelse af sådanne planter, og dem måtte vi så rende omkring og hente, ligesom vi jo også måtte bringe dem tilbage igen når højtideligheden var forbi. Brudetæppet ved alteret blev lagt frem, og et tæppe blev lagt ved kirkedøren, og så var det hele færdig til at modtage bryllupsfolkene. Da vi så nåede henad mod den tid at bryllupsgæsterne ville arrivere, så gik far op i tårnet for at være parat til straks at kunne begynde kimningen når han fik det givne tegn. Far kunne nemlig ikke se når brudrekaren kom, derfra hvor han stod oppe ved kirkeklokkerne, derfor måtte en af os drenge stå som udkig fra glughullet i tårnet for at kunne give far et tegn når vi så karen kom. Det kunne også hænde at der måtte nok en udkig for at signalet rettidig kunne blive afgivet til kimningens begyndelse, men vi måtte jo passe på og ikke give tegn før selve brudekaren kom, for det var kun for bruden der skulle kimes, derfor stod vi jo spændte og så efter hver en vogn der kom, for der kom jo gerne flere vogne med dem som hørte til brudefølget, som alle kørte op i præstegården, hvor de gav deres køretøjer til den i dagens anledning værende gårdskarl, hvorefter de begav sig ind i kirken, m'en nu bliver der givet tegn fra den ene til den anden at brudevognene kommer og far begynder med den festlige kimen for bruden som kommer kørende i susende fart op til præstegården, bruden stiger ud og går under ledsagelse af sin fader ind i kirken, alt medens klokkerne kimer, og som først ophører idet at de træder ind ad kirkedøren og orglet intonerer.

Nu får far sig et lille hvil medens den virkelige handling foregår, og det var også nødvendigt for denne kæmning var et strengt arbejde som ikke kunne udføres i ret lang tid ad gangen. Far stod nemlig på et par brædder der lå på klokkestolen, hvorfra han med en hammer i hver hånd slog på klokkerne efter en vis rytmisk takt.

En af os drenge var jo ved bælgetrædningen, og det ville vi gerne, her var jo noget at se på, alle de festklædte mennesker, hvorimellem der til tider kunne være uniformer og trekantede hatte med fjerbuske, og det er jo noget som kan fryde en drengs øje. Når så højtideligheden i kirken var forbi, måtte far atter i gang med kimningen som begyndte idet at brudeparret trådte ud af kirkedøren og vedblev til følget, som godt kunne vær en 5-6 vogne, var kørt forbi kirken. Man kunne godt blive festlig stemt ved at se hele dette brudedefølge komme kørende på rad fra præstegården med fuld fart, og i deres fineste køretøjer medens kirkeklokkernes festlige toner lød. Så snart de sidste vogne var kørt, så kom byens koner for, at skulle se hvor pænt at der var pyntet i kirken, hvorefter de gav sig til at tale om bruden som havde været så yndig, der var endda nogle af dem som havde set hun havde tårer i øjnene, medens andre diskuterede om bruden ville blive lykkelig eller ikke, nå det var nu ikke noget der interesserede os, vi havde nu travlt med at få bragt de lånte blomster tilbage og så blev kirken aflåst og vi gik så hjem og fik den traditionelle kaffe.

Begravelserne var jo selvfølgelig af en anden art, og ved dem måtte vi allesammen hjælpe til, da der jo var så mange arbejder som vi drenge kunne udføre. Det der var at udføre ved en sådan begravelse kunne jo være så forskellig, lige fra en ret og slet grav uden den mindste gravpynt og til en grav som var gravet sådan at de kunne gå ned i graven og sætte kisten der, en sådan grav var jo overalt pyntet med gran så den lignede en hel løvhytte, ligesom kirken også var pyntet med gran og blomster. Finthugget gran var strøet på gangene fra kirken til graven. Nå det var vel nok kun få der fik en så overdådig begravelse, ligesom det jo heller ikke var mange hvis begravelse var spartansk, men for de fleste blev der dog gerne pyntet med gran i kirken samt rønging med kirkeklokkerne. Når en begravelse skulle foregå, så kom lo som regel den som stod den afdøde nærmest, hjem til far for at træffe afgørelse med ham om det der skulle laves ved denne lejlighed, og disse forhandlinger derom kunne falde så forskellig ud, nogle forlangte at far skulle lave alt så smukt som muligt, med ringning og pantning overalt, hvad de blev meget hurtig enige om, men da de kom til spørgsmålet om honoraret som far skulle have for alt det han skulle lave, så hændte det for nogle at de gjorde forsøg på at få far til at slå noget af på sine fordringer, hvad der dog sjældent lykkedes for dem, andre slog selv af på deres fordringer i hvad de ville have udført, når de ikke syntes at have råd til at ofre så meget til denne lejlighed. Men så var der dem som så stort på sagen og bad om at få lavet alt så smukt som muligt, og straks betalte far det beløb han forlangte og somme tider endda lidt til. Der var også dem som ikke spurgte hvad far skulle have, men gav far et beløb med forespørgsel om han kunne gøre det for det beløb, og i sådanne tilfælde var beløbet meget større end han ville have forlangt, det har

også sket, at nogen efter endt højtidelighed er kommet hjem til far og givet ham et ekstrahonorar, som jo var et bevis for at de havde været tilfreds med fars arbejde.

Der blev jo en stor travlhed når en sådan begravelse skulle foregå og hvor der sjællent var så lang en frist, en tre a fire dage. Det første far foretog sig var at køre til skoven for at hente et læs gran, som skulle bruges til udpyntningen, på denne tur fik vi drenge lov til at køre med, hvad vi jo var glade for, det var jo altid dejligt at få en køretur, og med det samme fik vi lejlighed til at lege med skovløberens drenge medens skovløberen og far fik læsset granen på Vognen, hvorefter vi så kørte tilbage igen til kirkegården hvor granen så blev læsset af.

Nu begyndte far så med at grave graven, da det jo var et arbejde som far selv måtte udføre, medens vi måtte sortere granen i to bunker, de små fine grene for sig, og de store grove for sig, de små grene skulle bruges til udpyntning af kirken og de grove blev benyttet til pantning af graven og nogen af dem blev hugget i små stykker til at strø på gangene fra kirken]graven. Her havde vi arbejde nok medens far gravede graven færdig. Vi måtte selvfølgelig også være behjælpelig med udsmykning af kirken, hvilket arbejde mor altid var far behjælpelig med, da hun havde mere sans for det smukke og dekorative.

Når så kirken var pantet færdig, blev der sat to skamler oppe ved alteret som kisten skulle stå på medens præsten holdt talen, og ved hovedmenuen af kirken blev sat to kandelabre, det var nogen som far selv havde lavet, de blev omslynget med efeublade og så ganske nette ud, så var det hele færdig til at modtage kisten med den afdøde.

I mine første drengeår var der noget som hed hjemmebegravelse, det var inden at vi havde fået et kapel til kirken. Dengang blev liget stående i hjemmet til begravelsesdagen, hvor så familie og venner samledes og hvor de nød en bedre frokost inden de fulgte den afdøde til graven, og der blev spist og drukket godt ved en sådan lejlighed, og der var mange af følget som ikke var helt ædru når de kom til kirken, og de fleste af dem havde endda en cigar i munden, som de gik og dampede af medens de fulgte liget fra hjemmet til kirkens dør, så kunne de ikke ryge længere, men måtte lægge cigaren fra sig, og de blev altid lagt i et par vindueskarme udenfor kirkedøren, og da så aldrig tog cigarstumperne igen, men lod dem blive liggende, var det jo senere hen, da vi drenge også havde begyndt at ryge, en yndet sport at gå hen og samle alle cigarstumperne, så vi så røg, selvfølgelig i cigarrør.

Når begravelsesfrokosten var endt begyndte følget at belave sig på at bære liget til kirken, når den afdøde var fra selve byen, så måtte en af os drenge møde med et par skamler som vi gik i spidsen af ligefølget med, de skulle være til at sætte kisten på, når et nyt hold skulle til at bære.

Så snart at satte sig i bevægelse skulle kirkeklokkerne begynde at ringe, derfor måtte far jo have nogle stafetter ude, som kunne give tegn til ringningens begyndelse og så blev der ringet med begge klokker under ligtogets gang gennem byen og til de kom til kirkedøren, så tav klokkerne og så begyndte orglet og bælgetrædningen.

Medens nu højtideligheden foregår inde i kirken, har far gerne sit "hyr" med graven. Kirkegårdens undergrund er nemlig det bare sand og grus, hvilket jo er et dejligt materiale at arbejde i, men har den fejl at det gerne vil skride, især der hvor der havde været gravet før, derfor måtte far jo stadig have Øje med graven, for det var jo ikke rart at graven var skredet sammen når de kom med kisten, men det skete meget ofte og så måtte far ned i graven og kaste jorden op inden de kom. Ja de sammenskred havde far mange kvaler med, men det var dog kun i begyndelsen, senere bekostede kirken afstivning af graven til at holde på jorden, så den ikke skred. Efter at højtideligheden i kirken var endt blev kisten af følget båret ned til graven, hvor vi atter måtte gå foran med skamlerne medens far måtte være ved graven for at passe på dem der bar kisten kun trådte på plankerne som lå over graven, for hvis de trådte udenfor ville jorden skride ned og de ville så glide ned i graven sammen med den nedskridende jord, ligesom far måtte sørge for at ikke nogen af følget kom for nær ved graven, så der var jo meget at passe på foruden de øvrige pligter ved graven, han skulle jo være den ledende ved kistens nedsænkning og være præstens tjener og give ham spaden når han skulle kaste de tre skovle jord på, men trods fars påpasselighed hændte det dog flere gange at der var nogen som gled ned i graven, når det blot skete efter at kisten var sænket ned i graven, tog far det ikke så højtideligt, så skulle han jo bare trække ham op, men skete det inden var far jo ikke så glad, for så skulle han jo ned og kaste al den jord op som samtidig var gledet ned i graven. Dem det skete for var gerne udensogns fra som var ukendt med vor kirkegårds løse jord, men når det skete at en indensogns fik en sådan rutsjetur, så var det ikke af ukendskab til jordboniteten, men på grund af, at han ikke var fuldstændig herre over ballancen, det var jo fra hjemmebegravelsernes tid med de gode frokoster, hvor de alle havde drukket lidt mer eller mindre, hvad der dengang ikke vakte nogen forargelse, men det værste ved en sådan nedglidning var, at så ville de i følge overtroen blive den første der fulgte efter. Om det nogensinde gik i opfyldelse ved jeg ikke, men jeg ved et tilfælde hvor en gled ned i graven, jeg så han da derefter stå henne i en krog og græde fordi han jo efter sigende skulle være den første der blev begravet efter ham som han nu havde fulgt til jorden, men det ved jeg, at det ikke skete, for han lever endnu i bedste velgående og det er mer end halvtreds år siden at det skete, deraf kan man se at det er ikke alle spådomme som går i opfyldelse.

Når nu kisten var sænket begyndte jordpåkastelsen, som den gang blev udført af følget selv, der var da sat tolv skovle til dette brug, som i grunden var nogle tunge og klodsede redskaber som ikke var ø-ode at arbejde med, men der var kirkens egne redskaber, som havde været brugt i mange herrens år uden at de var blevet hverken dårligere eller bedre deraf. Når så graven var kastet til, blev alle skovlene lagt op over gravhøjen, det var sådan en gammel skik og de blev så også straks taget fra igen og så kom mor for at strø sand på graven, det var nu altid hendes arbejde, så kom følget med deres kranse, som de lagde på graven, hvorefter så hele følget forlod kirkegården medens kirkeklokkerne ringede indtil de alle havde forladt kirkegården. Så snart at alle begravelsesfolkene var gået, kom alle byens koner for at se graven med alle dens kranse, som de nøje gennemgår og beundrer medens de drøfter om hvem den eller den krans er fra, de der selv har givet en krans undersøger om den er med på graven og om den ligger synlig fremme, men vi har nu ikke tid til at stå os se på dem, da vi har travlt med at bære værkøjet og planker hen hvor de skulle være, vi havde jo været i travl virksomhed i flere dage, så vi længtes jo efter at blive færdig så der kune blive lidt tid til vore egne private interesser, som vi da også fik lov til, men først gik vi dog med far og mor hjem for at få den traditionelle kop kaffe, som der i dagens anledning blev spenderet en hvede til, og den ville vi jo nødig gå glip af.

Det var dog kun når den afdøde var fra selve byen at kisten blev båret til kirken, når den døde var fra en af nabobyerne blev kisten kørt på en vogn og hele følget fulgte så den afdøde, alle kørende i hver sit køretøj, og der var som regel så mange af dem at det kunne være et meget imponerende syn at se sådant et imponerende ligtog komme kørende hen ad landevejen, alle i deres bedste vogne og fineste seletøjer, medens ligtoget i skridt gang bevægede sig fremad mod kirkebyen. Jeg har mange gange stået oppe i tårnet, hvor jeg fra et af glughullerne havde en vid udsigt ud over omegnen, og der stået og betragtet det storslåede syn af et ligtog, hvor der kunne være henved et halv hundrede vogne som fulgte i en lang række efter hinanden. Når så ligtoget nåede bybakke blev der gjort holdt og kisten blev løftet af vognen, hvorefter den blev båret gennem byen, medens hele følget fulgte den til fods under klokkeringning, som begyndte idet følget satte sig i bevægelse og vedblev dermed til de nåede kirken, og begravelsen foregik da som de øvrige, men der var jo den forskel at alle de mange køretøjer, som under højtideligheden var, indsamlede, dels i rejsestalden og dels i præstegården, nu sætter sig i bevægelse og en efter anden kører nu i susende fart gennem byen, medens alle flagene, som under højtideligheden havde flaget på halv, nu blev hejst til tops og de fleste af dem kører tilbage til stedet hvorfra begravelsen foregik, hvor der da stod et veldækket bord, hvor så de indbudte nød bordets glæder.

Far blev som regel gerne budt med til denne efterbegravelse, hvor der jo var masser af spise- og drikkevarer. Nå men det var jo ikke det jeg ville skrive om, det var om det arbejde vi som drenge måtte udføre medens vi var hjemme. Ringningen om middagen var også noget vi næsten altid måtte udføre, da de faldt på en tid hvor far gerne var optaget med andet arbejde. Middagsringningen kl 11,30, den havde ikke nogen religiøs betydning, da den kun skulle kalde alle dem der var ude i marken hjem til middag, derfor blev der heller ikke slået bedeslag ved denne ringning. Så snart de første klokkeslag lød ud over markerne, holdt folk op med at arbejde og begav sig hjem til middagsmaden. Da skolelæreren, der tillige var kirkeværg, fordrede at denne ringning skulle være på klokkeslæt, måtte vi altid stille hos ham lige inden ringetid, for at få at vide hvad klokken var præcis, når vi kom hjemmefra gik vi jo lige forbi skolen og behøvede da kun at gå hen til et af vinduerne i skolestuen, så kom læreren hen ved vinduet og viste sit ur, så kunne vi selv se hvad klokken var, men det hændte lige så ofte, at vi var på kirkegården ved den tid, så var man lo ikke så meget for at rende hen på skolen for at få at vide hvad klokken var, især da vi godt vidste hvad den var, men vi undlod dog ikke at gøre det, dertil havde vi at for stor respekt for vor skolelærer. Aftenringningen måtte vi også meget ofte besøge, dog først efter at vi var blevet så store så vi kunne slå bedeslagene. Det var jo ikke så nemt at stå på en stige og slå på klokken med den store knebel og det ville jo straks høres viden om hvis der kom kludder i hedeslagene og ikke kom til at lyde som de skulle.

Men denne aftenringning var vi i begyndelsen ikke så glade for, da det jo ved den tid var begyndt at mørkne, så der var næsten helt mørkt tiår vi kom op i det mørke skumle tårn, men det ville vi dog ikke lade os mærke med overfor far, af vi ikke var, så dristige med at gå derop, det generede vi os for at sige og gik jo også når far sagde at vi skulle, derfor var det jo om at få en eller anden dreng med os derop, og der var jo som regel gerne en som gik med, og så gik man jo mere frejdig, men det hændte også at man ikke kunne få nogen med, ja så måtte man gå alene, og så gik det jo i en strygende fart op ad trapperne og hurtigt få lukket lydhullerne op og få stukket hovedet

ud af den, så syntes man at man havde forbindelse med omverdenen igen, men i det samme mælker jeg et susende omkring ørerne på mig og noget som for forbi mig, det var et par ugler som havde deres ophold i tårnet og som nu benyttede lejligheden til at smutte ud til deres natlige udflugt, det forøgede også uhyggen, nu var det jo om at se og få begyndt på at ringe og få slået hedeslagene og derefter i en fart få lukket lugerne og så ned af trappen så hurtigt man kunne, men man syntes hele tiden at det var som om der var nogen bagefter en, da man så kom ned, så røg man ud af døren som blev smækker i med et brag, og så var man atter sig selv og gik ganske rolig hjem igen. Det var kun i begyndelsen

vi var lidt ængstelige, senere hen, da vi var blevet lidt ældre og mere vant dertil anfægtede det os ikke, jeg kan huske at jeg en gang måtte op i tårnet og klemte med klokken midt om natten, da der var ildebrand, og da det var fars bestilling når der indlås at klemte for at parre brandmandskabet ud, så måtte jeg afsted, da far den nat ikke var hjemme, jeg var vel nok lidt beklemmt ved det, men jeg gik dog og udførte det osse. Der var også kirkens renholdelse, det var jo også noget som vi kunne besøge, og der blev fejret de første dage i ugen, hvor der ikke var så meget at gøre på kirkegården, der skulle fejes mellem alle stoleraderne, og der var mange af dem og der kunne også være en vældig masse skidt af alle disse beskidte støvler, som havde været der sidste søndag, især når det havde været dårligt føre, kunne sådan en fejning blive til en hel trillebør fuld af skidt, og derefter skulle der så støves af overalt, da der jo under fejningen havde lagt sig et helt lag støv på alle stolesæderne, og her blev vi særligt indprentede af far om ende lig at afstøve "Fruentimmerstolen" grundig af, da det jo var noget som de lagde særlig mærke til, så kunne vi til gengæld gå lidt lettere over aftørringen i mandfolkestolene, da de ikke tog nogen notids af sådanne småligheder. Det var nemlig dengang skik at mændene sad i den ene side af kirken og kvinderne sad i den anden, som blev meget nøje overholdt i mange år, indtil nogle af de mest frimodige brød denne skik. Det vakte jo straks nogen forargelse over denne dristighed, men efterhånden blev der flere og flere som fandt at det jo i grunden var naturligt at de også i kirken sad side om side. Og da først skikken var brudt varede det ikke længe før man så dem sidde mænd og kvinder imellem hinanden, og der var så ikke mere noget der hed mandfolke og fruentimmerstole.

Der var også så mange andre ting som vi måtte være far behjælpelig med, vi måtte blandt andet om efteråret køre rundt omkring i sognet med alle de potteplanter som stod på gravene, som ikke kunne tåle at stå vinteren over. Til denne transport benyttedes vores gamle barnevogn, den havde ellers gjort god tjeneste i den tid, da den havde været brugt til os alle syv, men trods de mange års brug og mange gange misbrug af den, kunne den derefter godt bruges til al mulig anden kørsel. I denne vogn blev så blomsterne sat så mange der kunne være i den, og så kørte vi sognet rundt og afleverede hver sine planter. Vi var nu altid to til at udføre dette arbejde, da der jo til tider kunne være stort læs, som var for tungt for en at trække, og så var det jo også mere underholdende når vi var to, især da vognen var indrettet til tospand, det var nemlig en lille tohjulet vogn med et ben, foran var en lang stang til at trække vognen med, når vi så var spændt for, en på hver side af stangen, så skar den jo ud af landevejen i strakt løb, i hvert fald i begyndelsen, senere sagtnede farten efterhånden som vi blev trætte for vi skulle langt omkring og det tog jo også flere dage inden vi havde været sognet rundt. Det var i grunden et

Ørkesløst stykke arbejde som vi der udførte halvudlevede blomster hvoraf de fleste ikke levede vinteren over, og det var heller ikke noget at far havde nogen udbytte af og de gav os var ikke store sager, vi blev budt et par stykker mad eller en kop kaffe, men alene det at blive budt ind til et fad velbelagt smørrebrød, var vel nok noget som kunne fryde os især når man var skrupsulten, det kunne jo også hænde at der var en der gav os en tiøre, og dog fandt vi når vi ved hjemkomsten opgjorde dagens udbytte og det viste sig at vi havde tjent en 25 Øre, at vi havde haft et godt udbytte af dagen, og så havde vi jo også oplevet en del som vi kunne fortælle når vi kom hjem, men der var en gang vi var i nabobyen med 'blomster,' da havde det nær gået os galt, vi kom kørende med vort køretøj, så kom der et par drenge som vi var uvenner med, da de ser os råber de, der kommer et par af de kloakeringer, nu skal de ha tæsk, og da der straks kom et par stykker til, kunne vi jo se at den var gal, da vi jo ikke kunne klare os for sådan en overmagt, og da vi nødig ville have tæsk, var der jo ikke andet at gøre end at se at undslippe dem, vi springer da over grøften med vognen bag efter os og ind over markerne, så vi kom bag om byen og slap også fra dem, da de ikke kunne nå os, men det fortalte vi ikke noget om da vi kom hjem, for vi var nu ikke så ganske skyldfri, da vi havde været med iblandt de drenge fra vor by til at slås med drengene fra nabobyen, derfor var det jo ikke så underligt at de ville gøre gengæld, da her var sådan en god lejlighed til det, især da det jo nu var dem der havde overtaget her hvor de var på hjemlig grund.

Da far blev klokker fandtes der en masse store og gamle træer, som blev fældet nogle stykker af hvert år, som så blev erstattet med unge træer, der stod en lang række af nogle meget høje poler som først blev fældet, og det var et meget frydefuldt arbejde, dels på grund af deres mægtige højde, og dels fordi der stod så mange gravmonumenter rundt omkring dem, og mange af dem var ikke sådan til at flytte rundt med, derfor måtte toppen kappes af dem først inden de blev fældet, men det var ikke så lige en sag at krybe op i toppen af dem som var lige så høje som kirketårnet, det turde far ikke binde an med, der måtte han have en mand til hjælp, og det skulle jo være en mand der kunne gå til vejrs uden at blive svimmel. Far fik så fat i en mand som de kalder for sortejakob, ikke fordi han var sort, men han boede i Sortemose, han kunne gå til vejrs, han kravlede op af træerne som en kat og huggede toppen af medens træerne svejdede frem og tilbage, det generede ham ikke, med det samme bandt han den lange topline fast om træet, det skulle være til at trække i når træet skulle væltes om, men da de skulle op med rod, måtte der først graves jorden fra dem så rødderne kunne hugges over, så først kunne begynde at trække, og der var vi med det var jo sjovt at være med at trække i rebet medens det høje træ svinger frem og tilbage uden at ville gi sig, men til sidst fik vi dog magten over det og den faldt med et drøn. Hurra

råbte vi drenge idet den faldt og far var naturligvis glad over at det gik godt, for der var tit en vældig spænding over det når det viste sig at træet havde tendens til at falde mod en anden retning end den skulle, det var jo ikke så heldigt om den skulle smadre en hel del gravsten, men der skete heldigvis aldrig nogen uheld af den art. Når så træet var fældet, så fik vi jo travlt med at save, hugge og flække det og køre det hjem, og her gjorde den gamle barnevogn også sin nytte. Der blev gerne fældet to tre træer hvert år og da der var mange af dem, havde far fri brænde i flere år imod at han plantede et nyt træ, men gratis brænde blev det dog ikke alligevel, der var jo altid nogen bekostning foruden arbejdet.

Sådan frisk og vådt brænde skulle jo helst stå og tørre et års tid inden det var tjenlig, men det var der ikke råd til, det skulle bruges med det samme, da vi ikke havde noget andet, derfor måtte vi stable det omkring kakkellovnen og på komfurrøret lige så meget der kunne ligge for at blive tørt, og så næste dag lægge en ny forsyning, det var jo også et stykke arbejde vi måtte udføre hver aften når vi skulle sysle, som bestod i at hente tørv og brænde og vand. Vandet måtte vi hente hos naboen, da vi ingen post havde selv. Det hændte også af og til at vi måtte køre tærskemaskine for bønderne når de skulle tærske, og det bestod i at gå rundt i omgangen efter hestene og passe på at de blev ved at holde gangen i det bestemte tempo som tærskværket skulle så i. Det var et kedeligt stykke arbejde at gå der og traske rundt og rundt en hel dag i al slags vejr, dog var det mest i dårligt vejr at der blev tærsket, da det jo foregik inde i laden og det var kun drengen som jagede på hestene der var ude og blev mange gange helt forøkomne af kulde.

Det var ikke ret meget som vi fik for sådan en dag, det højeste var vel et halvt hundrede øre, og så fik vi jo maden, men det sled vi jo næsten for på træskoene ved at gå der og trave rundt den hele dag. Der var nu en af bønderne der havde regnet ud at han kunne spare dette beløb, ved at lade hestene gå selv uden nogen fører. For at dette skulle kunne lade sig gøre, havde han slået en pind på bommen og igennem denne pind sad et langt stykke ståltråd, og når hestene begyndte at sagtnede farten og sakkede lidt tilbage, så stak ståltråden dem i bagdelen og så for den jo frem igen et stykke tid indtil de havde glemt det, og så fik de atter et stik i halen, og det gik også godt en lille tid indtil den ene af dem blev gal i hovedet over alt det stikkeri og slog ud med begge bagbenene imod bommen, med det resultat at det store tandhjul knak midt over, og så var det med tærskningen indtil han fik skaffet et nyt tandhjul, så det var jo en dårlig økonomi, men vi var kede af at det ikke gik med dette selvkørende apparat, så at vi kunne blive fri, for denne tærskemaskinekørsel holdt vi ikke af.

Derimod når gårdejer Niels Larsen kom og spurgte om en af drengene kunne komme og skræmme fuglene bort fra hans kirsebærtræer, det ville den ene hellere end den anden. Han havde

nemlig en meget stor kirsebærhave med mange store kirsebærtræer, som ved den tid var fulde af dejlige store røde bær som nu skulle sidde til de blev fuldmodne, men da fuglene godt kunne lide dem som de var, kom de jo i store flokke for at æde dem, men da det ikke var mandens mening at de skulle ha dem, blev vi så sat til at jage dem bort. Der sad jo nok et fugleskræmsel oppe i træerne, men det varede jo ikke længe før fugleme blev klog på at det ikke gjorde dem nogen fortræd, vi fik så en gammel blikspand som vi hamrede løs på så snart at fuglene de nærmede sig kirsebærrene, og det spektakel som vi lavede når vi hamrede løs på blikspanden, det forskrækkede jo dem så de skyndsomt stak af igen, men ret længe varede det jo ikke før de var der igen, så måtte der jo atter trommes og larmes for' at jage dem på flugt, men de fløj ikke længere bort end at de stadig kunne holde øje med de fristende kirsebær, og så snart der blev roligt kom de igen, der var endda nogle enkelte som efterhånden blev fortrolig med larmen og ikke ville forlade de dejlige bær, så måtte man jo have en sten op efter dem for at jage dem væk, nå det med stenen blev måske benyttet lidt oftere end det strengt taget var nødvendigt, men der var jo det ved det at så kom der et par kirsebær ned med det samme, og vi måtte godt spise de kirsebær der faldt ned, og de der sad på træerne skulle vi nok lade være med at tage nogle af, for det var høje mægtige træer, hvor der skulle lange stiger til når de skulle plukkes. Det var et meget rart stykke arbejde, og var jo i sommerens bedste tid, det eneste var at man somme tider kunne gå og kede sig lidt, for her måtte man jo gå alene, da det jo ikke kunne lade sig gøre at have andre drenge med i kirsebærhaven.

Der boede en fru Svanenskjolot overfor os, der var altid så meget at vi skulle lave for hende, enten i haven eller gården, gå byærinder eller bringe breve omkring til hendes bekendte som boede i en halv mils omkreds. Sådanne breve sendte hun ikke med posten, dem lod hun bare os gå med, men det skete ofte når hun endelig blev færdig med at skrive et brev som skulle sendes med posten, så var gerne landposten gået og så måtte en af os gå til stationen med det der var en mil til. Det var en tur på to mil som vi måtte gå fordi hun gik og snøvlede i det. Engang måtte vi agere pige hos hende, jeg var vel en 8-9 år, hendes pige var rejst og så måtte jeg udfylde hendes plads så godt jeg kunde, indtil hun fik en anden, nå det gik ellers meget godt, jeg fejede og tørrede støv af, jeg vaskede op og jeg gik i byen og købte ind, men det værste ved det var, at hun ville have at jeg skulle lig-e hos hende om natten, det ville jeg meget nødig, men jeg måtte jo gøre det, hvor nødig jeg ville. Det gik da også galt den første nat, ud på natten følte jeg trang til at skulle op og-lade vandet, jeg stod da op og ville se om jeg kunne komme ud, men jeg kunne ikke finde ud da der var meget mørkt. Jeg lå i samme værelse hvor fru en og frøkenen lå, dem kunne jeg ikke henvende mig til og de hørte

heller ikke at jeg gik omkring i stuen og ledte efter en udgang de sov bare, mens jeg gik her og ledte efter at finde ud, kunne jeg naturligvis ikke forhindre at der faldt noget vådt hist og her omkring i stuen, hvad der vel har lindet lidt, så jeg kunne gå i seng igen, men næste morgen var de noget forundrede over al dette våde der var omkring i stuen, de kunne slet ikke forstå hvor det var kommet fra, og da de spurgte mig om jeg vidste hvorfra det var kommet, sagde jeg naturligvis nej, da jeg ikke turde sige at det var mig det stammede fra, men næste nat sagde jeg nej til at ligge hos dem, far og mor spurgte jo hvorfor, men det ville jeg ikke sige af hvad grund, jeg sagde blot at jeg ville ikke, og slap så også fri. Jeg skammede mig for at sige grunden, den slags ting var noget som vi selv ordnede hvis det kom på om natten, det kunne vi udmærket selv finde ud af når vi var i hjemmet hvor vi var kendte, og vi var ikke ret store før vi selv kunne klare det, men her i dette fremmede hus kunne jeg ikke finde ud.

Der gik heldigvis heller ikke så lang tid før hun fik sig en pige igen og så slap jeg fri for at agere tjenestepige. Fruen, som hun almindelig blev kaldt af hele byens befolkning, er så udførlig beskrevet i fars bog, så jeg behøver ikke at skrive mere om hende.

Da far også var væver, var der jo også en del arbejde som vi måtte udføre. Det første der var at gøre når et stykke lærred væves var, at rende garnet, dertil blev benyttet en meget stor vinde, den nåede fra gulv til loft og dens vingefang spændte stuen rundt og kunne endda bruges af os drenge som karusel før og efter dens egentlige brug, men det var selvfølgelig noget vi gjorde i smug, når far ikke så det, for det måtte vi ikke da den ikke var lavet til det brug. At have 2-3 drenge hængende i den medens den snurrede rundt, men vældig sjov var det. Når en sådan rending skulle foregå var der brug for os allesammen og her var det mor der dirigerede, da det altid var hende som forestod rendingen. Rendegarnet var nøgler som lå i kasser hvori der var inddelt rum til hver enkelt nøgle, hvorefter der vel kunne være et halvhundrede stykker, af dem tog mor en tråd af hver som dannede en lok, som hun satte fast på vindens øverste kant, hvorefter den blev sat i bevægelse og lokken førtes spiralformet ned til den nederste kant og så tilbage igen og så fremdeles indtil det var færdigt, nu havde vi hver sine nøgler at passe og skule så snart et nøgle var opspundet, sørge for at der kom et nyt nøgle i stedet, men det kunne jo hælde, når vi ikke havde passeret nok på, at vi pludselig opdagede at et af rummene var tomt, så måtte vi jo råbe gevalt, og mor standsede så maskineriet, og måtte så dreje lidt tilbage for at finde garnenden og få knyttet et nyt nøgle garn i den, for der måtte ikke mangle nogen af trådene, men det kunne jo hælde at tråden ikke kunne findes, så måtte den ny tråd bindes fast til lokken, og når så far ved vævningen kom til hvor tråden slap op, så måtte han sætte det manglende stykke til. Når så stykket var rendt, skulle det jo

sættes på væven, her var jo også brug for os til at stramme den lange kæde, som vi kaldte islætten for. Far stod da og drejede bommen rundt så garnet kunne vikles rundt om den. Mor stod og førte kammen hvorigennem trådene gik og sørgede for at de kom til at ligge glat på bommen, medens vi måtte holde kæden stramt så trådene kom til at ligge fast på bommen og dertil havde vi brug for alle vore kræfter, især når vi ville gøre forsøg på at holde den så stramt så far ikke kunne dreje bommen hvad dog sællert lykkedes for os, men det morede os at se, at far måtte lægge kræfterne til.

Når stykket så var kommet i væven, var der ikke mere for os at gøre den dag da der så var nogle enkelte forarbejder som far lavede selv, og vi kunne så få lov til at gå ud til kammeraterne og lege.

Men så næste dag, så kom det kedsommeligt arbejde nemlig at rede i, og det var at sidde og række far hver enkelt tråd som så blev trukket ind i kammen, men disse tråde skulle tages efter rækkefølge, og da der jo var en masse tråde kunne dette stykke arbejde strække sig over flere dage, men hvor var det dog kedeligt at sidde der og tage den ene tråd efter den anden og se hvor lidt det svandt og hvor langsomt det gik fremad mod enden, det skulle jo heller ikke gøre det morsommere for os at se alle de andre drenge løbe lige udenfor og muntrede sig medens man sad her og pillede tråde fra hinanden, nå men alt får jo en ende og det fik jo heldigvis dette arbejde også. Når så alle disse forarbejder var gjort, skulle far jo til at væve og ved dette havde vi den bestilling med at holde far med spoler, men disse skulle være akkurate og lavet sådan at de ikke løb ud og flodsede, men det var noget som vi kunne gøre mellem stunder, når blot vi sørgede for at far aldrig manglede spoler, derfor måtte vi så passe på at få lavet et lille oplag medens at vi var i gang med spoling, så der kunne blive lidt fritid til leg. Det gik jo ikke altid så stille af i de små stuer rokken snurrede og far hamrede i væven og trådte i skamlerne, godt var det da at mors arbejde ikke var så larmende, hun sad nemlig henne ved vindueskarmen og baldyrede på sine guldhuer, der sad hun ligesom lidt ophøjet over det hele på en lille forhøjning ved vinduet, hvorpå der lige kunne stå en stol og hendes sybord. Denne plet var en helligdom som ingen af os børn måtte betrede eller røre ved nogen af hendes sager når hun ikke var til stede, men det var vi også godt indforstået med, så det var noget vi aldrig overtrådte. Da vi nu vidste at mor skulle have fred og ro til sit arbejde gik vi aldrig til hende, når der var et eller andet som vi bad om, men gik altid til far med vort andragende, dog hvis vi havde noget særligt på hjertet, så gik vi altid til mor, da vi jo vidste at i sådanne tilfælde ville far ikke afsige sin dom uden først at have konfereret med-mor. Ved sådan en lejlighed havde hun altid tid til at høre på os og vi fik da så efter som hun skønnede var rigtig, enten lov eller ikke lov til det vi bad om. Mor var altid sidste instans og derefter måtte vi os rette, men ellers var det altid far

der måtte ave os når det til tider kunne være nødvendigt, vi var jo mange drenge som jo godt kunne komme op og nappes og hvis vi drev det for vidt, så langede far os et par rap over rygstykkerne med skyttekrogen, den var ellers til at tage skytten op med, når den var faldet på gulvet, men kunne jo også benyttes til strafferedskab, og da der var et langt skaft på den, kunne han jo række langt med den og behøvede så ikke at sinke sig med at stå af væven og kunne så fortsætte med sit arbejde efter denne afstraffelse som jo gerne hjalp på gemytterne så der blev fred og ro igen.

Nå det var jo ikke vores mere eller mindre gode opførsel jeg ville skrive om, men om alle disse forskelligartede arbejder som vi måtte udføre medens vi var hjemme. Vort arbejde med væven varede ikke ret mange år, da det jo snart gik af mode med det hjemmenvævede lærred, da det jo efterhånden kunne købes billigere og så blev der jo ikke mere noget for far at væve, og væven blev så pillet ned, da den så ikke gjorde nogen gavn mere, og da den fyldte det meste af stuen, blev der jo en dejlig stor plads. Men så havde vi jo kirkegården, og der var arbejde nok, og så var der også skoleloden hvor vi til visse tider måtte være behjælpelig med arbejde på den. I fordums tider hørte der altid et stykke jord skolerne og det var der også her ved vor skole, men det lå ikke ved skolen men et stykke derfra, der var endda to stykker jord som hørte til skolen, men det ene stykke lå langt udenfor byen, det skolæreren lejet ud, men det der lå nærmest drev han selv. Tilberedning af jorden med pløjning, harvning og såning besørgedes af en gårdmand som selv la-de CD hest og plov til det stykke arbejde, det øvrige arbejde med at høste sæden, tage rodfrugten op samt ud kørselen af gødning på marken udførtes af far, og hvor vi selvfølgelig også måtte være behjælpelig der.

Da skolelæreren nu ikke havde andre kreaturer end en hest, kunne den jo ikke give gødning nok til hele lodden, derfor måtte vi køre omkring til forskellige husmænd i byen for at køre deres mødding ud på marken, ligesom al affaldet fra kirkegården også blev kørt derud. Til dette stykke arbejde benyttede vi skolelæreren hest, men det var et arbejde som slet ikke gefældede den, når den skulle i stadseletøjet og for stadsvognen med herskabet var der aldrig noget i vejen, men når vi kom med arbejdsselen, så vidste den at den skulle for arbejdsvognen, og det kunne den ikke li', så "bed den og napp." de omkring sig, vrissede og slog, der var ingen af os drenge som kunne komme den nær, så det var jo et farligt mas vi havde med at få den spændt for, men når den endelig var kommet for vognen, så fandt den sig roligt i skæbnen og gik også meget stødt og roligt, men gnaven var den, og hvis en af os drenge kom hen foran dens hoved, gav den sig straks til at løbe efter os, medens den lagde ørerne tilbage, og vi måtte så hurtigst muligt komme væk fra den, det var nu kun os drenge den rendte efter, når far kom hen foran den var der ikke noget i vejen, da den jo havde lidt mere respekt for

ham, men ellers når den først var kommet for vognen, så gik den meget rolig og stødt, det var kun når den skulle spændes for at den var så irriteret, og så var det særligt os drenge den bed og snærrede af, da den jo snart mærkede at vi var lidt bange for den.

I høstens tid var der jo også en del at gøre på marken, med de forskellige arbejder. Mejningen udførte far selv, da det jo ikke var drengearbejde, men så var det jo at tage fra, binde, slæbe sammen, det vil sige at samle alle negene på pladsen hvor hovene skulle stå, hvor far selv satte dem, da det også var et arbejde som der hørte kendskab til, for at sætte hovene sådan, at ikke blæsten kunne vælte dem, og ej heller at regnen kunne trænge ned i dem. Når så det var besørget var der fred en lille tid, medens det stod og tørredes, men nu kom der en urolig tid for skolelæreren, især hvis det var en regnfuld tid, han gik hver dag og så og følte på sin sæd, for at prøve om den var tjenlig til at køre hjem, og når han var i vildrede dermed kom han gerne hjem til far for at høre hans mening. 'Ja jeg ved ikke hvad de siger Jens Olsen, jeg har været nede og set på sæden, den er jo ikke så tør som den skulle være, men tror de den bliver bedre' 'Ja nu skal jeg gå ned os se på den' sagde far. Så fulgtes de ad ned til skolelodden for at føle og bedømme, men far sagde at den kunne ikke tages endnu, da den endnu ikke var tør nok, og efter at de nu havde gået og følt på de forskellige hove, blev de-så enige om at lade den stå lidt endnu. Så snart den var tør og tjenlig til hjemkørsel, fik vi jo travlt med at hjælpe til med det, vi havde jo nok først det sædvanlige mas med at få spændt den røde for høstvognen, da den jo ikke fandt den samme morskab ved at køre med en høstvogn som vi, for det var morsomt at køre i sådan en ramlende og skramlende høstvogn, hvor læssetræet hoppede imellem benene på os under kørselen, ligesom det var dejligt at ligge ovenpå læsset under hjemkørselen. Ved den lejlighed var skolelæreren selv med, han stod på stænget og tog imod alle negene og satte dem sammen, medens han talte hvor mange neg der var af de forskellige sædarter, da han var et ordensmenneske som havde rede på alle sine sager, og da det jo var et mindre landbrug han drev, hvorfor der jo ikke høstedes så mange læs, så blev tallet på negene ikke så overvældende stort.

Når vi så havde kørt al hans sæd hjem, var der ikke mere for os at gøre på skoleloddet, først når kartoflerne skulle tages op, var der arbejde for os igen, det var den eneste rodfrugt han dyrkede, men det var også en fin kartoffel som kaldes Æggeblomme, det var en lille fin kartoffel, som blev særlig god på den dertil egnede jord, og blev solgt til de fine restaurationer i København, de skulle alle have en passende størrelse, så var der nogle store imellem dem måtte vi sortere dem fra, dem spiste han selv, og de små som var undermålere fik vi lov til selv at beholde. Når vejret var godt, var det meget behageligt arbejde, da det var en løs, let og sandet jord, men i

dårligt vejr var det væmmeligt at ligge der og rage i den våde og kolde jord. Det bedste ved det hele var, når fru Horst kom med kaffe til os, Q&F det gjorde hun hver eftermiddag, så længe vi pillede kartofler op. Hvor var det dejligt at lægge sig i græsset bag havegærdet og nyde kaffen, og det var kaffe, o, hvor den smagte, det var nemlig "Sød kaffe med sukker il", som hun sagde den gamle "Magrethe", hjemme fik vi aldrig sukker i kaffen, men kun en lille gnalling brunt sukker til, og ej heller brød til kaffen, men her fik vi oven i købet et stykke franskbrød, tykt belagt med smør til kaffen. Nå det varede nu ikke mange dage før vi var færdige med at pille kartofler op for skolelæreren, da hans kartoffelstykker jo ikke var så stort, men så var der jo andre steder i byen, hvor vi måtte hjælpe til med kartoffeloptagning, og dermed tjene familiens forbrug af vinterkartofler, da vi fik hver niende kurvfuld som vederlag for vort arbejde.

På skoleloddet, hvor vi var alene om optagningen, kunne dagen være trivielt nok, da vi ikke havde andet morskab der, end hvad vi selv kunne hitte på, nej, så var det et anderledes liv på bøndernes store kartoffelmarker, for der var hele byens husnænd med deres koner og børn, alle travlt beskæftiget med kartoffeloptagning, der kunne være ti, tolv par, eller flere som hver tog sin række, som alt i forvejen var opløjet, de af dem som havde børn med, lod dem gå foran i rækken med en lille kurv, hvori de samlede de kartofler som lå frit ovenpå jorden, de fik selvfølgelig hurtigere deres kurv fuld, som de så gik hen og tømte i en vogn, hvor der stod en mand som holdt kontrol, og skrev op hvor mange kurvfulde hver især tømte af og satte kryds ved hver niende kurv, som så tilhørte optageren. At der kunne være så stor en arbejdsstyrke på et enkelt stykke, kom sig af, at når det rygtedes at der skulle tages kartofler op på den eller den gård, så gik alle derhen med deres kurv og gav sig til at pille op, uden at være engageret dertil. Gårdmanden sagde, jo fler jo bedre, des hurtigere fik han jo taget-dem op, og ham var det jo lige dyrt hvor mange de end var om det, men værst var det jo for naboen, som måtte vente indtil de var færdige der, hvorefter hele styrken så kom til ham, og så fremdeles til de havde været hos dem alle. det varede da også kun et par dage eller tre med at tage sådan et stykke op, når så alle rækkerne var optagne skulle der pilles op efter harve. Stykket blev jo harvet igennem på kryds og tværs, så stillede hele styrken sig på række og tog så en "Såt" henad ageren og pillede alle de kartofler op som harvens tænder havde revet op af jorden, når de så nåede enden af stykket blev der taget en ny "Såt" indtil de havde været over det hele. Denne oppildning efter harven blev ikke honoreret med penge eller kartofler, derfor var der ganske enkelte som snød sig fra dette arbejde og gik ind til naboen og begyndte at tage op der hvor det skæppede lidt mere i kassen, men da det nu var en gammel skik, blev da de fleste og tog det arbejde med, som så bonden honorerede med en frokost til dem alle efter

endt oppildning, som blev serveret til dem ude i marken, og det var ikke lidt der skulle til for at bispise en sådan arbejdsstyrke på et lille halvhundrede stykker så "Vor mor" har haft et ordentligt stykke arbejde med at smøre alle disse stykker mad.

Der var jo et vældigt liv på et sadant kartoffelstykke, hvor der var så mange samlede af alle slags folk, her kunne knævren godt gå med det samme de arbejdede, det var jo mest konerne der førte samtalen, der var jo lejlighed til at drøfte forskellige ting, ligesom de jo havde lejlighed til at komme på talefod med koner som de ellers ikke kom i berøring med. Det var dog mest ved måltiderne, at snakken ret kom i gang når hele styrken lå side om side ved et gærde, eller på en grøftekant, medens rundenommerne gled ned tillige med de tilhørende snapse, hvorefter konerne trakteredede med kaffe, som de havde på en trepælefjaske som var stukket ned i et strømpeskaf, for at den kunne holde sig varm, dengang kendte man ikke termoflasken.

Det var ret morsomt for os drenge, at ligge her imellem alle de voksne og høre på deres snak, især når mændene havde fået et par snapse, så kunne de godt levere nogle gode vittigheder, hvoraf nogle kunne være grove nok, og som så også blev taget lidt forskellig op. Nogle af konerne fandt at de var morsomme og slog en forfærdelig latter op ved at høre dem, medens andre lod som om de ikke hørte dem, og så var der enkelte som følte sig stødte, og så fornærmede ud, men vi drenge syntes at det var sjovt, nå men desværre for os varede denne fornøjelighed ikke ret længe, og vi måtte i gang med arbejdet igen.

Når så optagningen var endt, kom bonden kørende med kartoflerne til de beboere i byen som havde deltaget i kartoffeloptagningen, med deres fortjente kartofler, de bliver afmålt i samme kurv som var benyttet ved optagningen, og de får så det antal af kurve fulde, som de efter aftalen kunne tilkomme.

Ja det var et lille referat af én kartoffeloptagning, som her meget kortfattet er optegnet, men en sådan kunne godt give stof til en hel bog, for den som kunne skrive den, da der på en sådan arbejdsplads, hvor så mange forskellige mennesker er samlede, bliver diskuteret, fortalt og snakket om alt muligt, både ondt og godt, især da de ifølge arbejdets natur og den nære sammenværen med hinanden, godt kunne snakke sammen uden at sinke arbejdet.

Da far også tærskede al skolelærerens sæd, var jeg også der ham behjælpelig, men dog først da jeg var blevet så stor at jeg kunne svinge en mindre plejl, det var just ikke så meget for selve tærskningens skyld, at jeg skulle svinge plejlen, men det var for den appel der blev i slagene når man var to til at slå. Far sagde at det littede meget, men så skulle der naturligvis holdes takt, hvad jeg jo også snart fik lært. Og jeg var selvfølgelig stor af at kunne stå på loen og

tærske ligesom de andre tærskemænd. Når et lag skulle lægges ud på logulvet, så var skolelæreren altid selv med ved dette stykke arbejde, han var da oppe på stænet for at smide negene ned til os, og det var altid et bestemt antal, jeg tror det var 20 neg til hver et lag, loen var jo ikke så stor.

Da han jo havde talt negene ved hjemkørselen, ville han jo så stadig kunne have kontrol med hvor mange der var igen efter hver udlægning, han var jo et ordensmenneske.

Det var dog kun i begyndelsen at jeg syntes at det var så morsomt, det varede ikke længe førend at jeg fandt at det var et kedeligt og meget tvungen stykke arbejde at stå der og tærske langhalm dagen lang, men heldigvis var hans sædavl ikke så stor, så det ikke tog så lang tid før vi havde udtærsket hos ham.

Far måtte også save al brændet på skolen, og der måtte vi jo også være med og trække i den ene ende af saven, og det var ikke så lidt brænde der blev brugt, både til skolen og til husholdningen. Sognet leverede hvert efterår flere læs bølgefavnebrænde. Savningen af brændet foregik også efter en bestemt anordning, idet der kun blev savet 5 stykker favnebrænde om dagen, skolelæreren flækkede det selv til pindebrænde, hvorefter han så lagde 5 nye stykker frem som der skulle saves næste dag, og således gik det hver dag så længe der var flere stykker brænde igen at save. Brændesavning er jo ikke noget morsomt arbejde, at stå der og trække frem og tilbage i en sav, medens man følger klingens med øjnene og ser hvor uendelig langsomt den glider ned gennem stykket, er jo ikke opmuntrende, men det var jo bare at hænge i, så vi kunne blive færdig med de 5 stykker så vi kunne hænge saven på sin knag og komme ud og lege. Så længe vi savede sammen med far, gik det meget godt, men det hændte at far havde andet for, så måtte vi drenge save alene. og det gik ikke altid så godt, og det endte jo gerne med at vi stod og blev uvenner over at den ene skyldte den anden for at være hans skyld, at saven ikke ville skære, men sådanne skærmysler fordrede jo ikke ret meget på arbejdet, tværtimod sinkede det os, især hvis skænderiet udartede, så vi røg i totterne på hinanden, men det var dog heldigvis ikke altid at det gik så hårdt til.

Vi måtte også meget ofte hjælpe skolelæreren med at hente vand, der var nemlig ingen brønd eller post ved skolen som lå på en høj bakke, hvor forfædrene har fundet det al for besværligt at grave en brønd, da den jo skulle være meget dyb for at finde vand. (Den kom dog, trods det alligevel en del år derefter.) Skolen måtte altså hente det vand den skulle bruge ved gadeposten, som lå et godt stykke nedenfor bakken, hvad der jo også må have været et slidsomt arbejde for de forskellige skolemestre som hidindtil havde måttet bære vandet i et par spande hængende i et åg, som bæres på skuldrene, sådan var det foregået i mange år, indtil sognerådet bevilgede og bekostede en vandtønde der var så viselig indrettet, at han kunne

apænde sin hest for den, da der både var hjul under og stænger på den, men det var dog sællert at han spændte hesten for den, da det jo var forbundet med en del ulejlighed med at spænde for og fra, derfor trak han den gerne selv og det var dertil at vi måtte hjælpe til med at trække den op ad bakken som var et hårdt nap, da der vel kunne være en snes spænde vand i sådan en vandtønde, vi måtte jo også hjælpe med at poste vandtønden fuld. Det kunne også hænde at tønden var løbet tør midt i skoletiden, så måtte alle drengene i skolen være med ved denne vandkørsel, hvad de jo alle fandt var vældig sjov, det var jo en meget behagelig afveksling i den kedelige skoletid. En 5-6 drenge gik mellem stængerne og styrede vandtønden, medens lige så mange skubbede bag på, og så gik det jo i fuldt løb ned af bakken hen til posten, hvor der blev postet af livets lyst, af alle dem der kunne få fat i postestangen, medens de øvrige benyttede lejligheden til alle mulige skarnstreger, denne ekstra frihed måtte jo udnyttes, især da skolelæreren ikke var med, han kom først når tønden var postet fuld, og var med ved hjemkørselen for at passe at

der kørtes ordentlig med det kostbare vand. Efter at vi med en del besvær havde fået baksset vandtønden ind i skolegården, blev der draget en spand vand op af tønden, hvoraf vi så fik lov at skukke vor tørst som vederlag for det udførte arbejde. Denne måde at hente vand på, betragtede vi selvfølgelig ikke som et arbejde, men en fornøjelse, som oven i købet faldt i den kedsommelige skoletid, og som vi nok kunne have ønsket at det havde taget nogen længere tid, ligesom at vi også gerne havde ønsket at han ville benytte vor hjælp lidt oftere i skoletiden end han gjorde, men desværre for os, var han alt for nidkær i sin skolegerning til at han ville have at vi skulle miste nogen af undervisningstimerne for at gøre ham nogen tjeneste, derfor var det yderst sjælden at vi gik nogen ærinde for ham i skoletiden.

Ja, hermed har jeg på disse sider nedskrevet lidt om alle disse mange forskellige arbejder vi måtte foretage os så længe vi var i hjemmet.

København d. 15 april 1944.
A.P. Olsen.

En Aften i Borgerstuen.

Afsnit 11

Det var en efterårsaften, Gårdens Folk har endt deres Aftensysler, Staldene var muggede, og Pigerne var færdige med Malkningen, og Køerne havde fået deres Aftenfoder, Det mandlige Tyende står nu ude ved Vandhanen i Færd med at vaske sig. Nu høres snart efter nogle hurtige Træskotramp, det er Karlene, lige fra Forkalen til Stalddrengen, som i hurtigt Løb, strittende ud med Armene mens Vandet løber dem ned ad Ansigtet, er på Vej ind til Kammeret for at få tørret sig og få Håret redt. Der fandtes kun et lille Spejl som tilhørte Forkarlen, og efter at han havde benyttet dets gik det på Omgang til de andre.

Nu er de alle færdige med deres Toilette og mødes nu renvaskede og vandkæmmede i Borgerstuen hvor Pigerne havde stillet de store Fade Mælkegrød ind på det lange hvidskurede Bord, hvorom stod lange Løjbænke langs Væggen. De satte sig nu alle til Bords, men det sker efter Rangforordning Forkarlen sidder for Bordenden, derefter første og anden Karl, så Husmanden, Røgteren, Stordrengen og til sidst Lilledrengen. Efter nu at have Bænket sig ved Bordet, tager hver Mand sin Ske, som har sin Plads i Vindueskarmen, Skeen får nu et lille Strøg med Fingeren for at fjerne det Støv som muligt kan have lagt sig på den fra de brugte den sidst. Så begynder Søbningen som i Begyndelsen foregår i Tavshed. Nogle af dem har jo lidt langt at køre fra Fadet til Munden og kan jo have ondt ved at holde Balancen med Skeen, eller der kan blive et lille Albuesammenstød som

bevirker at der bliver en hel lille Mælkevej, særligt hos Lilledrengen som sidder aller længst borte fra Fadet, trods han jo har de korteste Arme. Efterhånden som Fadene tømmes, bliver der stadig nye fyldte Fade stillet ind på Bordet, så der står næsten altid et Par fyldte Fade når Måltidet er endt. Da de var færdige med at spise, blev Skeen meget omhyggeligt slikket ren, og derefter blev den tørret grundigt af på Trøjen, vasket blev den aldrig, det var jo ikke nødvendigt efter denne grundige Aftørring, hver havde jo sin Ske, og det blev strengt overholdt ikke at spise med andre end sin egen. Da Skeerne var rensede blev de sat op i Vindueskarmen igen, hvor hver havde sin bestemte Plads.

Nu kom Pigerne ind, og Fadene blev taget af Bordet og med en Karklud bliver Bordet tørret af. Karlene tænder så deres Piber, og nu er Rangforordningen forbi, og enhver sætter sig hvor han vil. Stordrengen som nylig har begyndt at ryge Pibe, tænder også sin. Lilledrengen som jo nu egentlig skulde gå til sit Hjem, da han ikke ligger på Gården, og har nu efter at han har spist sin Mælkegrød ikke mere at foretage sig, men han har ikke Lyst til at gå lige straks da han ved at der som Regel forekommer lidt sjov i Borgerstuen om Aftenen, og at der snart vil blive fortalt Historier, særligt disse Spøgelseshistorier som han gerne vil høre, men som han også gyser for, især når han endelig begiver sig ad Hjemmet til og han går ad de mørke Veje fra Gården til Hjemmet.

Efter at Piberne var tændte kom Samtalen i Gang, den første der tar Ordet er Husmanden som finder Forargelse over at Stordrengen ryger." Ska du osse ryge", siger han, "De klær osse sådan en Hvalp got mæ en lang Pive å en lang snottet Nielse". Stordrengen skottede op til Forkarlen, men da han kun ser et Smil hos ham dampede han videre. " Ja", siger Per Røgter" ded vår inte som den Gang vi vå Dreng, vel Ans Husmand, da fandt Kalene sej sku inte i a vi sad å røj dem i Neesen". " Ryg du bare væk", siger Forkarlen til ham," og bryd dig bare ikke om hvad de gamle Stabejser siger, I skulde hellere fortælle os nogle Løgnhistorier eller Spøgelseshistorier som i kalder dem, det var meget bedre." Ja" siger Ans Husmand, "Spøjelseshistårier ka jæ mange af, men de æ inte Løjnehistårier for di æ sandfærdige, da jæ sæl har både hørt å set de. Se ded vå nu en sen Avden a jæ gik igennem Ravnsholt Skov, bælmorkt va de å jæ va nu inte rejti glad ve å gå her i denne Skov, jæ havde jo før hørt a nogen havde fortalt a de havde mødt Ravnsholtdjævelen her inge i Skoven, og ham vilde jeg jo nødig møde, jæ skynder mig jo alt hva jæ kan for a komme let hurtig ud a Skoven, men jæ havde nu inte gået ret langt førend jæ hørte et forfærdelig susen i Trætoppene, jæ forstærker min Gang men i det samme hører jeg et brasende og knagende helt inge i Skoben, ded vå som om de va Træersom der blev væltede å Grenene de knageda som de blev brækket i Småstumper. De æ nok Ravnsholtdjævelen som raserer deringe, tænkte jeg og satte yderligere Farten op, men nu hørte jeg et Skrig så voldsomt som kom langt inge fra Skoven, jo tænkte jæ, de må være Ravnsholtdlævelen, å jæ gir mig te å løve ligeså stærkt jæ kan, men jæ ka stadig mærke a der æ noet som render bag efter mig, men jæ så inte tebavea, for de vidste jæ a når man bare lod være mæ å vende saj å se efter de der kom bag een, så kunde Djævelen inte få nogen Magt over een men jæ ku se på Skøggen a det va en stor Hund som fulgte mig lige.i Helene, se han havde altså påtaget sig en Hunds Skikkelse, Først da jæ va kommet udenfor Skoven, turde jeg vende mig om, da jæ vidste a udenfor Skoven havde han ingen Magt over een, å Hunden va så osse forsvunden, men jæ va da bleven så svedt å våd som om jæ vå trukket op a en Tørregravø Ja de va den værste Tur jæ har været på, men got vaed a jæ inte vendte mej om å så tebaves, for de havde han Las Peter fra Kattehalenose gjort engang da han havde mødt Ravnsholtdjævelen i Skoven for da han så tilbaves, så han en stor sort Puddelhund følge ham lige i Helene å den så på ham med et Par store røe øjne å så forsvandt den, men fra den Avten blev han inte te Menneske mer".

Efter denne hårrejsende Spøgelseshistorie blev der et øjeblik tavshed, Stordrengen havde holdt op med at ryge og så helt forfærdet ud, mens Håret havde rejst sig på Lilledrengens Hoved af Rædsel over denne Ravnsholtdjævel. Kun Forkarlen sad med et lunt Smil om Munden han tog det ikke så alvorligt, han

siger så til Husmanden, "Å den Ravnsholtdlævel som har skreget har vel været et Dyr, og Skyggen du så bav dig har vel været din egen Skygge". " Ja du Hans Peder", sagde Husmanden " du ska nu altidens være så klog, men du ve nu inte alting, å der er mer mellem Himmel og Jord end vi Mensker forstår." " Ja de ska du ha ret i Ans," siger Per Røgter, " å så disse Løjtemænd som man ka se på en mørk Aften, gå der å svinge mæ deres Løjter for å få een te å fare vild, å lokke een på gal Vej. Jæ huser in Gang da vi red,(det var nu stadig hans Kæphest at fortælle om dengang da han var Soldat, han havde nemlig for mange Herrens År siden været Husar, og den Gang var de Soldat i 5-6 År, så det kunde han aldrig glemme, derfor en hvilken som helst Samtale der blev ført med ham førte han altid til den Gang han red der eller der.) " Vi red da en Aftenstund, å skulde på en Natmanøvve, så siger Ritmesteren æ der none a jer Kale som ka sønge en Vise, så rien min Rodekammerat, frem, han havde Nr. 62 Sengeløse, vi blev nemlig alle kaldt efter den By vi va fra, å han var fra Sengeløse, vi kaldte ham nu altid for Dyneløse." Det ka jæ", sagde Sengeløse. Hva æ det for en Vise du ka sønge ", siger Ritmesteren." det er den Godav, Godav min Pie her har du mig igen, " siger Sengeløse, "men den æ mejed lang da der æ 38 Vers i den." " Ja så meget des bedre," siger Ridtmesteren. Men nu råver Ridtmesteren på mej, Nr 61 Stavsholte å jæ rir jo frem," Javel hr. Ridtmester", han havde nu såttten lidt Tiltro til mej, å va der et eller andet han va i Vildrede med, så Rådførte han sej gerne med med mej, å i ka osse lige stole på a liesåsnart han rovte Stavsholt så va jæ der lie mæ det same å rovte "her", men jæ va Faen raspe me osse in rask Soldat dengang, om jæ sæl ska sie de. " Hør Stavsholt", siger han," du æ jo kendt på Egnen, ka du rie foran å vise os vej, vi tar Retning efter de Lys vi ser der yde." " Javel" sier Jæ, å vi begynder å rie, jeg i Forspidsen, å Ridtmesteren bagefter, å Sengeløse begyndte å sønge Nå, vi red å vi red, å Sengeløse blev ved mæ å sønge, men de Lys blev ved mæ at være lige langt borte, " Hør Stavsholt" sier Ridtmesteren, " jæ syns ded æ mærkelig mæ de Lys a de såtten blier ved å være lige langt borte, å somme Tider synes jæ a de flytter sig. " Ja" siger jæ " jæ tror a dé æ en Løjtemand som ve lokke os på Vildspor". Så kommenderede Ridtmesteren holdt, å mæ de samme gik Lyset ud, vi undersøgte så hvor vi va, å så da a vi va kommet en hel gal Vej som førte ud te en stor Mose, å de va der a Løjtemanden vilde ha vos ud. Men det allerværste Spøjelse jæ bar set va et Uhyre som humpede afsted på tre Ben, med øjne som gloende Jernstænger å en lang rød Tunge hang den ud af Munden, det va en Gang da vi red,---- men nu kom han ikke længere i sin Beretning, for i det samme gik Døren op og Pigerne kommen ind i Borgerstuen, de var blevet færdige med deres Gerning, og kom nu ind for at høre om der var lidt Morskab derinde."Men hvad er der foregået her", udbryder de, " I ser allesammen så fortabte ud" Åll siger Forkarlen det er bare de to

Gamle som har fortalt Spøgelseshistorier. Uha" siger Pigerne," lad os dog ikke få flere af dem". Du vilde måske hellere høre nogle Kærestehistorier", siger én af Karlene, ja det vilde de da hellere høre, hvis de ikke havde noget der var bedre." Ja" siger Forkarlen, "jeg kender nu ikke noget som er bedre end Kærlighedshistorier, som jeg måske nok kunde et Par stykker af, men først må en af jer synge en af de mange Kærlighedssange som I kan, det kunde blive en passende Indledning". Den ene af Pigerne er nu så beredvillig til at synge, men forlange at en af Karlene skal spille med på Melodien, men da Forkarlen mener at det vil tage for meget at Andagten når Harmonikaen kommer med, indvilger hun da i at synge alene. Hun begynder at synge i en højtidelig Tone. " Jeg går i tusind Tanker, og elsker den jeg ej kan få. Mens hun i Glæden vanker, jeg ene sørge må. Stor Sorg er det jeg ej dig fik, som jeg nu har så kær. Så mange falske Mennesker, Årsagen dertil er."

Der fulgte så en hel masse Vers, det ene mere rørende end det andet, efterhånden bliver hendes Stemme også mere rørende eftersom det rører hendes eget Hjerte, og denne bedrøvelige Vise som handlede om to Elskende, hvoraf den ene gør et bedre Parti, og tar en anden som både har Gods og Guld, og den forsmåede må gå med Sorgen medens den anden i Glæden vanker, og nu kan han kun udtrykke sin Sorg i denne lange bedrøvelige Sang som han har skrevet og sunget så tit, han kan nu ingen af Delene mere, og slutter sin Sang med de håbløse og sørgmodige Ord." Min Hals er hæs, min Pen er tør, min Ven har mig forladt. Gud Fader udi Himmelen, han gør mig Sorgen let".

Denne bedrøvelige Vise, som Pigen så rørende havde sunget, til sidst med Gråden i Halsen, havde betaget dem alle, og de havde alle fået et sørgmodigt Udtryk, som om de selv led af ulykkelig Kærlighed, og hvem ved, måske den rippede op i et Kærlighedssår som een eller anden har haft. Men da de jo engang var kommet i det rørende Hjørne, bliver den anden af Pigerne opfordret til at synge en af sine Viser, som hun da også var villig til, når de vilde sige hvad for en hun skulde synge," å syng den", siger en af Karlene," To Piger de gange dam ned til en Strand" den sunger du så rørende," hun begynder så at synge ligeså bedrøveligt, rørende og betagende som den anden. I denne Vise er der også en hel Masse Vers, hvis Indhold også handler om ulykkelig Kærlighed, kun med den Forskel, at her er det Karlen der forlader sin Kæreste og har ladet sig bedåre af en rig Pige," Hun med sit Gods og Guld ham har bedåret" står i et af de mange vers, som jeg kun husker Brudstykker af, men Sangen ender da med at den ulykkelige Pige dør af Sorg.

Der bliver nu atter en lille Pavse, hvori hver især føler stor Medlidenhed med den stakkels bedrøvede Pige, Men det varer dog ikke længe før Forkarlen bryder Tavsheden og siger, " Det var dog en forfærdelig bedrøvelig Vise du der sang Marie, man sku næsten tro at i begge to led af

ulykkelig Kærlighed, ellers kunde i da ikke med sådan en Følelse som i gjorde, men lad os nu ikke få mere af den slags, bliver tovtlig af at høre om al den ulykkelige

Kærlighed, fortæl hellere om lykkelig Kærlighed. Dæ, der var nu ingen af Pigerne der kendte noget til hverken lykkelig eller ulykkelig Kærlighed." Nå er der ikke det," siger Forkarlen, "men så kan jeg fortælle jer, at der snart bliver en Forlovelse på Gården," hvem er dog det" siger de alle i Kor, " det er såmænd vores kønne Kokkepige", med hvem er det, bliver der spurgt," ja det ved jeg ikke om jeg tør sige. Sagen var den, at Kokkepigen, som var en ung smuk Bondepige, gik og spadserede med en af Byens smukkeste Karle. Det vidste Forkarlen jo nok, men at få lidt Morskab ud af det nævner han et gammelt forvokset Mandfolk," jo" siger han," det er såmænd Morten Søren, " Morten Søren" råber de alle, de var da morsomt at det er ham," de gik jo alle ind på Spøgen" hvor har du fået det at vide fra, " spørges der." Ja det var såmænd forleden Aften at jeg stod ude i Gården," siger Forkarlen," så hørte jeg nogen stod og hviskede udenfor Tofteporten, jeg lyttede jo efter hvem det kunde være, men i det samme hørte jeg nogle vældige Smask, og jeg går lidt længere frem, og ser til min store Forbavselse vores Kokkepige stå med begge Armene om Halsen på Morten Søren og kyssede ham så gruelig", " Det er Løgn hvad han siger, det skal i ikke tro," siger Kokkepigen. " Hva, er det Løgn, jeg så det jo selv, jeg stod ordentlig og vandede Tænder og tænkte, bare det var mig som var i Morten Søren's Sted, men jeg måtte stå med en tør Mund". " Det er Løgn hvad du siger, tror i jeg vilde bryde mig noget om den gamle visne Stodder," siger Pigen," og hvis i ikke holder op med den Snak om den Morten Søren, så går jeg lige med det samme ". " Hov, hov," siger Forkarlen, " det er da ikke noget at tage sådan på Veje for det, det kan jo være at jeg har set forkert, det var jo så forfærdeligt mørkt, så lar vi være med at snakke mere om det, og lad os så hellere slutte af med en lille Svingom, Hans Peter, hent Harmonikaen, så jeg kan få en Forsoningsdans med vor smukke Kokkepige". Snart efter kommer Hans Peter med Harmonikaen, Karlene smider Træskoene, og på Hosesokker svinger de Pigerne til Harmonikassens Toner, men nu kom Lilledrengen i Tanker om at det nok var bedst at han forføjede sig ad Hjemmet til, og han tar da sin Hue og stikker af, men Hu, ha, hvor var det dog mørkt da han kom udenfor fra den oplyste Borgerstue, han må stå lidt for at vænne sig til Mørket, men i det samme ser han noget som giver et lille Gisp i ham, der var to lysende Pletter som kom hen imod ham, da de kom nærmere så de ud som et Par Ildøjne, Håret rejser sig på hans Hovede, da han kom i Tanker om det Spøgelse som Røgtereren havde fortalt om, med de store røde Ildøjne, men da det i det samme farer forbi ham, opdager han at det ikke er andet end en Kat, nå Gud ske Lov tænker han, at det ikke var noget andet og han løber nu så stærkt han kan mod Hjemmet, men

pludselig standser han brat, han hører en voldsom Jamren og Hyl inde fra en mørk Smøge (det var et Par Katte som var på Kærlighedsstien) han står lidt og hører på denne Jamren, så tar han Mod til sig og løber atter så hurtigt han kan, medens han tydeligt kan mærke at alle disse Spøgelser og Djævlé som Røgterén talte om, rendte ham lige i Hælene, og han farer lige ind ad Døren da han når hjem, så først da han var kommet ind i Stuen hvor Far Mor og alle hans Søskené sad, blev han rolig igen, men denne Fart som han røg ind ad Døren, som så bliver

smækket i med et Knald, får Mor til at udbryde," Hvordan er dog det at du kommer ind ar Døren, man skulde næsten tro at Fanden var i Hælene på dig". "Nå- jeg skyndte mig bare sådan med at komme hjem, da Klokken jo var blevet mange", svarte han, han vilde jo ikke fortælle , at selv om det just ikke var Fanden som havde været ham i Hælene, så var det alle de andre Uhyrer og Djævelskab som havde været efter ham, men trods det kunde han dog ikke lade være med at gå i Borgerstuen når der blev fortalt Spøgelshistorier.

Tjenestedreng.

Afsnit 12

Det var en dag i høstens tid, jeg var blevet jaget lidt tidligt op, midt i min gøde søvn, lidt før solopgang, og den stod tidligt op på den årstid. Jeg skulde ud og flytte køerne, og det skulde gøres så betids så de kunne få opædt inden malketid. Det var just ikke med så glad sind, at jeg traskede ud ad markvejen. Halvsøvnig og utilpas, uden at have fået hverken vådt eller tørt. Jeg misundte de drenge, der kunne få lov til at ligge og sove medens jeg så tidlig måtte trave ud i marken. Der kunne ellers have været nok til at fryde sig over. Egnen var meget smuk, jeg behøvede kun at vende mig om for at se det herligste landskab, ligefor lå byen med de mange stråtekkede gårde og huse. Til venstre lå skovene, som omkrandsede den store sø, hvor skoven spejlede sig så det var vanskeligt at se hvor søen begyndte og hvor den endte, højt over det hele ragede kirketårnet op med sin forgyldte vejrhané. Til højre lå alle de frugtbare marker, hvis agre bugnede med sæd og kløver. Ja her var nok at fryde sig over på en smuk sommermorgen, men det havde jeg ingen sans for og traskede bare videre uden at lægge mærke til al det, men i det samme hører jeg kirkeklokkens toner lyde, det bragte mig til at standse min gang, og jeg blev stående andægtig lyttende til de rungende klokke-toner som bølgede sig ud i den friske klare morgenluft, og som hørtes viden om. Efter ringningens ophør fulgte de tre gange tre slag, som var bedeslagene. Ved disse enkelt slåede slag, hvor der var et kort ophold mellem hver tredje slag, kunne man tydelig høre hvordan lyden runger og bølger sig ud i luften, hvad jeg meget andægtig lyttede efter, og da det var min far der ringede med kirkeklokkerne, syntes jeg at det var som en hilsen fra ham. Da det sidste slag var helt forstummet hørtes et smæld, det var tårnets luger som blev lukket og far havde da begyndt sin gerning med at ringe solopgang.

Nu måtte jeg se at få lidt fart på, denne ringning havde jo sinket mig noget, men den havde også bragt mig i lidt bedre sindsstemning, så jeg så lidt lysere på tilværelsen. Solen var jo nu

stået op, og jeg gik da og frydede mig over det farvespil solen bragte ved dens skin over landskabet, især når dens stråler faldt på dugdråberne i kløvermarken, der funkede som var det fuld af diamanter.

Køerne, som nu havde set mig komme henad markvejen, begyndte nu at brøle, da de længtes efter at få dem et foder igen, nu fik jeg fat i den store tøjrekølle og begyndte at flytte dem, hvad der varede et stykke tid, da der var en snes kreaturer som skulde flyttes. Derefter skulde jeg have et par heste med hjem som stod nede i marken, dem havde jeg jo mit mas med at komme op på, da jeg jo ikke var ret stor, jeg var kun en halv snes år. Hvor der var en grøft eller et gærde var det jo nemt nok, men det var der ikke her, så måtte jeg stikke kølleskæftet ned i et pælehul og ved at stå op på den, var jeg så højt oppe, at jeg kunne stige til hest, men det gik ikke altid så glat, tit for hesten afsted inden man kom op og man hang på siden af den og sprællede for at komme op, sommetider lykkedes det, men det skete ligeså tit at man dratte af og man måtte begynde forfra igen, men var man først kommet op, så skar den lige så stærkt som hestene kunne rende, for det var sjov at ride i galop.

Da jeg kom hjem med hestene stod manden ved havegærde med begge tommelfingrene i ærmegabene og nyder den dejlige morgenluft. Han har jo også været tidlig oppe for at påse at hans folk kommer op i rette tid, og det var når kirkeklokken begyndte at ringe så skulde karlene op af kassen, ellers kom manden og jagede dem op. Karlene var alt igang med at ordne hestene med strigling, mugning. samt vanding, medens jeg måtte rense under kalvene og svinene, disse arbejder skulde udføres før vi selv fik noget at spise. Når vi så var færdige dermed, gik vi ud i gården og vaskede os ved vandhanen, det havde der ikke været til før, og vi gik så ind til vor davre.

Pladserne ved bordet i borgerstuen besættes efter rangforordning, ved bordenden havde forkalen sin plads, derefter første og andenkarlen, så begge husmændene og røgterén, og til sidst stor

og lilledrengen. Denne rangforordning blev meget nøje overholdt, og gud nåde lilledrengen, hvis han satte sig på stordrengens plads.

På davrebordet lå en lille træbriks hvorpå lå en spegesild ud for hver mands plads. Midt på bordet stod et par fade med kolde kartofler, som spises til silden, og endelig brændevinskaraffen og det store ølkrus, andet fandtes ikke på bordet. Dug, knive og gafler samt tallerkener brugtes ikke, uden ved festlige lejligheder.

Da der nu ingen knive var på bordet, drager hver mand sin lommekniv op af lommen, til at spege sildes med, den benyttes også til at pille kartoflerne med, da de var sat ind med skindet på.

Efter at disse forberedende arbejder var gjort, klemmes der på med silden og kartoflerne, som spises med god appetit hvortil tages de tilbørlige snaps som forkalen skænkede op i et lille blikmål som kaldes en "stout", han sørger også for at enhver får det kvantum han tilkommer, men heller ikke mere, især de steder hvor snapsen var afmålt, men der var også de steder hvor hele flasken blev sat ind og enhver kunne tage efter behov, sådan var det nu her på dette sted, ja selv stordrengen fik sin snaps, trods det han ifølge kontrakten fik brændevinspenge, som var en almindelig regel for sådanne 15-16 års drenge at de kunne fortjene en snaps, men da der nu også samtidig mentes at de ikke så godt kunne tåle dem, fik de som erstatning disse brændevinspenge. Lilledrengen fik hverken det ene eller det andet, men han var jo også hun en halv snes år.

Efter at silden og kartoflerne var spist, satte så pigerne de store fade mælkegrød ind på bordet, nu tar hver sin ske, som de har siddende i vindueskrogene, skeen får da et lille strøg med fingrene for at fjerne den smule støv, som mulig har lagt sig på den fra den blev brugt sidst, og så langes der til fadene, men der hører jo lidt Øvelse til at søbe af et fad som de er 5-6 mand om, især for den som sidder længst fra fadet, særlig lilledrengen som sidder længst borte, må ordentlig række sine korte arme, det hændte jo også at en skefuld havarerede på vejen, men hvad gjorde det, her var jo nok at tage af, for efterhånden som fadene blev tømte, blev nye fade sat ind på bordet.

Efter at alle var blevet mætte slikkede hver sin ske ganske ren, og den blev så tørret af på trøjeærmet eller snippen af vesten og fik en afstrygning med fingrene, den blev så sat op i vindueskarmen, hvor den så sad til den skulle bruges igen, vasket af blev den aldrig, det fandt man dengang ikke var nødvendigt når den fik en sådan grundig aftørring, men man var dog så hygiejnisk at man kun spiste med sin egen ske hvor man havde skåret sit navn eller et kendemærke.

Nu rejser forkalen sig, hvad der er et tegn til at davren var til ende og de andre rejser sig også og går ud i gården, for nu skulle der arbejdes i marken da der skulle mejes rug, men inden de gik, skulle de først slibe deres leer og jeg

måtte så dreje rundt på slibestenen. Efter at leen nu har fået en tilpas slibning, bliver den slået fast på ladraget og så var de parat til at hugge løs på rugen, så drager alle høstfolkene ud ad markvejen i en lang række, karlene i spidsen, hver med sit mejered på nakken, så husmanden, derefter konerne og pigerne, som alle var fratagere, hvilket vil sige at de samlede rugen i neg, og jeg sidst i rækken som bar den store madkasse og øldunken. Brændevinsdunken bar husmanden for at være sikker på at den kom med, da det efter hans mening ville blive en tør høstdag når ikke ganen kunne fugtes ned en dram.

Ved ankomsten til rugstykket, stiller de sig så op langs stykket med et skårs mellemrum, hver med sin fratagerske, forrest var forkalen, derefter de Øvrige i den sædvanlige rækkefølge, nu stryges leerne og så begynder forkalen at hugge ind og de andre følger efter med en passende afstand. Da forkalen går i spidsen, er det jo ham der bestemmer farten, og de Øvrige må jo følge ham i det tempo han har sat, da ingen af dem vil være bekendt ikke at kunne følge ham, selv stordrengen, som første år han har fået lov til at gå med leen, ser man følge med og holde trop med sin formand, han skal nok vise dem at han er lige så god en karl som dem, trods han kun er en sekstenårige karl, og han hugger jo drabelig løs på rugen. Dog må forkalen sørge for at holde den fart i mejningen, så ikke hans eftermand hugger ham ud, hvilket han ville betragte som en stor skam, og for at han ikke skal lide den tort, ser man ham hugge løs på rugen så det sang i leen for hver et hug. Det går langsomt frem i skaren, men de glider dog fremad og når da omsider enden af stykket, hvorefter de retter ryggen lidt medens de stryger leen og tager så en ny skår. Da jeg nu ikke var nogen aktiv deltager i høsten, udover hvad jeg mellem stunder fik tid til, måtte jeg jo ud til mine køer, da det var min bestilling at passe dem, og da det nu var ved den tid at de skulle flyttes og vandes, må jeg hen til kløvermarken hvor køerne stod og ventede på at få noget mere at æde. Men først skulle de vandes, og det var et brydefuldt stykke arbejde, især når der var langt til vandhullet, og man var jo nødt til at have flere køer med ad gangen, for ikke at skulle gå alt for mange gange, det letteste havde selvfølgelig været at trække en eller to ad gangen, men det ville have taget al for lang tid, da der var en femogtyve stykker kreaturer, derfor måtte jeg tage en fem seks stykker ad gangen, og det var det som gav besværet, for når de kom i så nær berørelse med hinanden, så hændte det at de blev onde på hverandre og huk hornene sammen, så havde jeg jo mas med at få dem skildt ad, eller det hændte at de blev stædige og ikke ville gå, så stod man der og trak og hev i tøjret for at få dem til at gå igen, når de så alligevel ikke fandt nogen lyst til at flytte benene, prøvede jeg på om jeg ikke med magt kunne trække dem frem, jeg lægger da tøjrene op over nakken og trækker af alle kræfter så jeg står helt forover, om det nu var for overmagten de gav sig, eller det var fordi de nu fik i

sinde at gå igen, ved jeg ikke, men pludselig som jeg står der og hiver, medens jeg selvfølgelig samtidig både skænder, raser og græder over de stædige kreaturer, så får de i sinde' at gå frem og jeg falder lige på næsen med alle tøjrene op over mig, så måtte jeg jo se at komme op i en fart inden de gik i stå igen, og da de så kom så langt at de kunne se vandet, så kunne det nok være at de fik fart på, så jeg havde ondt med at følge med, der var endda et par af dem som stak i galop, dem kunne jeg jo ikke holde, da de trak tøjret ud af hænderne på mig, nå det gjorde jo ikke noget, da de jo ikke løb længere end til vandhullet. Tilbagevejen gik da også meget godt uden nogen genvordigheder, så blev de tøjrede og fik et tilpas stykke for, men jeg måtte jo passe på at de ikke kunne nå hinanden i tøjrlaget, for så ville de, når de fik opædt give sig til at "rivs", jeg måtte jo også passe på at slå pælen lige i jorden og slå den godt fast, ellers ville de rive sig løse. Senere fandt jeg på at koble køerne sammen når de skulle trækkes til vands og det skete på den måde, at jeg bandt tøjret om en anden kos hals, når jeg så havde koblet en 5-6 stykker sammen, så de kom til at gå side om side, havde jeg jo kun det ene tøjrlag at trække, i og kunne bevæge mig mere frit, og kunne når det var nødvendigt og så gå bag dem og give de stædige nogle rap af min kæp og den gjorde altid god virkning.

Efter at jeg nu var færdig med at vande og flytte, var det ved den tid, at det var mellemmadstid, og jeg går så hen til høstfolkene for at spise min mad sammen med dem, min mad lå nemlig i deres madkasse.

Da jeg kom hen til høstfolkene havde de allerede lagt lærne og stod og tørrede deres svedige kroppe, for det havde været en drøj dravat at hugge løs på den svære rug i en stegende solhede, men endnu havde de ikke ladet sig "gå på", humøret var højt, nu blev måltidet anrettet på en grøftekant i læ og skygge af en tjørnehæk medens husmanden henter øl og brændevinsdunken som han havde lagt i en nærliggende kilde, for at de kunne få sig en kold snaps til maden, som efter det drøje arbejde nu rigtig skulle smage medens de samtidig skulle nyde hvilen under måltidet som varede en halv times tid. -Jeg som også havde haft mit arbejde og kvaler med kreaturerne, trængte også til et lille hvil og en bid mad som nu blev mig en dobbelt nydelse ved at kunne spise den sammen med alle de mange høstfolk på dette yndige sted hvor vi lå i det friske græs i svalende skygge af en hybenbusk med udsigt over alle markerne og byen, hvis kirketårn ragede op over det hele, og dog tror jeg ikke det var det smukke landskab som gjorde at jeg befandt mig så vel her, det var vel nærmest de muntre høstfolk som med tale, spøg og latter og andet kommers som de kunne hitte på, jeg deltog selvfølgelig ikke i talen, men hørte jo godt efter, der kunne jo blive fortalt nogle lidt vel vovede historier, som efter nogle gamle og sattes mening ikke skulle fortælles når sådan en dreng hører derpå, men netop derfor lytter han spændt når den

slags kommer på tale. Men sådan en halv time får jo hurtig ende, alt for hurtigt syntes jeg, og snart efter er de alle i gang og går så løs på rugen, jeg står da og betragter dem en lille stund og ser at endnu har farten ikke taget noget af, de hugger endnu med den samme kraft som da de begyndte, men vi er jo også kun midt på formiddagen, længere op ad dagen kommer de nok til at "puste" lidt imellem.

Dog ret længe får jeg ikke tid til at stå og se på dem, da det nu var ad den tid at jeg skulle komme hjem med malkehesten som blev spændt for malkevognen når pigerne skulle ud og malke. Denne malkehest som stod ude i marken og græssede sammen med køerne, var en rigtig gammel durkdreven rad, den har jeg beskrevet i en anden bog og jeg skal ikke komme nærmere ind på dens meriter, men den brød sig ikke om denne malkekørsel, når jeg kom for at flytte den, var der aldrig noget i vejen, den kunne så godt nappe mig venskabeligt i trøjærmet, men når jeg kom og skulle hente den til malkningen, og det vidste den nøjagtig hvornår det var, så rendte den rundt i tøjret, lagde ørene tilbage og gjorde forsøg på at slå bagud, hvad den nu var for gammel og for stiv til, men den ville jo prøve på at gøre mig bange, og dermed troede at den så kunne blive fri for dette arbejde. Første gang jeg skulle hente den, blev jeg også bange for at gå ind til den, men jeg blev jo snart belært om hvorledes jeg skulle behandle den, bare ikke bryde mig det mindste om dens narrestreger, men gå dristig ind og ta den, hvad jeg så også gjorde, og den fandt sig så også rolig i at jeg krøb op på dens ryg, og så skar den jo i galop hjemad til hvor jeg fik lagt sele på den og spændt den for malkevognen, hvorefter jeg kørte den hen for døren hvor malkepigerne stod parat til at stige til vogns, men så var jeg også færdig med at være kusk, jeg blev ikke betroet til at køre for dem, det ville de selv og jeg måtte så sætte mig bag i vognen medens vi kørte ud i marken til køerne der skulle malkes, og hvor jeg så skulle flytte dem efterhånden som de blev malkede. Om malkningen, hvordan den foregik, og hvad jeg der hørte og så, har jeg beskrevet i en af mine andre bøger, så det vil jeg ikke skrive om her. Nu lyder atter kirkeklokkens klang ud over landskabet, men lyden af dens toner bringer ikke den højtidelighed med sig som morgen og aftenringning, det er heller ikke meningen med denne middagsringning, som altid udførtes kl. halv tolv, den er kun et signal til alle de i marken værende arbejdere skal begive sig hjem hver til sit for at få deres fortjente middagsmad, derfor følger heller ikke bedeslagene med denne ringning. Man så da så snart det første slag lød, at det straks blev efterkommet, og alle begav sig hjemad til gården ad markveje og stier, det var hele karavaner, for der brugtes mange folk dengang. Da pigerne også var færdige med at malke jagede vi jo også hjemad til middagsmaden. Da høstfolkene kom hjem til gården, begav de sig straks hen til vandhanen hvor de forfriskede sig med en lille

afvaskning for at få skyllet støvet og sveden af, og gik så ind til bordets glæder.

Ved middagsbordet hvori manden og vor mor samt pigerne deltog, sad manden ved bordenden, og derefter fulgte så de Øvrige i den sædvanlige rækkefølge, men det var kun den mandlige del af gårdens folk som sad ved bordet. Pigerne måtte stå op langs væggen med deres tallerken-i hånden medens de søbede, kun vor mor sad på en stol også ved væggen med sin tallerken i skødet, det var ikke fordi der ikke var plads ved bordet, for der havde været rigelig plads, men det var nu en nedarvet skik som dengang endnu blev holdt i hævd, som man fandt, var ganske naturlig, ikke engang pigerne selv hørte man nogen sinde besvære sig derover.

Der blev ikke talt meget ved bordet udover den samtale som førtes mellem manden og forkalen, som mest handlede om arbejdets udførelse, der var den munterhed, som der ellers var under måltiderne hvor folkene var alene. Middagsmåltidet varede derfor heller ikke ret længe, snart havde de spist sig mætte, og så fik skeen den sædvanlige omgang og blev sat på plads.

Nu går forkalen og husmændene over på loen og i laden for at få sig en middagslur og et hårdt tiltrængt hvil, for at samle kræfter til eftermiddagens arbejde, men de unge karle foretrækker at få sig et forfriskende bad i den nærliggende sø, det må gøres i en hast da middagsstunden kun varer en times tid, hvoraf går den halve tid på hen og tilbagevejen, derfor må det ske i løb, på vejen dertil sluttede andre karle sig til dem, så de til sidst blev en hel lang række, som løb af den smalle sti som førte ned til søen. Her boltrede de sig en halv time i søens friske svalende bølger, for derefter atter i fuldt løb at vende tilbage.

I middagsstunden er der tyst og stille overalt i hele byen, da næsten alle dens beboere ligger og sover. Pigerne, som er beskæftiget i køkkenet med op- vasken efter middagen, ved jo, at det er næsten helligbrøde at gøre støj i middagsstunden, så de lister så lydløst omkring i gården, kun høres af og til en hønes kaglen når den var blevet forstyrret af tjenestedrengen som i middagsstunden havde den bestilling, at skulle lede hønsereder op og samle æggene sammen til vor mor, hvad der bragte ham en lille ekstrafortjeneste af nogle få øre for snesen.

Nu brydes den store stilhed, som ruger over gården, og der lyder nogle hurtige klaprende træskotrin henover gårdens stenbro, det er en af pigerne som stående midt i gården, med en skingrende stemme råber. "Ska ing å ha kaffe" Straks efter kommer hele styrken fra loen og lader tungt trampende i stenbroen, lidt døsig efter middagssøvnen, som de endnu ikke rigtig har fået ud af øjnene, alle stiledede deres gang mod borgerstuen, hvor kaffen stod opskænket i spølkopperne med et stykke brunt sukker af passende størrelse ved hver kop. Kaffen hældes nu op i underkoppen og drikkes deraf medens der

pustes på den for hver mundfuld, hvad der nærmest var af vane end af nødvendighed, for kaffen var ikke så varm, da den som regel blev opskænket et stykke tid før de blev kaldt ind. Efter at kaffen var drukket, uden at nogen af dem havde mælet et ord, gik alle ud i marken igen for at gå løs på rugen resten af eftermiddagen.

Pigerne var der nu ingen tale om at de skulle have nogen middagssøvn eller middagshvile, skønt de havde været lige så tidligt på færde som det mandlige tyende og været i fuld virksomhed lige til middag, og de må endda indtage deres middagsmad stående, og medens mandfolkene har middagshvil, må de vaske op, lave kaffe og sørge for at få vækket de sovende i rette tid, for derefter at følge med ud i marken og deltage i høstarbejdet indtil det blev malketid og efter malkningen ordne mælken. Det var en arbejdsdag fra lidt før kl. 5 til kl. 8 om aftenen uden nogen hvil, og dog kunne det hælde, når hun om aftenen hørte harmonikaens lokkende toner lyde omme bag tofteportene, at hun så fik lyst til at tage en svingom med de unge karle, og ingen kunne se, at hun havde haft en 12-14 timers arbejdsdag. Ja de som var piger dengang, kan med rette sige. "Dengang da jeg var pige, da var der piger til". Tjenestedrengen var der heller ikke nogen tale om at han skulle have nogen frihed, hvile eller søvn udover de få timer han lå i sin seng, og dog var hans dag længere og strengere end de andres, når man tager i betragtning, at han var et barn på en halv snes år. Hans arbejdsdag var ens, enten det var hellig eller søgn, om det var ondt eller godt vejr, den begyndte ved kl. 4-5 tiden om morgenen og endte først ved kl. 8-9 tiden om aftenen, hvorefter han straks løb i sin seng, dødtræt efter den lange arbejdsdag, for atter næste morgen at blive trukket op af sin seng midt i sin bedste søvn, hvoraf han først blev vækket, når han mærkede den isnende kulde i sine fødder fra det kolde murstensgulv. I en fart får han lidt klæder på kroppen, hvilket kun bestod af et par bukser, en vest, et par træsko, og så trasker han afsted ud i marken for at flytte kreaturerne.

Hans arbejde var at passe de på marken stående køer med flytning og vanding, i mellemtiden må han besørge mange andre ting, heste skal rides i marken, eller hentes hjem derfra. Fårene, som gerne stod på et afsides sted, skulle også flyttes, malkehesten skal spændes for malkevognen, han skal hjælpe "vor mor" med kærnen og meget andet, ofte kan han ikke nå at blive færdig så betids at han kan komme til at spise sammen med de andre, men må nøjes med deres levninger, han var i det hele taget til at køre og jage med af dem alle, og til tider må han være genstand for alle mulige løjer, hvoraf nogle kunne være grovkornede nok, på sine steder blev han behandlet hårdt, enkelte steder endda rådt, men der var da heldigvis kun få steder hvor det skete, men der var da også de steder hvor han blev human behandlet, i hvert fald efter datidens begreber. Jeg havde nu ikke noget at beklage mig over i den retning, da

både manden og "vor mor" var flinke folk og det var et godt madsted, mine medtjenere var også flinke og hjælpsomme og brugte aldrig nogen rå løjer med mig, hvilket måske havde sin grund i at min ældste broder var forkal på gården.

Nu vil man måske tro, at sådan en dreng altid gik som en undertrykt og forhutlet skabning, som gik og så forknyt ud, men det må man sige til hans ros, at det gjorde han ikke, der kunne selvfølgelig være tider hvor han syntes at alt var så kontrarig, men ellers fandt han sig i sin skæbne og greb de få lejligheder der gaves, som kunne bringe lidt fornøjelse i tilværelsen. Hans skolegang kunne han heller ikke få stort udbytte af, de få pligtige skoledage han havde, blev mange gange formindskede, når der var arbejde for på gården, hvor hans medhjælp mentes at være nødvendig, og de få ører bonden måtte betale i skolemulkt kunne han jo snart tjene. Når han så endelig var i skole, faldt han gerne i søvn. Læreren, som jo nok vidste at han trængte til søvn, lod ham så gerne sove et stykke tid.

Ja sådan var tjenestedrengens lod dengang, nogle havde det måske lidt bedre, og andet lidt værre, men jeg havde det dog ikke værre end at jeg godt nu kan mindes det med glæde.

Men jeg glemmer jo helt at vi jo er midt i høstens travle tid, hvor der ikke er tid til den slags filosofering. Middagsstunden er jo alt forbi, og høstfolkene er nu gået i marken igen, og så må jeg nok skynde mig ud til mine kreaturer og få dem flyttet igen. Her ude ved mine køer havde jeg en vid udsigt over alle markerne, og det var meget interessant at stå der og betragte det travle høstliv der foregik på de forskellige agre, hvor hele byens folk, både unge og gamle er beskæftiget hver med sine arbejder. På en mark ser jeg et hold på en 5-6 mand, som er i fuld gang med at meje rug, man kan nok se, at den lange strænge dag har trættet dem lidt, leen går lidt mere tungt end om formiddagen, men den føres dog endnu med usvækket kraft, dog bliver leen strøget lidt oftere, for at de dermed kan få lejlighed til at få et lille pust og få tørret deres svedige pande.

Et andet sted går et hold af piger og karle, som er i færd med at binde neg, her går det rapt fra hånden, for også her gælder det om ikke at stå tilbage for sin sidemand, da hver har sin skår at binde, det går hurtigere og hurtigere, medens de springer fra neg til neg, de prøver nok en lille kapbinding om hvem der først kan nå enden af skaren, og så gælder det jo om at være rap på hænderne og rask til bens, jo nærmere de når de når mod enden, des hurtigere går det, så det til sidst blev et helt kapløb, for det gjaldt jo om ikke at blive den som bandt den sidste neg, hvorom blev bundet to bånd, og han ville så blive bindekælling og den titel var der ingen der ønskede at få, især da han stadig ville høre den titelatur hver gang dette neg viste sig på sin vej fra marken til tærskeloen.

På nogle marker går pigerne og neger op, så at sæden ligger parat til at binders,

rives, slæbes sammen og der sættes hove. Enkelte steder går gamle koner og børn og sanker aks, alle har de en lille pose hængende foran på maven hvori de lægger de opsamlede aks.

Jeg stod i nogen tid og frydede mig over dette rige afvekslende liv, som foregik på markerne, hvor der-overalt blev arbejdet med liv og lyst, da høsten altid havde en vis festlig stemning over sig, hvilket vel lå i det mere kammeratlige samarbejde, hvortil manden også gjorde sit, ved at være mere venlig og imødekommende i høstens tid, end til daglig, medens vor mor sørgede for den festlige stemning i hjemmet ved at dække et pænt bord med god og lækker mad.

Men jeg havde nu i grunden ikke tid til at stå og fortabe mig i dette skuespil, for jeg skulle efter at have flyttet køerne hjælpe lidt til med høstarbejdet, da jeg nu ikke havde noget at foretage i et par timers tid indtil jeg skulle flytte sidste gang efter malkningen. Jeg skynder mig da hen til vore høstfolk, hvor jeg straks bliver sat i arbejde med at slæbe sammen, det var at samle alle negene, som lå spredte omkring og lægge dem i to rækker med rodenden mod hinanden, på en hovs størrelse, hvilket udførtes af pigerne og drengene, hvorimod arbejdet med at sætte hovene kun blev betroet husmændene og karlene, da de skulle sættes sådan at vandet ikke kunne trænge ind i dem, ligeledes skulle de kunne stå så fast så blæsten ikke kunne vælte dem. Dette stykke arbejde fandt jeg ganske anderledes behag i end at gå der og trække med de dumme køer, hvor man må nøjes med deres selskab alene, her gik det anderledes muntert til, for selv om de havde arbejdet hårdt den lange dag, så var der endnu humør til spøg og latter, det var også med sorg jeg måtte forlade dem, da jeg så malkevognen komme kørende til malkepladsen hvor min nærværelse så var nødvendig for at give køerne det sidste tøjrsdag, og dermed var så min dag til ende.

Det samme galt også for høstfolkene, som nu alle drager ad hjemmet til i lange rækker ad stier og markveje, alle dygtig trætte. Ved hjemkomsten til gården går de ind og får deres nadver, som består af et fad mælkegrød, som de hurtig spiser, derefter går husmændene til deres hjem for at hvile ud til næste dags arbejde, men de unge karle tænder deres piber og samles med andre unge karle, med hvem dagens arbejde drøftes, indtil en harmonikas toner lyder hvortil de så stiler deres gang, ret snart efter kan man se pigerne komme arm i arm, også stilende deres gang til stedet, hvorfra de hører de lokkende toner.

Nu lyder atter kirkeklokkens dybe malmtoner, det er aftenklokken som ringer solen ned, Der er den samme højtidelighed over aftenringningen, som der var over morgenringningen, her syntes man, at der var en vis vemodig stemning over aftenklokken, det var som om den ringede en gravsang over en dag som nu var stedet til hvile, en dag af vort liv var nu forsvundet.

Ved morgenringningen, hvor der lå en lang lys og travl dag for os, havde bonden ikke haft tid til at lytte til dens klang, men nu ved aftenringningen ser man ham sidde på sin havebænk andægtigt lyttende til klokkenes klang, formodentlig med en tak for dagen og alt det gode den havde givet ham. Da jeg havde spist min mælkegrød ilede jeg jo også hjemad det bedste jeg kunne, for at kunne tilbringe aftenstunden sammen med mine forældre og søskende. Her samledes alle vi søskende hver aften efter endt arbejde, hvor vi under spøg og latter og leg, når så legen hørte op

kom harmonikaen frem, så spilles og synges der af hjertens lyst, medens far, rygende på sin pibe og mor med sin stoppestrømpe sidder og glæder sig over alle deres børn og den fornøjelse de bringer hjemmet.

Men snart melder klokken at det er sengetid, alle skal jo tidligt op næste morgen og dette fornøjelige familieliv må da afbrydes, og nu forlader vi hjemmet og begiver os hver til sit sovested, hvor vi hver især snart efter ligger i vor seng i det lille mørke kammer, hvor vi samler kræfter til næste dags arbejde.

Hønsekræmmeren.

Afsnit 13

Der kom tit en del udenbysboende folk til mine forældre, hvor de vidste at de altid blev gæstfrit modtaget, og blev beværtet med hvad huset formåede, som sjældent var udover en kop kaffe. Da far og mor var født, og havde tilbragt deres ungdom i nabolaget, havde de jo en del bekendte derfra. De udenbysboende skulle da altid, når de kom kørende til byen, ind og hilse på mor, for at tale om nyt og gammelt, medens de spiste deres medbragte mad, hvortil mor gav en kop kaffe, som de da honorerede med lidt af deres egne produkter, en flaske fløde, en krukke smør, en snes æg eller lignende. Køretøjet blev gerne sat omme bag ved vort hus, hvor hesten blev spændt fra og blev bundet til vognen, hvor den fik sig et foler, medens de udrettede deres ærinder.

Der kom hønsekræmmere langvejs fra, som var på vej til København med deres produkter, men de holdt gerne og boede i kroens rejsestald, for at samle kraft og styrke til at tage rejsens sidste halvdel. Disse hønsekræmmere husker jeg som nogle tykke personer, med store uldne halstørklæder, som var snoet en tre fire gange om halsen, medens resten af halstørklædet hang helt ned over maven. De kom til mor med bestillinger på guldhuer, som mor syede til deres hjemegns koner, eller de kom for at hente dem, når de var færdige. Jeg husker at der til tider kunne komme en lille skærmydsel imellem dem, når hønsekræmmeren stillede for store fordringer til en alt for snarlig levering af en hue, men efter en lille diskussion, endte det altid i bedste forståelse, og han måtte finde sig i at leveringstiden blev den som mor bestemte.

Der var en af dem, som kaldtes Ole Hønsekræmmer, som også af og til kom med bestilling af en hue. Han havde nu ikke drevet det så vidt som andre hønsekræmmere, som jo kørte med hest og vogn. Han havde kun en trillebør, hvorpå han kørte sine varer til København, han kom

gerne til byen henad aften, trillende med sin trillebør, hvorpå lå en tremmekasse med høns, ænder og kyllinger i skøn forening, medens de alle stak hovederne igennem tremmerne og nød udsigten. Han havde gået en mils vej, inden han nåede vor by, og han havde jo endnu tre mil inden han nåede København, men han havde jo hele natten til at trille i, og var da gerne i København henad morgenstunden, hvor han solgte sine varer, for derefter at køre hjemad med sin trillebør, og kunne så være hjemme igen til aften. Denne tur tog han to gange om ugen, aldrig så man ham med andet fodtøj end træsko.

Da far var væver, kom der jo også en del folk med deres hjemmespundne garn, hvoraf der blev gjort lærred. Kirkegårdsfolk kom ind hos os og lagde deres overtøj medens de var i kirke. Præstebørn (Børn som gik til præsten) kom hos os, år efter år, men naturligvis, efter hver konfirmation, var det jo stadig nye børn. Nabosognet var nemlig underlagt vor præst, derfor måtte børnene gå til præsten i vor præstegård, og da mange af børnene havde omtrent et par små mil at gå, måtte de jo have et tilholdsted, hvor de kunne lægge deres overtøj, og i dårligt vejr kunne skifte sko og strømper. De kom da også gerne den første dag, de skulle til præsten, og skulle hilse fra deres far og mor, om de måtte lægge deres tøj hos os, og fortalte da, at de var blevet anvist af nogle af det forrige holds præstebørn, og skønt mor ikke havde det mindste bekendskab med hverken børnene eller deres forældre, så tog mor altid glad og venlig imod alle, og hjalp dem efter bedste evne, når de mange gange kom vinterdage og var kolde og forkomne efter den lange tur de havde gået, og der var aldrig tale om nogensomhelst vederlag, hverken fra deres mor eller børnenes side, men der vandtes også et venskab af præstebørnene for mor, og det varede langt udover præstetiden.

A. P. Olsen Farum.

Den gamle sorte malkehest.

Afsnit 14

På den store gård hvor jeg tjente som tjenestedreng, fandtes der blandt gårdens øvrige besætning, en gammel sort hest, som havde nået den for en hest bedagede alder af nogle og tyve år, som efter at have lagt sin ungdom og sine bedste kræfter i gårdens bedrift, nu havde fået sin retrætepost som malkehest, hvilket jo var et arbejde, som ikke stillede så store krav til dens kræfter og dens gamle stive ben, da dens arbejde kun var at trække kærneomgangen medens smørret blev kærnet, der kun varede en halv times tid samt trække malkevognen tre gange daglig ud på marken til malkepladsen som jo kun var om sommeren, om vinteren når kørerne stod på stald, havde den kun kærnen at passe.

Denne gamle hest havde jeg uindskrænket herredømme over, da ingen af gårdens karle gjorde mig rangen stridig, da de fandt det under deres værdighed at køre med sådan en gammel krikke, derfor kunne jeg også med god ret kalde den for min hest, som jeg da også passede og plejede efter bedste evne, men den gengældte nu ikke altid den gode behandling, da den ved visse lejligheder slet ikke brød sig om at være min hest eller være til min rådighed, den var nemlig en gammel durkdreven rad, som kendte nøjagtig de tider, som dens forskellige arbejder faldt på, når jeg kom udenfor de tider var den meget omgængelig, og jeg kunne da gøre ved den hvad jeg ville, men kom jeg til de tider, hvor den skulle i seletøjet, så var den ikke til at komme nær, så stod den og stampede med benene og lagde ørerne tilbage og nappede omkring sig, og kom jeg med seletøjet og ville op i båsen til den, så vendte den sit grinende hoved om for at se hvad side jeg ville gå op, og så hummede den sin store bagdel imod spilbomen medens den stampede med benene og slog med halen, medens den af og til nappede efter mig, så prøvede jeg at gå til den anden side, men i en fart hummede den sig så derover og spærrede vejen, jeg både skældte og talte godt til den, men lige meget hjalp det, efter nu at have gjort alle mulige anstrængelser for at komme op i båsen til den, må jeg opgive det og går hen til forkalen og ber ham om at hjælpe mig med den sorte, som ikke var til at komme op til, da den både ville bide og slå, nå, siger han, "Ve den bide og slå, det behøver du ikke at være bange for, da den slet ikke kan nogen af delene, fordi at tænder har den ikke og den er al for stiv i benene til at den kan slå, næ bryd dig bare om ingenting og gå op til den, den kan mærke at du er bange og det benytter den sig af, du maser bare op i båsen", jeg måtte så tage mod til mig og masede op som han havde sagt, og den dristighed forbavsede den sorte så meget, at den glemte at gøre modstand, nu blev den jo snart løst og trukket ud af stalden, men nu kom det vanskelige arbejde med at give den selen på, som jeg efter nogen besvær fik den kastet

over hovedet, men det aller vanskeligste var at få givet den hovedtøjet på, for da jeg kom med det, så knejser den så højt med hovedet som den kunne, og der op til kunne jeg umuligt nå, hvor meget jeg end strakte mig, jeg gik da hen og tog en trillebør og mente, at når jeg stod på den måtte jeg kunne nå, jeg kom så med trillebøren og stod op på den, men så drejede den hovedet langt ud til siden, der kunne jeg heller ikke nå, hvad skulle jeg nu gøre. Vor mor havde råbt et par gange, om jeg snart kom med hesten, så fik jeg den ide om jeg kunne tage den med list, jeg tog en tot frisk duftende hø og rækker hen til den og det kunne den ikke modstå, men rækker hovedet ned for at få fat i høet, og så var jeg der med det samme og greb den i næseboerne, den blev så forskrækket at den helt glemte at knejse, men stod og gabede for at få luft, så fik jeg jo i en fart givet den hovedstolen på og fik den trukket hen til kærneomgangen og fik den spændt for.

Her skulle den, når den blev sat i gang, gå og passe sig selv, og i begyndelsen holdt den også en megen jævn og god fart, i hvert fald så længe vor mor stod i døren, hvad den erkyndigede sig om ved hver gang den kom forbi døren kiggede den om hun var der endnu, men så snart den opdagede, at hun ikke stod der mere, så begyndte den at sagtnes sin fart ganske lidt i begyndelsen medens ørerne gik lyttende frem og tilbage, for at høre om det blev bemærket indefra, og blev det ikke det, så gik den endnu langsommere, stadig kiggende ind af døren når den kom der forbi, og da det ikke bliver bemærket, går den endnu langsommere, og til sidst bliver dens gang så langsom, at den formelig må trække sine ben frem, men den gik ikke i stå, men det værste var jo at lyden fra kærnen røbede dens sindige gang. Når konen tilfældig hørte at kærnenes omdrejning lød som Dom-Dom-Dom, så kom hun farende ud og råbte til den sorte, "Nu ska pokker ta ve dig, din gamle mær, ve du se du ka rappe dig", og så tog jo pokker ved den gamle sorte, så for den frem og så blev der fart på kærren. Nu høres der et andet tempo, Dom-Dom-Dom-Dom, da skreg maskineriet ved den vældige fart den nu havde på, og som den blev ved med lige så længe hun stod i døren, men så snart hun var gået, gentog det samme sig indtil hun atter lod sin røst høre, hvor den så atter for frem, men trods alle disse afvekslinger, fik den dog drejet kværnen så mange omgange rundt, så fløden blev til det dejligste smør, og den sorte slap så fri for dette kedelige stykke arbejde, og så var den igen omgængelig under afspændingen, og kom frem med hovedet for at blive af med hovedtøjet og seletøjet, og nu var der ikke noget i vejen for at gå op i båsen til den, den var endda oplagt til spøg, så den i al venskabelighed nappede mig i trøjeærmet, nu var vi gode venner igen og det varede indtil jeg næste gang kom med seletøjet.

Da jeg nu havde fået tag på hvordan den skulle taes, gik det jo bedre når jeg skulle have den i seletøjet, uagtet den vedblev med at gøre alle mulige anstrængelser for at blive fri, men ondsindet, det var den nu ikke, den sparkede, sprællede og hummede sig jo nok, men den passede alligevel på ikke at gøre mig fortræd, kom den til at træde mig, trådte den ikke til, eller hvis jeg kom i klemme ved spildomrnen, så trykkede den ikke til, det var ikke mig den ikke kunne li, men det var arbejdet og seletøjet den ikke kunne lide. de

Der var også noget andet, som kunne bringe den helt i harnisk, og det var hvis man kaldte den for "Stjærten", det Øgenavn kunne den ikke fordrage at høre, og så snart nogen sagde "Stjærten" til den, så-for den frem i båsen efter dem, lagde Ørerne tilbage og viste tænder, hvori det kunne ligge kunne jeg ikke forstå, om der har ligget noget i tonefaldet, når det blev sagt, som har stødt den, eller hvad det nu kan være, men den blev

meget vred når det blev sagt, og blev først god igen, når den blev kaldt ved sit rette navn "Sorte".

Efterhånden da vi bedre fik lært hinanden at kende, og jeg fik tag på hvorledes den skulle behandles, havde vi det meget godt tilsammen og jeg skaffede den tit en skuffefuld havre, som jeg naturligvis måtte hugge fra foderkassen, da det jo ikke var meningen at den skulle have kraftfoder til det stykke arbejde, som den udførte.

Da jeg nu efter endt tjenestetid forlod den, kender jeg ikke noget til dens senere skæbne, men den er vel havnet samme sted hvor alle gamle heste kom hen, og det var jo til hesteslagteren. Men jeg tænker så tit på den gamle sorte, som trods de gode sider den havde, så var den en gammel udspekuleret rad.

A. P. Olsen.
d. 21 juni 1942.

Per Skrædder.

Afsnit 15

Per Skrædder var en omvandrende spillemand, han havde, som titlen jo tyder på, været skrædder, hvilken profession han for mange år siden havde ophørt med, for derved ene kunne hellige sig sin musik, som efter hans egen mening var noget ud over det almindelige. Hans spil, som han afgav omkring ved dørene, gav ham vist ingen stor fortjeneste, da han udover nogle få øre, som enkelte gav ham, mest blev honoreret med snapse for sit musikalske underhold, hvilket han også helst ville have, da hans største ernæring bestod deraf. Han boede lidt udenfor byen, og da han var lidt dårlig til bens, gik han altid ved hjælp af et par krykker. Når han kom til byen for at spille, fulgte vi børn ham fra sted til sted, ikke så meget for at høre hans musik, men det var jo altid lidt afvekslende fra det daglige, og så var han en pudsig fyr at se på. Sin violin havde han hængende bag på ryggen under frakken, på en dertil beregnet knap, når han ikke spillede på den. Kalveskindsposen, hvori violinen blev lagt når han var færdig, havde han hængende foran på maven, begge dele dinglede jo frem og tilbage, når han rokkede frem på sine krykker. Hans violin og bue var i en dårlig forfatning, men han kunne godt hjælpe sig med primitive midler, som når en streng sprang, og han ikke havde nogen anden, kunne han godt hjælpe sig med en begrisp, og spillede med den lige så godt, eller rettere dårligt, som med de andre. Hans bue var i tidernes løb blevet noget slap, så den ikke kunne holde hårene fra stokken, så havde han sat en prop mellem hårene og stokken, og buen fik da igen sin spænsthed. Han holdt nu mest af at spille sine egne kompositioner, da han efter sigende gav sig af

med at komponere, men han ville helst have at folk skulle bede ham om at spille en af dem, men det var jo ikke alle, der vidste at han kunne komponere, til dem sagde han da, når han først havde spillet en eller anden polka eller galopade, og de havde givet ham et rosende ord derfor. "Ja, jæ ka osse spille en jæ sæl har komponeret." Hvad udbryder manden da, "Kan du komponere, ja lad os høre den." Nu stiller Per Skrædder krykkerne ud, så han står i hvil i dem, og begynder at gnide løs, medens han slår takt med sine træsko. Denne komposition bestod af en hel masse løb på strengene op og ned, og en gang imellem falder der nogle kraftige strøg henover strengene, ellers var det hele noget vildt noget, uden spor af nogen melodi. Nu siger manden nogle beundrende ord om hans komposition, hvilket giver han mod, og siger da, at han kan godt komponere et stykke lige med det samme, og giver sig til at spille løs med noget lignende tøjleri som det første. Da han gjorde mine til at spille videre siger manden. "Næ, nu skal du ha tak for det du har spillet, du må da også gemme lidt til andre steder, kom du nu ind og få en snaps, ja du har jo næsten fortjent to." Nu følger Per jo med manden for at få sit honorar, vi ser ham da også snart komme ud med et tilfreds smil om munden, medens han har fingrene i vestelommen, hvilket gav os formodning om, at han nok har fået et par øre foruden snapsene.

Han var også meget villig til at spille sine kompositioner over for os drenge, når vi bad ham derom, skønt han jo godt vidste, at han ikke fik noget derfor af os, men han ville jo gerne vise sin dygtighed overfor os, og når så en af os udtalte et rosende ord derom, sagde han. "Ja ser i

drengene, ded å komponere æ inte noed alle og enhver kan, for de hører der gehør å seni te, så hade jæ lært noed, kunne jæ ha væt lige så mejed som ham denne Lomby, men jæ har jo sæl måttet lært mig de alt sammen, å en fivelin æ inte let å lære å spille på."

Efter denne lange tale humpede han videre med os i hælene, indtil han mente det var på

tiden at holde op, så blev "Fivelinen" lagt i posen og hængt på ryggen, og han listede så hjemad. De mange snapse havde jo gjort sin virkning, men krykkerne støttede ham jo godt af.

A. P. Olsen.

Da vores hus brændte.

Afsnit 16

Det hændte jo af og til, at en gård eller hus brændte der i sognet, eller i den nærmeste omegn. Hver gang det skete, blev assurancespørgsmålet drøftet mellem far og mor. De var begge enige om, at deres brandassurance burde sættes betydelig højere op.

De havde jo i årenes løb fået deres bo formeret, så det nu var mere end dobbelt så meget værd, end den sum som assurancen lød på, og det var 800 kr. som deres indbo var takseret til straks efter deres giftermål. Siden den tid var der gået over tyve år, hvori de havde anskaffet sig mere bohøve, redskaber og klæder, så der var god grund til at få assurancen forhøjet, men det var ikke sådan

lige til at få ordnet. Far skulle så rejse helt ned til Frederiksborg, hvor assurancekontoret var, og sådan en tur ville tage en hel dag, og den havde han ikke tid til at afse, så det måtte vente til ved lejlighed, og så blev der ikke talt mere om det.

Men så hændte det igen at et hus brændte i nabobyen, så kom jo spørgsmålet atter på tale. De blev da enige om, at få ordnet det ret snart. Straks kunne far ikke, da han havde et stykke lærred på væven, som han havde lovet færdigt til en bestemt tid, og så skulle han tage til Frederiksborg med det samme at han afleverede lærredet, så var han jo på vej dertil.

Far fik ikke gjort nogen af delene, han fik ikke afleveret lærredet, ejheller forhøjet assurance, og det af gode grunde, da vores hus få dage efter brændte sammen med syv andre huse.

Det skete d. 25 juli 1886. En formiddag, da vi alle, far mor og jeg sad fredeligt med hver sit arbejde, far sad og vævede, mor syede guldhuer, og jeg sad og spoilede. Pludselig bliver vores dør revet op, og bagerkonen råbte ind til os. "Stine, er Jens hjemme, der er ild i vores hus", og løb så straks igen over til sig selv, for at redde hvad reddes kunne. Vi for ud af døren for at overbevise os om dets rigtighed. Vi så straks, at der var temmelig høje flammer rundt om skorstenen i stråtaget, der var nemlig bageri i huset, hvor ilden var opstået, og ved den stærke fyring i bageovnen har ilden fundet en utæthed i skorstenen og antændt det tørre stråtag, som jo var et ypperligt materiale for ilden. Bagersvendene kom da farende ud på gaden for at se hvor ilden var, men så hørte eller så vi ikke mere af hvad der passerede, da vi straks løb ind i vores hus for at redde det af vort bohav som kunne reddes.

Det var dog kun mor og mig, som kunne foretage dette redningsarbejde, da far som klokker havde det hverv, at skulle klemte med Kirkeklokken, når der var ildebrand i sognet. Dét var jo ingen rar pligt at have i dette tilfælde hvor hans eget hus stod i den største fare for at nedbrænde, uden at kunne få lejlighed til at redde det mindste af sit dyrebare indbo, men pligten kaldte, og han adlød den og løb til kirketårnet for at alarmere, for derved at sammenkalde sognets folk til at bekæmpe ilden, og måtte så overlade redningen til mor, og mig. Jeg var dengang kun 15 år. Det første mor greb, da vi kom ind i stuen, var den Øverste dragkistesuffe, hvori de havde deres papirer, den brugte mor også som pengeskuffe. Mor løb ud med den og jeg fik ordre til at rende op på loftet, for at redde alt det garn vi havde hængende der oppe, og som var til vævning. Straks jeg kom derop greb jeg dynen af min og Vilhelms seng, vi havde nemlig sengeleje deroppe. Dem smed jeg da ned ad lemme til mor, som hun da løb ud med, men værre var det med garnet, som var nøgler, der var samlet med et stykke sejlgarn og hængt op på et søm, dem var det vanskeligere at få ned. Jeg kunne ikke få dem fri af sømmet, hurtigt skulle det jo gå, og da jeg hørte et knitren og knagen i vores eget stråtag, kunne jeg jo forstå, at der nok var ild i vort hus, hvad der gjorde mig ængstelig og nervøs, og jeg gir til at rive og ruske i nøglerne, og resultatet blev da at sejl-garnet knækkede, og alle nøglerne trillede rundt omkring på loftet. I det samme hører jeg mor råbe "Grisen Grisen" jeg for da ned fra loftet, for at hjælpe mor med at få grisen ud, men det var nu ikke så nemt, da der ikke fandtes nogen dør ind i svinehuset. Det var tømret sammen med solide søm, så jeg måtte jo have fat i en Økse til at brække brædderne fra hinanden, og vi fik da også grisen ud, men så havde vi et farligt mas med at få gennet den væk fra de brændende huse. Den ville

absolut den modsatte vej, jeg måtte trække den i ørerne og mor skubbe bag på mens grisen hylede og skreg, vi fik da også trukket den op i en stor have, hvorom der var et højt stengærde. Så gav vi den et skub, så den trillede ned ad græsset og kom ud i en mark, der kunne den ikke komme noget til, og så skyndte vi os tilbage til huset, men så var der ikke mere for os at gøre huset stod omspændt af flammer. Samtidig kom far ilende, efter at have udført sin embedspligt med at klemte, hvad han havde gjort så kort som det var ham muligt, i det håb at han så kunne nå at redde noget af sit bohav, men det var for sent, der var intet for ham at gøre, da hele huset var et flammehav.

Vi stod alle tre stumme og tavse over at se på hele dette ødelæggelsesværk som ilden her forårsagede, hver med sine tanker. Far og mor har vel tænkt på den fortvivlede stilling, de nu var bragt i ved at se, at de i løbet af en halv times tid havde mistet alt hvad de ejede, al det de i årenes løb, med stor møjsommelighed havde erhvervet sig nu lå i aske og forkullede stumper og nu uden hus og hjem. Jeg tænkte vel ikke just så meget på dette, da jeg vel nærmest var betaget af at se dette store ødelæggende ildhav, som forplantede sig fra hus til hus i en rivende hurtighed, ligesom der også var begyndt at blive et røre på gaden, og ved de brændende huse af redningsmandskabet, som nu endelig kom med sprøjten.

Efterhånden kom der flere sprøjter fra de nærmeste byer i omegnen. Der var et kørende af vogne med vand, som de måtte hente dels ved gadeposten og dels i søen, de fleste havde gerne spildt det halve på vejen. Der var en støj og alarm som blandes med uhyggelige udråb, der pumpes under opsang og der sprøjtes på ilden, hvad der ikke anfægter den det mindste, den brænder bare videre med uformindsket fart. Det ene hus efter det andet falder sammen, det var et storslået, men uhyggeligt skue.

At ilden fik en sådan magt til at brede sig, havde sin grund i, at alle folk var ude i marken. Inden de kom hjem og fik sprøjten Ud og sat i virksomhed, ligesom alle de knastørre stråtage, hvor en gnist tænder øjeblikkelig. Derfor var det næsten overflødig at sprøjte på de huse som stod i flammer, man måtte have hele sin opmærksomhed henvendt på de steder som endnu ikke var antændt. Der lå en stor gård tæt op ad de brændende huse. Ilden var flere gange i stråtaget, men de raske folk fik det hver gang slukket, havde den brændt, så var der gået ligeså mange huse og et par gårde op i luer.

Det vi fik reddet ud af det brændende hus var, en dyne, en komodeskuffe, min violin og så grisen. Havde den ikke været så besværlig, havde vi nok fået reddet noget mere. Der blev iøvrigt også reddet en stol uheldigvis den dårligste hvad dynen også var, og det skete på den måde, at gårdejer Niels Larsen, som var ihærdig med at redde, ville ind i sadelmagerens hus, men der kunne han ikke komme ind, døren var aflåset, så for han ind gennem vores hus, trods det brændte

svært i det, og i farten nappede han en stol, som jo så var den dårligste.

Disse få genstande var altså alt hvad der blev reddet fra vores hus. Fra de andre huse blev der heller ikke reddet ret meget, og det de fik ud, brændte udenfor huset, da der jo ikke var tid til at bære det ret langt bort. I et par af husene var der ingen hjemme. Men sadelmageren var i hvert fald hjemme, og han har vel nok fået reddet det han ville have reddet, det andet har nok været godt assureret, og så har han ikke villet have at nogen skulle komme der og redde noget. Derfor har han lukket sin dør.

Ovre i det Svaneskjoldske hus, som kun var beboet af damer, som til daglig var slemme til at rende rundt i det. Værre var det jo ved denne lejlighed, hvor de rendte så forvildede omkring uden for huset, uden sans og samling, og der blev jo ikke reddet andet end hvad forskellige tilløbende fik fat i, og det var ikke meget. Der brændte mange gamle kostbare møbler, samt en del værdifulde malerier, hvorimellem var en del portrætter af deres gamle forfædre, og det var jo altsammen uerstattelige ting.

Bagerens var meget ihærdige med at bære alt det de kunne overkomme over til os. De lagde det ved gavlen af vores hus, hvor de vel har ment at det var i sikkerhed, men det brændte altsammen der, ja selv nogle baljer og kar, hvori lå vasketøj som var lagt i blød brændte helt, både baljer kar og tøj, trods de var fulde af vand.

Hos fragtmanden havde de vist travlt nok med at få reddet deres heste og vogne, så de kunne vist ikke overkomme mere. Denne ildebrand havde jo i løbet af en timestid bragt far og mor i en fortvivlet, situation. Nu stod de her uden hus og hjem, nøgne var de omtrent også, da de kun var iført de nødvendige klædningsstykker. Hvor skulle de gå hen for at få tag over hovedet, der fandtes ikke et hus eller lejlighed ledig i hele byen, Men det var jo ikke dem alene som var husvilde, der var jo seks andre familier, som var i samme situation, hvad der jo ikke gjorde sagen bedre. Mens de nu stod og drøftede problemet, kom pastor Schiødt og reddede dem ud af forlegenheden, idet han tilbød dem at kunne bo i præstestuen, hvor han stillede komfirmationsstuen til deres rådighed, indtil de kunne få et hus at bo i. Det blev de jo meget glade for og "flyttede" da straks ind i præstegården. Det var jo en nem flytning, hvor flyttegodset kun bestod af en dyne, en komodeskuffe og en violin. Ja så havde vi jo også reddet en gris, men hvor den var blevet af anede vi ikke, dog hørte vi senere, at gårdejer Niels Larsen havde fanget den og sat den ind i sin stald, uden at vide hvem den tilhørte. Men da han fik at vide, at det var vores gris, tilbød han at den kunne blive stående hos ham, han skulle nok fore og passe den indtil far fik et sted hvor han kunne have den.

Vi begav os så til præstegården, hvor vi fik anvist det værelse, som nu skulle være vort midlertidige opholdssted. Det var et meget

stort værelse, som lå mod syd og med en dejlig udsigt over den store smukke præstegårdshave. hvor vinrankerne snoede sig rundt om vore vinduer, så det var jo meget skønt, men vi havde jo kun dette ene værelse, og vi var fem der skulle have ophold der, ihvertfald om natten, så der var jo ikke megen plads til at bevæge sig på, men far og mor var alligevel meget glade over at have fået et sted hvor de kunne være. Køkken hørte der jo ikke til "lejligheden", men præstefruen til bød mor, at hun måtte benytte deres køkken og køkkenredskaber, når de ikke selv brugte det. Præsten havde jo sat noget bohav ind i stuen, af det han kunne undvære, noget fik vi til låns, og noget blev os givet af beboerne i byen, så vi havde lidt til at sidde og ligge på.

Her boede vi, vel et halvt års tid, indtil vi fik os et hus at bo i for os selv. Det var et trist syn for os at skue, da vi senere gik hen for at se hele denne ødelæggelse, som ilden havde forvoldt. Der hvor alle de gamle, men hyggelige huse havde ligget dagen før, var nu en stor brandtomt, og der var blevet ligesom et stort gab midt i byen, uhyggeligt så der ud med alle dens forkullede stumper af træværk, mens al jernværk lå og pegede op igennem asken, gryder, kasseroller, jernsenge og kakkellovne. Svaneskjolds dejlige klaver, som vi mange gange havde lyttet til, når der blev spillet på det, der var kun jernrammen med de bristede strenge tilbage. Kun disse ting havde ilden ikke kunnet fortære, alt andet var blevet til aske. I vores hus var der kun kakkellovnen og den store skorsten, som havde modstået ilden. Den stod ganske alene og ragede op på brandtomten, resten var aske. Mor forsøgte da om der kunne være noget at finde, på det sted hvor hun havde siddet og syet guldhuer, og hun fandt da også nogle rester samt en lille blikæske, hvori lå nogle guldpantiljer, som var ganske uberørt af ilden. Udover det fandt vi intet.

Nu kom jo det store problem assurancespørgsmålet. Der kom jo nogle vurderingsmænd, som skulle vurdere hvad de reddede sager var værd, det beløb ville så blive trukket fra assurancesummen, hos os vurderede de 75 kr. så vi fik altså kun udbetalt 725 kr. Det var ikke ret meget til anskaffelse af hus og hjem, klæder og sko, som skrevet står. Hvorledes det stod til med de øvrige brandlidte ved jeg ikke, men der var vist ingen af dem, som ikke havde lidt store tab ved branden.

Der blev da også foranstaltet en indsamling blandt byens beboere til de brandlidte, ligesom der blev opført en dillettantkomedie hvis indtægt var til fordel for de brandlidte

Nu skulle far altså skaffe nyt indbo og nye klæder til os allesammen for de penge der blev ham udbetalt af assurance, og da den ikke var så stor, kunne det jo ikke blive nye flotte møbler, dertil kunne pengene jo ikke strække, men der kunne jo også købes gode solide brugte sager, derfor var det jo nærmest marskandiserne han søgte, for der at findes noget han kunne købe til

rimelige priser. Jeg fulgte altid med far på hans jagt omkring hos marskandiserne, og på de ture oplevede jeg mange pudsige scener, som foregik mellem far og marskandiseren. Det var nemlig sådan dengang, at man altid måtte gøre forsøg på at "prutte", det vil sige at man ville trykke prisen længere ned, især hos den slags handelsfolk, som gerne forlangte så meget for deres sager, at der kunne være noget at slå af på, og da far jo kendte deres fremgangsmåde, bød han så gerne det halve af hvad manden forlangte, og så kom lo underhandlingerne, hvor de så til sidst blev enige, men det traf også, at de ikke kunne blive enige om prisen, så far forlod manden for at gå hen et andet sted, efter at manden havde bandet på, at han ikke ville sælge det billigere. Så kunne det godt hændes, når far var kommet udenfor døren, at manden kom og trak ind igen og gav et nyt tilbud, men selv om far ikke syntes, at det var tilstrækkeligt afslag, var det jo et forhandlingsgrundlag, så efter at den ene havde slået lidt af og den anden lagt lidt til, blev de da som regel enige, og handelen blev afsluttet.

Far fik da efterhånden anskaffet et indbo igen, og der blev da også en lejlighed ledig som far så blev indehaver af. Det var en butik som var blevet ledig, ved at købmanden var ophørt med sin handel. Butikken blev så indrettet til beboelse, men det måtte far selv bekoste. Butikken bestod af en stor stue og et par småkamre, samt et stort pakrum. I butikken blev der opsat et bræddeskillerum, så der blev to stuer. I pakrummet, der skulle være køkken, blev der opsat et komfur og en vaskekedel, bagved var der et rum til brændsel, og et skur til svinehus samt WC. Da der ikke var kakkellov eller komfur i lejligheden, var det jo heldigt, at vi kunne benytte dem vi havde i det gamle hus. da de ikke var mere medtagne af

ildebranden, end at de godt kunne sættes op igen her og gøre nytte endnu engang. Her boede vi så en snes år, men det gamle hus, med sine dejlige frie omgivelser og stor have, det kunne vi aldrig glemme.

Det gamle som brændte, var i grunden ikke vort eget. Det tilhørte den Svaneskjoldske Stiftelse, som lå på den anden bide af gaden, men vi betragtede det fuldstændig, som det var vort eget, og vi fik også lov til at skalte og valte med det, som vi ville. Huslejen var kun 26 kr om året, Mod at far selv skulle vedligeholde det, og der blev i grunden nok at vedligeholde, da væggene var lerklinede og meget gamle, så de ikke altid kunne stå for de stærke regnskyl, så det hændte, af og til, at et stykke væg faldt ned. Den måtte far så mure op igen, og da det jævnlige skete, og far hver gang murede det op med mursten, så blev det jo til sidst alle de lerklinede vægge, der blev erstattet med mursten, hvad der jo forbedrede huset i høj grad.

Huset blev aldrig opført igen efter branden. Hvorfor det ikke blev det, er jeg ikke rigtig klar over. Far blev tilsagt hos Svaneskjolds, da de skulle drøfte opførelsen af husene. Der blev han spurgt om han ønskede at huset blev opført igen, men far havde svaret, at de ikke skulle opføre det for hans skyld, hvor for han gav det svar, ved jeg ikke, men han må vel have haft sine grunde, som jeg ikke kender. Det kan jo være, at betingelserne har været for store, så han ikke har ment at kunne gå ind på dem, eller det måske har været fordi han nu havde fået en lejlighed, som han var godt tilfreds med.

Så er der ikke mere at berette om den store ildebrand, og jeg må sandede det gamle ord, at ilden er en god tjener, men en grusom herre.

Smeden.

Afsnit 17

Smeden var vor genbo, da smedien lå ligeoverfor vort hus, hvorfra vi jo havde en god oversigt over smedens gøren og laden, da mange af hans arbejder foregik udenfor smedien, som skoning af heste, beslagning af vogne, samt andre arbejder som udførtes udendørs. Da smeden gerne var tidligt på færde, blev vi jo tit vækket af raske slag på ambolten når han bearbejdede det glødende jern, som han dannede til hestesko og meget andet.

Smeden havde ry for at være dygtig til at beslå vanskelige heste, det var nogle, som var vilde og uregelmæssige, og som sparkede og slog, når de skulle sko, men smeden havde et godt greb på at tage dem, lige som han også havde forskellige remedier at lægge på hestene, som gjorde dem kede

af at gøre modstand. Han havde et apparat, som kaldtes en brems, det var et par stykker træ med en snor i, som blev drejet om et stykke af hestens mule, så den blev drejet helt om til siden. Det var nu ikke noget som kunne skade hesten, når bremsen blev taget af, fik mulen sin naturlige form igen, men den bevirkede at hesten nu havde hele sin opmærksomhed henvendt på dette apparat, som jo generede den en del, så den glemte at sparke og slå under skoningen.

Dersom ikke bremsen var virkningsfuld nok, så havde smeden en særlig grime han lagde på hesten og gik hen og hersede rundt med den, indtil den blev træt og mor, og blev så medgørlig og fandt sig i at blive skoet.

Det var jo morsomt for os drenge at stå og se smeden gå der og tumle med de gale heste, som både stejlede og slog bagud, men det kunne hænde at smeden var gal i hovedet, og så blev vi jaget væk. Men så havde vi jo vore egne vinduer hvorfra vi så kunne se det hele.

En smed skal jo have en medhjælper, da han jo ikke kan arbejde alene, han må have en eller to mand til hjælp for at slå med de store hamre på det hårde jern, men når der ikke er råd til at holde en svend, må han jo nøjes med en dreng, men sådan en smededreng skal jo helst være lidt af en kraftkarl, som har magt til at svinge den store forhammer, for det var ikke det rene legeværk.

Smeden havde da også fået anskaffet sig en dreng som var både stor og stærk og som ikke var ømskindet for de knubs og stød, som følger med den slags arbejde trods det, at han var doktersøn. Smeden var jo også meget glad for ham, og alt kunne have gået meget godt, hvis ikke smeden til tider, når noget gik ham imod, blev gal, og somme tider splittergal, og så faldt der jo nogen knubs af til smededrengen, som jo i begyndelsen tog imod uden at kny, men det varede jo ikke længe før han ikke ville tage imod klø af smeden, og det endte jo også med, at en dag smeden ville tærse ham, at han greb til modværge og tog fat i smeden, og de begyndte da at bakse med hinanden, og da drengen var lige så stor og stærk som smeden, kunne han jo ikke magte ham, men da smedekonen så, at drengen var ved at få overtaget, så kom hun farende ud og sprang op på ryggen af drengen og rev og flåede i ham, mens hun råbte og skreg. "Ska du slå fatter hva, ska du slå fatter, jeg ska lære dig dit asen", mens hun dunkede ham i nakken. Overfor dem begge kunne drengen jo ikke klare sig og måtte give slip på smeden, som nu skamfuld over at have været den lille, gik ind i smedien, medens smedekonen sejerstolt gik ind i stuen, da det jo var hende der havde fået magt over drengen.

Efter at de nu havde haft denne dyst, forsøgte smeden aldrig mere på at klø drengen, og siden gik det mere fredsommeligt, han var også den eneste af smedens læredrenge, der holdt hele læretiden ud, de andre han havde haft, var gerne løbet deres vej efter kort læretid.

Da smeden nu ikke havde held med sine læredrenge, håbede han jo ved familieførøgelse, at kunne få en dreng han kunne oplære i smederiet, men deri blev han også skuffet, da det blev bar tøse der kom, og dem kunne han jo ikke bruge i smedien, og der kom vist en 6-7 stykker af dem inden drengen endelig kom, så han måtte jo slås en del år med sine læredrenge inden hans egen dreng blev stor nok så han kunne løfte den store forhammer.

Smeden holdt meget af, efter endt arbejde at gå og pusle ude i sin lille have, medens han røg på sin snadde, her havde han et lille rosenbed som prangede i alle mulige farver. Disse roser var nu hans stolthed, og dem gik han og puslede om i al sin fritid.

En dag, han gik i sin have og frydede sig over disse dejlige roser, kommer der en herre hen til ham og spørger ham, om han kunne købe en buket roser af ham. Smeden så jo straks lidt forundret på ham, da det aldrig havde været hans tanke, at ville sælge nogen af roserne, men efter nogen betænkningstid skar han en buket af til herren, som betalte med 50 øre, som smeden var overordentlig tilfreds med, og han fik da den ide, at her måske kunne blive en lille indtægtskilde. Han lavede straks en lille skilt hvorpå der stod "Afskærne roser til salg" og det satte han lige midt i rosenbedet, og da haven lå lige ud til hovedgaden, ville skiltet jo nemt kunne ses af alle som gik der forbi.

Men dette skilt vakte jo almindelig bestyrtelse blandt byens beboere, at nogen kunne finde på at sælge roser, når han ikke var gartner, man kunne forære en buket, men sælge kunne man da ikke. Trods den megen snak blev skiltet stående, og stod der i mange år.

Hvor meget smeden tjente på sine roser, ved jeg ikke, men en særlig buket bragte ham om ikke penge så bragte den ham hæder og ære i sit lille hus. Der var nemlig indkvartering af garden der i byen, og den havde været imødeset med spændt forventning af hele byen i flere dage, især da det denne gang var selve garden, hvoriblandt var ingen ringere end prins Christian som ung løjtnant som, byen nu havde den ære at huse i et døgn. Han fik så sit kvarter hos byens dokter. Smeden ville nu vise sin erkendtlighed, ved at give prinsen en buket roser, og han skar da en buket af de fineste roser og lod den ældste af hans mange pigebørn bringe den hen til prinsens kvarter, efter at hun var blevet belært om at neje og bukke, og sige hans kongelige højhed, men al det fik hun ingen brug for, da prinsen ikke var tilstede, så hun måtte da aflevere buketter til pigen med oplysning om hvem de var fra.

Det var jo en stor skuffelse for smeden, at prinsen ikke var hjemme, da han jo nok havde ventet en kongelig tak for sine fine roser. Et stykke tid derefter fik smeden bud fra prinsen, at han om en halv time ville komme hen og hilse på smeden og hans familie.

Nu blev der jo en travlhed hos smeden, smedemutter måtte jo i en fart se at få ryddet op i stuen. Ungerne blev vasket om næsen og fik et rent forklæde på, medens smeden måtte have vasket lidt af den værste sod af sig og tog et nyt skødeskind på, så han standsmæssig kunne modtage den høje gæst. Det rygtedes jo hurtigt i den hele by, at smeden ville få kongeligt besøg, og en del af dens beboere troppede da op for at se hvordan det ville spænde af, medens de i ventetiden drøftede hvilken erkendtlighed prinsen ville vise smeden for opmærksomheden. Der var endda nogle af dem som mente at smeden nok blev dannabrogsmænd.

Ret snart efter kom prinsen som blev modtaget af smeden, som gjorde et vældigt

skrabud, og bad så prinsen om at træde indenfor, hvad han da også efterkom, men den høje gæst måtte bøje sig lidt dybt for at komme ind i den lavloftede stue. Prinsens ophold her var nu ganske kort, efter at have takket smeden for roserne, samt udtalt sin glæde over at hilse på smeden og alle de mange smedebørn, forlod han igen smedien fulgt af smeden som bukkede dybt til afsked efter at have takket prinsen for den overordentlige ære han havde vist smedens hus.

Dog blev smeden alligevel ikke dannebrogsmænd, om han selv havde haft den tanke, ved jeg ikke, men aliene det at have haft kongeligt besøg, og være den eneste i byen, som har haft den ære, det var vel nok en opmærksomhed, som smeden følte sig stolt af.

Smeden ville en gang glæde sin familie med en kanetur en vinter, da det var godt slædeføre. Da han ikke selv var i besiddelse af kanetøj, fik han en hest og kane til låns hos en gårdejer i byen. Da nu smeden gerne ville spare familien for at gå og vade i sneen ud til køretøjet, fik han da med nogen besvær baksat kanen hen til døren, så de lige kunne gå ud og krybe i kanen.

Vi, som jo boede lige overfor, havde indenfor vore egne vinduer, hvor vi alle var placeret, et godt udsyn hvor vi ret ugenert kunne betragte det hele. Endelig var hele familien kommet op i kanen, og smeden tar tømmerne og giver hesten et rap af piskan, hesten løber afsted, men de kom ikke længere end udfor vore vinduer, der væltede hele køretøjet og hele familien trillede ud i sneen, hvor de lå og stak benene i vejret, mens hesten løb videre med kanen. Nu fik vi jo alle travlt med at komme ud og få dem trukket op af sneen og fik rystet det værste af sneen af dem, medens smeden løb efter hesten, der var løbet hjem til gården hvor den hørte til, der fandt smeden så køretøjet, som han ret snart efter kom tilbage med, og fik så atter familien læsset på kanen. Og de kom da afsted uden flere genvordigheder.

En Københavnstur.

Afsnit 18

Vi havde gerne en Københavnstur en gang om året, som altid foregik efter høst, så var det lettere at få køretøj, da bønderne på den tid ikke havde megen brug for deres heste.

Far havde gerne et køretøj fra en gård udenfor byen, hvor far havde hjulpet lidt i høsten (gjort et par høstdage), og som vederlag derfor fik han et køretøj til brug i et par dage til en københavnstur med hele familien. Når en sådan tur var bestemt, var der jo en spænding og et talende om hvorledes alt skulle foregå, medens mor jo havde travlt med at ordne al vores tøj, så vi kunne

Senere rejste jeg bort fra byen og hørte så ikke mere noget om hvordan det gik med smeden, først en del år efter hørte jeg, at han var begyndt at filme på sine gamle dage. Der skulle nemlig tages en film om Storeklavs og Lilleklavs, og den blev netop optaget der i byen og dens omegn. Da de nu skulle bruge en mand til at forestille røgteren, som der trak med køerne, fik de smeden til at udføre den rolle.

Da jeg hørte, at den film skulle forevises her i København fik jeg lyst til at se den, nærmest for at se alle de kendte steder, som fandtes i den. Det glædede mig meget at se alle de kendte gårde og huse og marker fra de hjemlige egne, hvor jeg kender hver en plet, men mest morede det mig, da jeg så smeden komme trækkende med køerne, ham kunne jeg straks kende, jeg så smeden løse Lilleklavs ud af sækken, for selv at krybe i den og Lilleklavs bandt forsvarligt for den, hvorefter sækken med smeden blev smidt op på en vogn og blev kørt hen til en å, der tar de så sækken og smider den ud i åen, så vandet sprøjtede til alle sider, og det gav et plask, så det forskrækkede alle de på engen græssende køer, så de for af sted på vild flugt, og da må jeg sige, at jeg i øjeblikket blev lidt betænkelig på smedens vegne, jeg havde jo set smeden krybe i sækken, som nu blev smidt ud i åen, hvor han nu absolut måtte drukne, jeg var gået sådan op i stykket, at jeg havde glemt, at det var en film, hvad jeg dog ret snart kom i tanker om, og tænkte at smeden nok var krøbet ud af sækken igen og så har den været fyldt med sten, da den blev kastet i åen.

Heldigvis druknede smeden ikke dengang, men han er senere død en naturlig død, og det er også alle de andre, som her er beskrevet.

København d. 21 februar 1945.

Anders Peder Olsen Farum.

se anstændige ud, når vi skulle fremstille os for familie og bekendte derinde. Der skulle også samles sammen på andre ting af landlige produkter til familien derinde, af forskellige safter, bær og blomster. Der var en tante som holdt så meget af en perikumsnaps, til hende måtte vi gå omkring på grøfter og gærder for at pille perikum.

Da vi nu skulle natte over i København og ikke ville komme hjem før mandag aften, måtte de af os som var ude at tjene, bede husbonden om at få mandagen fri, hvad de nemt fik ordnet, undtagen jeg som første år var ude at tjene,

jeg turde ikke bede manden om at få fri, og trak det ud, den ene dag efter den anden. Nu var vi nået til dagen før vi skulle afsted, og jeg havde endnu ikke fået bedt mig fri, men nu måtte jeg tage mig sammen og få det sagt, så snart jeg så manden, men nu havde vi nået over middag, uden at jeg havde set noget til ham, men så ser jeg at karlen trækker rejsevognen ud af vogn skuret, og jeg spør ham da ,hvem skal ud at køre, del skal manden, sagde han. Nu måtte jeg jo tage mod til mig og få bedt mig fri, og så snart manden kom ud af døren, for jeg hen til ham og bad om lov til at rejse til København, Ja del må du godt, sagde han, og glad var jeg, både over friheden og over endelig at have fået det sagt til manden.

Nu kom jeg jo glædestrålende hjem og fortalte, at nu havde jeg også fået fri, så jeg også kunne komme med. Men nu kom det store spørgsmål, om hvem der skulle være kusk på turen, hidindtil havde far været kusk, men nu var jo de ældste af brødrene jo bleven så store, at han overlod tømmerne til dem, der for var diskussionen kun mellem de to ældste brødre, om hvem der skulle have værdigheden, som de begge mente at være berettiget til. Den yngste som var en sytten år hævdede, at da køretøjet var fra den gård, hvorpå han tjente, og da han kendte hestene, som han daglig kørte med, så måtte han være den der var berettiget til at være kusk, men den ældste som var nitten år mente, at han i kraft af at være den ældste, var han berettiget til at køre, hvad han begrundede med, at han forstod at køre et par heste, hvad han ikke tiltruede den yngste broder kunne. Da nu den yngste nu ikke finder hans grunde gyldige nok, men holder på at han vil være kusk, siger så store bror, "hvis jeg ikke skal være kusk, så tager jeg ikke med". Far og mor som hidindtil ikke havde blandet sig i diskussionen, måtte nu mægle imellem dem, og resultatet blev da, at ældste bror skulle være kusk. Efter denne beslutning nu var taget, gik vi alle til ro, da vi jo skal tidlig op næste morgen. Søndag morgen lidt før kl. 5 kom far og kaldte på os, vi kom jo snart op af sengen og i en hurtighed fik klædt os på og kom i stadstøjet. Lidt derefter kom så den yngre broder med køretøjet, det var altså kun dette stykke vej, fra gården og hjem til os, at han fik lov til at være kusk, men må nu aflevere køretøjet til storebror, som ikke sætter sig på bukken før han har undersøgt om alle spænder og remme er i orden.

Nu kravlede vi jo allesammen op i vognen, hvor det havde sin vanskelighed med at skaffe sæde til os alle, vi var nemlig 9 der skulle have plads i vognen, derfor måtte de der ikke var plads til på agebrætterne, sidde på foder sækken, eller ligge på vognbunden. Efter at vi nu alle var kommet til vogns, ruller vi nu afsted henad landevejen mod København. På køreturen langs landevejen var der ikke noget interessant for os at se, der var kun de bare marker og nogle enkelte huse, det var jo noget, vi så daglig, og selve køreturen havde vi heller ikke megen fornøjelse af,

dertil lå vi der lå på vogn bunden, al for umagelig, turen ønskede vi måtte være så kort som mulig, så vi snart kunne nå målet.

Af og til hører vi far give store bror en påmindelse om at sagtne lidt på sin lidt for hurtige kørsel. Far havde altid været en meget forsigtig kusk, der var bange for at overanstrengte hestene, han kørte gerne i almindelig luntetrav med små pusterum imellem, og i gående gang op ad bakken. Da vi havde nået Bispebjerg bakke, siger mor. "Rejs jer op drenge, her kan i se alle tårnene i København." Vi rejste os så godt vi kunne og beundrede alle de mange tårne, som der fandtes inde i denne vidunderlige by. Far sad og forklarede os, hvad de forskellige tårne hed, og hvor de hørte til.

Ret snart efter hører vi et vældig skramlende, det var stenbroen, så vidste vi, at nu var vi i København, men her var ingen høje huse, og det var først når vi så dem, at vi mente at være i København, men her kom også genvordig hederne ved kørselen, for da vi kom til jernbaneoverskæringen på Nørrebrogade var bommene nede, og der ville så snart komme et tog brusende der forbi. Nu gjaldt det jo for kusken om at passe på og vise, at han også her var sin plads voksen, vi ser ham da også rette sig i sædet og stramme linerne og holde piskeren parat, hvis det skulle blive nødvendigt at give hestene et lille svip når de blev forskrækkede for det frembrusende tog, hvad de jo nok ville blive, da de jo ikke var vant til at se et tog. Far, som nødig ville risikere noget, foreslog at det var bedst at vende vognen og køre lidt tilbage medens toget kørte forbi, men det ville store bror ikke gå ind på, han skulle nok tøjle hestene, men da far holdt på, at han skulle gøre det, måtte han, hvor nødig han ville, vende om og køre et stykke tilbage, vi hørte da straks efter toget susende forbi bag os. Nu vente vi så atter om og kørte dristigt over jernbaneskinne og ind ad byen til, hvor vi snart kom til de høje huse som vi beundrende betragtede, snart til den ene side, og snart til den anden. Nu hører vi farder havde et vågent øje med kørselen sige til kusken, "Pas på sporvognene og kom dem ikke for nær." Vi blev jo meget ængstelige over at høre, at vi ikke måtte komme dem for nær, da sporvognene jo også var en seværdighed, som vi gerne ville se. Nå det gik jo meget godt med sporvognene uden vi ramlede sammen med dem, og inden vi vidste af det, holdt vi udenfor huset hvor den familie boede, som vi skulle besøge.

Hvor var det dejligt at komme ned af vognen og få rettet benene lidt, vi havde jo måttet ligge krum de par timer kørselen varede. Nu kom familien ud for at tage imod os, og der var jo en glæde på begge sider ved gensynet. Efter vi nu havde fået os lidt at spise og der var talt om hvad der var hændt siden de sidst havde set hverandre, så gik de to store brødre i byen på egen hånd, men vi yngre gik med tante Lille i Botanisk Have, som lå lige derved. Om eftermiddagen skulle vi alle i

Zoologisk Have, hvortil vi gik den lange vej, hele familien i trop. Det vakte jo ihvertfald efter store brors meningen del opsigt, hele denne store landbofamilie komme travende henad gaden, betragte alle og alle og med landlig udtale gør bemærkninger om al det uvante vi så, og ved at gå og spejle til alle sider, er der en af de mindre, der render panden mod en lygtepæl som gav en forfærdelig skramling af lygtepælen, og et vældig vræl af ham selv, det gav ham jo en vældig bule i panden, som han måtte gå med resten af dagen. Store bror, som ikke ville være det slæng bekendt, gik et stykke bagefter os og lod som om han ikke hørte med til det selskab.

Efter en lang gåtur nåede vi endelig Zoologisk Have hvor vi i løbet af et par timer så og beundrede alle dyrene, lige fra Aberne og til Elefanterne, men så kunne vi heller ikke holde ud at blive længere i Zoologisk Have, da vi var begyndt at blive meget trætte og vi skulle jo også gå den lange vej tilbage, vi havde jo ikke siddet et øjeblik eller nydt noget derinde, så vi var jo stok trætte, da vi atter kom tilbage til Hallingsgade, og holdt os så i ro resten af dagen.

Om aftenen skulle de to ældste brødre i Tivoli sammen med en tante Trine. Inden de gik, fik de jo mange formaninger om at passe på, at de ikke blev borte fra hinanden, og for hver time skulle de samles ved uret. Vi yngre som jo ikke skulle med der, havde jo nok hørt noget om al det der var at høre og se derinde, men at man ligefrem kunne blive borte der, havde vi dog ikke troet. Vi var jo så dygtig trætte efter den lange trættende tur i Zoologisk Have og gik tidlig til ro, men far og mor blev siddende for at tale med onkel og tante lidt endnu, medens de nød sig en toddy.

Dagen efter skulle vi med far og mor i byen for at hilse på andre bekendte, og far og mor skulle jo også gøre nogle indkøb, men allerførst skulle far hen på gæstgivergården, hvor hestene var installeret, for at se til dem at de ikke manglede noget, da far altid var meget omhyggelig for de dyr der var i hans varetægt. Efter han nu havde forvissat sig om, at de var i bedste velgående, og vi havde gjort de forskellige besøg hos den øvrige familie, skulle vi så på indkøb hos kræmmeren, som de kaldte ham. Det var en manufakturhandler Poulsen på hjørnet af Købmagergade og Kultorvet, ham købte de altid tøjvarer af, når de kom til København. Da vi kom ind i butikken, var der kun en ung mand til at ekspedere, en så ung mand mente far ikke at kunne handle med og spørger så efter Poulsen. Der blev så straks sendt bud efter ham, da han ikke var længere borte end oppe i sin lejlighed som lå ovenpå butikken. Han kom så også snart ned, hvorefter han spurgte os om vores befindende og om hvordan rejsen herind var gået, hvorledes høsten havde været, og meget andet.

Efter denne indledning begyndte de så at handle, og nu blev så de forskel lige varer lagt

frem på disken, varerne blev så befølt og bedømt af mor medens det blev anbefalet af kræmmeren, og der var også god enighed mellem dem ind til prisen blev nævnt, så meget havde de ikke tænkt at det skulle koste. Hvor meget havde de da tænkt, siger kræmmeren, og far nævner så en sum der var langt under det der var forlangt. Nej min gode mand, siger han til dem, til den pris kan de ikke få det, så ville jeg jo sætte penge til på det, men vil de give så meget, og han nævnde en lidt mindre sum, som far endnu synes det var for meget, men efter at de nu havde forhandlet lidt, hvor den ene part havde slået noget af og den anden lagt lidt på, blev de da enige. Men der var nu det komiske ved kræmmeren, at når han havde sluttet en handel, hvor køberen havde pruttet prisen en del ned, så trådte han et par skridt tilbage og greb sig i armen og sagde. Av, Av, hvor de dog kneb mig, og de samme udtryk brugte han også overfor far som lo deraf, da han før havde hørt ham sige det.

Men nu skulle der jo ses på en kåbe til min søster, som var vel en 15 år, og denne kåbe skulle jo være i besiddelse af mange gode egenskaber, den skulle være af godt, solidt og stærkt tøj, og så skulle den være så rigelig, at den var til at vokse i., Nu blev der jo taget flere kåber frem hvoraf hun prøvede flere af dem inden de kunne finde den rette, Far spurgte jo stadig om prisen. Prisen! sagde kræmmeren, den bliver vi nok enige om når vi får fundet en som klær og passer. Endelig fandt de da en kåbe som var tilfredsstillende, og som var så rigelig at hun ikke ville nå at vokse fra den. Men da prisen på den blev nævnt, havde far nær ved at få et slagtilfælde. En kåbe til den pris, hverken kunne eller ville han købe, og bød ham så det halve af hvad han havde forlangt, men nu var det kræmmeren som nær havde fået et slagtilfælde ved dette bud, og sagde at han ikke kunne sælge kåben billigere. Ja så sagde far? er det bedst at du smider kåben igen tøs, for en kåbe til den pris kan du ikke få." Vist skal hun ej lægge kåben som passer og klær hende så godt," sagde kræmmeren, "Vi bliver nok enige om prisen," Søster som stod med kåben på foran spejlet, vidste ikke hvad hun skulle gøre, far sagde at hun skulle smide kåben, men kræmmeren sagde hun skulle beholde den på, hvad hun jo også helst ville. Men nu blev der jo igen en underhandling om prisen, hvor de kom til enighed efter at far havde fået noget, på prisen og søster fik lov at beholde Kåben. Jeg, som havde stået og hørt på denne forhandling om priserne, syntes næsten at det var synd at far ikke ville give ham det han forlangte, da jeg syntes at han var sådan en rar mand, han havde jo modtaget os så pænt og budt vel kommen.

Det glædede mig dog, at da vi forlod butikken med vore købte varer, at kræmmeren stod i døren og sagde farvel til os og takkede for handelen og bad os komme igen en anden gang, deraf kunne jeg jo se, at han ikke var ked af at far havde knebet ham så meget.

Så gik vi hen i gæstgivergården og lagde vore pakker i vognen, medens far igen var inde i stalden for at se til hestene og give dem det sidste foder inden de skulle trække os alle hjem igen. Nu skulle vi blot ud til onkel og tante for at sige farvel og tak for denne gang, og så var Københavnsturen endt. Hjemturen var der ikke noget at berette om, den gik i skarp trav mod hjemmet, vi yngre faldt snart i søvn, og sov lige til vi var nået hjem til vort gamle hyggelige hus, og da var det hen mod aften. Så fik næstældste bror igen lov at overtage køretøjet, for at køre det hjem til gården, hvor både han og køretøjet hørte til.

Efter vi nu var kommet ind med alle vore sager, skulle vi jo slutte af med en kop kaffe, inden vi gik til ro. Mor havde jo købt nogle småkager der inde, som hun nu ville traktere os med til kaffen, men da hun tager posen, viser det sig at den er tom, den var uheldigvis kommet til at ligge ved en af de yngre brødre, som så har taget en kage af posen, og den har smagt så godt, så han er blevet ved med at smage til der ikke var flere, (han har altså ikke sovet på hele hjemturen). Vi blev jo godt gale på ham, der havde ædt alle de kager som vi havde glædet os til at nyde, vi skældte ham godt ud, men hvad kunne det nytte, kagerne var jo ædt, men så kom mor med et dejligt stort franskbrød som erstatning for kagerne, og franskbrødet var jo også en lækker bid for os at få, da det jo var noget vi ellers ikke fik, og da dette nu også var fra København, med seddel på, var det jo endnu mere kærkomment, der var endda større rift om de stykker, hvorpå der sad et stykke af sedlen. Så snart at kaffen var drukket, gik vi alle til ro, vi var jo dygtigt trætte og skulle jo op på arbejde næste dag, og arbejdsdagen begyndte tidlig dengang. Næste dags aften var vi så atter samlet i hjemmet, hvor vi opfriskede turen om hvad vi havde hørt og set, men

næstældste bror kunne nu ikke glemme at han ikke måtte være kusk, han kom da med en bemærkning over, at hjemkørselen havde været for hurtig, og at hestene havde været så svedte, så han havde måttet gnide hestene med halmviske for at de kunne blive tørre igen, som han måtte gøre inden han gik til ro. Men store bror lod ikke det sidde på sig, at han havde kørt uforsvarlig, han havde kørt som man skulle køre, han kørte ikke som en gammel kælling og krøb henad landevejen, at hestene var blevet svedte var ikke så mærkeligt, når de havde sådan et læs at slæbe på, men da han nu var kommet i det hjørne, benyttede han lejligheden til at give os yngre en lille opsang med. "Jeg vil ikke håbe", sagde han, ""at i vil gå der på gaden og vække opsigt med at gå der omkring, så i ikke kunne se lygtepælene og rendte panden imod dem, jeg havde slet ikke været bekendt at gå sammen med jer og måtte gå på det andet fortov, og der så jeg hvordan folk gik og grinede af jer". Vi blev jo meget forundrede over at høre at folk havde grinet af os fordi vi havde beundret de mange mærkelige ting vi så, men nu kom mor med kaffen, og med den glemtes alle fortrædelighederne, og andre mere morsomme oplevelser fra turen kom på tale, og de store brødre fortalte om alt hvad de havde hørt og set i Tivoli, som vi efter deres beretning der om fandt, at det måtte være et helt lille eventyrland.

Efter at vi nu havde drøftet Københavnsturen et stykke tid, brød vi alle op for at gå til ro. Det var sidste gang at vi alle var med på Københavns turen, og forresten også den eneste, for før var nogle for små til at tage med, og efter var de ældste havnet i København.

Anders Peder Olsen
Farum
pr. Birkerød.

Stine Hans Kristians.

Afsnit 19

Hans Kristian, som var Stines mand, er der nu ikke meget at sige om, ham ser man næsten aldrig, da han går på sin arbejdsplads fra tidlig morgen, og kommer først hjem den sene aften. Han er en stor kraftig mand, men de mange års slid hat, jo sat sit mærke på ham. Hjemme så man ham kun om søndagen, hvor han benyttede sin fritid til gravning i haven, eller mugning under grisen, som han efter endt mugning stod og underholdt sig med. Han stod og gned den på maven, hvad den fandt stor behagelighed i, den stod og smågryntede medens den stod og gned ryggen mod stolperne, alt til stor fornøjelse for dem begge.

Stine Hans Kristians var en lille og trivelig kone med et rundt rødmusset ansigt. Hun er

meget snakkesalig og springer fra det ene emne til det andet, hun springer lige fra gråd til smil, alt efter om det er glædeligt eller sørgeligt, det hun taler om. Hendes passion er at invitere folk ind på en kop kaffe, alle dem hun kan få til det. Kaffen kommer hun nemlig billigt til, hun henter kaffegrums på kroen, hvor hun har en spand stående hvori de tømmer kaffegrums og tiloverbleven kaffe, alle disse sammenblandinger kommer Stine så på kedlen og koger det over ilden. og deraf bliver jo en masse kaffe, og da hun jo ikke selv kan drikke det altsammen, så vil hun jo gerne at andre også skal nyde godt af hendes kaffe og inviterer så alle som går forbi hendes dør ind på kaffe. Hendes stadige omkvæd er, når der tales om

en eller anden."Nå han, ja han har såmænd drukker mangan en god kop kaffe hos mig."

Stine Hans Kristians bor i et gammelt stråtekt hus, med skæve vinduer og døre. Til huset hører en meget stor have hvori kun står et par gamle blommetræer, den øvrige del af haven benyttes til dyrkning af kartofler, men kartoffelhaven bliver mindre år for år, da Stine graver grus op af den og sælger det ene læs efter det andet, så hele haven er i årenes løb blevet til en stor grusgrav, så hvis hun ikke snart hører op med at grave grus, vil både stuehus og svinehus og hele molevitten køre ned i grusgraven.

Stine står en dag nede i grusgraven, da jeg går forbi, Da hun får øje på mig, råber hun. "Go dav Ans" Godav Stine" siger jeg og vil gå videre, men Stine råber. "Hej tøv lidt Ans, i dav aka du rejtnok ha en kop kaffe" "Nej tak Stine jeg trænger ikke til kaffe" "Jo vist ska du så, nu har jæ lovt dig de så tit, ka du hjælpe mig op a graven, så går jeg straks ing å laver kaffe". Der var jo ingen vej udenom, jeg måtte hjælpe Stine op, og vi gik da op mod huset. "Værsko Ans å gå ingenfor". Da vi kom ind i stuen stod kaffearenretningen på bordet fra sidst der var drukket kaffe.

"Sæt dig ned i lænestolen Ans." Men da katten lå der og sov, ville jeg ikke forstyrre den, og satte mig på en kasse, men Stine for da hen og tog katten i nakken og smed den hen af gulvet, hvor den så stod og skutede ryg over denne medfart. Stine gik så ud i køkkenet for at lave kaffe, og tændte så ild på komfuret, som røg så jeg næsten ikke kunne se hende. Munden stod ikke stille på hende et øjeblik, medens hun gik der og fyrede. Jeg hørte nu slet ikke efter, eller svarede på hvad hun sagde, men nu kom Stine ind i stuen med Øjnene fulde af vand af al den røg, og giver sig til at tørre øjnene med forklæder. "Nå Stine, du er nok kommet til at græde over al den røg." "Ja du ka tro Ans a jæ got ka ha grund te å græde, inte just for røgen, men du ka bare tænke dig a Hans a såmænd skalu, han tror a jæ spiller kærest mæ Morten Sørn". Og nu gav Stine sig til at græde rigtigt, så tårerne randt ned af hendes runde kinder, som hun tørrede af med forklædet, derefter får næsen sig en omgang, som hun snyder med fingrene og resultatet deraf hun kom på stengulvet med et smask, "Ja du ve jo nok a Morten Sørn bor her ovenpå, å han kommer så tit ing å får en kop kaffe når a Hans inte er hjemme, men jæ æ såmænd inte kærest mæ ham, det tror du vel heller inte Ans." Og nu fik næsen sig igen en omgang som endte med det samme smask på stengulvet og øjnene blev tørret med forklædet. Men i det samme får hun øje på en lille pakke som lå i vinduet, og hun giver sig til at lukke den op, det var nemlig en pakke med smørrebrød, som en af hendes drenge der tjente på en gård i nærheden havde lagt til hende. Men nu blev hendes grædende ansigt Øjeblikkeligt strålende og smilende. "Næ her ska du bare se Ans, sikke noen nydelig mad, mæ både ost å pølse, ja de æ et godt madsted a Peter æ på, som de dog lever der, Jæ var derhenne forleden

dav å konen bad mej om jæ ville ha en bid brød, men sikken et bord der va, mæ både sejtebrød å dug å anstalter. Men jøsses nu koger vandet, så må jæ se å få lavet kaffe, å jæ skulle jo osse ha vasket en kop a " (I en fart fik hun dem skyllet af i vandspanden, mens hun gned koppen indeni med tommelfingeren og så atter ned i vandspanden og så var den ren til at drikke af, denne afvaskning skulle lo ikke forbedre appetitten til kaffen.) Nu kom Stine ind med kaffen. "Værsko Ans å drik, den æ ekstra go i dav, å ta dej en kave te". Der lå et par små tvebakker på en underkop, og jeg tog mig så en som jeg dyppede i kaffen, da jeg mente at bedre kunne få kaffen ned når jeg sugede den gennem tvebakken, og fik den også med nogen besvær ned. "Hvodden smager kaffen Ans" " Jo tak Stine den smager meget godt" "Ja" siger Stine. "De æ nu osse nogen dejlig kaffegrums man får på kroen, å Morten Sørn sae osse forleden dav "Du laver en dejlig kop kaffe Stine, ja å så tror Hans a vi æ kæster fordi vi drikker kaffe sammen, men de æ såmænd kun fordi æ jæ har ondt a skrovet. Di æ sandt osse, har du hørt om hvodden det gik Peder forleden, da han var i København, de va jo lie efter skiftedav a han hade fåed none penge, så to han å none a hans medtjenere te Køvénhavn for a skul ha et sæt tøj, å der gik di jo fra den ene forretning til den anden, men der var ingen steder hvor di kunne få det billigt nok, di var først henne hos ham Jens Keldsen, hvor di prøvede a prutte, men der va inte noet a prutte a sae han, ja så ka vi prutte et andet sted, sae di, å di gik så heh te marskandiser, der pruttede de jo gevaldigt, å de fik osse slået en del a, men de syns nu inte det var nok, så siger marskandiseren, de ska få tøjet for 75 kr., men Peter sae, jæ ve kun gi 50 kr., men de skulle der ikke være tale om, de skulle mindst koste 60 kr., men så siger Peder., a han så kunne rende ham i røven, og ville så til a gå, men de hjalp å han fik tøjet te di 50 kr., å sikken et dejlig sæt tøj, de sidder på ham som de va støbt, så han ligner en hel fin hære, når han har de på, han gør såmænd osse en lykke da han var te bal forleden, alle tøserne di va lissom de va tossede efter å danse mæ ham. Men sig mig Ans, ve du ikke hva de va for dreng som har redet på grisen. "Næ det ved jeg ikke." Men nu bliver vi pludselig afbrudt, ved at vi hører et rabalder ude i haven jeg havde jo nok hørt at grisen havde vrælet i svinehuset, mens Stine fortalte, nu ser vi at grisen er brudt ud og løber i haven. "I gud fader bevares" siger Stine, "hjælp mig Ans å få den ing igen," Og nu fik vi jo travlt med at få den gennet ind, for den ville alle andre steder hen, undtagen i svinehuset, derimod ville den flere gange prøve på at komme ind i stuen. "Jæ tror a den ka huske a vi hade den inge i stuen da den var lille, for da va de så kolt, å vi va bange for a den skulle fryse ikjel i svinehuset, men dengang va den en lille gris, nu æ den, et stort svin, ve jæ inte ha den dering." Vi fik så gennet grisen ind, og fik de løse brædder slået fast. Jeg sagde så farvel og tak for kaffe. "Ja sæl tak Ans for a du inte holder dig for go te å drikke kaffe hos

mig, som nu forleden dav a jæ bod Anna Dybæk ing på kaffe, men "Næ tak", sæe hun, å slo mæ nakken, hun trængte inte te kaffe, min kaffe va naturligvis inte go nok, hun æ jo så fint vant på skolen hvor hun får den søde kaffe, og når du

kommer forbi en anden gang Ans, så kom endelig ing å få en tår kaffe. "Ja tak Stine, det skal jeg nok", sagde jeg, men jeg lovede mig selv ikke at komme der forbi for det første. "Farvet Stine." "Farvel Ans, å glem nu inte å kom ing en anden gang."

Pottekaren.

Afsnit 20

Pottekaren var ud af en gammel pottemagerfamilie, hvilket fremgår af navne, eller rettere øgenavne, hendes forfædre bar.

Bedstefaderen kaldtes for Fadelaus, faderen for Krukkeniels og datteren for Pottekaren. Bedstefaderen var grundlæggeren af forretningen, som var gået i arv til sønnen og derefter til sønnevæderen. Bestillingen var at gå omkring i nærliggende sogne og sælge varerne for pottemageren. Ingen havde fået drevet det videre end til det bedste-faderen begyndte med. Pottekaren gik ligesom sine forældre med de to store kurve hængende på et åg, som lå på hendes skuldre. I disse kurve havde hun alt hvad der hørte til pottemagerfabrikationen. Det var jo en meget tung byrde at bære på, milevis fra sted til sted, og hendes gang var jo langsom og rokkende. Hun kom da altid sidelæns ind ad døren for at kunne få sine store kurve ind. Hun har en meget dårlig udtale, og snapper det halve af, hvilket hun udtaler i en halvt grædende tone. "Dav mor siger hun, idet hun træder ind af døren, hun sagde nemlig mor til alle. "Ka je sæl noni potter te moer i dav". "Ja måske, siger mor, sæt dig ned og hvil dig, så ka jeg jo se på varerne". Nu begynder Karen at trække fade krukker, potter og meget andet op af kurvene og stiller dem på bordet. Vi børn stiplede jo sammen, for at se alle disse mange forskellige ting hun havde i sine kurve. Medens mor nu udsøgte de fade og kar hun havde brug for, siger Karen. "Sikke kønne børn a moer har--". Om det var for at indsmigre sig hos mor, for lettere at få en handel i gang, eller om det kun var for at sige noget, ved jeg ikke, og dog tror jeg ikke at Karen havde så megen forretnings-sans, så det var derfor hun sagde det. Mor smilte jo ved denne smukke omtale af hendes afkom, og har måske også indvendig følt sig smigret, trods at hun godt vidste at hun havde kønne børn, hvilken mor har vel ikke det.

Nu bliver der jo undersøgelse og udvælgelse af varerne. "Her ska moer se it fad", siger Karen "De æ got te å ha katøfler i, å de kost kuns tåel skilling, å her æ it fad som æ go te å ha evlskiver i, de kost kuns oet skilling". Hvert fad hun tog frem nævnede hun hvad det kunne bruges til.

Mor købte så de fade hun havde brug for, som Karen så udregnede hvor meget det

blev i mark og skilling, som mor så måtte omsætte i kroner og Øre, da Karen ikke var stiv i regning med de nye penge.

Efter at Karen nu havde fået sine fade lagt til rette i kurvene igen, og havde drukket en kop kaffe, tog hun åget med kurvene på nakken, og sidelæns ballancerede hun med kurvene ud af døren, mens hun siger, "Farvel moer, og tak ska moer ha for handelen". Og så vrikker hun langsomt af sted til det næste hus, hvor det samme gentager sig, og de samme bemærkninger om de kønne børn som moer har.

Der var også mange andre, som gik omkring og solgte forskellige ting. Der var Kaveline, som solgte brød for en bager, der boede en mils vej derfra, hun gik også med de to kurve hængende på et åg. I kurvene havde hun hvædebrød og kager. Det var nu sjældent at mor købte noget af hende, og endnu sjældnere at vi fik at smage noget deraf, men det kunne jo træffe at vi kunne få en snegl.

Så ver der Fiskermine, som kom helt nede fra Sletten med sin kube på ryggen, fuld af rødspætter, men det var også sjældent at mor købte noget af hende, da fisk ikke var noget for far, og så var det jo også sådan dyr mad, det var der ikke råd til.

Så var der Kluderikke, som købte gamle klude og ben, hun var mere vel-stående end de andre koner, da hun havde hest og vogn, i modsætning til vor egen kludekræmer, som kun havde trillebør.

Der kom også bissekræmmeren med sin vadsæk, hvori der var alle mulige sager, som hørte til syartikler, og det var jo spændende at se, når han væltede hele sin kramkiste op på bordet, og der var mange ting, bånd, bændler, knapper, nåle og meget andet. Det var en gammel mand, med et stort langt skæg, og han forstod at tale for sine varer, ligesom han jo også kunne fortælle så meget, da han jo gik fra by til by i hele amtet, derfor kom han kun så sjællent. Ham skulle mor jo gerne handle med, da hun jo syede meget og havde derfor brug for en del syartikler.

Der kom også nogle hønsekræmere, ikke just for at sælge noget, men da mor syede guldhuer, kom de med bestillinger, eller de

kom for at hente dem, når de var færdige. De var kommet langvejs fra og var på vej til København, men holdt og boede i kroen, for at hestene kunne få et lille hvil. Disse hønse-kræmmere var nogle store tykmavede mænd, indhyllede i store uldne halstør-klæder, som var snoet flere gange om halsen, og som nåede dem helt ned ad maven. Der kunne godt komme en lille kontravers imellem mor og kræm-merne, når en hue ikke kunne blive færdig til den tid man havde lovet sin kunde, og der kunne så blive et farligt hus, men det hjalp ikke, man kunne ikke få huen før den dag mor bestemte, men det endte gerne med at de skiltes i god forståelse.

Der kom i grunden mange udenbys boende folk. Da far og mor var fra nabo-sognet,

hvor de havde mange bekendte, kom disse jo gerne ind til far og mor, når de kom til byen for at gøre indkøb, så blev deres vogn kørt om bag vort hus, og hesten blev spændt fra og fik sig et foder, medens de udrettede deres ærinder, derefter fik de en kop kaffe, som de drak mens de hørte og spurgte nyt. Så blev der spændt for, og de kørte hjem igen. Da far var væver kom der jo også en del af sognets folk med deres hjemmespundne garn hvoraf der blev vævet lærred.

Ja der kom mange i det lille gamle hus, som man i dobbelt forstand kunne kalde for åbent hus, for yderdøren var aldrig lukket, den stod altid på vid gab, og fra dette gamle hus stammer alle de minder jeg har skrevet.

Jens Pesen i Sortemosen.

Afsnit 21

Den gamle Jens Pesen boede i et lille gammelt hus, som lå i Sortemose. Han var nabo til Hans Vilm, men var en helt anden type. Han gav sig ikke af med at skyde, eller var fuglefænger, for alle de egenskaber som hørte dertil, var han ikke i besiddelse af, men han var en tro slider, som arbejdede hos bønderne fra tidlig morgen til den sene aften, både hellig og søgn, for så træt og mødig at komme hjem til Ane, for straks at krybe i seng, for atter næste morgen at begive sig på arbejde. Alt hvad der hed fornøjelse havde han aldrig kendt noget til, udover den fornøjelse og glæde som en høj snaps kunne give, når der af og til kunne gives lejlighed dertil. Sådant gik hans liv i en evig trædemølle, uden at det nogensinde faldt ham ind, at det kunne være anderledes. Jens Pesens kone, Den lille Ane - som hun almindeligt blev kaldt - var død, og Jens Pesen havde i den anledning måttet tage sig en fridag - måske den første siden han blev gift - for at bestille begravelsen. Han havde været hos præsten og degnen, og stiler nu sin gang til klokkeren, for også der at gøre aftale, om hvad der skal gøres for at få Ane pænt i jorden. Han er jo i den anledning kommet i kisteklæderne, den store vadmelsfrakke med den store krave og de lange skøder, hvorfra pibespidsen stikker op af baglommen. Piben, som er hans tro ledsager, har han jo måttet stukket i lommen da han nåede præstegården, da han jo nok har ment at det ikke var passende at komme der, dampende på piben, når han kom i sådant et ærinde. De lange fedtlæderstøvler, som glinsede af tran, hvoraf skafterne bæres udenpå buksernes medens alle fire stropper strutter ud til siderne som æselører.

Inden han går ind til klokkeren, gør han først et lille toilette, idet han først snyder næsen med fingrene, gør derefter det kendte tag med

hånden, spytter den gamle skrå ud og tager en frisk. Så var han parat til at gå ind og tale om forretningerne.

Jens Pesen går lige ind i stuen, uden at banke på døren. "Go dav Jens Olen" siger han, da han er kommet ind, "Go dav Jens Pesen" siger far, "Værsko og sæt dig ned." "Jo tak Jens Olen" siger han og sætter sig, men beholdt huen på hovedet. Han sidder lidt uden at sige noget, så trak han sin pibe op af lommen, da han jo mente at her kunne han nok ryge lidt, han havde jo måttet undvære den mens han var hos præst og degn. Han går lige hen og ryster piben ud i spyttebakken, ved at han sætter støvlenæsen ind over spyttebakken og banker pibehovedet ud, derefter bliver resten blæst ud. Så går han hen og stopper piben af fars tobaksdåse, og tænder så piben. Imens var far gået hen og hentet snapseflasken og skænker ham en snaps. "Værsko Jens Pesen ta dig en snaps." "Ja tak for det Jens Olen, Jæ æ forresten inte fri for å være bleven lidt tøst, da jæ inte har fåed noed siden jæ gik hjemmefra". "Næ de ka jæ tænke, for der har vel ikke vanket noget de steder du har været", siger far. "Jøsses nej, jæ har jo kuns været hos præst og degn, og der vanker jo inte noed af den slavs", siger Jens Pesen. "Næ det gør der vel ikke -siger far- Men jeg har ikke noget øl til snapsen, men ka du ikke ta et stykke sukker i stedet." "Jo Jens Olen de ka jæ maveligt, de har såmæn inte så meget at sige med Øllet, snapsen smaver liegot uden øl". Nu drikker han snapsen, som han langsomt lar glide igennem halsen, for rigtigt at nyde den, hvorefter lyder det kendte Ah-e. han giver sig så til at lede efter et passende stykke sukker, men da han ikke kan finde et af en passende størrelse, tar han et stykke på størrelse med en valnød, som han nu gør forsøg på at brække i stykker med fingrene, men da det ikke lykkedes, måtte opgive det og putter da dette

hele stykke sukker i munden. Vi drenge min bror og jeg, havde jo hele tiden siddet og betragtet denne gamle mand, som vi syntes så noget original ud, og havde siddet og moret os over hans mislykkede forsøg med sukkeret, men da vi så ham putte dette store stykke sukker i munden, kunne vi ikke lade være med at grine højt, for sukkeret, som han med tungen skubede hen til den ene kind, gav hans ansigt et meget komisk udseende, da den ene kind blev tyk og rund, medens den anden var ganske hul, og når han flyttede den om til den anden kind, så blev det omvendt.

Nu skulle Jens Pesen til at tale om begravelsen, men det store stykke sukker han havde i munden hindrede ham i at sige noget. Han prøvede et par gange, men sukkeret var ham stadig i vejen, han får så en snaps til, som han så drikker, endelig var sukkeret smeltet så meget, ved den evige køren frem og tilbage så han kunne komme frem med sit ærinde. "Jæ forresten kommet for å be dig om a grave en grav til Ane, ku du det Jens Olen". "Jo det kan jeg godt Jens Pesen". "Det skal være på søndav, men hvor meget skal du ha for de Jens Olen". "Ja det kommer jo an på hvormeget der skal laves, derefter beregner jeg mine priser". "Ja jæ har tænkt a Ane skul lit pænt i iorden, jæ bedt præsten om å holle en pæn ligtale, å degnen ska sønge ve graven, derfor synes jæ osse a der sku pøntes lidt mæ et par grankviste, å så sku der ringes lidt mæ kirkeklokkerne, det gør det lidt mere hyggeligt". "Ja når du skal ha al det du der siger, vil det koste 10 kroner". "10 kroner" udbryder Jens pesen forbavset, "Det va noed mejed Jens Olen, de æ jo ligeså meget som både præsten og degnen har fåed tilsammen". "Det er det måske nok" siger far, "Men jeg skal også gøre dobbet så meget arbejde, derfor skulle du hellere ha prøvet på at få dem til at slå lidt af på deres fordringer, i stedet for at prutte med mig". "Jøsnes nej Jens Olen, å stå å prutte me præst å degn, de æ man jo inte lært nok te, men du Jens Olen som æ en a mine lige, mente jæ jo nok a jæ ku snakke med". "Ja det kan du godt Jens Pesen, men så snakker jeg også ligefrem med dig, og siger

at det koster det, og det kan ikke gøres billigere." "Nå ja. Jens Olen, hva du ska ha, de ska du ha, men jæ mente jo a du ku gøre de lidt billigere, da de jo kuns æ en lille grav du ska grave, du ve jo nok a Ane inte va ret stor". "Ja det ved jeg nok, men jeg er jo nød til at grave graven efter kistens størrelse, og ikke after Ane, for den har vel almindelig størrelse. "Nå ja de har du forresten ret i, de tænkte jæ inte over, ja så a de bedst a du graver en grav a almindelig størrelse, som du plejer van-. Hvotten, hvor meget vaed du sa a du sku ha Jens Olen". "Ja det var 10 kroner, når der skal ringes, pyntes og graves grav, men hvis du vil nøjes med at få gravet en grav uden pyntning og ringning, så kan du godt få det billigere". "Nå, jæ syns nu at jæ ve ha Ane lidt pænt i jorden, de ka hun nok ha fortjent, så hvis a du ve gøre de lidt hyggeligt for hinne, ve jæ osse nok gi dig de 10 kroner, vasko Jens Olen". Og han rækker far de 10 kroner.

Da forhandlingerne var overstået, vankede der endnu en snaps, og far stillede tobaksdåsen til rådighed, men Jens Pesen sagde "Nej tak, jæ ska nemlig sige dig Jens Olen a jæ ska lige hen te køvmanden å hente noen varer som jæ har bestilt, å så gir han nok en segar. Jæ gik nemlig først hen te køvmanden ingen a jæ gik te præst og degn, å bestilte de varer der ska te, te en såtten begravelse, for man må jo osse sørre for a der æ noen mad og drikke". "ja men så har du jo måttet gå en meget stor omvej, når du har været hos køvmanden først". Siger far. "Ja de måtte jæ osse, men jæ ska sie dig Jens Olen, a da jæ inte ka få stunder te å kommet te byen senere, så måtte jæ jo gøre indkøvet må de samme, å da jæ jo inte så godt kunne ha brændevinsdunken mæ hen te præsten, måtte jæ jo gå den omvei te køvmanden føst. å lægge den der, å så kunne han jo osse fylde den mens a jæ bestilte begravelsen". "Ha, ha lo far, det var meget fornuftigt gjort af dig Jens Pesen". "Nå, så må jæ se å komme hen te køvmanden, ja så sørre du nok for a lave en pæn å høgkelig begravelse. Farvel Jens Olen å tak for i dav.

Et uvejr.

Afsnit 22

Vi havde i længere tid haft en voldsom varme med en tilsvarende tørke, det blev varmere for hver dag der gik og luften blev mere og mere trykkende. Alt og alle tørstede efter regn, der var jo nok af og til kommet en lille sky på himmelen, som man længselsfuldt spejdede efter, om den mulig skulle give os den ventede regn, men man blev stadig skuffet, den forsvandt igen uden at give nogen væde.

Dog en dag så det ud til at blive alvor, den første sky som viser sig, trækker flere og flere med sig så at himlen tilsidst blev helt sort af bare skyer, dog lod regnen til at vente på sig, det var som om den ikke kunne bryde igennem den tørre og varme luft, men at den ville komme, var man nu sikker på, ligesom man også havde på fornemmelsen, at der ville følge et uvejr med lyn og torden. Vi havde nu nået henad aften, men endnu var uvejret ikke brudt frem og de fleste af byens

folk var gået til ro. Far og mor samt vi børn var også gået i seng, men jeg og en yngre broder som lå oppe på et lille loftkammer, vi sov ikke dertil var vi al for beklemte, vi lå og lyttede efter den svage torden, vi kunne høre i det fjerne, vi kunne også høre de folk, som endnu ikke var gået til ro, gå ude på gaden samtalende om det forventede uvejr. Der var jo en del af dem der ikke var gået til ro, nemlig folk som havde kreatur under deres varetægt. Det var jo meget nødvendigt, at de kunne være parat til at redde kreaturet ud af stalden hvis lynet skulle slå ned i gården med deres tørre stråtag, da gården så ville være omspændt af luer i løbet af et Øjeblik.

Vi lå jo noget og lyttede efter de samtalende folk, men hvad de sagde, kunne vi ikke høre, så kom et svagt lyn og den derefter følgende torden hørtes nu også tydeligere, hvilket jo var tegn på, at det nærmede sig, og det varede jo ikke ret længe, før det næste lyn meldte sig medens tordenen buldrede løs med fornyet kraft. Endnu holdt vi os i sengen, da vi ikke ville være bekendt at komme ned, før det blev rigtig galt, men dygtig angst var vi og rystede over hele kroppen, vi var jo ikke så gamle, jeg vel en 8-9 ar, og min broder to år yngre, og vi lå deroppe på dette loft ganske alene to.

Uvejret kommer stadig nærmere, og vi ligger da og tæller hvor længe der er mellem lynet og tordenskraldet for at regne ud hvor langt det er borte.

Nu hører vi flere stemmer udenfor på gaden, der var nu samlet flere af byens folk, som gik samtalende om det ventede uvejr. Vi hører dem tale med en vis højtidelighed og med en lavmælt stemme, selv dem som ellers til daglig kunne råbe højt, talte nu ganske sagde.

Nu hører vi der bliver banket på ruden indtil stuen, hvor far og mor lå, og en stemme siger. "Jens Olsen er du oppe, ellers så stå op, for det er et frygteligt vejr". Far sprang da straks ud af sengen og klædte sig på, tændte så lyset og gik så ud til de andre af byens folk. Mor stod da også op, men endnu blev der ikke kaldt på os. Vi ligger og hører, at der bliver banket på ruderne hos de af naboerne, som endnu ikke var oppe, da det var en almindelig regel under tordenvejr om natten, at banke på ruderne hos de af naboerne som endnu ikke havde lys. Endnu har regnen ikke begyndt, men det lynet og tordner gevaldig og kommer stadig nærmere. Himlen er helt overtrukket af sorte skyer så det er bælgmørkt, kun hver gang et af disse stærke lyn kommer, bliver det lyst som dag, så man kan se hver en genstand i det lille loftkammer, men øjeblikket efter bliver der så mørkt som i en grav, medens tordenskraldene formelig får huset til at ryste. Vi hører far sige, jeg tror jeg vil gå ind og kalde på børnene, men vi kom ham i forkøbet, da vi for op af sengen og tog et par bukser på. og tog resten af tøjet i favnen, krøb ned af stigen og ind i stuen til far og mor rystende af angst.

Da vi nu var inde i den oplyste stue sammen med forældre og søskende, følte vi os jo

mere trygge, men lidt uhygge og angst var der endnu over os, man vil måske mene at det var mærkeligt at vi kunne være så bange for et tordenvejr som jo var noget som indtraf hver sommer, men skrækken var ligesom indpodet i os fra vi var ganske små, da vi blev taget op af sengen medens vi lå i vor bedste søvn under skærende lyn og stærke tordenskrald, hvad der var nødvendig hvor der var mange børn og hvor der var stråtag, og ved lynnedslag i stråtaget ville det straks stå i lys lue, og så ville det jo være for sent at samle os børn sammen og komme ud af huset.

Der var nu altid en vis stilfærdig højtidelighed over far og mor under sådant et uvejr, men de var altid rolige og stille, hvilket jo også virkede beroligende på os børn, men nogen skræk havde vi jo alligevel i kroppen i sådant et uvejr.

Men der var nu også noget andet som gjorde os børn en del bange for tordenvejr, vi havde nemlig hørt af andre børn, at Vorherre lod det lyne og tordne af to grunde, den ene var for at rense luften, og det kunne jo være meget rart og det var heller ikke det som gjorde os så angstelige, det var den anden grund vi var mere bange for, at Vorherre lod det lyne og tordne for at straffe de mennesker som havde syndet, ved at lade lynet slå dem ihjel, og hvem kunne vel sige sig fri for ikke at have syndet.

Når man nu sådan en tordenvejrsaften sad med sig selv og granskede over hvad man havde syndet, ja så var der jo meget af det man havde bedrevet som var synd, selv samme dag havde man syndet meget, dengang man gjorde dette eller hint, da syntes man ikke det var nogen synd deri, men nu medens man sad og gjorde sit synderegister op, medens lynene skar i øjnene, og tordenen den buldrede, da kunne man godt se, at det var synd man havde bedrevet, og man lovede da også bod og bedring, som vel også i øjeblikket har været ærlig ment, men vel også hurtig er blevet glemt, da faren var forbi.

Far var nu gået ud på gaden for at se på vejret sammen med de andre af byens folk medens vi blev inde hos mor, der blev ikke talt ret meget sammen kun hver gang et af disse stærke tordenskrald lød, kom der et uhyggesudbrud fra søster, medens hun krøb nærmere ind til mor. Vi drenge bekæmpede den slags udbrud og nøjedes med at sige, sikken et lyn der kom fra den kant, og for at vise fra hvad retning, nikkede vi med hovedet mod den side det kom fra, for man måtte ikke pege mod lynet, da man derved ville trække lynet til sig, men vi mente jo at sådan et lille nik med hovedet for at vise retningen, hvor det kom fra, ikke kunne gøre os nogen skade.

Nu hører vi brandfogeden, som også var kommet til stede, sige til far. "Jens Olsen vil du gå op i klokketårnet og se om du kan se nogle ildebrande i nærheden". Far gik da straks ind og hentede nøglen til tårnet og gik da op for at se om han derfra kunne se om lynet skulle have slået ned og antændt nogle steder, herfra var der en vid udsigt

over nabobyerne, men da far ikke kunne se nogle brande der i omegnen, vendte han snart tilbage igen med den besked. Så sendte brandfogeden sin karl afsted til hest, han galoperede da afsted ud af byen for at se om han udefra byens bakke kunne opservere om lynet skulle have slået ned og antændt noglelelaf gårdene eller husene på det terræn han derfra kunne overse, men det varede ikke længe før han kom galoperende tilbage med sin melding, at det brændte i nabobyen. Straks fik far ordre af brandfogeden om at løbe op i kirketårnet for at klemte.

Far løb så hurtigt han kunne, og snart efter hører man kirkeklokkens faste bestemte slag. Det forøgede selvfølgelig uhyggen at høre denne ildevarslende lyd, denne langsomme Bim Bam, Bim Bam, og det vidste jo alle at det betød ildebrand og at enhver som hørte til brandmandskabet havde at begive sig til brandstedet og det hurtigst mulig.

Der blev jo straks et vældig røre i byen. Sognefogeden kom da straks tilløbende med sit horn som han tudede i med fuld kraft, det vil sige når han fik det til at afgive et hyl fra sig, for det var ikke hver gang han prøvede derpå, at han fik det til at give en lyd fra sig, trods det at han "skar" nogle skrækkelige ansigter for at få hornet til at give et ligeså skrækkelig hyl fra sig.

Ved denne klemten og tuden, blev jo alle folk i byen purret ud, og alle de mødepligtige samles på hovedgaden, hvor vognene med vandtønderne nu er begyndt at køre til brandstedet, de springer da op i disse vogne for at køre med dem for at være der samtidig med sprøjten ved brandstedet.

Denne ellers så stille og rolige by er nu bleven en hel alarmplads, vognenes rumlen, hornets tuden, lyn og mægtige tordenskrald samt råben af brandmandskabet, ja alt dette skal jo nok få sat byen på den anden ende. Endelig er alle de brandpligtige vogne med deres mandskab ude af byen. Vognrummel og sognefogedens tuden er hørt op, men endnu hører vi at der klemtes, der kommer endnu et par efternølere kørende så stærkt som hesten kan rende, og snart efter hører også klemten op, men nu begynder det at regne voldsomt, det er et helt skybrud af dejlig forfriskende regn, så de der ikke er nødsaget til at være ude, må nu se at komme inden døre, snart efter kom far også hjem efter at

have gjort sin brandpligt, han havde i tilfælde af ildebrande det fortrin for andre af byens folk, at når de kørte til brandstedet, hvor de måske måtte blive hele natten og blive gennemblødt til skindet, så kunne far gå hjem når han med sin klemten havde purret alle folk ud af byen, men da far skulle klemte til alle var kørt til brandstedet, kunne han jo ikke rende bag efter til branden, som måske var en halv eller en hel mil borte.

Efter at uvejret nu havde raset en tid, begyndte det at trække lidt over, lyn og torden blev svagere, og der blev længere ophold imellem dem, men det regnede voldsomt endnu, en dejlig regn som vi alle sidder og glæder os over. Luften bliver mere frisk og kølig og man ånder atter lettere nu da uvejret er ved at forsvinde, og der er bleven ro i byen efter al den alarm og uro som denne ildebrand havde medført.

Vinduerne som havde været tillukkede under uvejret, bliver nu lukkede op for at få den friske kølige luft ind i stuerne, frisk luft som man nu indånder med velbehag, og man syntes atter at det er dejligt at leve.

Ja så kommer det stadige tema som er gængs hos os, når noget var overstået, var det med ondt eller godt. Kaffe kedlen blev sat over ilden, og vi skal alle have os en dejlig kop kaffe. Den trykkede stemning er så forbi og ret snart efter sidder vi omkring kaffebordet, nydende kaffen som nu smager dobbelt så godt efter at uvejret og al dens alarmering var forbi.

Far og mor var jo glade over at uvejret ikke havde anrettet nogen ulykke eller skade, hverken hos os eller hos andre der i byen, trods at lynet havde slået ned flere steder, medens de beklagede de mennesker hvem ulykken og skaden, havde ramt.

Men vi børn trak nu også vejret lettere, ikke alene fordi uvejret var forbi, men fordi vi nu sad og fik os selv til at tro at vi vel ikke var så store syndere, som vi under uvejret troede vi var, siden Vorherre ikke havde straffet os med lynet.

Snart efter var vi alle i seng og sov dejligt resten af natten og vågnede op næste morgen til en ny dejlig dag.

d. 18 oktober 1942
A.P.Olsen.

Et arbejderbal.

Afsnit 23

Der skulle være arbejderbal. Det var arbejderforeningen, som havde arrangeret dette bal. Arbejderforeningen var ikke nogen fagforening, men en syge-og begravelseskasse for sognets mindre bemidlede folk, hvis medlemmer alle var ældre ubemidlede folk, kun meget få yngre gifte mænd stod i den, ugifte var der ingen af, derfor ville dette bal jo kun blive for ældre. Der var en lille klike af danselystne indenfor foreningen, som ved en generalforsamling fik vedtaget at arbejderforeningen skulle holde et bal for sine medlemmer ligesom andre foreninger.

Der blev jo så sat en liste i gang, den skulle cirkulere omkring til medlemmerne, for at tegne sig til ballet. Far, som jo gik med alle lister, gik også med denne, og han havde jo mange morsomme scener at fortælle til mor, når han kom hjem, af udtalelser for eller imod. Nogle enkelte tilfælde, som jeg endnu kan huske, skal jeg citere her.

Efter at far nu havde været hos forskellige, hvoraf nogle var for, og andre imod, nogle syntes at det kunne være sjov, og andre syntes at det var det rene vanvid for sådanne gamle stabejser at rende der og være til nar, og lign. Far kom da hen til Hans Peter, som ikke gik til side for nogensomhelst morskab, gik jo straks med på ideen, og fandt det kunne være sjov at komme til bal, men Maren, hans kone, havde store betænkeligheder. Jeg kan såmæn inte danse nu, og det kan du såmæn heller inte Hans Peder. Kan jeg inte, jo det kan du tro, jeg skal danse med dig kælling, så ilden skal hurre ud af hosesokkerne. Å, din halvtosse, sa Maren, du er vist alt for stivbenet til det, ja havde det været i vore unge dage, da ku vi nok ta en galopade, men nu. A, sludder kælling, en tyrålervals kan du sku dreje. Og efter megen snak frem og tilbage, blev jo da resultatet, at de skrev sig på.

Hos den lille Niels Jensen gik det meget hurtigt med tegningen, da Karen var meget opsat på det, og Niels Jensen, som jo vidste at det ikke kostede mere end billetten, da han jo boede lige ved siden af kroen, og når han blev "tøst" kunne han stikke hjem og tal en lille en, og ved den lejlighed kunne Karen ikke kontrollere hvor tit han stak et rend hjem.

Derefter kom listen hen til Las Væver, men Las havde store betænkeligheder, det var jo også dyrt, og han kunne heller inte danse, men Line, hans kone, som var en hel del yngre end ham, havde jo go lyst, siger da. Ja en sekstur ka du da tråe Laves. Det kunne jæ måske nok, sa Laus. Laus tog nu nogle vældige drag af sin pibe, mens han stod og grundede lidt over det, men så siger Line. Jeg kunne forresten falig got li' og komme

med Laus, vi kommer jo aldrig med til nogen fornøjelse. Laus tog nole kraftige drag af piben og siger. Nå, du va jo da på komedie for nogen tid siden, da va du jo da ude og more dig. Ja, men da ville du jo inte med Laus. Nej, sa Laus heftig. Til komedie vil jeg inte. Hvorfor dog det, siger far. Det kan jo dog også være morsomt. Ja de ska jæ sie dig Jens, for dette her kommediespil, består jo inte af andet end, enten bedrager manden konen, eller osse bedrager konen manden, og ded behøver man inte å gå på komedie for å se. Ja, sa far, det kander jo være noget i, hvad du der siger. Efter nogen betænkningstid endte det da med at Laus skrev på.

På vejen møder far Stine Hans Kristians. Go dav Jens, siger Stine. Hvad er de for en liste du nu går med. Det er såmænd en liste til et arbejderbal, vil du med til det Stine. Til bal Jens, ja hvor er de dog længe siden jeg har væt til bal, ja jeg ku sku ha go løst te de, men de får jæ aldrig Hans med til, og je ka inte gå alene. Så ka du ta Morten Sørn med. Morten Sørn siger Stine forfærdet. Næ ded ku aldri gå, Hans er så salu på Morten, næ ded ku aldri gå. Næ den ka je inte komme med, men vi ka jo være lige goe venner for det. Ja bevares Stine, det kan vi rigtignok godt. Men siger Stine, har du ikke lyst til at gå med mig hjem og få en kop kaffe, så ku du med det samme se på grisen, hvor stor og tyk han er blevet. Nej tak, sa far, jeg har ikke tid til det. Men så en anden gang da Jens, når du kommer forbi. Ja tak Stine, det skal jeg nok, og gik så videre.

Nå, men det var jo listen jeg kom bort fra, da den nu havde været omkring til alle medlemmerne, så kom turen jo til far og mor selv, om de nu skulle skrive sig på listen, hvilket de så drøftede om aftenen. Lyst havde de nok begge to. De havde, i deres unge dage, været ivrige dansere, men det var tyve år siden de havde trådt nogen dans, det var inden de blev gift, og nu var de tyve år ældre, og havde en stor børneflokk, men resultatet blev dog at de tog med.

Så oprandt da baldagen eller aftenen. Mor pyntede sig i sin bedste kjole, og tog den nye guldhue på, satte båndene helt fikst op, sådan at de rigtig kunne flagre under dansen, og så gik de begge til kroen hvor ballet skulle være, efter at vi var formanet om at være flinke og ingen spektakler lave.

Hvorledes ballets begyndelse var, ved jeg ikke, for det var først lidt senere at vi drenge sneg os op på dansesalen, for at se hvorledes de gamle dansede, men jeg har hørt dem fortælle hvorledes de straks stod og så til på de mere dansevante, men det varede dog ikke længe førend far siger. Skal vi prøve mor. Og det gik udmærket,

og siden var der vist ikke mange danse som de ikke var på gulvet.

Da vi drenge sneg os ind, var hele gulvet fyldt af alle de gamle dansere, som netop var i gang med Tyrolervals, hvor det var morsomt at se far og mor danse, det havde vi aldrig set før og med iver og lyst, som var det i deres unge dage, og særlig denne dans, som i hvert fald i gamle dage blev udført i så mange variationer med benene, og de blev jo også regnet for de dygtigste dansere, som under Tyrolervalsen, kunne udføre de flest mulige spjæt, spark og spræl med benene, medens de alt imellem slog hælene i gulvet, men dog alligevel bliver i takten sammen med sin dame, da det kun var herren som gjorde alle disse krumspring, som der hørte en stor øvelse til at udføre.

Lars Skomager var særlig dygtig til at udføre disse krumspring, i hvert fald efter vor mening, og vist også efter hans egen, thi han så sig omkring med et bredt smil, og når nogen betragtede ham, gjorde han sig rigtig umage, og kunne endda så smække hælene op på bagdelen. Vi drenge fandt, at han var så morsom at se på, og så blev vi jo ved med at følge ham med øjnene, indtil vi ikke kunne se ham mere, men snart efter hørte vi et udråb fra en af de andre drenge. Der skal i se, det er Lars Skomager igen. Og jeg tror endda, at han var glad for, i mangel af andre, for os drenges beundring.

Men der var også mange af de gamle, som stod og så til, og røg på deres pibe, og kun var med i en Sekstur en gang imellem. Niels Jensen, som lige har danset Polka, følte trang til at komme hjem og få en lille hjertestyrkning, men han kunne ikke godt komme afsted med det, da Karen stod ved siden af ham, og hun vidste, at han nylig havde været hjemme, men til al held blev Karen bedt op til en Sekstur, og da den altid efterfølges af en kontrafejre, ville hun jo være optaget i længere tid. Vi så da også straks Niels Jensen puffe til sin sidemand, og så stak de hjem og fik en lille en mens Karen dansed Sekstur, men han var dog tilbage inden kontrafejren var forbi.

Nede i krostuen sad dem som ikke dansede, og som var blevet ked af at se derpå, nogle sad og spillede et slag kort, og andre sad og fik en lille sort og igen andre sad og fortalte historier. Der kunne vi drenge også godt gå ind nu ved denne lejlighed, og der var også meget morsomt at høre og se.

Det var mest krigshistorier, der blev fortalt, dengang fandtes der jo en del fra 48 og 64, men 48erne følte sig gerne lidt mere end 64erne. Vi hørte så noget på et bord, hvor der sad en af de gamle krigere fra 48, som sad og fortalte hvorledes de var gået frem, ført af Ry og Zehepegrell, og hvordan tyskerne faldt, så de lå foran dem ligesom møjruer, men til sidst var han blevet taget til fange. Skomageren, som var fra 64, og som sad og ventede på en lejlighed til at dupere, faldt straks ind da han hørte at 48 krigeren var taget til fange. Nå, så du blev taget til fange. Siger Ole Skomager. Men jeg tog til fange. A, sludder

Skomar, har du taget til fange, lad os høre lidt nærmere om det. Ja det kan jeg godt fortælle jer, lige som det gik til. Se det va nu da vi lå nede ved Sønderborg, en dag gik jeg udenfor byen, da ser jeg en gås komme vraltende, jeg fik da den ide, at det kunne være rart at få den med hjem i kvarteret, så vi kunne få lidt gåsesteg, Jeg stak jo efter den, og ville fange den, men den ville ikke lade sig fange. Efter at jeg havde gjort forgæves forsøg på at tag den, måtte jeg opgive at fange den levende, jeg trækker da min sabel og hugger hovedet af den, så tog jeg den under armen og marcherede hjemad med gåsen. På vejen møder jeg kaptajn Svane, som var min kaptajn, han siger da. Hvad er det de går med under armen. Det er en gås hr. Svane, siger jeg, mens jeg står ret med hånden til huen og gåsen under armen. Ja, siger kaptajnen. De har vel ikke hugget noget. Nej hr. kaptajn, jeg tager kun til fange. Ja men de har jo hugget hovedet af gåsen. Javel ,hr. kaptajn, det har jeg, for den ville ikke overgive sig godvillig, og for at den ikke skulle begive sig over til fjenden, hvortil den havde retningen, så måtte jeg gribe til våbenmagt. Kaptajnen gav sig til at le, drejede om og gik sin vej, og jeg gik så hjem med min gås, som snart kom i gryden, og vi fik os en dejlig gåsesteg..

Der blev jo et grin af denne krigshistorie. Nå, Ja. det var jo den måde, sagde den forrige, som havde siddet og rost sig af sine bedrifter. Så kunne du sagtens tage til fange. Sagtens, sagde Ole. Jeg tror at du var nemmere at tage til fange, for du overgav dig tilsidst, men det gjorde gåsen ikke. Nu blev der jo atter et leende af Oles raske svar, og den anden tav da stille, så blev der jo klinket på den historie, og der fulgte da andre historier, både sansynlige og usansynlige, efterhånden som der kom flere små sorte under vesten, men jeg skal nøjes med disse.

Nu hører vi nogle vældige tramp ovenpå hvor der dansedes, og vi stikker et rend derop for at se. Dansen var jo i fuld gang, nu havde de alle danset sig op. Nu bliver der et lille ophold, hvor de gamle dansere fik et lille hvil. Bistrupskræderen, som hele tiden havde danset strunk og stiv, men holdningen havde nu tabt sig noget, da han havde været nede flere gange og fået en del små sorte, men Lars Skomager spræller endnu mere med benene end før, selv Lars Væver så vi nu oppe i en Sekstur med Line, som han tråer meget godt, medens han stadig damper på sin pibe. De er nu næsten alle på gulvet. Pukketdunner danser med Knetkævlene. Niels Københavner med den lange Sisse. Morten Sørn med Løgmarie, Potta Ole med Trine., men nu var det tid at vi måtte gå hjem og i seng, og resten af ballet så vi ikke.

Men far fortalte til mor dagen efter, at han kom hjem middagsringningen, at så snart han begyndte at ringe, klang Tyrolervalsens toner igennem klokkeklangen, lige så tydeligt som oppe på dansesalen. Her under middagsringningen, som jo kun var for at kalde folk hjem fra marken til middagsmaden, havde det jo ikke så meget at sige, at det lød som en lystig melodi, hvorimod

aftenringringningen, med sine højtidelige bedeslag, ikke ville lyde så godt når Tyrolervalens toner blandede sig deri.

18 september 1928.

A.P.Olsen.

Brevet til Skovridergården.

Afsnit 24

Der boede en justitsrådinde de Svanenskjold ligeoverfor, hvor vores hus lå. Hende havde vi drenge en del at gøre med, at gå byærinder for, og andet hvad hun kunne hitte på. Jeg kan ikke erindre at vi nogensinde fik noget for det vi udførte, de sendte bare bud over til far eller mor, om en af os kunne gøre det eller det, og så måtte vi jo udføre det. Nå, sådanne småærinder var nu ikke noget at vi fandt noget besvær ved, derimod når hun kom med sine breve som vi skulle rende lange veje for at besørge dem for hende, dem var vi ikke glade for at gå med. Hun kunne nemlig aldrig få skrevet sine breve færdige til rette tid, og det viste sig næsten altid, når hun skulle afsende sine breve, så var posten gået hendes dør forbi, og så kom hun over til os og bad om en af drengene kunne gå til stationen med brevet, og så måtte vi jo gå.

Jeg husker den første gang, da jeg og min broder måtte gå til stationen med hendes brev, jeg var vel en 7-8 år og min broder et par år yngre, vi havde aldrig været der før og vidste heller ikke hvor byen lå med denne station, hvor brevet skulle afleveres, og hvortil der var en hel mil at gå, men vi fik jo besked på at spørge os for, når vi var i vildrede med vejen.

Vi hastede så afsted med brevet, begge gnavnede på hver sin sukkerkringle, som var det eneste honorar vi fik for turen. For hver en krumning eller sidevej der fandtes, spurgte vi jo om den rette vej til stationen, mødte vi ikke nogen på vejen, så gik vi ind i husene for at spørge om den rette vej. Jeg tror, at vi spurgte over tyve gange inden vi nåede målet og fik afleveret brevet på rette.sted, hvorefter vi glade over at have udført vort hverv, travede hjemad igen, hvor vi så foretog de samme forespørgsler om den rette vej til hjemmet. Hvor længe vi var om turen, husker jeg ikke, men det har nok været en god stund med alle disse mange forespørgsler om vejen, men jeg husker, at vi var dygtig trætte da vi nåede hjem igen, hvad der jo ikke var så underligt, da det jo var en lang tur for os to småfyre at gå de to mil ud i en køre.

Justitsrådinden sendte kun de breve med posten, som var videregående, de hjemlige breve til hendes nærboende bekendte måtte vi gerne gå med. Disse breve lagde hun ikke i konvolut, de blev foldet sammen som en sløjfe og forsejlet med en oblat, så man godt kunne læse enkelte brudstykker deraf, men hvad brød vi os om at læse,

hvad hun havde skrevet, vi stak bare brevet i lommen og rende afsted med det.

Vi måtte ofte gå med breve til en skovrider som boede en halv mils vej borte, hvad vi dog ikke var så ked af, når det var om dagen, men en gang kom hun en aften med et brev som var meget vigtigt og skulle helst besørges omgående. Det brev var jeg jo ikke meget glad for at gå med om aftenen, især da det var en af disse bælgmørke aftener, hvor man ikke kan se en hånd for sig, og så skulle jeg igennem en stor skov for at komme til Skovridergården, men der var jo ingen vej udenom, jeg måtte gå, hvor nødig jeg ville, jeg var den ældste af de hjemmeværende søskende, så det tilkom mig at gå med brevet, jeg var vel knap en halv snes år dengang. Min tre år ældre søster tilbød da at ville følge med, hvad jeg jo var meget glad for, det var jo altid rart at være to, når man skal ud på sådan en vandring i et bælgmørke og gennem en stor skov. Jeg tog da brevet i lommen og fik fars stok i hånden, og så begav vi os afsted til Skovridergården.

Udenfor var der jo meget mørkt, men så længe vi gik inde i byen, faldt der dog nogle lysskær ud på vejen fra de oplyste huse og gårde, men da vi kom udenfor byen var der bælggravende mørke, vi kunne lige skimte træerne som stod langs vejen, og kunne ved deres vejledning holde os fri af vejgrøfterne. Her var jo ikke meget hyggeligt at gå, da vindens susen i trætoppene afgav så mange uhyggelige lyde, og noget bange var vi jo også. For at aflede uhyggen gav vi os til at tale sammen rigtig højt, vi syntes det ligesom gjorde os mere trygge når vi talte højt, og stof til at tale om lå lige for os. Vi kunne jo se en del lys fra huse og gårde, som lå omkring på markerne, og vi gik da og gættede, fra hvilken gård eller hus det kom fra, af og til hørte vi en hund gø, som så bliver besvaret andet sted fra, her gik vi jo også og gættede om, hvis hunde det var som der gøede, og med disse samtaler og gætterier, som vi kun benyttede for at skjule en angst ved at gå her i dette mørke, skred vi rask fremad og nåede snart til skoven. Men da vi kom til skoven, så sank vort påtagne mod en del ved at se det mørke, der ruede over den, for den var helt sort, og man kunne ikke se nogen vej der, det eneste der anviste vejen var den åbning i træerne, som vejen frembragte. Vi blev jo stående lidt ved skovkanten, inden vi tog mod til os for at gå gennem skoven, men da vi havde stået lidt, så tog vi hinanden i

hånden og gik så langsomt fremad, vi måtte jo passe nøje på at holde os på vejen, da der var dybe grøfter på begge sider. Vi talte ikke meget til hinanden, og det vi sagde, var i en hviskende tone, men da vi havde gået lidt, hørte vi et tudende inde fra skoven, vi standsede straks vor gang ganske forfærdede, og jeg holder stokken frem til forsvar. "Hvad var det" siger jeg, "det ved jeg ikke", siger min søster, men da vi havde stået lidt siger hun, "mon ikke det har været en ugle, der har tudet". Da vi ikke hørte noget mere, begav vi os videre gennem skoven, men vi havde ikke gået ret langt førend vi hørte et skrig inde fra skoven, atter standsede vi endnu mere forfærdede, jeg gør da igen det samme spørgsmål og griber igen fat i stokken, men det kunne min søster ikke svare på, hvad det var. Efter vi nu havde stået noget og lyttet, men ikke hørte mere, så gik vi atter fremad og nåede så, uden flere genvordigheder Skovridergården glade over at have nået målet, vi anede ikke at der ville komme flere genvordigheder inden vi kom hjem igen.

Den første fik vi da vi åbnede yderdøren i Skovridergården, da kom der nemlig en stor hund imod os med en rasende gøen og viste sine store tænder, det var jo ingen rar modtagelse, Jeg kommer nu frem med stokken, men da den ikke lader sig forskrække ved synet af den, løfter jeg den og vil slå den, men min søster griber mig i armen og siger, "Nej lad være med det, vi trak os da tilbage med hunden gøende imod os medens jeg fægtede med stokken, for at holde hunden lidt fra livet af os, ved denne retirering kom vi til en låge som førte ind til haven, der smuttede vi så ind og smækkede så lågen i for hunden, og vi var jo reddede fra den, men da den jo vedblev at stå der og gø, blev det jo hørt af skovrideren, som så kom ud for at se hvad hunden gøede af, og fandt så os stående inde i haven. Han blev jo meget forbavset over at se os stående der, vi forklarede så, at det var for at retirere os for hunden, at vi var søgt der ind. Han sagde da at hunden bed ikke, den gøede bare, men det kunne vi jo ikke vide.

Efter at vi havde givet ham brevet, satte vi jo farten op og begav os hjemad, glade over at have udført hvervet, vi havde jo ganske vist den fæle mørke og uhyggelige skov, som vi nu atter skulle igennem, men vi gik dog trøstigt fremad, men vi havde ikke gået ret langt, før vi så en mand gående foran os trækkende med en trillebør, men han var fuld og gik og dinglede med børen fra den ene side af vejen til den anden, medens han gik og snakkede med sig selv, ham turde vi ikke gå forbi, man kunne jo aldrig vide, hvad han kunne finde på, og der var ingen andre veje, som førte udenom ham. Der var ikke andet at gøre, end at blive stående hvor vi var et stykke tid, så han mulig kunne være kommet gennem skoven, inden vi nåede ham. Vi blev så stående en god stund og mente så at han var kommet så langt at vi ikke kunne nå ham, og begav os igen på vej hjemad, men da vi havde gået et lille stykke vej nåede vi

ham atter, her holdt han lige midt på vejen siddende på trillebøren og fægtede med armene medens han sang. Vi vendte da straks om og gik et stykke tilbage, så han ikke kunne se os, og der blev vi så stående, håbede på, at der ville komme en vogn kørende, som vi så ville råbe an og bede om lov til at køre med, andet var der jo ikke for os at gøre, for det ville nok vare længe inden han kom gennem skoven.

Vi stod da ganske længe og ventede, men der kom ingen vogne, vi gik frem og tilbage medens vi talte om hvad vi skulle gøre, men mente at der var ikke andet at gøre, end at vente om der dog ikke skulle komme en vogn, når han bare ikke var fuld, men der kom stadig ikke nogen af delene, at gå tilbage igen til skovrideren havde vi ikke megen mod på, vi havde jo et al for frisk minde om modtagelsen der.

Endelig hørte vi nogle raske hovslag, der straks gav os et håb om at træffe et menneske, vi kunne tale med om den ubehagelige situation vi var i, trods det, at han skulle den modsatte vej. Det viste sig snart at være en rytter der kom. Vi råbte da et højt god aften, og mente så han ville standse, men han red bare videre. Så stod vi igen og lyttede og spejdede om der dog ikke skulle komme et køretøj, men der kom stadig ingen.

Vi blev stadig stående og vores humør var under nulpunktet, endelig hørte vi hovslag fra den anden side, og ser så snart en mand komme ridende mod os, vi råbte så igen et højt god aften. Så standsede han og siger, "Hvem er I, og hvorfor bliver I ved med at stå her, I stod jo også her, før da at jeg red forbi". Hvor blev vi glade, da det viste sig, at være en karl fra byen som, vi kendte godt. Vi fortalte ham om vore genvordigheder og om den fulde mand, som vi ikke turde gå forbi. "Nu skal jeg ride i gående gang igennem skoven," siger han, "så kan I følges med mig, du kan tage din søster i hånden, og du selv kan tage og holde hesten i halen, så skal vi nok komme gennem skoven og forbi den fulde mand". Jeg tog da hesten i halen, hvad der også var nødvendigt, dels for at vinde med, da den skridtede rask afsted, og dels for at kunne finde vej igennem den mørke skov, for hesten skulle nok finde vejen. Da vi var kommet midt i skoven, giver hesten et spring til siden, så den nær havde revet os omkuld, der holdt nemlig den fulde mand med sin trillebør midt på vejen, og det var ham hesten var blevet bange for, og derfor sprang til siden. "Ha, lo karlen, der kan I se, at det er ikke jer alene, som er bange for den fulde mand, hesten blev også bange for ham." Ret snart efter var vi komet igennem skoven, og vi så da en mand komme imod os ad landevejen i en vældig fart, da han var kommet nærmere, ser vi til vor store glæde at det var far.

Far og mor var jo blevet ængstelige over at det varede så længe inden vi kom hjem, derfor var far gået ud for at lede efter os. Fars glæde var jo lige så stor over at finde os begge velbeholdne. Far takkede jo karlen fordi han havde

ført os igennem skoven, han red da videre, medens vi gik hjemad langs landevejen, begge holdende far i hånden, nu var vi jo begge glade og trygge, nu var vi ligeglade, om der kom nok så mange fulde mænd, vi havde jo far midt imellem os og han skulle nok beskytte os.

Ret snart efter kom vi hjem til mor og søskende, som jo også havde været ængstelige over vores lange udebliven, de var jo nu glade over at far kom med os i god behold.

Nu satte mor kedlen over, det var nemlig altid gængs hos os, at når noget var overstået, enten det var ondt eller godt, så skulle vi have en kop kaffe til afslutning, og ved denne sad vi så og fortalte de mindste søskende de genvordigheder vi havde haft på denne tur, som vi

vist nok gjorde lidt værre end den havde været, for at vi overfor dem kunne prale med hvor modige vi havde været.

Det var første gang, at jeg om aftenen gik med brev for justitsrådinden til Skovridergården, siden var jeg der så mange gange, men når jeg så kom til skoven, gik jeg ind til skovløberen, som havde en søn som jeg gik i skole sammen med, og bad ham om at følge med mig igennem skoven, hvad han var meget villig til, han var jo vant til at færdes i skoven både ved nat og dag.

Anders Olsen
Fruens bydreng.

Postmedhjælper som dreng.

Afsnit 25

Min første begyndelse ved postvæsenet ligger så langt tilbage som da jeg var en 9-lo år, hvor jeg da var behjælpelig med at uddele aviser og breve. Landposten i vor by var blevet syg, og da han selv skulle skaffe sig en stedfortræder i et sådant tilfælde, og han også havde ansvar for at det var en pålidelig mand han sendte, henvendte han sig til far, om han ville besørge hans rute under hans sygdom, hvad far også var beredvillig til, men da far ikke var meget stiv i skriftlæsning, fik jeg så det betroede hverv at følge med for at læse adresserne på brevene, og tillige være behjælpelig med uddelingen af postsagerne.

Da stationen, hvor vi skulle hente posten, lå en mil borte, måtte vi så gå hjemmefra kl. 6 om morgenen, trods vi først skulle være der kl. 8, men da vi skulle tømme alle de postkasser, som fandtes undervejs, samt ordne og stemple brevene ved ankomsten til stationen, og da vi jo var ukendt med det stykke arbejde og ikke kunne vide hvilket bryderi, det kunne give os, mente far, at vi måtte gå i så god tid hjemmefra, da han, pligttopfyldende som han var, ikke for alt ville have at det han havde påtaget sig at udføre, ikke blev udført på rette tid, dog forløb denne tømning af disse postkasser hvoraf var hele tre, uden nogen genvordigheder og udbyttet deraf var vel en snes breve som vi da også fik ordnet og stemplet, endda en god halv time før den normale tid.

Nu var der en times tid til postens ankomst, hvor der ikke var noget at foretage, denne fritid benyttede far og den anden landpost til at opfriske gamle minder fra krigen i 1864, hvori de begge havde deltaget, jeg gav mig derimod til at studere på den lange liste, hvor alle navnene stod opskrevet. af dem vi skulle aflevere aviserne til. Denne liste havde jeg jo megen bryderi med at tyde

og forstå, da landposten ikke var nogen dygtig skribent, og i den alder heller ikke nogen ekspert i skriftlæsning, så det var jo ikke så underligt at den gav mig nogen bryderi. Ind imellem navnene havde han noteret de forskellige afleveringssteder for de huse og gårde som lå et stykke fra vejen, nogle steder skulle den lægges i en trækasse, andre steder skulle posten stikkes ind i et hul i et træ eller skulle lægges i et drænrør eller under en stenkiste, og andre forskellige steder, så det var jo ikke så lige til at finde ud af al det.

Jeg bliver nu afbrudt i studeringen af listen, da der blev meldt at posten var ankommet, nu fik vi jo travlt med at få stoppet alle disse mange aviser med i tasken, som far så tog på nakken, medens jeg tog brevene som bestod af et lignende antal, som dem vi bragte med. Men nu kom jo det brydefulde arbejde med at få afleveret alle disse postsager, hvad vi begyndte med, så snart vi var kommet udenfor stationsbyen, og nu var det jo om at finde alle disse adresser, som stod på denne liste, da betegnelsen af stedet var noget mangelfuld, især for os, som ikke var lokalkendte. En Lars Jensen på Bistrup Mark eller en Hans Olsen på Stavnholt Overdrev, var ikke sådan ligetil at finde, når vi ikke anede, hvor huset lå.

Efter vi nu havde studeret lidt på denne labyrint af navne, siger far, lad os hellere gå hen til min moster, hun bor ikke ret langt herfra, så kan vi nok få lidt underretning hos hende, da hun bedre kender folk her omkring. Vi gik da hen til fars moster, hvor vi blev vel modtaget, og hvor vi så spiste vor medbragte frokost, derefter fik vi så forklaring på, hvor alle adressaterne boede på hendes egn, som hun betegnede med så mange krydser og streger på listen, så den havde nær at blive mer vildledende end den var i forvejen, men

vi fandt dog ud af den og fik da også afleveret posten til de rette adressater i den by og dens omegn.

Da vi så kom til den næste by, hvor vi heller ikke var så stedkendte, siger far, nu går vi hen til en anden moster, som bor i denne by og får underretning hos hende. Jeg blev jo meget forundret over, at far sådan havde en moster i hver en by vi kom igennem. Jeg var jo dengang ikke så inde i familieskabet, så jeg vidste, hvor mange mostre far havde, eller hvor de boede, men dem lærte jeg efterhånden at kende, når jeg senere fulgte med far i alle hans løbende forretninger i alle nærliggende sogne. Far havde da næsten altid en moster, han skulle ind og hilse på, han havde nemlig 8 mostre, som alle boede i de nærliggende sogne.

Vi gik så hen til den anden moster, hvor vi fik den nødvendige oplysning og fortsatte så med uddelingen, medens jeg stadig afkrydsede de steder hvor vi havde været, og efterhånden som vi blev bedre kendt med uddelingen gik det meget godt for os, og det lettede så også en del på den tunge taske, men hurtigt gik uddelingen ikke, for hvert et sted vi kom til, skulle far jo besvare deres spørgsmål om, hvorfor den gamle post ikke kom, og da de fik det besvaret, skulle de have at vide hvad hans sygdom bestod af, derfor kom snapseflasken frem, for at far skulle da ha en snaps og så blev tobaksdåsen sat hen til ham, for at han kunne stoppe sin pibe, medens de udfrittede far om han havde nogen nyheder at fortælle, og sådan gik det næsten hver sted, altid kom snapseflasken og tobaksdåsen på bordet, det var noget de var så vant til fra den gamle post, og da far jo var hans stedfortræder måtte han jo også erstatte ham i disse ikke postale forretninger, som han da også klarede meget godt undtagen med snapsen, for far var mådeholden og drak ikke gerne snaps sådan i tide og utide, især her hvor han havde ansvar for postens besørgelse, hvad der undrede folk meget, for det var de ikke vant til med den gamle post, han sagde ikke nej, men tog sin snaps alle de steder, han blev budt, og det var lige meget hvor mange snaps han drak, fuld blev han aldrig, men man kan måske også sige, at han var vel heller aldrig helt ædru, men hvor mange snaps han end havde drukket, kunne det ikke mærkes på ham, hans næse blev ganske vist rødere år for år, men på hans gang og hans tale kunne intet mærkes, men han var også trænet efter mange års vandring med sin posttaske.

Vi fik da så efterhånden afleveret alle postsagerne til de rette adressater og kom da hjem med en tom taske, glade over, at den første dag var gået så godt, men det havde været en lang

og streng dag, da vi først blev færdige henad eftermiddagen, og jeg var da dygtig træt, trods det at far havde skånet mig så meget som muligt, jeg var jo ikke så gammel og ikke vant til så lange ture, men da jeg jo var den, som skulle tyde udskriften på brevene måtte far jo passe på, at jeg ikke kørte træt, for hvordan skulle det så gå med postbesørgelsen, hvis jeg ikke kunne vinde med.

Det gik så planmæssig en 8 dages tid, så var landposten atter rask, og han overtog sin rute med alle sine postale og ikke postale forretninger. Ret snart efter fik landposten lov til at antage en medhjælper til at besøge en del af hans rute, da han havde besvær med at besøge posten i dette store distrikt, som bestod af hele tre byer med opland, ligesom alle disse indbydelser til at komme indenfor vel også nok har taget lidt på kræfterne.

Da far nu havde besørgt posten tilfredsstillende under landpostens sygdom, blev der tilbudt ham denne ekstrabestilling, som han da tog i entreprise, da han jo ikke selv havde tid til at besøge den, blev den tildelt min broder og mig. Distriktet som bestod af Farum Mark og Overdrev, blev nu delt mellem os to drenge. Jeg, som der jo var en indøvet postmand, som kunne læse skrift kunne jo nok klare den, men min broder havde far lidt betænkelighed ved at lade ham gå med posten, han var jo et par år yngre og kunne ikke læse skriften på brevene, men da han meget gerne ville, fik han da også lov at prøve. Adresserne blev da læst op for ham, medens han lod mærke til et eller andet kendetegnet, der var på brevet, og efter disse kendemærker blev brevene besørgt, og der var ikke nogen af dem, der blev afleveret forkert.

Denne postrute besørgede vi så godt et par år, men så døde den gamle landpost og en ny blev antaget, og da han som var en ung mand selv kunne besørg hele sin postrute, så var det jo forbi med vor postgang, og det var vi kede af, for vi var begge glade for at gå med post, og når vi ikke havde den bestilling mere, ville vi jo blive sat til andet arbejde, som var mere kedeligt. Her gik vi, når vi først var kommet hjemmefra, uden nogensomhelst kontrol, og gik omtrent som vi ville, og tog de adspredelser og morsker som kunne falde af på turen, med leg med andre drenge, og når vi blot var færdige med ruten inden aften, så blev der ikke sagt noget hjemme fordi vi havde været så længe om turen, og mærkeligt nok, vi hørte aldrig nogen klage fra beboerne over, at de til tider fik deres post noget sent, når vi havde været lidt for optaget af hvad der mødte os på vejen, men nu var det slut, og vi måtte da foretage os noget andet.

Kirkegårdskonerne.

Afsnit 26

Det er søndag og som følge deraf jo også gudstjeneste i kirken og er første tjeneste. Man kan fra en bakke udenfor byen se mange af sognets folk komme fra veje og stier, nogle kørende andre gående, men alle har de retning mod kirkebyen. Der er særlig tilstrømning i dag, da kapellanen skal prædike, og da han er en dygtig prædikant og har en mere folkelig og forståelig måde at udlægge skriften på og er dygtig i at messe, alt dette har jo grebet folk, derfor er der denne tilstrømning til kirken. Der er alt forlængst ringet første gang og nu ringes anden gang, hvor den højtidelig ringer gennem den friske morgenluft og kalder på alle nær og fjern. Man ser da også at de gående sætter farten op, og de kørende giver hesten et par svip af pisken for at skynde på den, der jo kun en halv time til at der bliver ringet sammen, og de skal jo først have installeret køretøjet, og vor "Mor" skal jo have rettet lidt på stadsen og de skulle jo ikke være blandt de sidste, så de kunne risikere ikke at kunne få plads.

Jeg får nu øje på tre koner gående på rad henad kirkestien, den var nemlig så smal at de ikke kunne gå ved siden af hinanden, da de kommer nærmere ser jeg at det var Ane Pe Ols, Stine Las Jens og Sisse Pe Nils fra nabobyen, som var på vej til kirke. Da jeg opdager, at det er dem, skynder jeg mig hjem, da jeg vidste at de altid kom indenfor hos mor for at lægge deres overtøj inden de gik i kirke, og, de plejede gerne at have noget lækkert med i deres forklæder, når de kom, og jeg nåede da også at komme hjem og melde deres ankomst inden de kom, men ret snart efter træder de alle tre ind ad døren. "God dag Stine", hilste de, ja vi kan vel lægge vort tøj her hos dig medens vi er i kirke", "Ja værsko" siger mor, I kan lægge det på sengen. Nu fik de jo travlt med at lægge kåber, hovedtørklæder og sjaler som fyldte hele sengen. Så skulle de jo til at pynte og ordne sig, deres sko havde de med, indbundne i et tørklæde, da de var gået med træsko, for ikke at smudse skoene til på vejen, efter at de nu havde fået skoene på og var bleven af med det overflødige tøj, måtte mor jo se efter, om kjolen havde de rigtige folder, medens de stod og vendte og drejede sig, ligesom mor måtte se om huetøjet sad, som det skulle, om bandede sad på rette måde, og om det hvide linned sad så langt fremme at det kunne ses, for huetøjet var jo det mest synlige. Nu er de endelig færdige til at afgå, salmebogen bærer de foran sig med begge tommelfingrene ovenpå det fine hvide lommenetørklæde, som ligger ovenpå salmebogen, alle de tre nøjagtig ens, lommenetørklædet som de har liggende oven på salmebogen skal bruges til at tørre øjnene med når de græder under prædiken, men det viser sig gerne at når de er kommet tilbage fra kirken, at tørklædet ligger ganske urørt, ikke fordi de ikke har grædt, for det kunne vist ikke ske, men

de har ikke kunnet nænne at bruge det pæne tørklæde til deres salte tårer og har derfor haft et reserve tørklæde i lommen, som de har benyttet, og det kunne efter en yndig præken være drivvådt af tårer.

Nu da konerne er gået, hvad vi børn var glade for, da vi længtes efter at se hvad der var i tørklæderne. det hændte jo at der kunne være lidt sort pølse, nogle æbleskiver eller andre lækkerier. Mor pakkede jo op medens vi spændte så til, der var både smør, dig og en flaske fløde, men det var jo ikke noget sådan lækkeri, dog var der i Stine Las Jens forklæde et kræmmerhus bolcher som så blev ligelig fordelt mellem os. Nu blev jeg sendt til bageren for at købe kager til kaffen som konerne skulle trakteres med når de kom fra kirke, jeg fik da besked på at købe for to skilling små tvebakker, mor regnede nemlig stadig med mark og skilling, disse kager blev gerne dypet i kaffen og nydt dertil. Der var kun ved højtidelige lejligheder som denne, at man fik brød til kaffen, til hverdag fik man kun et stykke brunt sukker til.

Efter jeg nu er kommet hjem fra bageren fik vi børn os hver en tvebak, som vi så gik ud i køkkenet med og dypede den i vandspanden og sugede vandet ud af den, det syntes vi smagte så dejligt, og bragte så også nogen fornøjelse deri. Nu kommer konerne tilbage igen efter endt gudstjeneste. "God dag igen Stine, ja her har du os igen" Ja værsko siger mor, og sæt jer ind til bords, kaffen er færdig", "Hvad har du kaffe, det var dov dejlig", siger Sisse, som om det ikke var noget hun netop havde ventet, og var vist blevet skuffet hvis mor ikke havde kaffe. Stine og Sisse sætter sig straks til bords, medens de nyder synet af kaffeanretningen, som jo var lidt pænere end til daglig, med dug på bordet og de pæne kopper, som ellers stod til pynt, men Ane fulgte ikke opfordringen om at sætte sig til bords, hun blev ganske rolig siddende. "Værsko Ane, siger mor sæt dig hen og få en tår med. "Nej tak Stine jeg tror inte a jeg ska ha nogen kaffe i dag. "Sikke noget pjank, siger mor, sæt dig dog hen og få en kop med" Men næ tak hun skal ikke have kaffe, men da mor vidste at Ane havde den dårlige vane, at hun skulle sige nej de første gange hun blev budt, for så efter en ny opfordring da at sætte sig hen og drikke både to og tre kopper kaffe. Nu ville mor prøve på at vænne hende af med det og siger. "Nå ja ja da, så må du jo lade være, kaffen er ellers ekstra god i dag". Men da Ane nu kunne forstå at hun nu ikke ville blive budt mere, efter at hun har siddet og set lidt på kaffebordet. "Ja måske å en lille tår kaffe kunne gøre godt Stine". "Ja det skal du gerne få Ane." Men kuns en lille dråbe" siger Ane". Mor skænker hende så en kop fyldt lige til randen, den drikker Ane da også lige til sidste dråbe og siden da samtalen kom i gang, drak hun endda et par kopper til. Efter den

første kop var drukket, kom samtalen i gang, som da handlede om den prædiken som de havde hørt i kirken. "Hvor var det dov en øndig præken, begyndte Ane. "Nå var det det, siger mor, hvad handlede da præken om" "Det var om bjælken i ens øje og skæven i den andens øje", siger Sisse. "Ja hvor er det dog en dejlig mand, han den nye præst", siger Ane, som han ka tale og for står å lægge ud, og som han kan messe, jeg måtte såmænd også ha lommeørklædet frem for jeg græd flere gange". "Jeg græd såmænd osse, sae Sisse Pe Jens, man ka jo ikke holde tårerne tilbage, når man hører sætten en præken, å jeg tænkte, hvor er det dov sant al de han prækede med bjælken og skæven, der var flere i kirken som jeg vidste havde flere store fejler, så je tænkte a ve denne præken må de da føle sig truffen, men de sad som om det slet ikke anfægtede dem, ikke en eneste gang så jeg dem tage lommeørklædet frem". Det var nu hendes målestok med udbyttet af kirkegangen.

Da kopperne nu for anden gang var tømte, byder mor dem endnu en kop, jo tak, bliver der sagt, men kuns en lille dråbe. Denne lille dråbe som omtrent var en hel kop fuld, hældes nu op i underkopperne, overkoppes stryges da af på kanten af underkoppes, en tre fire gange og bliver derefter strøget af på hånden så den var ren og tør, så den kan sættes på dugen uden at sætte "Ringler", så ledes der efter et stykke sukker i sukkerskålen af passende størrelse, som ikke må være større end at det kan smelte i munden medens de drikker denne lille dråbe.

Den kop bliver nu drukket i tavshed, det var nemlig nødvendig at have hele sin opmærksomhed herpå, da det jo var noget af en ballancekunst at kunne holde underkoppes på fingerspidserne, stadig pustende på den varme kaffe, medens de måtte lave sådan en bred mund, for at kunne drikke af en underkop, som der hørte en del øvelse til. Da kaffen var drukket fik også underkoppes et strøg af hånden, hvis en dråbe

skulle have rendt ned af den, så de kunne stille den fra sig på dugen.

Efter at de havde sundet sig lidt ovenpå kaffen siger Ane. "Lå i mærke til Boel Hans Jens, hvor hun sad og bredte sig i kirken med al sin fine stads på" "Ja du ka tro a jeg så det" sagde Sisse. "Sikke en kåbe å en ny moderne hat, det er jo inte fint nok å gå med guldhue som vi andre, å så ska hun altid sætte sig i frømtømmerstolene. Det var nemlig den gang skik og brug at kvinderne sad i den ene række af stolene og mændene i den anden række, dog var der enkelte som havde brudt denne gamle regel, som så de øvrige forargede sig over. "Jeg synes nu forresten ikke" siger Sisse, a Boel har så meget at være Stolt a, for de er nok inte mere end a di lige ka hænge ve gården. "Men hvad siger du, er det tilfældet, ja da ska man se a de skulle komme så vidt med dem, de som hade så mange "Tusende" å begynde med, siger Ane.

Men vi børn var nu alt for længe siden bleven ked af at høre al deres snak og tænkte om de ikke snart ville gå, så at vi kunne få lov til at dele de par tvebakker der var tilbage på tallerkenen, men da den lille bror fandt at det varede for længe inden de gik, spør han mor om han må få en kage, hvad hun da hviskende siger, at han må vente til de fremmede er gået, men da de stadig ikke går, går han resolut hen og siger til dem. "Går i ikke snart" De blev jo straks lidt forbavsede og siger. "Hvorfor det, er du ked af os", men så må mor jo fortælle grunden, hvad de jo fandt var morsomt, og gav sig til at proppe ham med kager til stor misfornøjelse for os andre, da der jo så ikke blev noget igen til at dele mellem os, så kunne vi jo godt gå ud, da det jo kun var for at være med til at dele resterne at vi var blevet inde. Nu besluttede de sig til at gå, og så blev der taget afsked med tak for den gode kaffe og tak for i dag, det kan godt være at jeg kommer igen på søndag sagde Ane ved afskeden, da jeg syntes at jeg har sådan et godt udbytte af sådan en præken. (Men prædiken om skæven i din broders øje og bjælken i det eget øje, havde hun ikke haft udbytte af).

Kirkeklokkerne.

Afsnit 27

De gamle kirkeklokker, dem måtte der kunne være meget at 'krive om for den der vidste hvad de havde været vidne til af al det der var sket i den lange tid de har hængt i kirketårnet. Hvor gamle de er ved jeg ikke, da der ikke står noget årstal på dem, men jeg formoder at de har hængt der en 5-6 hundrede år.

Kirken siges at skulle være opført i det 12" århundrede, men da tårnet er tilbygget lidt senere, mener jeg at det angivne tidsrum nok kan passe, og det er vel nok et anstændig antal år de har virket til opbyggelse, gavn og glæde for sognets

beboere, og hvem ved, de kan måske virke ligeså længe til, hvis da ellers verden består, og det trods den store benyttelse af dem flere gange daglig hvor det ikke er nogen blid behandling de får, når den mægtige tunge jernknebel slår sine slag mod dens sider, hvad de nu også har mærker af, da de to sider hvor knebelen har slået var helt flade, derfor var klokkerne også drejet en halv omgang, så at knebelen kom til at slå på deres forhen uberørte sider, hvornår det er sket ved jeg ikke, men det har i hvert fald været længe før at far kom til at ringe med de berømmelige kirkeklokker i Farum som nu

den samme familie har ringet i over halvfjersindstyve år. ---Far--, så søn og nu sønnesøn, jeg har også ringet med den utallige gange som ung medens jeg var hjemme. Alle har de ringet med dem både til sorg og til glæde, både i religiøse og verdslige anliggender.

Klokkeringningens oprindelige opgave var jo den religiøse, den skulle jo kalde folk til kirken, derfor måtte det jo være store klokker som hang højt til vejrs, så at deres rungende malmtoner kunne høres over det ganske sogn. Morgen- og aften ringningen var også af religiøs betydning, deraf kommer bedeslagene som var tre for gud fader, tre for guds søn og tre for den hellige ånd. Hvor mange der har skænket det nogen tanke medens denne religiøse handling foregik ved jeg ikke, men min far har tit fortalt da han lå i fangenskab i tyskland i 1864, at han der så at folk som arbejdede i markerne, slap deres værktøj og foldede deres hænder medens de bad såsnart aftenklokken lød, men de var jo også katolikker, og de har jo flere religiøse ceremonier. Derimod havde den verdslige side af ringningen den betydning for alle folk i sognet som lyttede meget efter den snart med glæde og snart med mindre glæde, alt efter hvad den kaldte til. Det var nemlig en regel at alle stod op begyndte på deres arbejde så snart klokken lød om morgenen, og det var måske for manges vedkommende ikke så glædeligt at høre, og den var nu ikke så let at overhøre, for dens klang lød højt og trængte ind i selv det lille karlekammer, og så var det bare at se at få lettet sig, for ellers, hvis det varede for længe ville bonden snart være der med sin morgenhilsen og det blev sjældent med blide ord.

Den næste ringning var kl. halv tolv, og den blev almindeligvis hørt med glæde, da dens opgave var at kalde alle arbejderne i marken hjem til middag. Her oppe i tårnet hvor der var en vid udsigt over alle markerne, var det morsomt at se dem alle, så snart det første slag lød, straks at gøre holdt i arbejdet og higede hjemad, hvad der jo var meningen de skulle, men det var kun glædeligt at se, at her blev ikke ringet forgæves. Denne ringning hvortil ikke fulgte bedeslagene, var en senere opfindelse af sognerådet som også måtte betale for dens udførelse, hvornår den er blevet indført ved jeg ikke, men den var der da far blev klokker.

Den tredie og sidste ringning var ved solnedgang, den blev også imødeset med glæde, for når den lød, hørte al udendørsarbejde op, der er ganske sikkert nok blevet spejdet og lyttet til kirketårnet af arbejderne i marken når det lakkede mod den tid at klokken kaldte dem hjem fra arbejdets møje og besvær. Deraf kan man jo se hvor stor betydning den daglige ringning havde for næsten alle i den lille landsby.

Om lørdagen blev der ikke ringet til middag, men så var der ringning til gudstjeneste, og til den blev der ikke ringet mindre end tre gange for at minde folk om gudstjenestens snarlige begyndelse, som var kl. 9,30. Første gang kl. 8 med

den store klokke, anden gang med den lille klokke kl. 9, tredie gang kl. 9,30 blev ringet sammen hvortil brugtes begge klokker. Man skulle jo synes at så mange ringninger for at avertere en gudstjeneste var unødvendig, men de havde nu alligevel sin mission, idet at kirkegængerne altid derefter kunne beregne hvornår de skulle tage hjemmefra for at kunne være rettidig i kirke, nogle måtte begive sig afsted når der blev ringet første gang, andre ved anden gang, alt eftersom hvor nær eller langt de havde til kirke.

Der var også andre end kirkegængerne som lyttede efter når der blev ringet til kirketjeneste, og det var karlene som gerne søndag formiddag og syslede i staldene, da de jo vidste hvad klokken var slået når de første slag lød enten det var første eller anden gang, men tredie gang havde dog den største interesse, når den lød hørte man straks forkalen ytre sig med, at nu bliver der ringet sammen, så er det nok tiden at vi skal ind og have mellemmad. Ja her var igen et tilfælde hvor det verdslige griber ind i det religiøse.

Ved begravelser måtte også de gamle klokker lade deres rungende toner lyde medens den afdøde blev båret til graven, hvor den store klokkes sindige slag forenedes med den lille klokkes hurtigere, men lidt spinklere slag, som harmonerede så godt med den stores mørke og dybe slag, og som bragte den højtidelige stemning som passede til dagen.

Dog var det ikke altid de lød med sørgmodige dybe toner, de klang også med glædelige og festlige toner, og så var det med små korte klemt, som faldt i en uendelighed i en vis rytmisk takt, men det var også i anledning af en glædelig begivenhed, nemlig ved bryllup, hvor der blev kimet medens bruden kørte til kirken og ligeledes når de begge kørte derfra.

Denne kimning var nu et meget anstrængende stykke arbejde, at stå der med en hammer i hver hånd og i strakte arme hamre løs på begge klokker. Det var jo ikke til at udholde, at udføre en sådan kimning ret længe ad gangen uden at der måtte gøres et næsten umærkeligt holdt, og så straks kile på igen. Denne kimning havde far forsøgt på forskellige måder, indtil han fandt den han syntes var bedst.

Da far blev klokker, var hans formand lige blevet afskediget "på gråt papir", hvorfor vil jeg ikke nævne her, og da far ikke anede hvorledes en kimning skulle udføres, forhørte han kirkeværgen om han kunne give ham nogen oplysning derom, men han var lige så uvidende derom som fader, og da nu hverken far eller kirkeværgen ville spørge den afskedigede klokker derom, mente kirkeværgen, at far skulle udføre det på den måde, at han tog en knebel i hver hånd og slog skiftevis med hver knebel på klokkerne, men den metode fandt far var rent umulig, og alt for besværlig, så fandt han på at binde begge kneblerne fast på en stang og kunne så holdende med begge hænder i stangen, føre begge kneblerne mod klokkerne.

På denne måde kimede far i mange år indtil der kom en ny knebel på den store klokke, og da den var en del større og tungere end den gamle, lod det sig ikke gøre mere på den måde, så blev der anskaffet et par jernhamre til at slå på klokkerne med, men det viste sig snart, at de heller ikke kunne bruges da de ødelagde klokkerne, det bløde metal kunne ikke tåle de hårde jernhamre, de blev så erstattet af et par hamre af meget hårdt træ, og de bruges endnu. Der var også en anden lejlighed hvor klokken blev benyttet, og det var når den brugtes til at slå alarm med ved ildebrand, for at purre de af sognets folk ud, som var mødepligtige til slukningen af de ildebrande som fandtes indenfor et vist område, og det kaldtes at klemte. Når en sådan ildebrand indtraf fik far ordre af brandfogeden om hurtigst muligt at løbe op i tårnet for at klemte, hvis da brandfogeden var til stede, ellers måtte far jo handle på egen hånd, og man hørte så snart efter den uhyggelige ildevarslen lyd fra den store klokke, som lød uafsladelig med hurtige slag og som vedblev indtil alle var purret ud, hvad der jo ligeså godt kunne indtræffe om natten, som om dagen. Det vakte jo en forfærdelig bestyrtelse blandt befolkningen når alarmklokken lød, især når det var om natten, da var det virkelig uhyggeligt at høre denne klimten samt vognrummel, højroset tale og kommandoråb, som alt bragte den ellers så fredelige by på den anden ende. Hvorledes alt foregik ved en sådan ildebrand har jeg mere udførlig skrevet om i et af de andre hefter, ligeledes beskrivelsen af begravelser og bryllupper. Når man stod og ringede, var det ikke muligt at tale til hverandre, da klokkes klang overdøvede os selv om vi råbte nok så højt, derfor måtte man nøjes med at gøre tegn til hinanden, en slags fingersprog som man efterhånden fik indøvet, der også som regel blev forstået.

Efter en længere ringning som for eks. til begravelse, gik der et stykke tid efter man var kommet af tårnet, inden man kunne høre når nogen talte til en, da klokkes toner endnu rungede i vore ører, men allerværst var det dog efter en storebededags aftenringning, for der blev ringet en hel time med den store klokke ud i et træk, og efter en så langvarig ringning, var man døv længe efter. En gang under en storebededagsringning hændte det at klokken revnede, det kunne far der stod og ringede, ikke høre, men kirkeværgen som hørte klokken på frastand, kunne jo høre at der var noget galt med klangen og formodede at klokken måtte være revnet. Jeg blev da straks sendt op i tårnet for at løse far af, så han kunne komme ned og tale med kirkeværgen så de kunne konferere om sagen. Jeg ilede jo hurtigt op i tårnet, hvor jeg med tegn gjorde far forståelig at han skulle gå ned mens jeg fortsatte med ringningen. Da far kom ned kunne han jo også høre at det var galt fat med klokken, og de blev da enige om at den store klokke skulle standses og så fortsætte med den lille resten af tiden, hvad far så også efterkom. Det viste sig også ved nærmere eftersyn at den også var revnet, og

klokken blev så sat ud af spillet da der ikke måtte ringes med den, og al ringning skulle så midlertidig udføres med den lille klokke.

Denne midlertidige ringning hvor den lille klokke måtte være ene om at udføre al klokketjenesten, varede så vidt jeg husker et par år. Det var jo et stort savn for befolkningen, som nu ikke mere fik den store klokkes klangfulde toner at høre, men måtte nøjes med den lilles spinkle spæde røst, mest savnede den ved begravelser, hvor de forhen begge havde lydt i forening, og nu måtte den afdøde nøjes med denne enkelte lille klokke. Jeg husker - jeg var kun en dreng dengang - at jeg syntes det var synd for den afdøde, at han skulle dø mens klokken var i stykker, så at han ikke kunne få en ordentlig ringning til sin begravelse.

Langt om længe kom der så besked fra rette vedkommende at klokken skulle støbes om. Det blev da et større stykke arbejde med at få klokken ned af tårnet, der blev så lavet en sliske af tykke planker, som blev lagt fra klokken og hen til lydhullet, hvorigennem klokken skulle ud, al dette gik også planmæssig, det var jo fagfolk der havde med det at gøre, klokken blev skruet løs og den blev lempelig kuret henad slisken, og kom også efter en del besvær ud gennem lydhullet da plankerne rakte en del udenfor, men nu skulle de jo have et stort stykke arbejde med at bygge et stillads med hejseapparat til at hejse den ned. Medens de nu står og drøfter hvorledes det skulle laves, siger den ene af dem. "å, det var forresten meget nemmere at gi den et skub så kom den snart ned". Men det ville lederen ikke gå med til, da han var bange for at klokken så ville gå i mange stykker, medens nu han der kom med forslaget stod og pillede ved klokken, og han da mærkede at den lod sig rokke, giver han den et skup, og med susende fart røg den ned på jorden hvor den slog et dybt hul, men klokken holdt sig hel, den fik i hvert fald ikke flere revner end den havde. Så blev den læsset på en vogn og blev kørt til Frederiksværk, hvor den så blev omstøbt og kom nogen tid efter tilbage i en ny og bedre tilstand, men så måtte stilladset bygges til at hejse den op, da det jo her ikke kunne nytte at give den et skup. Det gik jo ikke så glat med at få den op i tårnet som at få den ned, men den kom da op og hænge på sin gamle plads, hvor den nu forhåbentlig får lov til at lade sine rungende toner lyde i mange mange år.

De gamle klokker var jo også berømte over det hele land og måske videre endda, igennem Boyes smukke digt om kirkeklokkerne i Farum, hvor drengen skræbete rust af klokkerne som skulle være til helbredelsesmiddel til hans syge moder. Der kom jo mange, selv langvejs fra, som gerne ville se de berømmelige klokker. Det var da gerne en af os børn som måtte gå med for at vise dem hvad der var at se, da kirken jo også skulle beses, for far havde jo sjællen tid til det, og vi var jo glade for denne bestilling som gav os en ekstraskilling. De spurgte så gerne os om hvilken klokke det var at drengen havde skrabet rust af, og

det var der såmænd ingen af os der vidste, men det syntes vi, at det var sådant et dumt svar, derfor sagde jeg gerne at det var den store klokke, som nu meget indgående blev betragtet, der var endda dem som bad mig om jeg ville skrabe lidt rust af klokken til dem, og jeg krøb da op og skrabe lidt af til dem, jeg regnede jo med, at så ville vel drikkeskillingen blive lidt større. Om de ville benytte det i samme øjemed som drengen, eller det var som en erindring fik jeg ikke noget at vide om. Der var også dem der kom til far og bad ham om han kunne skaffe dem lidt klokkefedt, som efter deres mening skulle være et godt lægemiddel til åbne sår, hvad de så også gerne fik, da de troede så fuldt og fast på dets gode virkning, og jeg måtte så op i tårnet for at skrabe lidt af til ham. Klokkefedt var den olie som klokkerne blev smurt med, der efterhånden løb ned ad klokkestilen hvor den dannede en fast masse, og det var dette han skulle benytte til plaster som ifølge overtroen jo skulle stamme fra en kirkeklokke for at kunne være lægende. Godt var

det da at det ikke skulle skrubes af ved midnatstid ligesom rusten, for så tror jeg nok at jeg ikke havde villet gå.

Der står jo en masse navne på bjælkerne oppe i tårnet, alle de besøgende skulle jo gerne skrive deres navne, så at efterverdenen kunne se, at de havde set de berømmelige klokker.

Og så må jeg slutte, da jeg ikke husker mere om dem, men hvis de gamle klokker kunne tale, havde de vistnok meget mere at fortælle, om alt hvad de havde hørt, og hvad de fra deres ophøjede stade havde set i deres lange levetid, men det kan de nu ikke, det er kun i eventyrerne at sådanne døde ting giver sig til at fortælle.

De gamle klokker siger kun
Bim-Bam, Bim- Bam.

København d. 6 december 1944.
A.P.Olsen

født i Farum 1871

Den døvstumme skomager.

Afsnit 28

Der kom så tit en døvstum skomager på besøg hos mine forældre. Han boede i nabosognet. Mor havde kendt ham fra han var dreng, da de havde været børn sammen, han kunne slet ikke tale, men kunne kun afgive nogle lyde, samt nogle enkelte usammenhængende ord, som kun mor der kendte ham kunne forstå meningen af. Til disse ord og lyde gjorde han så mange bevægelser med hoved og arme, for derved at gøre det mere forståeligt. Mor kunne så nogenlunde forstå hvad han sagde, derfor kom han altid ind til mor, når han kom til byen. Vi børn kunne jo slet ikke forstå hvad han fortalte, men vi morede os over at se alle hans pudsige bevægelser.

Da han en dag, han var på besøg hos os, så at sad og spillede violin, bad han mor om jeg måtte spille lidt for ham, men mor sagde at det kunne jo ikke nytte noget, da han jo ikke kunne høre det. Han kunne nemlig altid forstå hvad mor sagde, da han kunne se det på munden."Jo det kunne han godt, sagde han på sin gestikulerende måde og fortalte at han tit gik i kirke, ikke for prædikens skyld, for den kunne han ikke høre, men for musikkens skyld, den kunne han høre nogle svage toner af, når han gik op til orglet og lagde øret tæt ind til det, og når jeg blot lagde violinen tæt ind til hans øre og så spillede på den, så kunne han høre det sagde han. Mor, som jo gerne ville glæde ham, da hun jo havde en del til overs for ham og vel også nogen medlidenhed med ham, bad mig da om at gøre ham den glæde, men det vred jeg mig ved at gøre, jeg ville nok spille for ham, men på samme måde som jeg spillede for andre, men på den måde,

han ville have det, hverken kunne eller ville jeg spille, men den døvstumme skomager afbrød straks forhandlingerne ved at han gik hen og greb mig i armen, trak mig hen til en stol, hvor han satte sig og tog violinen og lagde den tæt op til sit øre, greb så min venstre hånd og satte den om violinhalsen, og så den højre hånd hvor jeg havde buen, som han førte hen på den anden side af sig, og gjorde så tegn til at jeg skulle spille. Jeg havde hele tiden viljeløst ladet ham føre mig som han ville, men jeg var meget ulykkelig og næsten grædefærdig. Jeg måtte altså stå bag hans ryg med begge armene om hans hals og spille, mens violinen lå tæt op ad hans øre, hvad han selv krampagtig hjalp til med. Det var jo en meget vanskelig stilling at stå og spille på, og jeg havde den allerstørste lyst til at rende min vej, men dertil holdt han alt for fast, både på armen og violinen. Jeg sagde da til mor, som meget interesseret stod og så til, at jeg ikke kunne spille noget ordentligt i den stilling, men mor sagde. "Det gør heller ikke noget, når bare han hører nogle toner, vil han nok være lykkelig.

Jeg begyndte at spille, hvad jeg spillede vidste jeg ikke selv, men at han kunne høre tonerne kunne jeg straks mærke på ham, for han begyndte at udgyde nogle henrykkelseslyde, medens han virrede med hovedet og trådte takt med benene, så han af og til trådte mig over tærerne på mine bare ben. Da jeg havde spillet lidt ville jeg holde op, men han holdt fast og ville ikke slippe mig, og da mor så hvor lykkelig hans ansigt strålede af glæde, bad hun mig at spille mere. Jeg måtte så atter spille videre, hvor nødigt jeg ville, for jeg følte

mig ubehagelig berørt, og jeg tror nok, at han har følt sig som i himmerige ved disse enkelte toner, mens jeg har følt mig som værende det modsatte sted.

Endelig slap han taget i violinen og mig, og jeg blev fri. Han vendte sig om imod mig med et glædestrålende smil, han gav mig da hånden og udstødte en del lyde, som vel skulle være tak for spillet, derefter tog han sin pung frem og gav mig en 25 øre, men jeg fik i en fart lagt violinen til side og ud af døren og afsted helt ud på marken så ingen kunne råbe mig op, jeg kom ikke tilbage før jeg vidste han var gået, da jeg var bange for at han ville høre mere,

Senere når jeg opdagede han var i farvandet. løb jeg gerne min vej, og kom ikke hjem før han var gået, men det traf dog nogle gange, at jeg ikke var kommet af vejen, da han var kommet bag på mig, og så kunne jeg ikke stikke af, men måtte så spille for ham, men jeg følte altid den samme uhygge og ulyst til at spille for ham, trods

mors mange formaninger og forklaringer om hvor glad jeg måtte være ved at kunne gøre et stakkels menneske en glæde. Tænk dig sagde mor hvis du blev berøvet hørelsen og heller ikke kunne tale. Jeg græd naturligvis over formaningerne og lovede at jeg nok skulle spille for ham og gjorde det også når han kom, men det var med den samme uhyggelige følelse jeg gjorde det.

Jeg har tit tænkt, da jeg blev ældre, hvor stor synd det var imod ham, både ved at unddrage mig for at spille for ham, og at jeg gjorde det med sådan en ulyst, jeg skulle netop have spillet for ham hver gang han kom, og så skulle jeg have gjort det med glæde. Det var ikke store præstationer der kunne udføres med den spille måde.

Men jeg var jo kun godt en halv snes år, hvilket jeg mener må tages i betragtning som min undskyldning, da jo ungdom og visdom ikke følges ad.

Morten Sørn.

Afsnit 29

Morten Sørn var hvad man kalder for en overskåren kæmpe. Han var - troede han - meget stor og bred, og mente sig i besiddelse af kæmpekræfter. I virkeligheden var det nu ikke bevendt med hverken størrelse, bredde eller kræfter. Det var alt sammen noget at folk havde bildt ham ind, og da de ved enhver jejlighed, når de var sammen med ham, lod ham i et og alt være den stærkeste.

Han var enfoldig nok til at tro derpå, så det var ikke så underligt at han følte sig så stærk. Folk havde jo placer af ham, og det var en folkeforlystelse for de af byens folk som yndede den slags narrestreger. De stimlede da sammen for at se ham bakse med en eller anden stor og stærk mand, som han altid overmandede og smak ham i gulvet.

Så snart de var nogle stykker sammen, og Morten Sørn var der imellem, skulle han jo altid måles, både højde og bredde, hvor der så altid blev lagt et godt stykke til målet. Så blev en af de største af forsamlingen trukket frem, for at måles til sammenligning, og det viste sig så altid at Morten Sørn's mål var de største. Så blev han jo opfordret til at tage livtag med en af de største, hvad denne vægrede sig imod, da han ikke mente

han kunne klare sig over for Morten Sørn. Men det endte jo gerne med, at de røg sammen, og snart efter lå den store stærke på gulvet, medens Morten Sørn stod og kroede sig over sine stærke kræfter.

Så skulle de trække kæp, der var at de satte sig ned med fødderne mod hinanden, med en kæp som de begge holdt i., så var det om at trække modparten op. Nu blev en anden af de stærke opfordret til at trække kæp med ham, og det varede ikke længe før den stærke mand røg op, men i det samme er der en anden der råber. "Kom her ska i se, vejen har minsanten krummet sig, der hvor Morten Sørn har sat benene imod vejkanten." De kom jo alle hen og skulle se, og alle beundrede de voldsomme kræfter, Morten Sørn havde.

Morten Sørn kunne både synge og danse, når han blev opfordret til at vise sin færdighed deri. Han kunne nu ingen af delene, men deri lå også det morsomme, at høre ham synge visen om abekatten med en stemme så falsk, eller se ham danse og "Slå sole" medens han spjættede ud med arme og ben, det var et kosteligt syn.

Ja sådan var fornøjelserne dengang efter endt arbejde, da der ikke fandtes biografer og anden moderne fornøjelsesmidler.

Et rigsdagsvalg.

Afsnit 30

Der skulle være rigsdagsvalg, og det havde der jo været før, uden at der var lagt særligt vægt derpå. Dengang var det kun storbønderne som gav sig af med at lægge sin stemme i vægtskålen, til den som de mente var værdig til at styre land og rige. Den øvrige del af landabyens beboere tog ingen del deri og fandt det ganske i sin orden, at disse enkelte storbønder stemte for sig. Husmændene mente jo, at de ikke havde nogen forstand på politik, hvad gårdmændene gav dem ret i, og mente at det var bedre at de blev hjemme og passede deres arbejde på gården, i stedet for at spille en hel dag til ingen nytte. Gårdmændene kunne så også mere roligt tage af sted, når husmændene blev hjemme og passede bedriften. Sådan var det gået i mange år, og de havde alle befundet sig vel derved.

De fleste af bønderne var højremænd, som selvfølgelig stemte på Lars Dinesen, og ham havde de stemt på i mange år, da han jo var højres kandidat. Der havde jo nok hidindtil været en venstrekandidat, men det parti var så lille, så det regnedes der ikke med, men nu i den sidste tid var venstrepartiet alligevel vokset så meget at højre begyndte at blive lidt betænkelige, og mente, at nu var det ikke nok, at disse enkelte tog til valg, nu måtte der gøres noget for at venstrepartiet ikke skulle blive så stærkt, at det kunne tage overmagten.

Der var just ingen overhængende fare endnu, men alligevel, den slags ting måtte helst bremses i tide. Det var dog kun ganske enkelte som havde disse betænkeligheder, den største part af dem der gik til valg, gjorde det ikke fordi de var politisk interesseret, men betragtede det nærmest som en lille udflugt, som valget gav dem lejlighed til, og der var vel også dem imellem som tog med, for at være fri for kvindelig opsyn, og det kunne jo også have sine behageligheder. Og når de alligevel skulle stemme, så var det jo bedst at stemme på Lars Dinesen, som de plejede at gøre.

Sådan stod det til med manges politiske overbevisning i min fødeby Farum i 1880'erne. Men nu skulle der som sagt gøres noget. Det kunne åbenbart ikke betale sig at lade husmændene blive hjemme, ham måtte de tage med, så han kunne give sin stemme imod venstrepartiet, ligesom håndværkerne også måtte påvirkes, for at få dem til at gå med til valg, da man jo ikke kunne tænke sig at nogen af dem ville give venstre sin stemme, og skulle der være en rebel imellem, nå så sad de jo selv ved stemmebordet, og der var vel ingen af dem, der ville miste sit arbejde for den sags skyld.

Nogle dage før valget kom en gårdmand, som boede nær ved os ind til min far, som gik i haven og gravede kartofler op. Gårdmanden, som var en god højremænd - siger da til far - efter at have talt lidt om vejret, kartoflerne

og lignende. "Ja du tar vel med til valg Jens. Jo det havde far da tænkt at ville. "Ja det må du endelig gøre, for det er dog forfærdelig som venstre de agiterer, jeg har endda hørt at de vil købe stemmer til, har du hørt noget om det". Nå det havde far ikke. "Ja at tænke sig, at de vil bruge sådan tarvelige midler", siger gårdmanden. Jeg som var behjælpelig med at grave kartofler op, stod jo og lyttede til deres samtale, jeg var vel ca. lo år og havde ikke nogen forstand på politik, men jeg undrede mig over at gårdmanden sagde, at det var tarveligt at venstre ville betale dem som ville stemme på deres parti, det kunne jeg ikke rigtig forstå, jeg syntes at det var pænt af dem, især da gårdmanden ikke talte noget om at han ville give far noget, fordi han stemte på gårdmandens parti. "Jeg kan dog ikke forstå" fortsætter han, "at sådan en som skovløberen går og fortæller at han vil stemme på venstre; han må jo være tosset, skovrideren kan jo så godt gå hen og afskedige ham". Far kunne heller ikke forstå, at han ville sætte sin eksistens på spil, for den sags skyld. "Ja så kører du med mig til valgstedet", siger gårdmanden. "Det er godt", siger far, "Jeg skal nok være parat, når du kommer med vognen". Gårdmanden siger farvel og går, men vender sig i det samme om og siger. "Hør Jens, når du kommer hen forbi vort, så tag en sæk med, så ska du få lidt korn til din gris". Ja tak for det Niels Larsen. det vil jeg gerne ha", siger far. Det var altså honoraret som far fik for sin stemme, hvad jeg dog ikke forstod dengang. Dog skal der ikke siges noget ufordelagtigt om Niels Larsen, han var en meget godgørende mand, som gjorde meget godt i stilhed, så det behøver ikke at være af den grund, at far fik kornet til grisen.

Da valgdagen indtraf kom gårdmanden kørende og holdt udenfor vort hus, far var der jo med det samme og sprang op i vognen. På bagsædet sad væveren og bødkeren, som også skulle med til valget. "Hør Jens - siger gårdmanden - ka du ikke ta tømmerne og køre hestene for mig". "Jo det ka jeg godt", siger far, som så fik overladt tømmeren og piskeren og satte sig i den fjermer side, som jo var kuskens plads. Far satte hestene i gang og kørte til valgstedet. Der kom nu flere vogne kørende forbi, alle havde de deres husmænd, skræder eller skomager med i vognen, som i dagens anledning havde fået agestole for at de kunne sidde lidt mageligt, ingen behøvede at gå den dag, dog så vi sognefogeden komme kørende ganske alene i agestolen, han havde fundet det under sin værdighed, at tage nogen af de "gemene" op i sin vogn, men han var jo også med i embeds medfør.

Nu var de alle kørt forbi vort hus, og hvad der skete derefter, så eller hørte jeg ikke noget til, før far kom tilbage fra valget og fortalte mor hvorledes det hele var spændt af, og jeg var naturligvis en ivrig tilhører. Da vi kom til

Frederiksborg, fortalte far, kørte vi jo ind i en gæstgivergård og installerede hestene,. der var jo en tilstrømning af køretøjer fra alle egne i amtet, og alle disse mennesker havnede jo i gæstgiveriet, for at få lidt at styrke sig på, inden de begav sig til valgstedet. Da far havde nogle ærinder, han ville besørge mens han var der i byen, inden han gik hen for at afgive sin stemme. men det fik han ikke lov til af gårdmanden. "Nej Jens, lad det vente til efter vi har stemt, nu skal vi have os lidt frokost og så kan vi følges ad hen at stemme". Det kunne jo se ud som om han ville have far under kontrol ved afstemningen, men det var just ikke derfor, dertil kendte han far for godt, det var kun for selskabs skyld, at han bad far om at vente med sine ærinder til efter valget.

Gårdmanden bestilte nu en god frokost, som de nød sammen med de tilhørende snaps. Inde i gæstgiveriet sad en del småselskaber af bønder med deres husmænd og andre som de havde under deres væretægt, og hvor snapsflasken bliver livligt benyttet og der bliver lidt stemning.

Ved et bord sidder en mindre gårdmand med sine to husmænd, som han var kommet kørende med til valget, de sidder også ved et veldækket bord, hvor hvor han sidder og skænker snaps op for dem, medens han forsøger at forklare dem politikens mysterier, hvad de to husmænd har lidt vanskelighed ved at forstå. Gårdmanden er en ivrig venstremænd. Da det nu lader til at de ikke forstår et muk af hans lange forklaring, opgiver han at give dem nogen yderligere belæring om den højere politik og siger. "Ja ja Ans Rasmussen jeg ved godt, at du er dygtig til at arbejde med din krop, men med dit hoved forstår du ikke at arbejde, men et ka du da forstå, og det er, at når du kommer til stemmebordet, så siger du bare at du stemmer på Berg, ka du forstå det". "Ja. Ans Pedder, de ka je magelig, de ka jæ savtens gøre", siger husmanden.

Da det nu lakkede ad den tid at valget skulle begynde, trak Ans Pedder afsted med sine husmænd, medens alle de øvrige sørgede for at få samlet sine folk, så man kunne møde i samlet trop ved stemmebordet. Der bliver nu tilstrømning til valgstedet, hvor det i trængslen bliver vanskeligt for anførerne at holde sammen på deres vælgere.

Inde ved stemmebordene sad valgbestyrelsen, som bestod af alle sognefogederne, sognerådsformændene og andre autoriteter fra Amtet. De sad der store og mægtige med veltilfredse ansigter efter den gode frokost de havde indtaget inden arbejdet skulle begynde. De nikker så venligt til husmændene og er endda så nedladende at de trykker enkelte i hånden.

Nu begynder afstemningen og anførerne sørger da for at få puffet deres husmænd frem foran sig, så de kunne se at de fik stemt. Det var jo lidt uvant for husmændene sådan at komme i første række foran gårdmændene, ellers plejede de jo at komme bagest, men det var også kun ved

denne lejlighed, at gårdmændene afstod fra dette privilegium. Da den første af dem kom til stemmebordet, siger sognefogeden". Nå Jens Pæsen, ja du stemmer vel på Lars Dinesen". "Ja", siger han, og dermed var hans stemme afgivet, og sådan stemte de fleste. Nu kommer turen til Ans Peder med sine to husmænd, som føler lidt trykket ved situationen, og de vil ikke rigtig til at gå frem, så gårdmanden måtte give dem et puf i ryggen, for at de kunne tage sig sammen. Nu kom da Anders Rasmussen hen til bordet, hvor han stod uden at sige et ord. Sognefogeden, som nu vil hjælpe ham lidt på glem, siger da. "Stemmer du på Lars Dinesen" "Ja" siger han, men i det samme farer Ans Pedder frem og trækker ham i frakken. "Det var jo galt Ans Rasmussen, det var jo galt du der stemte". Han bliver jo helt forfærdet, træder et skridt tilbage og siger. "Hva æ de du siger Ans Peder, var det galt". "Ja vel va de det, de va jo Berg a du sku stemme på, og nu har du stemt på Lars Dinesen, siger Ans Peder. "Ja de vaed jo osse", siger han ganske forskrækket over, at det nu gik op for ham, at han havde stemt på den forkerte.

Men nu rejser sognerådsformanden sig op i al sin væld og siger i en meget stræng og alvorlig tone. "Anders Rasmussen har stemt på Lars Dinesen, og du Anders Peddersen har ikke lov til at påvirke Anders Rasmussen til at stemme på andre end den som hans politiske overbevisning byder ham at stemme på". Efter denne lange reprimande til Anders Pedersen, satte sognerådsformanden sig ned med stor værdighed, og der var så ikke noget at gøre ved den sag, og Lars Dinesen fik ved den lejlighed en stemme, som han ikke skulle have haft. Da de var kommet udenfor valglokalet fik Anders Rasmussen sig en ordentlig omgang, fordi han sådan var gået fra koncepterne og stemt på den forkerte. Den anden husmand, som havde stemt som han skulle, mente at han kunne formilde ved at gøre opmærksom på, at han havde stemt på den rigtige, men det formildede ikke gårdmanden, tvært imod opirrede det ham mere og han udbrød'. "Ja hvad fanden hjælper det, når den anden stemte på den forkerte, så kommer det jo ud på et, og resultatet havde blevet det samme hvis jeg havde ladet jer blive hjemme begge to". Det kunne de ikke rigtig forstå, men for ikke at irritere ham yderligere tav de stille.

De som havde stemt rigtigt samledes i gæstgiveriet, hvor der vankede et glas punsch til at drikke den valgte rigsdagsmands skål i, hvorefter de kørte hjem. Dog var det ikke alle som kørte hjem så snart valget var forbi, og heller ikke nøjedes med det ene glas, men det bliver en sag for sig. Det var længe før man fik hemmelig afstemning. Da den blev indført, faldt al frikørsel samt, fortæring bort af sig selv, ingen ville risikere at køre for, eller traktere på en vælger som måske gik hen og stemte på modkandidaten.

En sprøjtemønstring.

Afsnit 31

Min søn sidder en søndag formiddag, ivrigt læsende i Socialdemokraten. Med et afbryder han sin læsning og udbryder, "Har du læst avisen i dag far". "Næ, jeg har endnu ikke haft lejlighed dertil". "Så har du ikke læst om den ildebrand på landet, som der står en lang artikel om, hvor det landlige brandvæsen bliver meget stærkt kritiseret, særlig deres sprøjter får en mindre hæderlig omtale".

"Nå det er jo noget man har hørt så tit, om det dårlige materiel, det landlige brandvæsen har, jeg husker endnu fra min barndom, hvordan nogle elendige sprøjter de mødte op med, når der var ildebrand. Den eneste by som havde en ordentlig sprøjte, var min fødeby, men den var også ganske ny og moderne". "Ja men far, det er jo netop din

fødebys sprøjte som har været med ved slukningen af denne ildebrand, sammen med en nabobys sprøjte, og det er disse to sprøjter der i slutningen af denne artikel bliver nævnt som to elendige sprøjter, hvoraf den ene lignede en vaskebalje". "En vaskebalje, næ det kan umuligt have været den, der har fået denne, for en sprøjte så lidet smigrende omtale, det må have været den anden sprøjte. Jeg husker endnu tydeligt, da jeg som 12 års dreng overværede prøven af sprøjten, da den lige var ankommet, og husker endnu alle de mange lovord om denne nye sprøjte, som der ikke fandtes mage til i miles omkreds, og jeg skal nu fortælle dig hvoreledes alt foregik ved prøven af den ny sprøjte.

Her ses brandsprøjten da den, på et langt senere tidspunkt flyttes fra det gamle sprøjtehus.
Siddende ses: Emil Jensen, Karl Larsen, Otto Andersen, Poul Vang Larsen og Karl Lilleland.

Den omtalte maler er malermester Winckler, der boede nær "Det runde Hjørne" Hans sønnesønner blev Jørgen og Gustav Winckler. Smeden på agestolen er: Smedemester Møller senior fra den gamle smedie på Kålundsvæl.

Min fødeby havde fået en ny sprøjte, den gamle var blevet kasseret, hvad den også i høj grad trængte til. Den havde ellers gjort god tjeneste i mange herrens år, men alle disse mange års tjeneste, havde slidt så meget på den, så den kunne ikke mere tage kampen op med det element, den skulle bekæmpe, det havde vist sig ved sidste ildebrand, hvor den havde været i virksomhed, at den nu var rent umulig, Sprøjte kunne den ikke da mekanismen var opslidt. Slangerne var utætte og mange andre ting var der i vejen med den.

Nu havde endelig sognerådet bevilget penge til en ny sprøjte, som nu alt var ankommet og stod i byens sprøjtehus, den skulle nu prøves ved den årlige sprøjtemønstring søndag formiddag kl. 11, hvilket alt var blevet bekendtgjort ved opslag på majtræet og sprøjtehusporten, samt oplæst af sognefogeden ved kirkestævne. De udenbys boende var blevet bekendtgjort dermed ved et ridende bud, hvorefter alle mødepligtige havde sig at rette, og det var enhver mand bosiddende i sognet, som hver var tildelt sin bestemte plads ved betjening af sprøjten, dette stod angivet på deres brandskilt, som skulle bæres på brystet.

Til denne sprøjtemønstring mødte ikke alene de mødepligtige, men også alle vi byens drenge mødte fuldtallig og var de første som mødte ved sprøjtehuset. for ikke at gå glip af noget. især ved denne lejlighed hvor den nye sprøjte skulle frem. Den var vi jo spændt på at se hvordan den kunne sprøjte. Vi drenge står nu i flok og morer os over det tilstrømmende mandskab, som nu samles i en klynge ved sprøjtehuset.

Den første vi ser komme er Lars Væver, han kommer dampende på sin pibe, den er hans tro følgesvend, da den hænger ham i munden dagen lang, for hver et drag han tar, bliver hans kinder så hule at de bliver helt borte og der står en hel tåge af tobaksrøg om ham. Røgen har en behagelig duft af lavendler, han laver nemlig selv sin tobak af lavendler, rosenblade, kirsebærblade og kornblomster som han blander sammen, og den er jo billig, da han har det hele i sin have.

Der kommer den gamle Ole Jensen rokkende af sted på sine runde ben, som han har ondt ved at få med sig. Hans brandskilt hænger og dingler på maven ved hans rokkende gang, hans ben danner en hel oval form, så han egner sig ikke til at fange grise. Der kom jo så mange så det ville føre for vidt hvis jeg skulle beskrive dem alle.

Nu er næsten hele mandskabet mødt og står samlet udenfor sprøjtehuset, hvor samtalen mest drejer sig om den nye sprøjte, medens de venter på brandfogedens komme. Denne ved majtræet står alle gårdmændene i en klynge samtalende om det samme emne, de er jo ikke aktive deltagere i mønstringen, da deres bestilling var at køre vand til sprøjten, og det har de overladt til deres karl. Politibetjenten står midt mellem gårdmændene, da han ikke mener at være lige- mand med husmændene. Sognefogeden, som også hører til den

højere klasse, er også mellem dem, hans ordensbånd ses tydeligt på hans frakke, og da han er byens eneste dekorerede mand og største autoritet. er han jo den ordførende. Hele denne klynge af gårdmænd holdt vi os fra, dem var der ikke noget sjov ved, de skulle altid føre sig med en vis værdighed. Derimod var husmændene mere morsomme ad høre på for os drenge, derfor holdt vi os til mellem dem.

Men nu kommer manden for det hele, nemlig brandfogeden, han kommer gående rolig og majestætisk, vel vidende at han er den hvem alle har at rette sig efter, hans store messingskilt hvorpå med store bogstaver står "Brandfoged" er i dagens anledning blevet pudset. så det skinner som var det af pure guld.

Ved sin ankomst til sprøjtehuset hilser han med et nedladende Goddag folkens., ska vi så aeat få den nye sprøjte ud folkens", og han rakte da den store til en af mandskabet for at han kunne lukke sprøjtehusdøren op, den skreg så ynkeligt på sine rustne hængsler. Nogle andre gav sig til at trække sprøjten ud.

Der blev straks almindelig beundring af denne nye sprøjte som så flot ud og prangede i skrigende farver, rødt, gult og blåt stafferet med hvide streger, den stod nu på fire hjul under, lige til at spænde et par heste for, så de kunne køre med den som den stod. Det var noget andet end den gamle sprøjte, som bestod af et stort kar, som skulle løftes op og sættes på en vogn for at de kunne køre med den.

Der blev straks en undersøgelse og beundring af de nye og moderne mekanikker, den var indrettet med, og så var der to sæder foruden kuskesædet til de to bransofficerer, som var sprøjteførereren og strålemesteren. Disse to sæder havde særlig interesse for dem, og de må nu prøve hvordan man sidder i dem, og hvordan man tager sig ud i dem.

Nu kommer Niels avlskarl med de to brune, da han havde det betroede hverv at køre med sprøjten, man kan nok se på Niels at han hører til eliten. De unge brune heste, som han kommer med, danser henad vejen, medens Niels holder dem i ave med den ene hånd og sin flotte nye krumsnor i den anden, man skulle næsten tro at de brune også havde på fornemmelsen, at der var noget særligt på færde, som de hopper og danser, bider i bidslerne så skumklatterne flyver til højre og venstre. I en fart bliver hestene spændt for sprøjten og Niels sætter sig i kuske sædet, parat til at køre så snart brandfogeden giver ordre dertil. der må dog ventes til de to brandofficerer havde fået sat sig til rette i de reglementerede sæder, og disse to var byens tykke maler som sprøjtefører og byens smed som strålemester.

Der bliver nu givet ordre til afgang, og i susende fart kører sprøjten af sted med alle os drenge bagefter. den blev først kørt hele byen rundt, dels for at prøve kørselen, og dels for at alle folk i byen kunne få lejlighed til at se sprøjten. Derefter blev den kørt ned til gadekæret hvor

prøven skulle foregå, og hvortil hele mandskabet og alle tilskuerne havde begivet sig hen.

Da sprøjten nåede gadekæret, holdt der allerede en lang række af vogne langs hovedgaden, alle med deres rødmaledede vandtønder i vognen fyldte med vand, som skulle benyttes til sprøjteprøven, men det viste sig gerne, at når de skulle tømme deres tønder af i sprøjtekarret, var der ikke ret meget vand i dem, da de fleste af dem ar utætte og vandet var da løbet ud i vognen.

Alle afbyggerne på udflytterstederne var selv kørt med deres vanstønder, da de betragtede det som en fornøjelsestur. Der ser vi Lars Hansen komme kørende henne på Gydevejen, med sine tønder som ligger og triller rundt i vognen under kørslen med den stive vogn, som ramler og skramler, som var det et helt batteri der kom kørende. Lars sidder lige midt på agebrættet, strunk og stiv med et bredt smil, som når fra det ene øre til det andet. han sidder og holder tømme i strakte arme, så det så ud som om at han måtte holde igen på hestene af alle kræfter, de hopper og spræller nok, men de kom mer ingen vegne, så en rask gående mand kan magelig følge ham.

Med et langt sving drejer han om ad hovedgaden og drejer ind i rækken mellem de andre vogne, der holdt med deres vandtønder. Nu er hele brandmandskabet til gadekæret. hvor sprøjten allerede var gjort klar til brug og alle vognene med vandtønder bliver nu beordret til at køre hen og hælde deres vand i det store sprøjtekar, det vil sige dem der endnu havde noget vand i behold.

Brandfogeden står nu med en mine som en general og betragter alt og alle, men han har jo sine underbefalingsmænd til at dirrigere de forskellige afdelinger som sprøjteføreren, strålemesteren, formændene for pumperne, lederen af vandvognene, brandpolitiet, m.fl. Der bliver nu givet ordre til at begynde at pumpe. Strålemestere står skrævende,, for at kunne stå fast, når den forventede stærke stråle kommer. Der pumpes af alle kræfter mens der synges en dertil egnende og mens alle øjne rettes mod strålerøret for at se hvor kraftig en stråle der kommer, men resultatet blev kun en lille stråle på et par alens længde, det var jo ikke noget fint resultat. og der faldt da også mange brandere af fra de "gemene". Vi hører da også Jens Larsen, som altid var rap i kæften udbryde." Hva Faen a de de hele den ka stråle, så ka jeg faen raspe me gøre de meget bedder. Så blev pumpningen indstillet mens det blev undersøgt om der havde været noget galt ved samlingen af de forskellige dele.

Efter at de nu havde eftersat det hele, uden at have fundet nogen fejl, blev der atter givet ordre til at pumpe og så kom der da også en stor og kraftig stråle, der nær havde slået strålemesteren om kuld, han havde nemlig ikke været forberedt på at stå fast som ved det første forsøg. Strålerøret slår nu det ene knald efter det andet. ved det stærke pres på

vandet." Det var ret" hørte vi brandfogeden råbe." Det var ret folkens sådan ska den knalde, sådan ska det fanden pineme være, hæng i folkens." De pumpede da af alle kræfter medens de sang På-en På-en På-en igen. Smeden strålede både med ansigtet og strålerøret. han prøvede hvor langt strålen kunde række, og det viste sig at den kunde række over hele gadekæret. så rettede han den i vejret for at se hvor højt den kunne nå, og det var efter alles mening en betydelig højde. Til sidst rettede han den mod solen, som også var mødt op for at se på mønstringen, og der viste sig da den nydeligste regnbue som blev beundret af alle.

Efter der nu var strålet på alle ledder og kanter blev prøven indstillet og alt hørte op, så trådte brandfogeden frem og holdt følgende tale til mandskabet." Ja folk, i har jo selv set hvordan den ny sprøjte har virket og vi kan vel nok være enige om at den har virket overmåde tilfredsstillende, så den kan nok tage kampen op med hvilken som helst ildebrand det skal være." Og det var vi alle enige med ham i, selv Jens Larsen måtte indrømme at så langt kunne han ikke stråle med sin egen private sprøjte, hvad han selvfølgelig sagde på si egen bramfri måde.

Nu kommer brandfogeden med sin store protokol. Alle de mødepligtiges navne bliver råbt op, men der bliver sat et kryds ved de navne som ved opråbet viser ikke at være til stede, de vil da senere få en mult for at have undladt at møde ved sprøjte mønstringen.

Efter at alle navnene var råbt op bliver protokollen smækket i, og brandfogeden hæver mønstringen med et " Tak folkens" og enhver gik så til sit. medens sprøjten nu i fuld fart kørte tilbage til sprøjtehuset med alle os drenge bagefter, hvorefter vi alle samledes ved majtræet. hvor vi der diskuterede om vor drengelige opfattelse af den nye sprøjtes dyder og lyder.

Denne lille begivenhed, som foregik i mine drengeår, havde jeg ikke senere skænket nogen tanke, indtil jeg en skønne dag læser i et københavnsk dagblad om en ildebrand der havde raseret i en af fødebys nabobyer. I denne artikel blev det stedlige brandvæsen stærkt kritiseret. sæelig sprøjterne. Et par ganske elendige sprøjter hvoraf den ene lignede en vaskebalje, stod der i bladet. hvilken en af dem der fik denne beskrivelse stod der ikke noget om, men min fødebys sprøjte var den ene af de i bladet omtalte elendige sprøjter. Ved at læse denne artikel, randt denne sprøjtemønstring mig i hu. jeg følte mig straks krænket på min fødebys vegne. Denne sprøjte som den gang var byens stolthed, og som ingen af de andre nabobyer havde magen til, men ved nøjere eftertanke regnede jeg ud at det var over 50 år siden den var ny og moderne.

Ja sådan går alt, selv det bedste ad årenes løb sin undergang i møde.

A.P.Olsen 8-2-43.

Socialisten.

Afsnit 32

Mine forældre boede i et lille hus, som lå midt i byen. Lige overfor boede en bager, hvis drenge var jævnaldrende med mig og mine brødre. De var vore bedste legekammerater, med hvem vi legede al den tid vi kunne benytte til leg. Vor legeplads var altid i bagerigården, hvor der var stor plads til leg med en masse skjulesteder i alle de mange kamre, lofter og udhuse, som vi havde uhindret adgang til. Kun i den tid at bagersvendene skulle sove - da de jo arbejdede om natten - måtte vi ikke komme i nærheden af deres kamre, eller støje, så det forstyrrede deres søvn.

I bageriet kunne vi også opholde os, når vi havde lyst, da vi altid stod på god fod med bagersvendene, trods at der meget ofte kom nye svende, da de - som gerne kom inde fra København - ikke godt kunne finde sig i de landlige forhold i bageriet, da alt blev drevet efter ældgamle metoder.

En gang var der kommet en ny svend, om hvem vi hørte, at han var socialist. Hvad det var havde vi ingen anelse om, vi havde jo nok hørt - når en - eller anden havde været desperat, at der blev sagt, at han havde teet sig som en socialist, deraf kunne vi jo slutte os til, at det måtte være noget slemt, så vi vogtede os for ikke at komme i bageriet eller på hans enemærker.

Et par dage efter kom han over til os, da han havde set at landposten sad inde hos far og mor, han henvendte sig til landposten med anmodning om at bestille Socialdemokraten til ham. "Socialdemokraten" siger landposten forfærdet - "Kan man få det blad gennem postvæsenet" Ja man kan" siger bagersvenden, "Der står i bladet, at man kan bestille det hos alle landpostbude". "Nå gør der det, ja så skal jeg nok bestille det, men jeg har aldrig haft det blad til besøgelse før", sige landposten. "Nå ikke det, ja så er det jo nok på tide, at de får det til besøgelse" sagde bagersvenden og bød farvel og gik. Efter at han var gået sad far og mor og posten og undrede sig over, at han ville have sådant et blad, især da de syntes, at han ellers var et nydeligt menneske, med en pæn og dannet optræden.

Et par dage efter ser vi drenge posten komme gående hen imod bageriet med en avis, som han holdt meget forsigtigt imellem to fingre, lagde det fra sig og skyndte sig bort igen. Da avisen blev liggende på bordet og ingen af svendene var i nærheden, listede vi os hen for at se hvad det var for en avis, da vi nok kunne tænke at det var til ham socialisten. Efter at have stået og læst overskriften "Socialdemokraten" som vi måtte stave os igennem, dog uden at røre avisen, skyndte vi os afsted igen, for at bagersvenden ikke skulle se at vi så på hans avis. Vor nysgerrighed blev for

hver dag større for at vide hvad socialisme var og hvad der stod i det blad, men hvem skulle kunne sige os det. Deri eneste var vel bagersvenden, men ham turde vi ikke henvende os til.

En dag vi sidder sammen i brændeskuret og nyder et lille hvil efter en lystig "Tag fat" kommer talen om den nye bagersvend, som vi nu flere gange havde talt med, uden at have mærket noget socialistisk ved ham. Derimod syntes vi, at han havde været rigtig rar, vi prøver da igen at løse det socialistiske spørgsmål, som vi stadig ikke formår. I det samme ser bagerkarlen komme gående hen imod os, og en af drengene siger da. "Skal vi ikke spørge Peter ad, det kan være han ved lidt besked om det. Ja lad os det" siger de andre. Straks efter kom Peter. "Nå drenge -siger han - hvad sidder i og funderer over". "Vi sidder og taler om den nye svend som er socialist, ved du hvad det er Peter- "Nå de æ de i sidder og spekulerer på" siger han. "Ja de ka jæ måske fortælle jer lidt om, jæ har jo høret en del aed når jæ har gået inge i bageriet, når di har snakket poetik. Se det å være socialist, ded æ, ja ded æ nu inte så lie te å fortælle, al de de ve ha afskaffet, å al de nye de ve ha ingført, men de vigtigste a det hele æ a di ve dele. "Dele" udbryder drengene. "Ve de dele" "De æ pengene di ve dele" siger Peter. "Vil socialisten da dele deres penge med andre"- "næ vistve di ej" siger Peter, for socialisterne har ingen penge, ded æ derfor a di æ socialister, næ di ve ha a dem der har penge de ska ge socialisterne di halle a dem di har, å så ska di sæl nøjes mæ halvdelen a deres penge." Det fandt vi drenge var en udmærket ide, især da vi drenge jo ingen penge havde, og ville jo så komme i betragtning ved denne deling, og al fattigdom ville jo så blive afskaffet, når de fattige fik deres del, men Peter syntes nu ikke så godt om den ide, "så skulle jeg altså osse dele den smule jeg har samlet, næ i kan tro nej drenge, ingen ska få mig te å stemme på socialisten" og derefter gik Peter halvt fortrydelig over at vi drenge syntes, at det var en god ide.

Så snart jeg kom hjem fortalte jeg min mor, at nu vidste jeg hvad socialisme var, så siger min mor. "Hvem har fortalt dig det," Ja det havde jo Peter bager. "Peter bager" siger mor lidt hånligt. "Har han nogen forstand på det, hvad; siger han da." Jeg fortalte da alt hvad han havde sagt, at alle pengene skulle deles, så alle ville blive lige rige, og at der så ikke ville være nogen fattige mere. "Ja sagde mor, det kan være meget godt alt det du der fortæller, men når nu alle har delt, så er de ganske vist lige rige, men når der er gået et stykke tid, så har en stor del af dem brugt sine penge, medens andre har passet på dem, og så skulle de jo igen til at dele, og sådan kunne det jo blive ved, næ

min dreng, er socialismen ikke andet end det, så duer det ikke, men ellers skal du ikke spekulere mere over det.

Det viste sig også snart, at bagersvenden var et rart og behageligt menneske, der aldrig talte til os om socialisme, som så heller ikke blev noget samtaleemne for os drenge.

Far går med dyrlægeregninger.

Afsnit 33

Hvert kvartal gik far med dyrlægeregninger, Det havde han gjort i mange år. Senere gik han også med doktorregninger, men det, var først efter at vi drenge var blevet så store, at vi kunne hjælpe til. Hans område strakte sig nemlig over flere sogne.

Der fremkom mange komiske scener og pudsige udtryk hos disse mennesker, som far kom med regninger til, især hos dem, som boede længst ude på markerne, hvor de førte et stille og ensomt liv. De var selvfølgelig glade, når der en sjælden gang kom en fremmed til dem i et eller andet ærinde, så de fik lejlighed til at høre nyt udefra, dog var det alligevel med blandede følelser, de modtog den, som skulle have penge. Men den egenskab har vel de fleste. Nu gik far ud af det gamle hus, som lå lige ud til byens hovedgade. Han lukker døren forsigtigt, men alligevel høres en tydelig klirren af dørens ruder, som i tidens løb var blevet noget løse. Far var klædt på til hvilket som helst vejr, der måtte komme. Han var iført de lange fedtlæderstøvler med safterne uden på bukserne og overfrakken, der ligesom jakken aldrig var tilknappe, og med de tro følgesvende, stokken og piben. Han gik rask ned ad stentrappen, men vendte sig for at vinke farvel til mor, som stod indenfor vinduet og vinkede til ham. Han gik rask til, da han var en god fodgænger. Men da han havde gået et lille stykke vej, så han en gammel kone komme rokkende imod sig. Det havde nær taget hans gode humør, ja det var det værste af alt, når den første man mødte, var en gammel kælling. Det ville bringe uheld på turen. Der kom et par rynker i panden, mens han mumlede ved sig selv. "Så for pokker, der kommer den gamle kælling. Det var dog ledt, at jeg skulle møde hende her." Skulle han gå nedenunder, for at undgå hende, Næ det syntes han dog ikke om. Han var såmænd ikke overtroisk. men alligevel. Men nu kom han ikke videre i sine betragtninger, for i det samme kom en af byens største gårdmænd fra en sidevej, og så kom smilet frem igen. Nu ville han møde gårdmanden først, og så havde mødet med kællingen ingen betydning. Far vekslede et par ord med gårdmanden, og straks efter kom den gamle kone, det var gårdejer Niels Larsens kone. "Go dav Jens, nå ska du ud å spasere i dav." Hun anede heldigvis ikke hvor en uvillighed far havde ved at hun skulle være hans første møde. Hun var så mænd ellers en rar gammel kone, som

man ikke var ked af at møde. Snart kom far udenfor byen, hvor der var en vid udsigt over alle de veldrevne marker. Længere mod nord var der mere kuperet terræn med bakker og dale, åer og søer, og hele dette landskab var indrammet af store bøgeskove, en naturskønhed som ret ville fryde en naturven, men det var dog ikke naturskønheden som vækkede hans opmærksomhed, nej- det var de mere eller mindre veldrevne marker, han glædede sig ved at se en snorlige fure, på en nypløjet mark, eller han græmmede sig ved at se en fure der var vind og skæv. Han betragter moserne og bedømmer deres tørveskær og rørskær. Ja der var nok at se for den der kunne bruge sine øjne.

Endelig nåede han til stedet hvor han havde ærinde. Det var et noget forfaldent afbyggersted, som lå i udkanten af skoven. Manden hed Anders Andersen, men kaldtes Ans An. Broderen, som er på stedet hed Jens (Ans Ans Jens). Inden far går ind ser han jo først hvor meget regningen er på, den er på 12 kroner, Tak- tænker han, er den så stor, så vil der nok blive et farligt vrøvl med at få den betalt. Han kendte jo sine folk.

Da far kom ind i stuen, sad hele familien og søbede mælkegrød af et stort lerbåd, som de alle langede til. Efter at far havde budt god dag og vel bekomme, som skik og brug var, kom han jo frem med sit ærinde, at han havde en dyrlægeregning. "En dyrlejerregning", siger han helt bestyrtet og havde nær tabt den store klods grød, han havde på skeen". "Hvor når har vi hat dyrlejerer", siger han til broderen. "Ded huser du da nok Ans, ded va jo her i sommer a vi hentede dyrlejerer te den røe ko som hade dålie patter." "Nå ja - nu huser jæed osse, " siger manden, "Jo ded æ rejdi nok, de hade vi jo osse" Hvor meget er 'den på" Den er på 12 kroner siger far, "Tål kroner" udbryder han helt forfærdet. Han lægger straks sin ske og rejser sig fra bordet. "Næ hør ve du va Jens" siger han til far, "Den regning har du faneme skruet alt for højt op" "Ja men det er jo ikke mig som laver regningerne, så jeg har ingen skyld i deres størrelse", siger far og smiler. "Næ- næ ded æ du vel heller inte", siger manden, "Men de æ dog en falig pris han.tar for for den smule arbejdede, han sto bare å så på den, og følte på den, ded æ faneme en nem måde å tjene tål kroner på, vi ander må sku arbejdede mer for vort." Men nu for han på broderen, "Ja de va osse din skyld Jæns, de va dej som ville

ha a vi sku hente dyrlejeren." "Hva vaed" siger broderen, "Va de min skyld." Og nu blev der et mundhuggeri om hvem af dem der havde været skyld i at dyrlægen blev hentet, hvad far jo sad og morede sig over. Men de havde skændtes noget, uden at der kom

nogen opklaring i hvem der havde skylden, siger konen, "Hør Ans og Jens, de ka jo inte nytte noget a i står der å skæns om de, dyrleieren har vi jo hat, å så æ i osse nød te å betale ham for ed.

Efter denne meget rigtige bemærkning holdt de op at skændes. "La maj se den regning" siger manden til far, der rækker ham den. Han står da noget og studerer på den, men da han ikke er stiv i skriftlæsning, har han ondt ved at tyde hvad der står. Han siger da til datteren, "Hør tøs, ka du lige læse for mej, hva der står på den regning. Hun tar da regningen og læser ganske ordret som der står. For tre besøg til en ko med betændelse i yveret lo kr. En krukke salve 2kr. tilsammen 12 kr.

Efter at Ans meget andægtigt havde hørt på tøsens oplæsning, begyndte han igen med sine bemærkninger. "Trej kroner for hvert besøg te koen, de æ sku en stiv betaling, fik jæ bare det, så sku jæ nok besøje den noed tiere. Ja jæ kommer vel til å betale den, men jæ ve sku inte betale mere end de lo kroner, for di 2 kroner for sallen ve jæ inte betale, da jæ inte har brovt noed a den, den må du ta mæ tebaves å gi dyrlejeren den igen". "Nej" protesterede far, "Det kan der ikke blive tale om, jeg tar ikke hverken salve og medicin tilbage" "Ja men hvoffer dog inte ded, dyrlejeren ka jo såvtens få den soldt te en anden. Men da far holdt bestemt på ikke at tage salven tilbage, måtte han jo opgive det, og begav sig til hjørneskabet efter tegnebogen og lagde så de 12 kroner på bordet, som far hurtigt tog til sig, inden manden kom med flere indvendinger, og skyndsomt forsvinder far fra dette sted som har taget lidt for meget af hans kostbare tid, og han sætter så kursen mod det næste sted. Her ude på disse øde egne hvor der var langt mellem husene, var det jo noget af en begivenhed når en fremmed viste sig på deres enemærker, og den fremmede bliver forbavset over at se en del ansigter forundret kigger gennem ruderne efter ham, ivrigt diskuterende om hvem denne mand kunne være, hvor han kommer fra og hvor han skal hen medens børnene kigger efter den fremmede mand med undrende øjne.

Det samme var jo tilfældet når far gik deres huse forbi, og det morede ham at se dem stå og drøfte hvor han mon skulle hen, far var jo kendt af de fleste og de vidste godt i hvilket øjemål at han gik. Ja selv dem som var udenfor i et nødvendigt ærinde, ville ikke lade sådan en begivenhed fra sig. Henne fra et sted bag udhusene ser far en kone sidde på hug medens hun stadig fulgte ham med øjnene, og har vel sagtens også gjort de samme bemærkninger, om hvem, hvad og hvor, hun måtte stadig dreje hovedet for at kunne blive ved med at følge ham, og da hun tilsidst ikke kunne dreje hovedet mere, så drejede hun kroppen,

men indtog stadig den siddende stilling, hvad der morede far at se hendes nysgerighed.

Det næste sted hvortil han havde ærinde var et gammelt men vel vedligeholdt sted, her boede en mand som man straks kunne se var en dygtig landmand, dels på sin veldrevne mark, og dels på den velvedligeholdte gård hvor hvert et stykke redskab hang på sine bestemte pladser, men dog allermest på hans veldrevne mødding, for møddingen er den som giver landmanden sit præg, den skødesløse og ligegyldiges mødding, ligger i en uordentlig bunke, men hans mødding lå i en pæn firkant medens den flydende del ligger i en grav, det bliver da af og til øst op på møddingens faste del for at gæres. Denne mødding kan far ikke gå forbi uden først at have betragtet og beundret den, medens han prøvende stikker stokken i den for at prøve dens indre beskaffenhed. Far går nu ind hvor han træffer konen ene hjemme da manden er i marken. "God dag Karen" hilser far, da de jo var gammel kendte. "God dag Jens og velkommen", siger konen smilende. "Ja tak for det Karen, men jeg er måske ikke så velkommen når du hører at jeg har en dyrlægeregning til jer". "Nå derfor er du alligevel velkommen" siger konen som jo var glad for besøget, som jo var en lille opmuntring i hendes ensomhed, og ville jo også gerne høre lidt nyt udefra. Hun betaler da straks dyrlægeregningen, for at komme ud over de kedelige forretninger, så de kunne begynde på de mere interessante med at høre og spørge nyt. Kaffen kom jo snart på bordet og medens den nydes tales der jo om gammelt og nyt. Blandt andet siger hun. "Har du hørt hvordan det gik ham den store Las Ansen", Nå det havde far da ikke. "Ja nu ska du bare høre, han hade jo osse hat dyrlejeren te sine svin som nok hade fået lus, å så hade han jo fåed noed te å vaske dem med. Kalen som skulle vaske dem hade så sat flasken med den giftige væske i staldvinduet, og da så Las Ansen kom ud i svinehuset å ser den flaske stå der i vinduet, og da han ikke vidste hvad der var i denne flaske, hvis indhold lignede fløde, så siger han til sig selv, da han troede at det var pigen der hade taed en flaske fløde og stillet den der til at ha hjem til moeren om aftenen. Nu har den tyvetøs taed en flaske fløde som hun naturligvis ska ha med hjem te moeren i avten, men de ska, så bandede han, blie løvn, nu tar jæ å hælder den ud i svinehuset, så ve hun blie lang i ansigtet når hun kommer å ska hente fløden, såden en nærig rad, som ikke en gang kunne unde tøsén såten en smule fløde, men resultatet blev da osse a alle svinene di døde a dette giftige stads, men de va jo ike meningen a svinene skulle dø, det var jo kun lusene, men om de døde ved jeg nu ikke". "Ja det var en slem historie for ham", sagde far, men det var jo synd han gjorde mod dyrene, ellers var det jo lige tilpas til ham det nærige spektakel.

Men nu må far bryde op, og rejser sig trods konens opfordring til at blive lidt endnu, da hun havde endnu mere at skulle spørge og fortælle om, men far er standhaftig og byder nu

farvel og går da videre. Nu må farten sættes op, disse to steder, som havde været så vidt forskellige, har jo taget al for meget af hans tid. Den slagne vej gør en al for stor omvej til det næste sted, og han må de stikke markløs over.

Nu ser vi ham spæne over pløjemarken og stupmarker, her må sættes over en grøft og der må krybes over et gærde, så er der ikke stunder til at gøre betragtninger, da han nu må se at få indhentet noget af den tabte tid. Dog nogen nærmere beskrivelse af besøget de øvrige steder, vil vi springe over, trods der også forefaldt mange pudsige scener, som alle varierede i det samme, at enten var regningen al for høj, eller arbejdet dyrlægen havde udført var al for lille, eller også havde hans nærværelse været ganske unødvendig, da dyret var bleven rask, eller og så var den død inden han kom, og i disse tilfælde kunne de ikke forstå at dyrlægen alligevel skulle have honorar. Da vi nu har sprunget alle disse steder over, vil jeg følge ham til det sidste sted han var inde, der havde han ganske vist ikke nogen regning, men her boede en af hans gamle krigskammerater, og da nu hans vej falder lige forbi og han nu er færdig med alle sine regninger vil han ikke gå hans dør forbi, men bare lige kigge indenfor og hilse på ham, klokken er jo blevet mange og det er snart mørkt, det skal da også kun vare et øjeblik, han ved jo at man venter ham.

Han går da ind i stalden, da han kan høre at manden går derinde og sysler med sine kreaturer. "God dag du gamle krigskammerat", siger far. "God dag du gamle ven og krigskammerat", siger manden, ganske glad over at se far, du kommer sku i et belejligt øjeblik, mor har lige dækket bordet så du vil vel nok gøre os den fornøjelse at spise til aften med os". "Ja tak", siger far, som igunden var bleven sulten, da han ikke havde nydt noget siden han gik hjemmefra.

Snart efter sad de to gamle krigskammerater bænkedede ved det veldækkede bord, hvor de lod maden smage medens snapsen flittig blev skænket op, og de opfriskede gamle minder fra krigen, og hvor det stadige spørgsmål lød til hinanden, husker du da vi var der, og husker du hvad der skete da vi var der, jo vist kunne de huske hvad der passerer under sådanne forhold, det glemmes jo aldrig, Men der var dog en ting at far ikke huskede, og det var at se på klokken, først da han ved et tilfælde kom til at se på den store bornholmer opdager han at klokken var blevet mange, ja alt for mange, og han bryder da hastig op, manden som jo gerne ville have at far skulle blive lidt endnu da passieren gik så godt, han ber ham jo

om at blive lidt så skulle de ha dem en lille sort, men far siger nej tak, han vil ikke blive længere, og byder da farvel og tak for i dag. Ved afskeden giver konen far en flaske fløde, som hun ber ham om at give mor, de to havde nemlig været ungdomsveninder.

Da far kom ud var det blevet helt mørkt, nu måtte han sætte fart på og det gik i småtrav hele vejen, ad stier langs gærder, over marker, som han selv i mørke med lethed orienterede sig i, da han kendte hver en plet, og det varede jo ikke længe før han nåede landevejen, hvor der var mere fast bund, og skrider da rask ad hjemmet til.

Da han omtrent har nået byen, kan han i frastand skimte en person som kommer ham i møde, det varede jo ikke længe førend han opdagede at det var mor som der kom gående ham i møde, så sættes farten jo yderligere op, og snart efter har han jo nået hende. "Men god aften mor, er det dig som kommer her", udbryder far glad medens han nu bebrejder sig selv at han hos krigskammeraten havde sinket sig så meget, da han jo godt vidste at mor ventede ham. "Ja hvor blir du dog af far", siger mor. "Jeg har gået og ventet så ængstelig for dig, derfor gik jeg ud for at møde dig". "Ja jeg kom jo ind til min gamle krigskammerat, og så bad han mig at spise til aften hos dem og så kom vi jo til at tale gammelt sammen, og så løb tiden fra mig, og jeg skulle hilse dig så meget fra Ane", skynder far sig at indskyde, som en lille formildning fordi han kom så sent, "Og hun gav mig en flaske fløde til dig". "Ja tak for den, men det er jo kun for det at du går med så mange penge på dig at jeg er ængstelig for dig, der er jo så mange onde mennesker til", siger mor. "Det skal du ikke være bange for mor, der er såmænd ingen som antaster mig, og skulle det endelig ske, så ka du tro at jeg kan bruge stokken endnu", sagde far og stødte stokken hårdt imod jorden og slog et slag med den i luften for dermed at kunne give et håndgribeligt bevis på hans færdighed i at bruge den til forsvar. Ret snart efter var de da hjemme, og så fulgte jo afslutningen, den afslutning som altid var gængs hos dem, når noget var overstået, var det end ondt eller godt, kedlen blev sat over og snart efter kom kaffen på bordet, denne drik som hos den var en mildning i sorgen og en yderligere glæde i glæden, den bliver nu nydt med velbehag af hele familien. Så tænder far sin pibe og sætter sig i den gamle stol ved kakkelovnen og så fortæller far alt hvad han har oplevet på sin vandring, og det er al dette som jeg her efter erindring har optegnet.

Trine Adolf.

Afsnit 34

Der boede en gammel kone ved siden af Karen Andres, og hun kom også meget ind til mor, sammen med Karen. Hun hed Trine Adolf og var en gammel skovløberske, som havde sit på det tørre og behøvede ikke at fortjene noget til livets ophold. Trine var en meget snakkesalig kone, som førte ordet hele tiden, stadig sekunderet af Karens hikken. De var begge to et par klegne personer, men de var næsten altid indsvøbt i en masse skørter, klokker og sjaler, så de var næsten lige så tykke som de var lange. Først når de fik lagt alt det overflødige tøj, kunne man se dem i deres naturlige størrelse og omfang.

De har i dag gjort mor et besøg, og kommer nu ind af døren. "Go dav, go dav min tøs", siger Trine Adolf til mor, (hun havde nemlig kendt mor fra hun var barn) "Ka vi to gamle få lov te å hvile vos lidt hos dig" "Ja værsko og sæt jer ned og lad hvilen falde på", siger mor. "Så ska jeg snart få lavet en kop kaffe. "Gir du oven i købet kaffe, det var jo dejligt, ja vi ka jo nok trænge te å få lidt å styrke vos på, hva siger du Karen". Karen fik da i det samme et hikkeanfald, så hun ikke kunne svare på spørgsmålet. "Ja dig ka man aldrig få noed ordentligt svar a", siger Trine. "Man hører aldrig andet fra dig end et, og så efterlignede hun hendes hikken. "He,he,he, lo Karen, Ja han sagde så manden - som var hendes almindeligt stående talemåde, men vi fik jo aldrig at vide hvad det var at manden, pigen eller konen sagde. Snartefter kom kaffen på bordet, de to gamle sad rigtig og nød den. Der var ved denne lejlighed ikke gjort noget særligt ud af kaffeanretningen, uden dug på bordet, og ingen kager til kaffen, kun et stykke brunt sukker til, da det jo var en almindelig hverdag.

Under kaffedrikningen gik snakken jo livligt hvor Trine Adolf var den fortællende, og Karen den hikkende. Efter der nu var fortalt et og andet, siger Trine Adolf til mor. "Du ka tro a je hade en ordentlig batalje mæ min nabo, han skolelæren forleden dav. Der sto jo et hylde træ lige i skellet a vore haver, som je sa var mit, men han sa a det var hans træ, som han ville ha savet om. Træet er mit sa je, å det har de værsko la stå, els ska de få med mig å bestille, å så gik han da ing til sig sæl. Men så en da jeg kom ud i haven, ser jeg a han har savet hylde træet om, og er ve å trække det ing te sig sæl, jeg farer jo derhen å siger. "Hvor ska de hen med mit træ," De va hans sa han, å det sku han ha ing til sig sæl. De ska - så bandede jeg - helt ud igennem blie løgn. Jeg smider mig så hen i toppen a træet å holdt fast i grenene, han sto da og rev å sled i roden a træet med sin ene arm. Den anden kunne han jo inte bruge, da den jo var lam, men jeg blev ved å holde fast i grenene, mens jeg sang, "Hvor vil du hen, du krøbling, du gør så stor alarm, du med det ene Øje og med den ene arm. "Hu hej hu hej -

råbte jeg, å han gore sig al mulig anspændelse for å få træet ing, men jeg holdt fast.

Da han mærkede a han ingen vegne kunne komme med træet, holdt han da op og gik ing til sig sæl. Men da jeg kom ud i haven næste dag, så havde han været der og taget træet. Ha, ha, lo mor, det må da have været et kosteligt syn at se dig og skolelæreren ligge der og trække i hver sin ende af hylde træet.

Vi drenge, som jo spændte havde lyttet til hendes fortælling, ville have givet meget for at se på den foretelling, hvor sjovt måtte det ikke have været at se den gamle kone ligge og trille rundt imellem trætoppens grene, mens hun sang og hylede.

Nu indtræder der en ny person, en nabokone som hed Anna Dybæk. Hun var en yngre, rask og livlig kone, der var i besiddelse af et godt snakketøj. "Go dav i stuen, nå her er nok et lille kaffeselskab", siger hun. "Ja siger mor, vil du ha en kop kaffe med. Ja tak, siger hun, det vil jeg ikke sige nej til, enskønt jeg lige har sagt nej til en kop kaffe, som blev budt mig". "Nå så har det vel været hos Stine Hans Christian du blev budt kaffen, siger mor. "Ja det var , siger Anna. "Men jeg skal ikke ha noget af hendes kaffe, den smager som opvaskevand, det er noget rædsom sprøjt hun laver, men hvor kan der også blive nogen ordentlig kaffe af den kaffegrums hun henter på kroen.

Nu blev der jo skænket en kop til Anna Dybæk, medens konerne får sig en ekstra kop. Så blev historien om hylde træet fortalt igen til Anna, som morede sig derover. "Den er forresten lige så god som den om Hans Christian og grisen"- "Hvad var der med dem", siger konerne nysgerrigt, "Vil du ikke nok fortælle os den". Jo, siger Anna, "det kan jeg godt Stine Hans Christian, som bor her i nabolaget, havde en gris, som altid stod og hylede og skreg fordi den fik for lidt at æde, sådan en gris skal jo stadig fores, men da Stine nu var så lidt hjemme, kunne hun jo ikke fodre den, den fik jo nok af foder inden hun gik hjemmefra, som den så måtte nøjes med til hun kom hjem, men den ville ikke nøjes med det, og det var derfor den skreg. Der boede en sadelmager som var nabo til Stine, og da han jo sad hjemme og arbejdede, var det jo meget ubehageligt at skulle sidde og høre på denne gris dagen lang, men der var jo ikke noget for ham at gøre, grisen stod jo på Stines grund, men kunne han ikke få dyret til at holde op med at vræle, så kunne han i hvert fald have lidt grin med Stine. Han var en stor spassembler og hittede på en historie.

Så en dag han så Stine komme hjem, gik han ud til hende og sagde. "Det er godt du er kommet hjem Stine, for her har været en fatlig ballade med grisen, mens du har været borte". "Men jøsses dov, hvordan dov de". "Jo, siger sadelmageren, da jeg kom ud så jeg en hel flok

drenge inde i svinehuset, de rendte med lange kæppe og jagede efter grisen, mens to tre drenge sad og red på den, hyp hyp sagde de medens de tærskede løs på grisen, som skreg og vrælede som den var tosset. Jeg hørte så at en af drengene siger til en anden, Gå du hen på hjørnet og pas på når kællingen kommer". "Ja du forbarmende, hvad er dov ded jeg må høre", siger Stine ganske forfærdet, "Hvem var de drenge". "Ja de ve jeg sku ikke, da jeg kom herud, så tog fanden ved drengene, og de løb alle deres vej, så jeg fik ikke set hvem det var". Sadelmageren stod rigtig og morede sig over den forskrækkelse han havde sat i Stine med denne selvavede histoeie. "Det har nok været bagerens drenge, der har været på spil, for de er sådan nogle skarnsunger, og så siger de at de skulle se når kællingen kommer. Ja det kunne rigtig ligne dem" sagde sadelmageren og gik.

Næste dag blev der jo et vældigt skænderi mellem Stine Hans Cristians drenge og bagerens drenge, som jo blev beskyldt for at have redet på grisen, og skænderiet endte da også med et lille rask slagsmål, som foregik lige udenfor sadelmagerens vinduer, så han fik sig en ekstra fornøjelse ved at se dem ryge i totterne på hinanden. Begge parter kæmpede jo for en god sag, den ene for at forsvare sin gris, og den anden for at forsvare sin uskyldighed. Nå, da de havde bakset noget med hinanden, holdt de da op igen, uden at parterne kom til forståelse. Nu måtte Stine blive noget mere hjemme, for at passe på grisen, og som følge heraf blev den jo foret lidt tiere, og sa' blev der jo ikke så megen grund for grisen til at vræle, og sadelmageren fik så lidt mere fred til sit arbejde, det fik han da ud af historien."He, he,he, lo Trine Adolf, det var en go historie den, ja han æ jo en fali spekulant den salemaver", "mens vi taler om sallemageren", siger Anna Dybæk, "Har i hørt hvordan det gik sønnen Peder forleden dag, da han var ude at ride". Nej det havde de ikke hørt, men de ville jo gerne høre det med. Jo, siger Anna, de har jo den lille hest, en nordbak, som de kører med når

de skal omkring og sy for folk, men nu havde Peder fået lyst til at ride sig nogle ture i sin fritid, han havde redet nogle ture, som var gået meget godt, men det havde været uden sadel og andet rideudstyr, men når man skal være rigtig rytter, må man ride med sadel og sporer, det havde Peder nu anskaffet sig, og det var jo ting han selv kunne lave.

Jeg så da en dag Peder komme ud i fuld rideudrustning, iført lange ridestøvler med sporer og en ridepisk i hånden på vej over til stalden. Sporerne klirrede jo for hvert skridt han tog, og det tog sig jo meget flot ud, og Peder steg jo også flot op i sadlen, men i det samme er der en af tilskuerne som giver hesten et lille rap, og det blev den så forskrækket over, at den for afsted i galop, mens Peder -for ikke at falde afspændte begge ben ind mod hestens sider, og da han jo har sporer på, irriterer disse jo hesten, så dens fart blev hurtigere og hurtigere. Peder smider tøjlerne og spænder fast om halsen på hesten med begge arme, medens den i vild flugt løber gennem byen. Det var jo ikke på den måde han havde tænkt sig at vise byen sin ridefærdighed. Han kom da heller ikke længere end til udkanten af byen, så kunne han ikke hænge fast mere, men faldt af og havnede i vejgrøften, medens hesten løb videre. Peder krøb da op af grøften igen og befølte sine lemmer, som dog ingen skade havde taget.

Hesten blev snart indfanget af en mand, som kom og overleverede den til Peder. Nu måtte Peder slukøret traske tilbage med hesten ved tøjlen, og måtte finde sig i alle de bemærkninger der faldt af til ham, de var både medlidende og hånende. Siden har man ikke set Peder til hest.

Efter denne fortælling, som også morede dem, rejser de sig for at begive sig ad hjemmet til. så bliver der jo en afskedstagning med mange tak for kaffen og den gode underholdning, og Karen Andres giver endnu et hik til afsked.

A. P. Olsen
d. 28. juni 1942

Sessionen.

Afsnit 35

Der havde været session i byen, eller rettere i købstaden, hvor sessionen blev afholdt, hvortil alle amtets mødepligtige karle er mødte for at blive bedømt om de er egnede eller ikke egnede til al krigstjeneste, som det jo hedder i sessionssproget.

I vor lille landsby var der også en 5 - 6 unge karle, som det år havde den mødepligtige alder. Det var selvfølgelig en begivenhed, ikke alene for de unge karle, men også for byens beboere, det gav stof til mangan en diskution om

hvad hver især ville blive taget til, ja der var endda dem som mente, at være i besiddelse af så megen dømmekraft, at han med et løst øjemål kunne bedømme hvilken våbenart den eller den ville blive taget til.

Det var særlig Jens træskomand som mente at være i besiddelse af denne bedømmelse, og da han var lidt mild i bedømmelsen, og målene blev taget på øjemål, kom der gerne de bedste resultater ud deraf, og de blev gerne belønnet med en omgang øl.

Dagen før sessionen måtte de unge karle gennemgå en grundig rensningsproces, da de jo skulle fremstilles splitterne, og så måtte jo hele kroppen have en grundig afvaskning. Derfor så man dem alle vandre i hob ned til Søen, der var plads til at skure og skruppe. og vand nok til afskyldning, hvorefter de afsluttede med en lille rask svømmetur. Her kunne de få lejlighed til at bedømme deres unge kraftige kroppe og hvor meget de kunne være værd. når de blev fremstillet for sessionen.

Sesjonsdagen ser vi dem komme kørende i stiveste puds gennem byen, alle ser de spændte og forventningsfulde ud. Hvorledes hen og hjemturen gik, er just ikke det vi skal høre om, for den gik lige akkuret som den var gået de foregående år, og som den var gået de efterfølgende. De drak sig et stort glas, og de var selvfølgelig ikke ganske ædru, da de kom tilbage, men det var jo en gammel regel og der var heller ingen som fandt noget forargeligt deri.

Dagen efter sessionsdagen er to af byens koner samlede ved en kop kaffe, det er Maren og Sisse. Sisse er kommet på besøg hos Maren for at høre hvad de unge karle er taget til på sessionen. Her ved hun jo at hun kan få bedst besked, da Marens søn Laus havde været en af karlene. "Nå Maren" siger Sisse, "Hvodden æ de så gåed de unge karle på sessionen, hva ble de taget te, jæ så jo a di kom kørendes hjem i går eftermiddags, de va dov gevaldig som de sang å rovt hurra, jæ ku næsten tænke a di må være taed allesammen efter al den haløj di lavede, di va da osse godt oppe allesammen, så di må ha drukket godt mæ livkøv på de." Da nu Marens søn havde været med, var hun jo lidt mere mild i bedømmelsen deraf og siger, "Ja hva herre gud, di æ jo allesammen unge mennesker som jo gerne vil more sig lidt, når der er lejlighed te de, å de æ jo en gammel skik a di tog sig et lille glas når de va på sesion, de æ der jo inte noet å sie te." "Nå de æ rejdi nok hva du siger, de va heller inte derfor a jæ sae de, men la mig nu høre hva a di æ taed te, de æ de jæ æ kommet for å høre."

"Ja de ska jæ gerne fortælle dig Sisse, for laus har, fortalt mej de allesammen. Se vor laus blev taed te Elefanterist,"De hedder ingfanterist" indskød Maren, de ve jæ fra den gang vor far va soldat, han underskrev altid sine breve ingfanterist nr. 103 første kombeni." "Nå gjorde han de," sagde Maren."Ja så vade måske osse såtten de hed."Ja Laus blev altså ingfanterist, men han va sku noed gal over de, for han hade nu en fåed sat sig de i hovedet a han skulle kunne blie garder, de va nu nod som Jens Træskomand hade gåed å bilt han ing, a mæ den pusetur, han hade ville han abselut blie garder. Vor Laus hade da osse ærlig og redelig gied trej bajere te træskomanden for hans bedømmelse, men da han på sesjonen kom op på målet, manglede han lidt i højden å så ku han jo inte bli garder. Laus ble fanme osse så gal på træskomanden, a han inte bedder ku bedømme hva

han sku bie, han havde lovet å skul ge øl ti traskomanden, når han kom hjem, men de skul fanme bli løjn nu, sae Laus." "Ja men hvo ku dov den tosse til træskomand sie såtten, de har han jo ingen forstand på," sagde Sisse, men va ble så de andre taed te," "Jo" fortsætter Maren" Så va der jo han Ans, du ve Anes søn, han ble da taed tee ateleriet, men Ane, som du jo nok ve æ lidt hellig a sig, hun va nu mejet ked a, a Ans va bleet taed, hun hade nu gåed såtten i sit stille sind å håbet på a han sku blie kasseret, da hun så nødig ville ha han skul være soldat, det stred imod religionen å bære våben mod sine medmennesker, de va inte krestelig sae hun. "Nå ble du så kasseret" sae hun te ham, da han kom hjem. "Nå de snup mig sku alligevel" siger Ans. "Herre gu" siger Ane "Så kommer du alligevel te å bære våben mod dine medmennesker" "Nå de bler jæ sku fri for" "Ja men hvotten ka du blie fri foe å bære våben, når du ska være soldat," "Jo, siger Ans, for jæ ska være atelerist, å kanonerne ka jo ingen faen bære" "Ha lo Sisse, de va sku godt svaret a Ans, hvem skul dov tiltro Ans te å ge såtten et svar. "Næ de kunne han vist heller inte ha hittet på a sig sæl, vor Laus sae osse a de va en vittighed som a der hade stået i en gammel almanak, hvor han hade fået ideen, å den passede jo godt her. A så va der jo sognefodens Niels, han ble taed te å være garder. å de syns jæ nu æ en stor skam, a ta ham te garder, når vor Laus inte ku bli de, å han va dov en mejet pænere skabelon end som Niels." "JA" siger Sisse,"De va dov osse mærkelig a han ku blie garder, han æ jo noed tung ied, å mejed langsom te både å vende å dreje sig, næ så æ der et andet seni på Laus, å mere belevend har han da osse."

"Ja ikkesant" siger Maren, "Du så jo osse hvotten a han kunne danse å svinge tøserne her på markedsballet, mens Niels måtte sidde å se til, han ska nok være en sløj danser, så hvis han ikke netop hade været sognefodens Niels, va der vist inte en eneste a tøserne som ville danse mæ ham, å så ka såtten een blie garder." "Ja men du ska bare se" siger Sisse," A de æ nok noed a sognefoden har hat sammen med sesjonsherrerne, han æ jo mæ ve sesjonen, å de store stikker jo gerne hovederne sammen, å så har han måske gied en hel flaske portvin, såtten noed plejer å hjælpe. å så har han fåed dem te å ta ham te garder. "Ja de ka sku gerne være a de æ gåed såtten te, men derfor æ de jo lie mærkelig, men nu ska du bare høre, han Kisten P. Niels søn, Niels Peder, han ble såmænd taed te husar," "Men hva siger du Marer., ble Niels Peder husar, de må dov være en stor glæde for moeren, men han æ nu osse et nydeligt menneske, rask å dygtig, jæ har nu altid sagt te vor far a Niels Peder ve nok engang drive det te noed, å nu hører jæ a han ska være husar."

"Ja" siger Maren, "De va rejtnok godt a hun, den fattie enke skulle opleve den glæde å se sin søn blie husar, jæ gik da hen te hinne for å ønske te løkke, å Kesten va såmænd både glad å stolt over de. Hun fortalte mig så mens vi sad å drak en kop kaffe, hvodden de va gåed Niels Peder på

sesjonen, altså lie som han sæl hade fortalt henne de. Niels Peder kom jo ing på sesjonen, sa hun, uden a tænke hverken på det ene eller det andet, men i det samme han kom ing a døren, hører han en sie, "Der kommer fanme en kal der, sikken en krop han har, der æ sku både bryst a bringe, de æ fanme en a de fineste kale, der har været her inge endnu. Niels Peder ble jo helt forundret over å høre de, de va han inte vant te å høre, å især da han jo vidste a sognefodens Niels, å den rie P Hans søn hade været inge før ham. De to va els dem som gik for å være di pæneste kale i byen, men sesjonsherrer ne æ vel inte a den slavs som ser på tøjjet, nå de ka di io hellerikke a den grund, a di jo inte har noed tøj på, når di viser sig frem for dem. Nå Niels Peder måtte io frem i stuen, så de rejdi kunne få betragtet ham, å han ble jo undersøgt å sunet å målt, både forfra og bagfra, så i det samme hører han en sige husar, å Niels Peder som slet inte hade ventet å blie husar, siger så, "Ska jæ være husar," Men så siger han skersanten, som stod ved målet. Hold kæft og gå hen og træk et nummer, å skrup så ud." Niels Peder gik så hen og trak et nummer, 'a va nr. 370. Det æ et got nummer," sae han skersanten, som sad ved nummerkassen, hva han mente mæ de, de vidste Niels Peder inte, for han skul jo nok vogte sej for å sie mere deringe. Ja såtten har han fortalt mig a de gik te, å du ka nok forstå a jæ va både glad å stolt over a min søn blev husar, især da jæ hørte a den rie p. Hans søn va bleen taed te donk, mende æ da got a fattige børn osse ka blie te noed.

"Ja de ska du ha ret i Kisten, sae jeg, de skriftsted de passer her." "Men va vaed du sae Maren," sagde Sisse, "Ska den rie P. Hans søn være donk, de må da være noed mankerlig for ham," "Ja vor Laus sae osse a han skulle nok være bleven så ædenes gal te han skersanten som stod å målte han, a han skul nok ha sagt te han skersanten som stod og målte han, a han hellere vilde kasseres end a blie taed te donk, men han skul nok ha grint a han å savt. "Donk de ka du aldri blie, en donk har jo kuns et øre, men du har jo to, å så må de vel være krukke du ska være." Det va jo en grov anmærkning å få, men di skersanter æ jo none grove kale i deres mund, men han tav jo stille a der inte skulle komme mere a den slavs.

"Ja man kan jo got forstå a den rie P. Hans søn har følt sig seneret over a han kom te å

stå så langt under den fattige enkes søn." sagde Sisse. "For de kan jo dov inte nægtes a der æ et langt spring fra å være donk å te a være husar. "

"Ja vor Laus va sku osse lidt gal over a han va taed te ingfanterist, inte just fordi a han skul være ingfanterist, for de æ jo osse en mejed pæn bestilling, men de va for de a så skul han ligge i Helsenør på Kronborre, å Helsenør -siger Lausska være såtten et fali hul å ligge i. der æ ingen rejdi liv der, der æ så dødt -siger han - han have osse tænkt -saé han- å ville bytte mæ en som skulle ligge i Køvenhavn, der ville han mejet hellere ligge, for der va liv å glade dage, men de rådede jeg jo ham fra å gøre, å jeg fortalte ham så jo hvor mange fristelser di unge mennesker va udsatte for i Køvenhavn å alle slags, der va både beværtninger å dansebuler, hvor folk di drak å sloes, å mange andre udskejelser som di uforvarende kunne komme ing i, men de va liemejet hvormejet a je så prækede for ham, løsten te Køvenhavn kunne jæ inte ta fra ham, å jæ fortalte ham om alle di mange fæle piebørn som gik der inge for a forlokke di unge mensker å bringe dem i fordærvelse, men ikke engang de kunne få ham te å tave løsten, tvertimod lod han te a få endnu mere løst te Køvenhavn." "Ja æ de dov inte skrækkelig a di unge mensker æ så fordærvede nu te davs, i vore unge dave da holdt vi vos langt borte fra al den såvs, ikke sandt Kesten."

"Ja de har du rejtnok ret i Maren," sagde Sisse, "I vor ungdom gik alting anderledes til, men såtten æ jo di unge nu om stunder, Å de æ der vel inte noed å gøre ved, men jæ synes nu a i skulle se å få Laus overtalt te å la vær med å bytte te Køvenhavn, for jæ tror nok a mæ de sind a Laus har, æ de vist inte rejdi heldi a han kommer ing te Sodoma å Gomorre som Køvenhavn nu engang er." Nå men jæ skulle nok se å komme hjemad igen, å nu siger jeg dej så mange tak Maren for alle di goe oplysninger fra sessionrn, men jæ kan nu inte glemme a Niels Peder æ bleven husar, å den rie bundes søn kun blev donk, ja glæder mej ligefrem te å se ham komme hjem i sin fine husaruniform, han ve vistnok gøre løkke hos pierne på skovballet, ja man fristes næsten til å sige ligesom Kesten a de æ godt a fattige børn osse ka blie te noed." Nå ja så farvel Maren å tak for i dav. "Farvel Sisse å sæl tak.

Et marked i byen.

Afsnit 36

Når der var marked i byen, fik vi fri fra skole. Det var ikke fordi vi skulle have lejlighed til at komme på marked, men da en del af markedet foregik lige udenfor skolens vinduer, var der ikke nogen andagt til at holde skole.

På en markedsdag forekom der megen sjov, kommers og hurlumhej, og derfor var der ikke nogen dag, som vi imøgegik med større forventning end en markedsdag. Allerede tidlig fra morgenstunden hørte vi vognrummel udenfor vort hus, som lå lige ved hovedgaden. I en fart kommer vi jo op og får tøjet på og var jo snart ude på gaden, hvor der allerede holdt en lang række vogne. Alle havde de en rammekasse i vognen, hvori rendte en halv snes eller flere små grise. Lidt forvillede og forskrækkede farer de jo omkring i kassen, medens de smågryn timer og af og til giver nogle hyl. fra sig.

Det var grisemarkedet som foregik her. Nu begynder også køberne at melde sig, det er husmænd fra byen og omegn, som er kommet for at købe sig en gris, som de skal føde op i løbet af sommeren, for at have den i sulekarret når vinteren indfinder sig.

Nu begynder underhandlingerne om prisen på dyret, som sælgeren viser frem for køberen, ved at han tager fat om grisens ene bagben og trækker den op af kassen, mens den hyl og skriger, som om den havde en kniv i halsen. De andre smågrise skriger jo med og farer forvildet rundt i kassen. Manden der foreviser grisen står da med den og holder den fast i bagbenet, mens den hylende karter med begge forbenene, som lige kan nå jorden. Hvis ikke denne gris behager køberen, bliver en anden vist frem, indtil køberen finder en som passer ham. Den bliver da puttet i en sæk, som manden tager på nakken og går hjem med grisen, som ligger skrigende i sækken og kradsler ham op ad ryggen med benene.

Det kunne jo hænde, at en gris smuttede ud af hånden medens den blev købslået, og så for jo grisen så hurtigt den kunne, og så blev der jo sjov for os drenge, for at være med til at fange den, hvad der kunne være vanskeligt nok, da sådan en lille gris kunne løbe hurtigt, og kunne smutte ind på utilgængelige steder, men det forhøjede jo fornøjelsen for os, og var man den heldige som fik fat i grisen, vankede der jo gerne en tiøre for ulejligheden, som så straks blev omsat i honningkager hos kagekonen som havde stude ved majtræet.

Ved majtræet foregik komarkedet. Der stod alle de køer der var til salg bundne til boldværket. Der gik koprangerne og befølte køerne på alle de steder, som kun kendere ved hvor køerne har deres gode eller dårlige steder. Køerne vred sig jo lidt over alle disse befølinger, når prangeren greb den i lysken, eller når han stødte den ind i siden med tommelfingeren, for at føle om koen var med

kalv, ligesom den blev betragtet bagfra om den havde et stort eller lille spejl, og forfra om den havde den rette rejsning. Det var det stadige stridsspørgsmål mellem køber og sælger om koen var med "kalle" og da der ikke altid var synlige beviser derpå, måtte prangeren selv undersøge det, ved at han med sin store tykke tommelfinger giver sig til at støde koen i siden, på det sted hvor kalven skulle ligge. Efter at han har stødt nogle gange, uden at have kunnet mærke noget til nogen kalv, siger han til sælgeren, "Ja de ve æ sige dej Las Pæsen, æ den ko mæ kalle, så æ du osse mæ kalle, jor jæ ka inte finde nogen kalle i hinde." "Hva sier du Jens Pranger" siger sælgeren, "De må jæ da bedst vide som har haft den til tyr". Og nu tog han med sin tommelfinger, som han stak ind i siden på koen, og han kunne da tydeligt mærke at kallen lå og svuppede inde i koen. Efter at de nu havde diskuteret lidt om dette emne, endte det da med at de blev enige om at koen var med kalle, og efter et lille stridsspørgsmål om prisen, blev der endelig handlet, og vi kunne da, ved en sådan handel få lejlighed til at tjene en tiøre ved at trække en ko hjem til køberen.

Hvis vi nu havde været så heldige, at have tjent 25 øre, og hvis vi ikke straks havde været så ufornuftige, at omsætte den i honningkager, så kunne der jo blive råd til at købe en billet til beriderforestillingen, som blev udført af nogle omrejsende zigøjnere, som havde opslået deres telt på markedspladsen, eller man kunne gå ind at se den stærke dame, som kunne bære en ambolt på brystet, men det var jo ikke altid man var så heldig at tjene så meget, da der jo var mange om det. Så måtte vi jo undersøge om der ikke kunne være en revne eller hul i teltet, hvor vi derfra kunne se forestillingen gratis, men sådan et hul var der jo mange om, og det gik jo gerne - der som altid - at de stærkeste bemægtigede sig hullet.

Hestemarkedet, som først begyndte hen ad eftermiddagen, var det bedste af det hele. Nogen tid før hestemarkedet skulle begynde, kom karlene ridende med hele karavaner af heste, bundne i hinandens haler, så de tit havde 5-6 stykker bag sig, alle var de oprumpede, mankerne flettede og hovene pudsede, dygtigt opstrammede, alt for at de kunne tage sig godt ud, og få et yngre udseende. Hestene bliver nu bundne ved stakittet og ved vognene, karlen giver dem endnu en opstrammer med et stød i snuden, for at få dem til at knejse, så tager han sin skrå ud af sin mund, løfter halen op på hesten, og med et smæk bliver skråen klasket ind under halen, hvilket var et sådant godt middel til at få den til at stå og lette på halen, som jo også bidrog til at den fik et smukkere og yngre udseende. Nogle små rap af pisen over benene fik den til at stå og trippe, så det arme dyr ikke vidste hvilket ben den skulle stå på. Alle disse

opstrammingsmidler skulle jo nok få en gammel hest til at se ud som en ung spænstig plag.

Hesteprangerne var endnu ikke kommet til markedspladsen, de samledes først på kroen, hvor de nød et par små sorte inden de begyndte at handle, men det varede dog ikke længe inden vi så dem alle komme gående i flok henimod markedspladsen. De er en egen slags folk, og har sin egen måde at opføre sig på. De bruger en masse kraftige udtryk, siger en mængde brandere og bruger mange kraftige eder. De er alle nogle store brede og tykmavede personer, som er iført store kørekapper. Støvlerne bærer de udenpå bukserne og en stor kørepisk har de i den ene hånd, den anden bruges stærkt til at gestikulere med, i den ene mundvig har de en lang cigar, som de tygger gevaldig på, og som ikke noget øjeblik bliver taget ud af munden.

Det var jo alle gamle bekendte fra de foregående markeder. Rudolf er en gammel afdanket hestehandler, han har ikke noget at sælge, og har heller ingen penge til at købe for, men der er hestehandlerblod i hans årer, og han er ud af en gammel hestehandlerslægt. Han er med på alle markeder, hvor han ligesom andre hestehandlere går omkring og bedømmer hestene, ser dem på tænderne og byder på dem, bander og siger brandere, så der er ingen forskel på ham og de andre, men det kan ses på hans positur, at han ikke er af de velhavende, idet han er uden frakke, og på benene kun et par træsko, og i stedet for en pisk, må han nøjes med en kæp. Han er nu også prangerne til lidt hjælp ved at gå og byde lidt på skrømt, og er altid med når der skal drikkes lidkøb.

Da der endnu ikke var mødt nogle købere, gav hestehandlerne sig til at handle indbyrdes. "Her ska du se" siger Jens Godtfred til Gothelf. "En lille rask væddeløber jeg har her, den flyver som en vind henad landevejen" "Ja lad karlen løbe lidt med den, så at jeg kan se hvordan den traver," -siger Gothelf. Nu trækker karlen væddeløberen fram, og han løber med den fram og tilbage, medens alle prangerne står og bedømmer den med kendermine. Der faldt jo en del brandere af under løbet med væddeløberen, som ikke alle var til dens fordel. -Ja- siger en af prangerne. "Man ka da se at karlen ikke behøver at anstrænge sig ret meget for at rende væddeløb med den. -Jeg synes- siger en anden- At den er noget skank på det ene bagben. -Hva sir du, sagde du skank- siger ejeren.-Ja så æ du så bandede han- osse skank på dit bagben, -Så ska du se at den hverken er halt eller skank. Nu kom karlen med den, og den blev da undersøgt på alle leder og kanter. "Lad os se om den har nogen tænder" siger en af dem, og han griber den om mulen, men hesten, som ikke var til sinds at vise tænder, vrissede med hovedet og stak det til vejrs, så han ikke kunne nå at føle den på tænderne, hvad han så måtte opgive, men idet han vender ryggen til, får hesten lejlighed til at snappe i hans ene arm og ham ganske eftertrykkeligt. "Av for satan dit lede bæst" råbte han og gav den et stød

på snuden. Nu blev der jo grinet godt af ham, over hans uheldige forsøg på at føle om den havde tænder, som han jo nu havde synligt bevis på. Men da de nu havde fået grinet af, og han havde fået gnedet det ømme af armen siger Gothelf til Jens pranger, "Ja vil du gi mig 50 kr. i bytte for min den brune, så ka vi godt bytte." "Næ ve du hvad Gothelf, tror,du at jeg vil gi noget i bytte for min lille væddeløber og den store gamle krabe, næ du ka tro a jeg er inte født i går, men vi ka bytte lige op med din den sorte." Nu kom den sorte frem på arenaen, der blev rendt med den frem og tilbage og det endte også med at de byttede lige over.

Men nu havde køberne meldt sig på markedspladsen, og så var der ikke mere tid til byttehandel, for nu skulle der handles. Der blev da så et kørende frem og tilbage for at vise alle hestens gode sider, de dårligste gjorde de sig al umage for at skjule.

Når så køberen havde fundet behag i en hest, så skulle han jo også se hvordan den gik for en vogn. I en fart bliver den så spændt for en vogn, så sætter hestehandleren sig op i agestolen med det ene ben hængende udover vognfjælen, og med køberen ved sini side, mens en tre fire stykker af prangerens hjælpere springer op i vognen, og stående holder sig fast i agestolen. Nu pisker prangeren på hesten, som jo farer af sted i vildt løb, mens han stadig slår ud med hånden for at vise køberen hvordan hesten kan trave, og hjælperne som står bag ved agestolen, falder også ind med bemærkninger om alle hestens dyder. Ret snart efter ser vi dem komme tilbage igen i susende fart hvorefter de standser brat, og hopper alle af vognen og bliver stående i en klynge. Så begynder underhandlingerne om prisen, og den skulle vi drenge jo hen at høre på, for der faldt altid en masse brandere af. Det var jo gerne prisen som diskussionen nu drejede sig om, og som regel var der gerne et loo kr. imellem dem, men det endte gerne med at de "trak" sig midt over, som de kaldte det, når de så var blevet enige om handelen, så kom det store højtidelige øjeblik hvor handelen skulle besegles ved at give hinanden hånden på, at nu var salget gået i orden, og dette blev givet med et vist sving, som særlig hesteprangeren havde god øvelse i. De gav jo et vældigt svup, når prangerens store næve kom susende ind i køberens hånd, som så blev "slået af" af en af de nærmest stående, og det var gerne Rudolf som holdt sig til for at kunne slå af, da dette hverv gav ham ret til at være med når der skulle drikkes lidkøb, som også var en af de ceremonier der hørte til en hestehandel, og det hørte med i handelsbetingelserne hvem af parterne der skulle give lidkøb.

Nu gik de så arm i arm hen til kroen hvor lidkøbet skulle drikkes, medens det øvrige selskab gik bag efter. Vi drenge fulgte også med for at lytte efter deres samtale, vi hørte da hvorledes prangeren gik og fortalte køberen om alle de dyder hesten var i besiddelse af, og at han næsten nu fortrød han havde solgt den så billigt. Vi

drengene forstod jo ikke hvorfor han solgte sådan et dejligt dyr. Da vi kom hen til kroen kunne vi ikke følge dem længere, og vendte så tilbage til markedspladsen igen, hvor der nu også var kommet lidt mere liv over det hele, da markedsgæsterne nu havde fået nogle små "sorte" under vesten, hvad der gav dem humør.

Der var nu et kørende og ridende frem og tilbage, så det var helt livsfarligt at gå der. Vi ser nu en flok af hestehandlere og markedsgæster stå samlede om en hest, som står og hopper og springer for alle disse opmuntringer af piskesnærten som hestepreangeren stadig svipper den om benene med, medens han med stor veltalenhed opremsrer alle dens dyder. Liebhabererne, som er lidt skeptisk anlagt, og ikke vil tro at sådan en gammel hest kan være i besiddelse af så mange dyder, men da han nu ikke rigtig vil gå i tøjet, ser vi en halvgammel bondemand komme hen og blande sig i samtalen, han ser på hesten som han undersøger meget nøje. Denne bondemand, som hed Anders Rasmussen var nemlig i komplott med hestepreangeren og fulgte med fra marked til marked, hvor han var dem behjælpelig med handelen. Når det kneb med at få en handel i gang, så kom han altid sådan ganske tilfældigt ind imellem dem, og så først lidt ligeegyldigt på hesten, for straks efter meget interesseret undersøger den, og det viser sig så, at han kender hesten, og kan da udtale sig om dens gode sider.

Det viste sig også her, at han kendte hesten, og vi hørte ham sige til sælgeren. "Hva satan Jens Pranger, har du fået fat i den hest". "Ja jeg har, siger han. "Kender du hesten". "Ja de

ska du ha lov å sie a jeg kender den, den har jo tilhørt Ole Andres i Kollerød". "Ja de er rigtig nok, men så ved du da osse hvor gammel den er". "Ja, de ka ieg lige så grangivelig sige dig, for Ole Andres har selv lagt den til, den er lige lo år, og det er et dejligt øg, jeg boede jo der lige jøvne Ole Andreses, og så så jeg jo øget hver dag, både når den gik for ploven, og når den gik for stadsvognen, og lige godt gik den begge steder, og så er den så from som et lam.

Efter at Anders Rasmussen havde givet denne lange anbefaling, forlod han dem og gik videre for at se om der var flere heste på markedet, som han kendte og kunne anbefale. Da nu køberen havde hørt denne lange lovprisning af hesten, fik han jo lidt mere mod på den, det at preangeren stod der og roste dyret i høje toner regnede køberen ikke med, det kunne jo være løgn det hele, nej det var en fremmede mand, som så tilfældig var kommet til stede der gav ham mod til at byde på den, og det varede heller ikke ret længe før købet var gået i orden, og så fulgte de sædvanlige ceremonier med håndslag og lidkøb, og hvad der ellers hørte til en afsluttet handel.

Nu var vi nået henimod aften, og nu gik det lidt vildere til på markedspladsen. Markedsgæsterne var blevet noget svirende af de mange besøg på kroen, men det morsomme og interessante ved markedet var nu forbi. Da det nu blev mørkt, kom der bud hjemmefra, at vi nu straks skulle komme hjem, og hvor nødigt vi end ville, måtte vi lyde ordren og gik hjem, hvorefter vi snart kom i seng, efter at have tilbragt en vellykket markedsdag.

Karen Andres.

Afsnit 37

Vi havde en strikkedone som strikkede alle vore strømper, og det var ikke lidt vi brugte mellem år og dag, da vi jo var mange, og det var en nødvendigheds artikkel. Da mor ikke havde tid til at strikke alle de mange par strømper, lod hun dem strikke af den gamle kone, der ernærede sig derved. Købe strømper kunne mor ikke tænke sig at bruge, de var alt for dårlige. Nej det skulle være rigtige hjemmestrikkede, og af hjemmespundet garn, som mor selv spandt i de få ledige timer hun havde, og det vidste hun var solidt og godt.

Vor strikkedone hed Karen Andres, som vi kaldte hende, hun havde et lille gammelt hus, lidt udenfor byen, hun var meget gammel, syntes jeg dengang, men hun var vel ikke ældre end jeg er nu. Men den gang så gamle folk ældre ud end de gør nu. Hun havde nu ikke andet at leve af, end det hun kunne fortjene ved at strikke, karte og spinde for folk, og der var jo ikke noget der hed aldersrente den gang, Derfor måtte hun selv tjene til

livets ophold, når hun ville undgå fattigvæsenet. De fleste havde jo gerne et hus, så det var jo kun til lidt mad og lidt brændsel, at de skulle tjene.

Det var jo en kummerlig tilværelse sådanne gamle folk havde, men de kendte det jo ikke bedre, og fandt sig i forholdene, som de mente ikke kunne være anderledes.

Karen Andres var en lille mager gammel kone med et meget rynket ansigt, en stor næse og en lang spids hage, når hun kneb sin tandløse mund sammen, kunne hagen og næsen næsten nå sammen, så det lignede en knivtang, hvilket gav hendes ansigt et pudsigt udseende. Hun havde altid så mange tvetydige udtalelser, som vi børn ikke kunne, og vel heller ikke skulle forstå. Når hun nu kom med strømperne og skulle prøve hvordan de passede os, sagde hun gerne. "Den passer godt, som han sagde manden. Eller også." "Den har den størrelse den ska ha, som hun sae pigen. Hvad det nu var for en mand eller pige,

der sagde det, fik vi ikke at vide. Karen Andres holdt meget af at få en snaps, hun drak ellers ikke, og nød også kun denne ene snaps. Når en snaps var skænket for hende, tog hun den op og holdt den i hånden, medens hun holdt følgende tale til den. "Skål min hals og glæd dig min strube, for nu ska du ha brændevin. Så slog hun den i halsen og sae et højt og langt A-a-e. De samme ord sagde hun altid når hun drak en snaps.

Det mest komiske ved hende var den ejendommelige hikken hun havde, den som ikke kendte hendes hikken blev ganske forskrækket når hun hikkede. Den kom som en høj lang tone dybt nedefra og endte som et skrig, derefter fulgte et lille spjæt med kroppen, og sluttede med denne

sammenknibning med munden, så hagen og næsen stødte sammen. Vi børn syntes det var, så morsomt at se, så vi kunne ikke lade være med at le deraf, hvad hun slet ikke tog fortrydeligt op, tværtimod, hun lo selv med, og jeg tror endda at hun var glad over at hun på så nem måde kunne gøre noget som morede os.

Efter af have nydt snapsen og derefter en kop kaffe, fik hun sine strikepenge samt garn til nye strømper, rejser hun sig og siger farvel og mange tak for i dag og lister da ad hjemmet til, men da hun kom udenfor døren giver hun til slut endnu et hik, vi kunne ikke høre det, men vi kunne se at næsen og hagen stødte sammen.

Ole Skomager.

Afsnit 38

Ole skomager var en morbroder, men vi kaldte ham altid for Ole Skomager, naturligvis kun i omtale, ikke i tiltale, hvad der heller ikke var lejlighed til, da vi børn ikke tiltalte eller blandede os i de voksnes samtale, men til gengæld ivrige til at høre hvad de fortalte.

Ole Skomager var ikke nogen almindelig skomager. I positur, udseende og holdning ville man snarere anse ham for at være en af byens gårdmænd. Han havde da også omgang med flere af gårdmændene, mellem hvem han godt forstod at føre sig, og var altid med til deres gilder, da han kunne more dem med sine vittige indfald og sine gode historier. Han kom meget hos os, da han satte megen pris på mor, som jo var hans søster. Han gik aldrig vor dør forbi, uden at kikke indenfor. Han holdt nu meget af en snaps og endnu mere af to, og det vidste han jo at her gik han aldrig forgæves, der vankede altid et par snapse. Jeg vil ikke just sige, at det var derfor han kom så tit, men noget har det vel nok gjort til det, især da han hjemme blev kørt i stramme tøjler med hensyn til snapsen - af Stine hans kone - hun gav ham snapsen i afmålte portioner, så han måtte jo se at få sin trang stillet bag Stines ryg, og tog så de snapse der bød sig, og det kunne jo hænde at det til tider blev mange, men han var mand for at kunne bære dem, man så ham aldrig, hvad man kalder for at være fuld, han blev bare stivere og strunkere under sin gang. Det eneste hvorpå man kunne mærke at han havde fået lidt for mange snapse, var at han blev lidt mere vrøvlet, og hans historier gik ikke så lidt over strengen, men når han gik hen ad gaden, skulle han nok sørge for at holde trit og retning, selv om han kun havde et par slæber på benene.

Det var jo gerne om aftenen han gik sig en lille sviptur hen til fragtmændene for at hente læder, og han var da altid iført sit skomagerforklæde, og havde altid et par slæber som

bestod af sålerne af et par gamle støvler, hvor skafterne var skåret af. så der kun var en smule overlæder op om vristen. Sådant et sæt fodtøj hørte der lidt færdighed til at balancere med, men Ole kunne træde dem, og så havde han den lange pibe som han dampede på, mens han bar den frem foran den store mave. Når han kom ind til os, satte han sig altid lige indenfor døren, altid beholdende kasketten på hovedet, kun hvis det hændte at nogle af frøknerne nede fra kom ind, rev han straks kasketten af og lagde den under stolen, men så snart de var gået, tog han den straks på igen. Den lange pibe må tændes tit, og ligeså tit stikker han langfingeren ned i pibehovedet, for at støde asken sammen.

Ole havde altid et eller andet at fortælle, når han kom til os, som han altid fortalte på en morsom og vittig måde, og han havde altid en humoristisk slutning, som så bragte latteren frem, og så gik far hen til hjørneskabet for at hente snapseflasken og skænkede Ole en snaps. Far drak aldrig nogen snaps med, han drak kun til sin mad, men Ole brød sig ikke om at far ikke tog en snaps sammen med ham, han kunne godt drikke alene. Vi drenge var jo altid glade når Ole kom, fordi han altid havde nyt at fortælle, og havde han ikke noget nyt, så havde han et stort forråd af gamle historier, og det var i grunden dem vi helst ville høre, trods det at vi havde hørt dem mange gange. Hans historier strakte sig lige fra læretiden i Frederiksborg, og til soldatertiden i Ringsborg, og ikke mindst mindet fra krigen i 64. Det var nu ikke historier der havde så meget med krig at gøre, mest noget som var passeret mellem kammeraterne. Det var jo noget som vi drenge morede os over, især da Ole jo var en morsom fortæller, det syntes da i hvert fald vi drenge. Ole kunne - når han havde fået nogle snapse - gå lidt over strengen, og hans historier blev så fortalt med ikke alt for høviske ord, men det

var jo netop det som krydrede vore øren, jeg skal nøjes med at fortælle en af dem, men når han fortalte den, havde han gerne stukket adskillige snapse under vesten. Den handlede om tre nonner, som havde væddet om hvem der kunne udføre tre af Ole nærmere angivne, meget vanskelige kunststykker, og deraf vandt den tredje væddemålet. Hun skulle nemlig sætte en stråle gennem et nåleøje, og da hendes kunststykke - som hun klarede med glans - var det vanskeligste, fik hun prisen. Den historie syntes vi drenge var den bedste, og morede os kostelig over den. Dog undrede vi os over at nonner gav sig af med sådanne ting, vi havde jo kun set nonner fra billeder, og der så de jo meget agtværdige ud, men når Ole fortalte det måtte det være rigtigt. Det var jo ikke så underligt, at vi drenge altid blev glade når vi så Ole komme anstigende.

Det var en efterårsaften, en rigtig kedelig efterårsaften med regn og blæst, så der var ikke til at komme udenfor en dør. Sådant en aften kan ellers være så hyggelig, når man kan være inden døre i en varm stue, sammen med forældre og søskende, hvor der drives løjer og spøg eller anden morskab, men denne aften var kedelig, de to største af brødrene var ikke hjemme den aften, så der var kun os tre yngste og vi kedede os, vi havde ikke noget at tage os til, lektierne havde vi læst. De to af os havde et stykke tid underholdt os med at slå os om besiddelsen af stolen i kakkelvns krogen, men da denne underholdning var meget støjende, blev vi jo beordret til at holde op og være rolige, da det bragte for megen forstyrrelse i det stykke arbejde som far i øjeblikket har for, han har nemlig påtaget sig det pædagogiske arbejde med at lære den mindste af drengene at læse, hvilket er meget besværligt og brydefuldt for dem begge, og der må så være ro og stilhed for at de begge kan have opmærksomheden henvendt derpå. Far sidder med en strikkepind, hvormed han følger bogstaverne som skal læses, bogen som ligger opslået foran dem, er helt våd af tårer som der falder over denne stavning. Drengen græder ustandselig mens han staver, AI siger AI BI siger BI Abe. AI denne gråd og stavning skulle jo ikke sætte os i bedre humør, og nu, hvor vi skulle være rolige, og ikke en gang kunne få lov til at slå. Uh' hvor er her kedeligt i aften. Ja bare der ville komme nogen. Ja bare der ville komme nogen, men nu er det jo så sent, så der kommer vel ingen. Vi satte os på en stol og var stille og rolige, som vi jo skulle være, men da vi havde siddet lidt, hører vi at der er nogen som går ind ad gadedøren, og et øjeblik efter går døren op og ind træder Ole Skomager i højstigen person, i den sædvanlige positur, holdende den lange pibe foran den store mave. Det lettede jo betydeligt på humøret for os to, der sad og kedede os, men det blev endnu større lettelse for far og Jens, da de vist var lige meget kede af at sidde der og herse i denne kedelige læsebog, den blev da klappet sammen, og far gik da hen for at hente snapsen til Ole.

Vi drenge var jo spændt på hvad han havde at fortælle i dag, især da vi så ham sidde og blinke med øjnene, og med et lille smil på læben, så vidste vi, at han havde noget nyt at fortælle, men vi måtte jo vente til det kom. Først efter at Ole havde tændt sin pibe og havde drukket den første snaps, siger han. "Har i hørt den sidste nyhed". "Ja det kommer an på hvad det er", siger far. "Det er den om Peter Fiskebæk og prokuratøren". Næ, den havde de da ikke hørt. "Nå har i ikke hørt den, siger Ole, og gav de sædvanlige blink med Øjnene, glad over at han er den første til at fortælle den. "Jo se prokuratøren var jo forleden aften ude i sine moser for at skyde ænder, og havde så indkøbt sig et hvidt lagen, for at komme ænderne nærmere på skud, da han jo så ikke kunne skelnes fra sneen, men på vejen dertil gik han ind til Peter Fiskebæks moder i den mundering, for at anklage Peter fordi han også havde været ude at skyde ænder i prokuratørens moser. Men Peter, som var ude på loen og så ham gå derind, vidste jo nok hvad han ville snakke med hans mor om, så han farer jo ind i stuen, og inden prokuratøren fik sagt noget bliver han grebet bagfra, det var nemlig Peter som tog ham i hoved og røv og smed ham ud af døren, med det resultat, at prokuratøren slog panden imod dørkarmen, da han var meget lang. Efter at han nu havde fået samlet sig op, stak han jo af, da han ikke skulle have noget af at komme ind igen efter den medfart han havde fået. "Men det var jo forfærdeligt" sagde mor. "Han kunne jo nemt have slået ham ihjel". "Ja det var jo en værre omgang at få, sagde far, men vi drenge, som sad med spændt opmærksomhed havde lyttet, vi glædede os over at Peter Fiskebæk sådan havde kunnet ordne prokuratøren, da han nu engang var vor svorne fjende. Men hvor turde Peter dog smide prokuratøren ud, han er jo dog ejeren af stedet, og de er jo kun fæstere af det - siger mor. Nå den klarede Peter meget godt - siger Ole. Prokuratøren kom jo dagen efter for at skulle anklage Peter for den behandling han havde givet ham dagen forud, men Peter lod som han var meget forbavset over at høre, at det var ham, der var derinde indsvøbt i det hvide lagen, han anede ikke hvem det var, han havde kun faret ind og smidt ham ud, for ikke at hans gamle mor skulle blive forskrækket over at se sådan et gespens, og da han løb alt hvad han kunne, efter at han var smidt ud, fik Peter jo ikke set hvem det var, havde han vidst at det var prokuratøren, havde han selvfølgelig ikke båret sig sådan ad, men indvendig stod Peter jo og godtede sig over at han havde fået lejlighed til at give ham denne omgang, som han længe har Ønsket at give ham.

Da nu prokuratøren var så meget jurist, at han kunne indse at han ikke kunne få nogen ret over Peter, da han jo også selv havde forbrudt sig ved at gå ind til folk i sådan en påklædning og forskrække dem, så gik han da straks igen, og Peter hørte ikke senere mere om den sag.

Se det var vel nok en nyhed som var sin snaps værd, og Ole fik da også nogle stykker indenfor vesten for fortællingen, som vi drenge jo spændt havde siddet og lyttet efter, mens vi beundrede Peter Fiskebæk, der sådan kunne ordne prokuratoren, han som var på nakken af alle byens drenge, så snart de satte deres ben på hans jord.

Ole, som nu var blevet lidt oprømt, dels af snapsen, og dels over at have været den første til at fortælle denne nyhed, griber nu i vestelommen, hvor han finder en 25 øre. "Værsko drenge", siger han og giver os den. "Den ka i ha og gøre jer lidt til gode med. Jeg kommer så tit her og

får en snaps, du kommer aldrig til mig - henvender han sig til far. "Jøs død og pine" udbryder Ole nu. "Klokken er blevet mange, og jeg må nok se at komme hjem til Stine, jeg sagde at jeg skulle bare et lille rend for at hente lær. Nu slås den sidste snaps i halsen, og efter nu for tiende gang at have stødt asken sammen med langfingeren og fået tændt piben, siger han god nat og går hjem, og vi gik i seng med et langt bedre humør, og det kunne vi takke Ole for, han havde reddet aftenen for os.

20. Juli 1942
A. P. Olsen

Landpostreserve.

Afsnit 39

Så gik der nogle år hvor jeg intet havde med postvæsenet at gøre, men helligede mig musikken. Der blev da efter disse års forløb en forandring i postdistriktet, idet det blev gjort til et kørende distrikt, hvor landposten, foruden at besørge posten, også skulle køre passagerer fra byen til stationen to gange daglig, så blev de to byer skåret fra, og han havde da kun Farum by og omegn, som han skulle besørge post til, men da han ikke kunne besørge hele ruten, når han samtidig skulle køre med passagerer, så blev der oprettet et reservedistrikt bestående af byens omegn, og jeg blev da den 1 oktober 1891 antaget til at besørge denne rute som bestod af Farum Mark og Overdrev til Lillevang, Hestetangvej til møllen, skovfogeden i Gandløse Ore, Sortemose, Geddevase og Præstemose, for et honorar af 20 kr. mdl., det tog en 3-4 timer at besørge, alt efter som vejret og føret var.

Der var kun dårlige markveje og stier på min rute, og flere steder måtte jeg gå markløs over, for at komme til de forskellige gårde og huse. Om vinteren var det mange gange nogle strenge og hårde ture, da disse markveje sjældent blev ryddet for sne, og stier blev aldrig ryddet, og der kunne ligge alenhøj sne over markerne, som man skulle over, hvor man vadede i sne til op over knæene, og når der så ovenikøbet var frosset et tyndt lag is ovenpå sneen og man plumpede ned for hvert skridt man tog, medens de skarpe iskanter skar en igennem støvlerne op ad skinnebenene, ja så var det en drøj tur, og man var da meget udaset og træt når man kom hjem. Men om sommeren var det en dejlig tur, når man ser bort fra at det jo var et arbejde man udførte, og ikke nogen fornøjelsestur, og det var jo den samme vej hver eneste dag, men derfor kunne man jo godt glæde sig over al det man hørte og så når man gik ude i den frie natur, særlig i forårstiden, hvor alt begynder at spire frem af jorden og man betragter alle arbejderne i markerne medens Lærken slår sine triller over ens hoved, der

er nok at høre og se, så vejen bliver ikke kedelig, hist og her får man en lille sludder med en pløjemand, som går og pløjer langs vejen, det kan hænde at han må vente lidt ved plovfuren indtil jeg kommer nærmere så vi kan veksle et par ord sammen, eller en mand kommer trækkende med nogle køer, han gør straks holdt for at høre eller fortælle nyt, men naturligvis var det jo korte ophold jeg gjorde, nu var jeg jo voksen og kendte mit ansvar for postens besørgelse, hvorimod da jeg gik med posten som dreng, da tænkte jeg ikke så meget på postens hurtige besørgelse, når der var morskab og leg som fængslede en.

Jeg havde jo post til næsten hvert sted, de fleste holdt jo en avis, og nogle breve var der jo også til de forskellige steder. De steder som lå lidt afsides fra vejen, havde gerne en postkasse som sad fast på en pæl, eller på et træ ved vejen, hvor jeg så lagde deres post, nogle havde gjort aftale med mig om at flytte kassen op på et højere siddende søm, når der var et brev til dem, når de så hjemmefra kunne se at kassen var flyttet til vejrs, vidste de at der var post, og gik så hen og hentede det, ellers hentede de deres post når de havde tid og lejlighed, men de fleste steder lå jo så nær vejen, at jeg kunne gå ind til dem med posten, og der var mange af dem som havde en lille lækkerbid til mig når jeg kom. Havde de slagtet, var der altid en lille ret sorte pølser som stod parat til mig, eller når de bagte æbleskiver, stod der en tallærlen med dejlige nybagte æbleskiver og en kop kaffe, eller ved fødselsdage stod der en kop chokolade på komfuret, for at være varm til jeg kom. Det var jo altid lidt oplivende når jeg kom til sådanne folk, hvor der ikke kom fremmede til hverdag, og så skulle der jo siges og spørges nyt, og noget havde man jo altid at fortælle, og så kunne det jo også hænde, at jeg fik et eller andet med hjem i tasken.

Ja sådan gik dagene i den tid jeg besørgede posten på denne rute, der skete ikke noget særligt i den tid som jeg mindes, men det er

jo også et halvhundred år siden, jeg husker kun at det var flinke og behagelige mennesker, og der var en familiær tone imellem os, aldrig hørte jeg nogen klage over min postbesørgelse, og der indtraf aldrig noget uheld for mig, hvilket jo kan ske selv om man er nok så påpasselig.

Denne rute betjente jeg så i fem år, og trods at jeg i grunden var meget tilfreds med at gå der, måtte jeg jo se at søge mig noget andet, da det jo ikke var nogen fremtidsplads, og da der ikke var udsigt til at der ville blive nogen postrute ledig foreløbig under det postdistrikt, søgte jeg på at komme ind til postvæsenet i København, hvilket ikke var så helt let, da det nemlig var i den tid at det militære gendarmerikorps var blevet ophævet, og alle de afskedigede gendarmere havde fortrinsret til at blive antaget ved en af statens etater, og da

mange af dem søgte ved postvæsenet, gik der tre år inden jeg opnåede at blive antaget som reservepostbud i København. Jeg havde da i den tid måttet gøre mange rejser ind til København for at minde overpostmesteren om at jeg stadig var ansøger, men fik hver gang afslag, da der endnu var mange tilbage af dem som havde fortrinsret, og det havde der vel blevet ved at være hvis ikke pastor Monrad, som var en bekendt af far, var gået til generaldirektør Svendsen, som var en af hans venner, og havde anbefalet mig til denne plads, og det hjalp, så var der intet i vejen og jeg blev så ansat som reservepostbud d. 3 juni 1896.

A.P.Olsen
landpostreserve
Farum.

En lille fejltagelse.

Afsnit 40

I min grønne ungdom sværmede jeg lidt for en ung pige, med hvem jeg hemmelig foretog aftenlige spadsereture, når hun kunne se sit snit til at slippe hjemmefra. Efter hjemkomsten, efter en af disse ture, hvor hun har lovet, at hvis det kan lade sig gøre, vil hun komme ud til endnu en lille tur. Jeg står da og venter en god stund, i et bælgravende mørke, hvor man ikke kunne se en hånd for sig. Ventetiden blev lang, og jeg var lige ved at opgive hendes tilbagekomst, da jeg i det samme hører døren blive åbnet i huset hvor hun bor, og jeg hører lette hurtige fodtrin komme hen imod mig. Glædestrålende greb jeg hendes arm, medens vi hurtigt går videre. Hun siger intet, men det lægger jeg ikke mærke til, da jeg nu er så optaget med at fortælle hvorledes hun skal bære sig ad med at slippe hjemmefra, til en dejlig lille sejltur næste aften.

Efter at jeg har forelagt hende det hele, undrede det mig, at hun slet ikke svarede et ord, og jeg siger da. Hvad siger du til det. Endnu svarer hun ikke et ord. Forundret siger jeg da. Men hvorfor svarer du ikke. Så i det samme hører jeg hende slå en vældig latter, jeg bliver ganske

forfærdet, da jeg nu hører, at det ikke var "hende" men en ganske anden. Jeg slipper hendes arm. -A undskyld, fik jeg fremstammet, og blev betuttet stående medens hun gik videre. Jeg havde helt tabt lysten til flere elskovscener, og gik slukøret hjem, medens jeg går og spekulerer over hvem denne dame vel kunne være, for det havde jeg ingen anelse om.

Dagen efter kom min morbroder hjem til mine forældre, og efter at have hilst siger han til mig, som var til stede. Nå Ans, de va vel nok en rejtig pige, du havde fået fat på i går aftes. Pige - siger jeg. Hvad mener du. Jo, de va jo Stine min kone, som du gik og fløjtede for, og vil ha hinde med ud på en sejltur. Av, tænkte jeg, sa var det min tante, og da morbroder nu begyndte at skulle til at fortælle den undrende familie, varede det ikke længe førend jeg fik fat i min hue og forsvandt. Jeg følte ingen lyst til at høre mere på det morbroder havde at fortælle.

18-2-1939
A.P.Olsen.

Reservepostbud i København.

Afsnit 41

Erindringer fra min

Postalske Tid

Postskilt.

Jeg mødte så i København d. 5 juni 1896 for at stille mig til rådighed der, det var nemlig sådan dengang, at et reservepostbud ikke fik nogen fast løn i det første år, men fik kun betaling for den tid han gjorde tjeneste, og det var 2 kr. 25 øre om dagen, hvis en kun varede en halv dag eller en enkelt ombæring, så fik vi kun betaling for de timer vi havde gjort tjeneste. Det var dog ikke hver dag der var noget at bestille, da vi jo kun skulle være afløser for de postbude der blev syge, eller vi blev lejede af dem til at gå for sig, hvad de jo først skulle have tilladelse til, eller også hvis postvæsenet havde brug for en ekstramand.

Da vi var en snes reservebude, kunne der jo ikke blive arbejde til os alle hver dag, men vi stiller hver morgen for at se om der kunne blive noget at bestille. Vi samledes da ude i postgården, hvor vi ventede til formanden kom ud for at udtage det mandskab han havde brug for. Ventetiden forsløg vi med hvad sådanne unge mennesker kunne finde på af alskens narrestreger, de var jo alle nylig hjempermitteret fra soldatertjenesten, hvoraf de fleste havde været korporaler eller gendarmer. Når vi så havde nået mødetiden kom formanden ud og tog dem han skulle bruge, i stedet for dem som havde meldt sig syge, og dem af os som ikke kom i arbejde, gik så hjem for atter at møde til anden ombæring for at se om der skulle have været nogen mandefald efter første ombæring, men efter at vi havde mødt ved anden ombæring, og ikke var kommet i arbejde, så mødte vi ikke mere den dag, da vi vidste at ingen gerne meldte sig syg opad dagen, da det så ville blive regnet for en fuld sygedag, derfor var det jo om at holde ud til aften hvis de kunne, de havde nemlig dengang ret til at blive hjemme i sygdomstilfælde i tre dage uden lægeattest, derfor måtte de jo holde ud i en mindre utilpashed, for at få de fulde tre dage ud af det, og derfor mente vi det ikke kunne betale sig at møde den dag. Nogle af dem havde da et eller andet at foretage sig, andre gik og drev omkring, eller gik hjem, for igen at møde den næste morgen for at se om der noget at

bestille, det kunne dog hænde at et postbud havde set sig nødsaget til at melde sig syg op ad dagen, og da så ingen af os var tilstede, blev der sendt bud efter en mand, og det var jo gerne dem som boede nær ved posthuset, det ærgrede jo os at se, at denne tjeneste var besat af en reserve, som måske ikke havde mødt de gange vi var gået forgæves, og i sådanne tilfælde blev det gerne en lang sygetjeneste, men der

var jo ikke noget ved det at gøre, vi havde jo ikke været der, og så måtte de jo tage den de kunne få fat på.

Vi havde nu ingen pligt til at skulle møde for at stille os til rådighed, Postvæsenet havde vore adresser og ville sende bud når de havde brug for os, men det havde de ikke megen ulejlighed med, da vi jo mødte frivillig, da vi jo ikke forsømte noget dermed og ville jo gerne have noget at bestille og noget at fortjene, de fleste af os havde heller ingen anden fortjeneste end det de tjente ved postvæsenet, der var nogle enkelte som havde noget arbejde i byen og de stillede kun en gang imellem, men vi der mødte til stadighed havde da den fordel, at vi blev foretrukne ved udtagelsen af mandskab.

Det første år var vi løs reserve og havde ingen fast løn, men måtte klare os med den fortjeneste som faldt af til os med sygetjeneste og lejet tjeneste, og det var jo til tider ikke ret meget, så for dem der ikke havde noget at tære på, og det var der flere af dem der ikke havde, og jeg havde det heller ikke, ja for dem var det første år en sløj tid, hvis de ikke var heldige i at få stadig arbejde, men det gjaldt jo om at holde ud det første år, da man så ville avancere og blive udnævnt til "Kronemand", og det var at man fik en krone om dagen i fast løn, enten der var noget at bestille eller ej, og en krone og 25 øre til når de var i arbejde, derfor var vi løse reserver ikke så glade når vi mødte om morgenen ved at se, at der var nogle af disse Kronemænd imellem os, da vi jo vidste at de skulle først i arbejde, inden der blev noget til os, men det værste var dog når man havde fået en god tjeneste, som efter alt at dømmes ville vare længe, og så en af disse Kronemænd, som var blevet ledig,

kommer for at overtage pladsen, og man må forlade den, men det var der jo ikke noget at gøre ved, han måtte jo ikke gå ledig så længe der kunne skaffes arbejde til ham, han måtte jo ikke gerne tjene denne krone uden at gøre noget arbejde for den, nå men vi trøstede os da med at når tiden kom, så ville vi jo også blive Kronemænd, med de dertil hørende privilegerede rettigheder.

Men der var endnu et arrangement efter at have været Kronemand et år, og det var at blive fast reserve med en løn af 60 kr. mdl., selv om der intet arbejde var til ham, men det hørte man aldrig, at en fast reserve nogensinde havde så meget som en eneste dag fri. Så først efter at have været fast reserve et år, opnåede man stillingen som postbud med tilladelse til at bære den smukke røde frakke med sølvtrusserne. Men det var jo kun fremtidsmusik, jeg var jo endnu kun løse reserve med de løse indtægter, som ikke var store.

Jeg førte en dagbog i begyndelsen af reservetiden, hvor jeg har indført mine små indtægter, hvor jeg ser, jeg har skrevet, -den er sløj i denne tid jeg har kun tjent 1 kr, 10 øre hele ugen, og ser at hele månedsopgørelsen kun har været 21 kr, 25 øre, så det var jo ikke så underligt at den var sløj, der kunne jo ikke blive ret meget til mad, når jeg havde betalt halvdelen deraf til et værelse, og så måtte man jo suge på lappen, gå til familien for at få noget at spise ville jeg ikke, men jeg har mange gange om aftenen fulgt Agnes hjem, siddet på en bænk i Søndermarken og spist de stykker mad hun havde levnet, for at stille min sult, da jeg overfor hende ikke generede mig for at tage imod et par stykker mad, hun sagde at hun ikke kunne spise al den mad hun havde med, men jeg tror at hun med vilje har gemt et stykke, fordi hun vidste at min fortjeneste var så lille i den tid.

Det var dog kun i de første måneder at jeg tjente så lidt, senere blev fortjenesten større, og jeg kunne have henved 60 kr. om måneden, så blev der råd til at jeg kunne betale for min kost, som jeg så fik hos Agnes moder for 30 kr. mdl., et møbleret værelse med morgenkaffe lejede jeg for 10 kr. mdl. og så var der en snes kroner til andre fornødheder, som jeg da klarede mig godt med. Naturligvis måtte jeg jo være sparsommelig, der var ikke råd til fornøjelser som kostede ret meget, men vi havde begge ikke været så forvante i den retning, og kunne så godt more os og være glade for lidt, og den egenskab prægede Agnes hele hendes liv. Ja, hvor var det dog, trods alt, en dejlig tid, kunne man dog bare få lov til at leve den tid om igen.

Det var jo en stor forandring, at komme fra det fredelige rolige og idylliske landliv, og ind i det urolige nervøse liv i København, derude gik ikke alt efter klokkeslæt, man udførte sit arbejde, som når man blev færdig, når man kunne, her skulle man møde, gå og komme igen, alt på klokkeslæt, men det varede dog ikke længe, før man kom ind i de forhold, som var gængs derinde, og befandt sig godt derved.

Det første distrikt jeg gik på, bestod af Landemærket med de omliggende gader, Pilestræde, Vognmagergade, Åbenrå, samt de nu nedlagte gader, Store og Lille Brøndstræde, det var jo ikke noget fint kvarter, men gader hvor byens værste ros holdt til, særlig disse sidste gader, eller stræder, som de jo hed, var meget berygtede. Det var jo et ganske andet publikum jeg her måtte omgås, end det udefra det rolige og fredelige bondeland, her skulle jeg jo færdes imellem al denne bærm af bøller og "piger" på embeds vegne, jeg var naturligvis lidt spændt på at se hvorledes behandlingen ville blive af den slags folk, men jeg opdagede snart, at jeg kunne gå imellem dem uden at jeg på nogen som helst måde blev forulempet, når jeg kom ind i deres gamle rønner, nogle af dem lignede nogle huler med breve, som disse mennesker jo også fik nogle af, de modtog deres breve med de samme udtalelser som andre mennesker, så jeg blev jo hurtigt fortrolig med at gå imellem dem. Men jeg havde en dag et brev, som var adresseret med, "Til velædle Bølle Peder Saft Hotel Nordpolen i Lille Brøndstræde" . Nordpolen var en beværtning, som lå i en dyb kælder, hvor hele kvarterets bisser og "Piger" holdt til. Det brev var jeg jo ikke så glad for at besørge, jeg havde jo både hørt og læst om ham, som var en af byens værste slagsbrødre, men der var jo ingen vej udenom, brevet skulle besørges. Jeg begiver mig da ned af den lange stentræppe, som førte ned til beværtningen "Nordpolen", hvor jeg så kom ned i en halvmørk kælderstue, men puh, ha, sikken en stank og os der deri var der af spiritus, sure piber og andre uddunstninger, der sad "Bisserne" og "Pigerne" i skøn forening, nogle af bisserne sad med indbundne hoveder, fra skrammer de vel har fået ved slagsmål, henne ved skænken stod værten, en vældig kæmpekarl, hvad sådan en vært nødvendigvis må være, for at kunne holde styr på alle de urolige hoveder. Jeg går da hen til værten og spørger om der var en Peder Saft, jeg skulle jo nok vogte mig for at nævne noget om velædle Bølle, Det er mig, siger en af bisserne, som sad med en pige i hver arm, jeg giver ham, da brevet og skynder mig hurtig op ad stentrappen, igen glad over at denne aflevering gik så godt og nyder den friske luft, så frisk som den kunne være i Lille Brøndstræde.

Det var jo lidt uvandt for mig at gå på trapper, og da det var i sommerens varmeste tid, kunne man jo blive dygtig svedt efter sådan en ombæring, især i disse gamle lumre gader, det var jo også lidt vanskeligt at finde adressaterne i disse gamle huse, hvor der både var side-mellem og baghuse, og så var der de steder hvor trapperne helt op til fjerde sal stod ganske frit udenfor huset, disse trapper var jeg ikke meget glad for at bestige, for jeg blev svimmel når jeg kom til vejrs, når jeg kunne se ned i dybet.

På dette distrikt gik jeg kun i nogle dage, og mødte så igen om morgenen for at stille mig til rådighed, hvis en eller anden skulle falde

fra, og melde sig syg. Sådan en tre dages sygdom kunne de jo have så mange årsager, der kunne jo være et eller andet som skulle besørges, der skulle måske slås et par såler under støvlerne, eller forskellige andre småting skulle udføres i hjemmet, ja så var der jo disse tre sygedage, hvor der ikke blev forlangt lægeattest til, og de har selvfølgelig også haft en mindre sygdom, som heldigvis ikke var værre end at de kunne sidde og lave sådanne småting, men der var jo også dem som tog de tre dage ved en mindre upasselighed, som måske dermed reddede sig fra en alvorlig sygdom, derfor var der jo mange tre dages tjenester, men man kunne jo også være heldig og få nogle lange tjenester.

Jeg blev også en gang sendt ud på Jærnbanepostkontoret for at gøre perrontjeneste, som var at køre pakker fra kontoret til jærnbanepostvognen, men den tjeneste kunne jeg ikke lide, for det var sådan noget rakkeri, men den varede heldigvis ikke mere end tre dage, der skulle jeg, så vidt jeg kunne undgå det, ikke have mere arbejde, derfor så snart jeg hørte der var tale om at der skulle udtages en mand til perrontjeneste, skulle jeg nok sørge for at være imellem de bageste i rækken, men trods det måtte jeg tage den tjeneste en gang til senere. Jeg var også kassetømmer et stykke tid på V, vi var 7 kassetømmere på kontoret hvor dets område var inddelt i kredse, hvoraf der var 6, den syvende kassetømmer blev benyttet som afløser og kaldes for "Springmand", og den plads havde jeg, jeg måtte så skifte kreds hver dag, for at, de hver kunne få en ugentlig fridag, og jeg havde min fridag om søndagen. Men her skulle man jo tidligt op om morgenen, for vi skulle stille ved den første kasse kl. 5 træcis, og man kunne til tider have en halv times gang dertil, der var jo ingen sporvogne at køre med på den tid af dagen, og cykler brugte postvæsenet ikke den gang, så det var jo om at få lettet sig i god tid, og dem som boede ude på "Broerne" måtte jo endnu før hjemme fra. Det kunne jo hænde, at en mand sov over sig, og ikke kom ind med posten tillige med os andre, så blev der straks hentet en drosche og en mand blev sendt afsted for at tømme kasserne, og det var jo en ren svir for ham, at kunne køre omkring i droschen og tømme kasser, men det var ingen svir for ham, der havde sovet over sig, for han måtte betale droschen, foruden de andre ubehageligheder der fulgte med. Det var jo om at have et godt vækkeur, for dem som ikke havde nogen til at kalde på sig, men det havde jeg det godt med, for min værtinde skulle nok sørge for at kalde på mig, til hvilken tid jeg bad hende om at kalde, så skulle hun nok være der, og havde så min morgenkaffe med, ligesom hun også passede på om jeg også stod op. Hun var en enke med tre små børn, som hun skulle skaffe føden til, så jeg tror at hun sad og syede både nat og dag, men en gang havde hun taget fejl af tiden og vækkede mig en time for tidligt hvad jeg ikke havde bemærket, og jeg begav mig da afsted ud på min tømning, der var ikke nogle ure på min rute,

hvorpå jeg kunne se, at jeg var for tidligt på færde, først efter at jeg havde tømte den halve kreds, da jeg kom til en jernbaneoverskæring, så jeg at der ikke var de røde lys i bommene, som der plejede at være, det undrede mig, men jeg tænkte ikke over det og fortsatte indtil jeg blev færdig, der var dog et ur ved den sidste kasse jeg tømte, og dette ur plejede jeg altid at se på, når jeg nåede dertil, for vi skulle ikke alene begynde, men også ende på klokkeslæt, og jeg så da også denne gang på uret, at den lange viser stod hvor den plejede, jeg så nemlig ikke efter hvor den korte viser stod, og jeg giver mig så på vej til kontoret med alle mine breve, men på vejen møder jeg en kolega som var på vej til Frederiksberg, hvor han skulle tømme kasser, han råber da på frastand. "Hva er det med dig, du er jo en time for tidligt på den". Så gik det først op for mig, at den var gal, jeg måtte så gå hele turen om igen og tømme alle kasserne anden gang, jeg turde jo ikke lade være, der kunne jo være lagt breve i kasserne i mellemtiden, men jeg fandt dog ikke et eneste brev i nogen af kasserne, det var jo en ordentlig ekstratur jeg der fik. Når vi så kom ind med brevene blev de hældt ud af taskerne på et stort bord, hvor hver sad og samlede sine breve efter frimærkerne i to bunker, indenbys og udenbys, som vi derefter stemplede med håndstempler, det hørte der stor øvelse til at udføre i det tempo, det helst skulle gå, og gav tit anledning til en vædekamp om hvem der kunne stemple hurtigst, men det var noget man skulle opøve og træne sig til. Stemplet skulle holdes i en bestemt stilling i den hule hånd, men deri kom besværlighederne i begyndelsen, for man fik vabler der hvor stemplet skulle sidde, så det var jo en pine, indtil man nåede så vidt, at man fik hård hud i hånden, og man så efterhånden fik færdighed i at bruge stemplet, så man kunne være med i vædekampene, men nu er stemplerne på museum og der stemples på maskine.

Når så brevene var stemplet, måtte vi aflevere indskudene og fik nye udleveret af kontrolløren, til hvem vi også måtte vise vore tasker, for at han kunne se, at intet brev var blevet liggende i tasken, og så gik vi igen ud til næste tømning, og sådan havde vi tre tømninger i træk, så klokken blev henad ti før vi fik nogen frihed til at nyde vor frokost, vi havde så 3 timer til næste tømning, og vi tog så gerne hjem, for at nyde frokosten der. Vi havde jo alle gratis kørsel med sporvognene, men vi skulle stå foran hos kusken, det var jo i hestesporvognenes tid, og der måtte ingen af passagererne opholde sig, det var kun os som havde frikørsel, det kunne derfor være en svir for os at stå der og se de betalende passagerer måtte slås om at komme med. Men på Frederiksberg omnibusser skulle vi sidde ovenpå, og det var ikke så helt nemt at krybe op ad den hønsestige, som førte op til øverste pladser, især når man havde en fyldt taske i den ene hånd og numrene i den anden, og det skulle jo foregå under kørselen, da de jo ikke holdt for at tage os op, der var dengang ikke faste stoppesteder, men vi var også så øvede i at springe

op under farten, både når vi skulle af og på, trods det at kusken kunne finde morskab i at sætte farten op, når han så vi ville med, men vi skulle nok snuppe ham, og greb fat i jernstangen foran med højre hånd, og så røg op med et smeld. Kun en gang måtte jeg lade den køre mig forbi, han havde sat så stærk en fart, så trods det, jeg stod parat til spring, så turde jeg ikke springe op, da han nu så det måtte han jo standse, for at tage mig op, jeg havde jo ret til at køre, jeg var jo ovenikøbet i tjeneste og stod med min post, som jeg skulle på posthuset med. Men ellers var vi meget fortrolige med både op og nedspringning af sporvognene, når de var i fart, og havde vi hænderne fri, så var det ligemeget hvor hurtigt han kørte, så skulle vi nok ta den. Jeg har endda sprunget fra en sporvogn og over i en anden som vi mødte, og det gik godt, men kusken sagde til mig, at det ville han råde mig til ikke at gøre mere, da det var al for farligt, og jeg gjorde det heller ikke mere.

Ja det var jo lidt om sporvognskørsel, men vi er jo ikke færdig med kassetømmeriet. Vi gjorde jo disse tre tømninger ud i et køre, hvorefter vi så gik hjem til frokosten, men en dag havde jeg ikke holdt rede nok på disse tre, og huskede ikke andet end anden var tredige tømning, og jeg går da hen og tager en sporvogn og kører til Valby, hvor jeg skulle have frokosten, de bliver meget forbavsede og spør hvorfor jeg kom så tidlig hjem til frokost, "Tidlig" siger jeg, det er ikke tidlig, det er jo ved sædvanlig tid, men kl. er jo ikke mere end ni, bliver der svaret, jeg ser så på uret og er straks klar over situationen, jeg griber straks min hue og taske og farer ud af døren igen og hen til sporvognen, som var klar til at køre, jeg forklarer jo kusken hvordan det var gået mig, og ber ham om at køre alt hvad han kan, han jagede da også på hesten og det gik med fuld fart til vi nåede posthuset og så måtte jeg løbe med fuld fart fra den ene kasse til den anden, og jeg nåede også at komme ind på kontoret i sidste øjeblik, så jeg klarede den, og ingen fik at vide, at jeg havde været i Valby i mellemtiden.

Men foruden kassetømmertjenesten havde jeg jo også en del med brevomdelingen at gøre, som jo også kunne give mig nogle bryderier, for der var nu den fejl ved postvæsenet, at når man blev sat i arbejde, fik man ingen besked om hvorledes man skulle udføre det, man blev blot sat til det, og så måtte man selv om hvordan man klarede det, hvis ikke der tilfældig var en kolega som kunne underrette en. Var det en brevbærer man skulle afløse, så fik man alle brevene udleveret, og så måtte man selv om hvordan man fik dem sat, og hvordan man fik dem besørget, der lå jo nok en instruks i posthusets skuffe, men den havde man jo ikke tid til at se i, det var jo bare om at se og få sat brevene så godt man kunne, og hurtigst mulig se at komme ud og få dem besørget. Senere hen var postvæsenet da også klar over, at en sådan bestilling, som at besørge breve, ikke er sådan lige at løbe til, de mange reserver kom da så til at følges

med et ældre postbud en dags tid, inden de fik lov til at gå på egen hånd, men den gang kunne de blive indskrevet den ene dag, og blive sat på distrikt den næste dag, uden at kende det mindste til hvorledes de forskellige breve skulle besørges, derfor hændte det jo også at en og anden lavede en bommert, som kunne have været undgået hvis han havde fået et kursus i postvæsenets reglement inden han blev sat til at udføre det.

Jeg kom en gang galt afsted med en postanvisning til en J.P.Mortensen i en ejendom, hvor der både var for, og baghus, der stod nu ikke noget om hvilket af husene det skulle være, kun gade, nr. og sal, da jeg nu ikke kunne finde nogen af det navn i forhuset, forsøger jeg i baghuset, hvor jeg fandt en J.P.Mortensen på anden sal, til hvem jeg så afleverer denne postanvisning, og mener at så var den sag i orden, men det varede ikke mange dage før det blev opklaret, at det var den forkerte mand, der havde fået anvisningen, der boede nemlig en mand i forhuset anden sal, og det var ham som skulle have anvisningen, men han havde ikke sit navn på døren, og da der ikke var nogen som kendte ham, ja så afleverede jeg den jo i god tro til ham som også tog imod den, og havde allerede været på posthuset og hævet pengene da den rette mand kom og ville have sine penge.

Så blev jeg jo kaldt ind til kontrolløren for at give en forklaring, og jeg fortalte da hvorledes det var gået til, hvad jeg dog ikke blev bebrejdet, men jeg fik ordre til at skulle gå ud til manden og forlange pengene tilbage, jeg gik da derud, men da var han allerede flyttet, og ingen vidste hvor han var flyttet hen, jeg gik da tilbage med den besked, men fik det svar, at så måtte jeg se at skaffe mig at vide hvor han var flyttet hen, da pengene skulle skaffes til veje. Jeg tillod da at sige, at jeg gerne ville betale pengene, da det kun var fire kroner det drejede sig om, men det kunne jeg ikke få lov til, jeg akulle søge ham op, og han skulle betale pengene tilbage, så måtte jeg jo ud for at lede efter ham, og fik da også langt om længe opspurgt, at han var flyttet ind i Lille Brøndstræde, Tak, tænkte jeg, er han en af den slags, så får jeg nok ingen penge, jeg kan måske risikere at få klø istedet for penge, men jeg vovede mig så hen til ham og fremkom med mit ærinde, men han, som var en stor og grov krabat, kom jo farende hen imod mig, og bad mig om at skruppe af igen, han havde ingen penge, og ville heller ikke betale nogen penge tilbage, og jeg måtte så gå igen med uforrettet sag. Jeg traf så en anden kolega, en stor og stærk jyde, som havde været gendarm, og satte ham ind i sagen, han sagde, kom hen til mig i morgen, så skal jeg gå med dig derover til ham, så skal jeg nok få ham til at komme op med pengene. Da vi så næste dag kom to mand stærk, var han ikke nær så kæphøj, men han havde ingen penge og kunne intet betale, ja så henter vi politiet, siger jyden, det hjalp da så meget, at han tilbød at ville betale en krone, da han ikke havde flere, og lovede at skulle betale resten om nogle dage, hvad vi da gik ind på, men da

min kolega var i arbejde og ikke havde tid til at gå med mig, og jeg ikke havde megen lyst til at gå alene, så besluttede jeg mig til selv at betale restbeløbet, de tre kroner, den ene havde jeg jo fået, jeg gik da ind til kontrolløren og sagde, at jeg nu havde fået pengene tilbage, det er godt, sagde han, og dermed var den sag ude af verden. Havde man dengang givet os underretning om hvorledes man skulle forholde sig i sådanne tilfælde, havde jeg ved sådan en adresse først forhørt om han kunne vente sådan en anvisning, og fra hvem, så havde anvisningen ikke blevet afleveret, og det kunne have sparet mig for alle disse bryderier, og man behøvede ikke at blive klog af skade.

Der blev nu en avisbudplads ledig på Vesterbros Postkontor, og den fik jeg, jeg skulle besørge alle de ugeblade som sendtes gennem postvæsenet på et område, som bestod af fem brevdistrikter, disse blade, hvoraf der var mange forskellige slags, nogle med få eksemplarer, andre med mange - var indført i en bog, hvor adresserne på abonnenterne af disse blade stod, og man måtte da sidde på kontoret og skrive adresserne på bladene, for at kunne besørge dem, men det var et kedeligt arbejde at sidde der og skrive på blade i to eller tre timer, jeg skrev da alle disse adresser af på andre lister, som jeg så havde liggende hjemme hos mig selv, så jeg kun behøvede at gå på kontoret og samle bladene og bære dem hjem, og sidde og skrive adresserne der, det var meget mere hyggeligt, og så kunne familien også få lejlighed til at kigge lidt i bladene. Jeg havde indrettet mig et lille postkontor for mig selv, hvor jeg tog et bundt og gik ud med, og når det var besørget, gik jeg hjem efter flere, indtil de alle var besørget, der var enkelte blade som skulle besørges samme dag, alle de andre blade skulle være besørget i løbet af ugen.

Denne tjeneste som avisbud, var en meget behagelig tjeneste, jeg har aldrig hverken før eller senere været så fri og uafhængig i postvæsenet, som da jeg var avisbud. Jeg skulle kun møde en gang om dagen, og det var først kl. 8 om morgenen, og det behøvede ikke at være præcis, det var der ingen kontrol med, så tog jeg de blade der var udsorteret til mig og så efter i bogen om der var kommet nogle nye abonnenter, gik så ud og besørgede de blade som skule ud den dag. og af de andre blade, som faldt på ruten, resten tog jeg med hjem, det var jo en stor behagelighed selv at kunne bestemme hvor lidt eller meget man vil besørge, og så var der ovenikøbet et par af brevbærerne, som besørgede alle de blade der faldt på deres distrikter, imod at jeg en gang imellem gik en aftenbæring for dem, når de ville have en aften fri. Avisbudene på K. var meget misundelige på os på V. fordi at de skulle møde to gange om dagen, og da det var om aftenen de skulle møde anden gang, ville de jo ikke have nogen gavn af, når de kunne blive tidligt færdige, men vi avisbude på V. kunne, når vi var tidligt færdige, benytte eftermiddagen og aftenen som vi ville. Søndagen skulle vi ikke møde, men hvis vi ikke havde nået at få omdelt alle bladene om

lørdagen, skulle resten besørges om søndagen, men det skulle man jo nok sørge for at holde sin søndag fri. Om mandagen kom der ingen blade, så den havde vi fri, fordi vi jo skulle gå om søndagen, hvis vi havde noget at gå med, men jeg har aldrig gået med blade om søndagen.

Reservebude blev nu ellers ikke benyttet som avisbude på Broerne, det var kun på K. at reserverne var avisbude, på Broerne benyttede de private folk som avisbude, men hvorfor jeg kom til at besørge ugeblade, havde sin grund i, at der var antaget et nyt avisbud på Vesterbro, og han kunne slet ikke klare den post, og da jeg var ledig, blev jeg sat til at hjælpe ham, og se at få ham i gang, for det rendte fuldstændig rundt for ham. Jeg blev da sat til at hjælpe ham, men opdagede jo snart, at han slet ikke evnede at bestride denne plads, dertil var hans evner for små, og han var vel også nok blevet afskediget med det samme, hvis ikke postmesteren havde holdt sin hånd over ham, han var nemlig en søn af et gammelt veltjent postbud, som var død, og da postmesteren havde sat megen pris på ham, havde han nu antaget hans søn til at være postbud. Det blev jo en dyr avisomdeling, da jeg jo skulle have min dagløn for at hjælpe ham, foruden at han fik sin løn, så længe at jeg hjalp ham, kunne det jo sagtens gå, men når vi var to om arbejdet, men det kunne jeg jo ikke få lov til at blive ved med, men jeg fik da lov til at hjælpe ham en 14 dages tid, så blev der sagt, at nu skulle han klare sig selv. Jeg som jo bedre vidste hvad han kunne udrette, sagde at det kunne han ikke, men det hjalp ikke, nu skulle han ihvertfald prøve at stå på egne ben, og jeg blev så sat fra denne hjælpestilling, og blev sat til andet arbejde. Nu gik der kun et par dage, så kom der bud efter mig igen om at komme og hjælpe ham, da han nu var kørt uhjælpelig fast, og der måtte skaffes en mand til at løse mig af, for at jeg kunne komme ham til hjælp, hvad jeg nu ikke var ked af, da jeg var kommet på perrontjeneste, og det var et arbejde, som jeg ikke yndede. Det var jo ikke noget nemt arbejde at finde rede i al det han havde lavet urede i, men efter et par timers arbejde fik jeg da orden i det, så bladene kunne besørges.

Nu blev der jo en rådslagning om hvilken måde der var den bedste, at ordne det for ham, så at det kunne gå, og der kom jo flere forslag, men postmesteren mente at det bedste var alle adresserne blev skrevet på små papirstykker. og så kunne han besørge bladene efter dem, så behøvede han ikke at sidde og skrive adresserne på bladene, så skulle det nok gå, for det var adresseskrivningen han kørte fast i, han sad og skrev adresse med skønskrift, men det må man lade ham. han skrev en smuk skrift som ellers er en god egenskab, men til det arbejde var det om at skrive så lidt som muligt, den rigtigt øvede skriver kun nogle mærker og tegn, det havde jeg også forklaret ham, men lige meget hjalp det, han blev ved at skrive skønskrift.

Nu måtte jeg jo skrive adresser på alle disse papirstykker, hvoraf jeg skrev en del i min fritid, da jeg jo havde ondt af ham, som ellers

var et rart menneske, han var ellers maler af profession, hvor dygtig han har været ved det, ved jeg ikke, men der har det vel også skortet noget, siden han skulle have denne plads. Selv hans moder kom til mig og bad mig om at hjælpe ham så godt som muligt, så han kunne beholde denne plads, hvad jeg jo også lovede, og det var jo også det jeg havde gjort hele tiden, men hvad kunne det nytte, når han ikke selv formåede at udfylde sin plads.

Da nu alle disse adresser var skrevet, og han var blevet forklaret hvordan han skulle benytte dem, blev jeg igen fyret, og han skulle så forsøge om det kunne gå på den måde, men da han havde kludret med det et par dage, viste det sig at han var rent umulig, og fik da den besked, at det ikke kunne nytte at han fortsatte, men måtte hellere gå. Så blev der atter sendt bud efter mig om at overtage pladsen, som jeg så skulle beholde indtil videre, jeg tog da straks fat på at ordne det roderi han havde lavet, men han gik ikke, men blev stående og så så ulykkelig ud, jeg havde jo meget ondt af ham, som næsten var grædefærdig, og jeg følte mig næsten helt brødefuld over at jeg tog pladsen fra ham, men det havde jeg jo ikke, jeg havde jo hjulpet ham, og vist ham til rette, alt hvad jeg kunne, og fra kontorets side blev der vist ham så megen hjælp og overbæring, som jeg aldrig, hverken før eller senere har set ham udvise.

Da han nu stadig blev siddende i sin fortvivlrede tilstand gik kontrolløren hen til ham og slog ham på skulderen og sagde: "Gå nu hjem Frederiksen, det kan jo ikke nytte de bliver her længere, vi har jo prøvet på alle mulige måder at få dem i gang, men de kan jo ikke klare den, gå nu hjem". Så gik han, men hvor havde jeg dog inderlig ondt af ham.

Jeg har mange gange tænkt over, at hans afdøde fader, som havde gjort tjeneste på kontoret må formodes at være dygtig og pålidelig, også må han have været et sjældent menneske, siden kontoret gjorde så meget for hans søn.

Efter at han havde forladt kontoret, så jeg ham aldrig mere, og hvad der overgik ham senere ved jeg ikke, men hans evner må have været meget små, siden han trods al hjælp ikke kunne bestride denne plads, hvor jeg med hensyn til arbejdet havde min bedste og behageligste tid ved postvæsenet, og så havde jeg ovenikøbet den fordel, at jeg slap for at være "Kronemand", som jo ellers ville være at avancement, men for mig som havde mit faste arbejde med fast månedsløn, ville det jo ikke være nogen vinding, at skulle rende fra det ene distrikt til det andet, og desuden slap jeg også fri for juletjeneste den jul jeg var avisbud. Jeg havde jo kun fået besked på, at jeg skulle gå midlertidig som avisbud, men jeg blev ved at gå midlertidig, uden at der blev sagt noget om at jeg skulle blive eller gå, og da jeg jo var godt tilfreds, gjorde jeg ingen indvendinger, jeg gik så der med blade i over et halvt år, indtil at jeg blev udnævnt til fast reserve, og skulle så have anden tjeneste, da de blev benyttet til ny oprettede pladser, men de må vel have været

tilfreds på kontoret med min tjeneste, siden de sendte ansøgning til overpostmesteren, om jeg måtte vedblive at være avisbud som fast reserve men de fik det svar, at de ikke udnævnte faste reserver til at gå med blade, og så måtte jeg forlade denne post og blev sat til andet arbejde.

Den 1 december 1897 kom jeg så til at gøre tjeneste på Lygtevejens postkontor som fast reserve, det var et meget lille kontor dengang, hvor postkontoret havde lokale på den forlængst nedlagte jernbanestation, og hele personalet bestod af postmesteren, en assistent, 4 distriktbude, 1 kontorbud og en kassetømmer. Jeg skulle hjælpe dem lidt allesammen, være distriktbud hver dag om formiddagen, om eftermiddagen skulle jeg være kontorbud de to første dage om ugen, de andre fire eftermiddage skulle jeg besørge ugebladene udbragt.

Det var jo en alsidig tjeneste og en meget stor forandring i arbejdet, som ikke var til det bedre, efter at jeg i et halvt år havde så godt som været min egen mand, som kunne gå og komme næsten som jeg ville, og nu skulle møde på klokkeslet fire gange om dagen, og så oven i købet være kontorbud hvor man skulle stå på pinde for de overordnede, det havde jeg jo også gjort før jeg blev avisbud, men dengang anfægtede det mig ikke, men nu, efter at jeg havde haft den frie tjeneste, må jeg sige, at det smagte mig ikke i begyndelsen, men da jeg først havde levet mig ind i forholdene, så gik det også meget godt, og jeg befandt mig også godt ved at være der, og personalet var flinke at arbejde sammen med, og hvor jeg så forblev indtil jeg blev ansat som postbud.

Da jeg nu stod for tur til ansættelse, og det da var vor mening at gifte os så snart jeg var ansat - vi måtte nemlig ikke gifte os så længe vi var reserve - og da postmesteren lovede mig, at jeg kunne blive på kontoret efter ansættelsen, så lejede jeg en lejlighed der i kvarteret, og gav lo kr. på hånden, og så var det jo i orden, nu var det bare ansættelsen der manglede.

Jeg havde jo hele tiden været så sikker på, at jeg ville blive ansat, det var jo min tur, og der havde aldrig været noget i vejen, og jeg havde altid passet hvad jeg skulle, men efter at jeg havde lejet lejligheden og tiden nærmede sig, så begyndte tvivlen at indfinde sig, bare du nu også bliver ansat, tænkte jeg, for hvad ellers med lejligheden og giftermålet, og det hele, men der var jo ikke andet at gøre end at vente og se, og så håbe at jeg nok kom med.

Da vi så nåede ansættelsesdagen, var der jo en spænding mellem alle os, der ventede at komme i betragtning, men da brast håbet for mig, for der var ansættelsesbrev til dem alle undtagen til mig, det var mig jo en slem skuffelse, og jeg sov ikke den nat, men lå og spekulerede over hvad jeg kunne have bedrevet, og jeg gik i tanker hele min reservertid igennem, og tænkte kunne det være det, eller det, som har bevirket at jeg ikke kom med, der er jo altid noget man har lavet forkert. Men gud ske

lov, næste dag kom min ansættelse, den var ved en fejltagelse sendt til et andet kontor, og denne lille fejltagelse havde nu forvoldt mig så mange kvaler og søvnløs nat. Nu stormede jeg jo afsted med brevet i hånden, hen til Agnes for at meddele hende det, der blev jo en glæde uden ende, nu kunne vi gifte os, og sætte bo, og med den svimlende gage 800 kr. årlig kunne vi jo leve og have det så godt vi to, og vi var lykkelige og glade.

Ja, kunne man blot leve den tid om igen.

Men der var et lille mørkt punkt ved ansættelsen, jeg blev ikke tildelt at gøre tjeneste på L. men skulle til V., så var det jo galt med lejligheden, den kunne jeg jo ikke bruge, den lå al for langt fra V.. Så måtte jeg jo lade den gå, og de

lo kr. jeg havde givet på hånden mistede jeg også. Jeg kom nu heller ikke til at gøre tjeneste på V. da jeg byttede med en kolega til ø. hvor jeg så kom til at gøre tjeneste som postbud d. 1 maj 1898, og dermed var min reservetid endt, og den havde været i to år. Derefter begyndte et nyt afsnit som postbud, som varede i 38 år.

Al det jeg her har skrevet, ved jeg ikke om det har nogen interesse for andre, men jeg selv har haft megen glæde af på den måde at genopleve hele min ungdom, ligesom det også har forslået mig mange timer med at nedskrive det hele.

København d. 15 september 1942
A.P.Olsen
pensioneret overpostbud.

Et forsøg som spillemand ved garden.

Afsnit 42

Jeg havde, samtidig med at jeg lærte at spille violin, også lært at blæse kornet, og fik snart lært alle de militære signaler og mente dermed, at være dygtig nok til at kunne søge en plads som Tambour ved garden, som dengang benyttede drenge i 14-15 års alderen som hornblæsere og trommeslagere. Jeg havde nemlig da nylig gjort bekendtskab med en af tambourerne ved garden, han havde sin bedstemoder boende i vor by, og det var ved besøg hos hende, at jeg læste ham at kende. Jeg havde ladet ham høre de præstationer som jeg kunne udføre på signalhorn, det fandt han var lige så godt som det der blev præsteret af gardens spillemænd, og han opfordrede mig da til at søge en plads som Tambour, når der blev en sådan ledig. Det havde jeg selvfølgelig stor lyst til, alene det, at kunne få lov til at bære gardens smukke uniform, kunne vel nok fryde hjertet på en 14 årig dreng, men da der nu ikke var nogen plads ledig for tiden, så måtte jeg jo vente indtil der blev det.

Der gik da et stykke tid, indtil jeg en dag var et ærinde i København, jeg benyttede lejligheden til at besøge tambouren, og fik da at vide, at der nu var en plads, som han opfordrede mig til at søge, hvad jeg jo også havde god lyst til, jeg spurgte da hvorledes jeg skulle forholde mig, for at få den plads. "Du skal", siger han, "gå op til obersten i morgen ved lo tiden, så er han hjemme, han bor østersøgade nr. 10 første sal, og bed ham om du må få den ledige plads som tambour, men det er nok bedst at jeg instruerer dig lidt i hvad du skal sige, og hvordan du skal te' dig, da du ikke er vant til at omgås den slags folk. Når du i morgen kommer og ringer på hos obersten, og du bliver vist ind på hans kontor, så stiller du dig op, stående i retstilling, lige inden for døren, uden at sige noget,

men venter ganske rolig indtil han siger. "Hvad vil de", men så må du ikke blive forskrækket fordi han måske siger det i en meget bøs tone, medens han glør på dig som om han ville æde dig, så giver du et lille buk og træder et par skridt frem, stadig i retstilling og siger, "Undskyld hr. oberst, at jeg er så fri at komme til hr. obersten, men da jeg har hørt at der er en plads ledig som tambour ved garden, ville jeg gerne bede hr. obersten om jeg kunne komme i betragtning ved besættelsen af den", andet behøver du ikke at sige, men husk endelig at tiltale ham hr. oberst, og bevar stadig den militær holdning, så skal du se, at det går nok".

Næste dag ved den bararmede tid, begaver jeg mig på vej til obersten, lidt beklemt om hjertet, medens jeg går og spekulerer på det jeg skulle sige til obersten. Da jeg kom til oberstens dør, står jeg noget udenfor døren, inden jeg vovede at ringe på, medens jeg står og staver oberstens navneplade igennem, det var nemlig et navn hvori jeg syntes var en masse overflødige bogstaver, han hed nemlig Beissenherks. Efter at jeg nu havde stået og sundet mig lidt, tager jeg en rask beslutning og ringer på dørklokken. Straks efter kom "pigen" ud og lukkede op, jeg rettede mig og slog hælene sammen og spurgte om obersten var hjemme, jo det var han og hun viste mig ind på hans kontor, hvor jeg stillede mig op og forholdt mig som jeg havde fået anvisning på at gøre. Der sad obersten og skrev, han kastede lige et øje hen til døren for at se hvem det var der kom ind, men sagde ikke noget men skrev videre medens jeg stod i retstilling indenfor døren og ventede.

Da jeg havde stået et stykke tid, ser obersten op på mig og siger, meget barsk, "Hvad vil de", jeg trådte da to skridt frem og sagde hvad mit ærinde var. "Hvem har givet dem anvisning på at

komme til mig", siger han i en streng tone, Jeg sagde da, at det var en ven til mig som hed Carl Sørensen, og som var timbre ved garden. "Nå de kender ham", siger obersten i en lidt mere venlig tone, "Ja det er en flink og rask tambour," Obersten havde nemlig selv skaffet ham ind ved garden, da hans fader var underofficer og havde stået ved samme regiment som obersten i krigen 1864. Obersten som nu havde aflagt den barske tone, udspørger mig nu hvor jeg er fra, hvem jeg er søn af og lignende, hvad jeg da så besvarer. Obersten kalder så på sin datter, som straks efter kom ind på kontoret. "Her skal du se en lille krigsmand, som vil være spillemand, og er en lille bondemand". Datteren lo jo noget af denne præsentation medens hun stod og betragtede mig, som følte mig noget genert overfor den unge dame, en sådan situation havde jeg ikke været i før, og var lige ved at ønske mig langt bort, men efter at hun havde stået noget og moret sig over mig, gik hun da igen, og obersten kaldte så på ordonansen, som fik ordre til at følge mig til garderkasernen og aflevere mig der til adjudanten, tillige med en skrivelse fra obersten.

Nu åndede jeg lettere, da jeg nu mente at have gået skærsilden igennem, jeg anede ikke, at der var meget endnu at gennemgå. Jeg fulgtes da med ordonansen, som jeg gjorde mig megen umage med at holde trit med, jeg måtte ordentlig skridte ud for at holde fodslag med den langbenede garder. Han udspurgte mig da om hvem jeg var og hvad jeg skulle, og da han hørte at jeg skulle være spillemand, gav han mig en lang forklaring om disse drenge, hvorledes de blev behandlet, og hvor strengt de havde det, hvad der jo nær havde bevirket at jeg var lige ved at fortryde, at jeg havde søgt på denne plads.

Vi nåede da snart kasernen, som jeg syntes havde noget fængselsagtigt ved sig, trods det at jeg aldrig havde set et fængsel, hvilket indtryk jeg yderligere blev bestyrket i ved at træde indenfor kasernens dør, hvor der var en meget lang og mørk gang, hvis gulv var belagt med murstensfliser, og i gangen var en masse døre som alle var nummererede, så det kunne godt ligne en cellegang, hvor alle disse døre rummede celler, men jeg kom ikke ret langt i disse betragtninger før vi mødte statstambour Skrøder, som ved synet af ordonansen og mig udbryder til ordonansen. "Hval skal han", medens han pegede på mig. "Det er en ny spillemand hr. oversergent", siger ordonansen og gjorde stram honnør, ligesom jeg også i en fart fil revet kasketten af hovedet. "Han den lille spleis", siger statstambouren hånlig. "Undskyld hr. oversergent, men han er en lille bondemand", siger ordonansen, "Ja for i h... h så lad ham dog blive hjemme og blive gårdmand, det nå da være meget bedre", siger statstambouren. Jeg havde jo under denne samtale stået ret med kasketten i hånden, medens jeg betragtede denne store kæmpekarl som har et vældigt stort skæg, jeg tænkte da, at jeg ikke ville håbe jeg skulle få noget med ham at gøre, da jeg jo ikke fik noget godt indtryk af ham, men i det

samme trådte ordonansen af, og gik så videre og kom snar til adjutantens bolig, hvor jeg så blev afleveret tillige med oberstens skrivelse. Efter adjudanten havde læst denne, fik jeg ordre til at møde på kasernen tirsdag fm. kl. 10 medbringende mine papirer, samt en skrivelse fra min fader, at han gav sin tilladelse til min indskrivning ved garden.

Efter at alle de formaliteter var til ende, gik jeg så hen til min ven tambouren og fortalte ham resultatet, han blev jo lige så glad over at det var gået så godt, som jeg selv var, derefter rejste jeg hjem, hvortil der var en mil, jeg gik og tænkte på hvorledes jeg nu skulle kunne klare denne plads, som jeg var indgået på, og kom da til det resultat, at det vigtigste måtte være, at kunne gøre honnør og gå med lange garderskridt, og det kunne jeg jo godt indøve mig i med det samme, der var ikke et eneste menneske at se, hverken på vejen eller på markerne, så der var jo ingen at genere sig for. Jeg strammede mig op og begyndte at marchere med vældig lange skridt, hver en busk og træ som stod ved vejen, forestillede jeg mig at være en officer som jeg skulle gøre honnør for, seks skridt før, og seks skridt efter, som reglementet byder. Da der jo stod mange buske og træer ved vejen, blev der jo også afgivet mange honnører, som jeg syntes blev bedre og bedre, jeg var endda så optaget af denne honnørgivning, så jeg ikke havde lagt mærke til at der gik en mand inde på en mark, og blev ham først var, ved at høre ham sige. "Ædel mej eller buskene al du gør honnør for søn". Jeg blev jo ganske flov over at høre manden komme med den bemærkning og luskede jo slukøret videre, og holdt så op med denne øvelse, især da jeg nu også syntes at min honnørgivning var så god som den kunne blive, og ilede nu rask ad hjemmet til hvortil jeg snart kom.

Mine forældre blev jo glade over at jeg havde fået denne plads, det var jo noget fast, og selv om det ikke var så lønnende, mente de, at jeg der kunne tjene lidt til hjælp, og også der kunne få nogen tid til undervisning i violinspil.

Jeg fik nu travlt i de par dage der var igen til at jeg skulle melde mig, med at få pakket de sager sammen, som jeg skulle have med mig. Jeg havde fået lov til at køre med en bonde, som skulle til København den dag med et læs tørv.

Fredag morgen tidlig stillede jeg så hos bonden med hele min bagage, et par lange støvler hængende over skulderen og en vadsæk med de øvrige sager. "Nå" siger bonden, "Så du skal ing ål være garder, tror du nu osse al du kal holde todslav med de langbenede gardere", Jo det mente jeg da nok at jeg kunne. Vi satte os så op på tørvelæsset og kørte til København, hvortil vi nåede efter et par timers forløb, jeg måtte da, som vederlag for frikørselen være ham behjælpelig med at læsse tørv af vognen, derefter gik jeg hen på kasernen for at melde mig til tjeneste på den tid jeg havde fået ordre til at møde.

Da jeg kom på kasernen, vidste jeg ikke hvem jeg skulle melde mig til, det havde jeg

ikke fået nogen besked om, derfor mente jeg måtte gå til adjudanten, det var hos ham at jeg havde fået besked om at møde, jeg spurgte da skildvagten hvor adjudanten boede, han viste mig hvor det var, og jeg gik da hen og bankede på døren, som straks blev lukket op af pigen, jeg spurgte så om adjudanten var hjemme, nej, sagde hun, men han kommer nok snart, de kan komme indenfor og vente til han kommer. Jeg gik da indenfor i køkkenet hvor hun bad mig at sidde ned til han kom, jeg satte mig da på køkkenstolen og lagde min vadsæk og mine lange støvler ved sidenaf, medens jeg ventede udspurgte pigen mig om alt vedrørende mit forhold, hvad jeg hed, hvor jeg var fra, hvad jeg skulle og meget andet, som jeg jo pligtskyldig svarede på, da hun nu ikke kunne finde på mere at spørge om, og adjudanten stadig ikke kom, lavede hun en kop kaffe, som hun gav mig til at forkorte ventetiden med. Efter at jeg havde drukket den, og han stadig ikke kom, fik jeg en billedbog at kigge i, da hun ikke vidste hvad hun skulle underholde mig med, men endelig hører jeg nogle hurtige trin op ad trappen og adjudanten træder ind af døren. Jeg for jo straks op af stolen og meldte min ankomst. "Hval sidder de her, og jeg har siddet og ventet på dem på regimentets skrivestue, hvor de skulle møde kl. 11". Jeg sagde da at jeg også havde været her ved den tid, men troede at det var her jeg skulle møde. "Nej", sagde adjudanten, det var selvfølgelig på skrivestuen, ved de hvor den er". Nej det vidste jeg ikke, så kaldte han på en sergent og bad ham om at følge mig til skrivestuen. Følg med, siger han så i en streng kommandotone, og jeg fulgte da bag efter med den passende afstand der skulle være imellem over- og underordnede, nemlig seks skridt, så megen militær anstand kendte jeg da, men vi havde ikke gået ret langt før vi mødte en menig garder, som så fik ordre til at følge mig videre, og da han ikke havde nogen undergivne han kunne afgive mig til, måtte han følge mig helt hen til skrivestuen.

Da jeg så kom ind på skrivestuen og meldte mig, så fik jeg en ordentlig overhaling af regimentsskriveren, da han nemlig havde fået ordre til at blive på stuen for at se om ikke jeg skulle komme, og da det var efter lukketid var han naturligvis gal over at skulle vente på mig. Han for da også op af stolen og udbrød. "Hva s kommer de først nu, hvor kan det falde dem ind og komme på denne tid, de skulle være her kl 11 og nu er den over l". Jeg fortalte da, at jeg også havde været her på kasernen kl. 11, men var gået til adjutantens bolig, da jeg troede", her ved garden er der ikke noget der hedder at man tror, for det skal men vide". Så blev jeg indført i protokollen hvorefter han gav sig til at aflåse skuffer og skabe. "Nu kan de melde dem til overgergent Sørensen, ved, de hvor han bor. Nej det vidste jeg da heller ikke. Så fik ordonansen ordre til at følge mig hen til hans bolig. Denne overhaling af regimentsskriveren havde nær ved at tage mit gode humør, og nu skulle jeg melde mig hos denne overgersent, hvor jeg vel atter skulle skældes ud fordi at jeg på grund af

denne misforståelse kom for sent, jeg var lige ved at fortryde, at jeg havde søgt denne plads, jeg var jo kun knapt 15 år, og havde aldrig før været stedet for sådanne mægtige herrer, som selv de kæmpestore gardere måtte springe for og stå ret for når de blev tiltalt af dem, men nu kom jeg ikke længere i mine betragtninger, for i det samme siger ordonansen,. Der bor oversergenten, og så gik han sin vej.

Med lidt ængstelse banker jeg så på oversergentens dør og gjorde mig umage for at indtage en rigtig militaristisk holdning, straks efter kom oversergenten ud, og jeg melder da min ankomst. Det er godt, siger han, de kan gå op på første sal på stue nr. 14, der står Skrevet Spillemand V på døren, der er en af spillemændene på stuen, til at tage imod dem, og han har ordre til at sætte dem ind i hvad de har at foretage dem på kasernen. Det lettede jo betydeligt at jeg slap så let fra ham, og jeg begav mig så op på første sal, hvor jeg snart fandt stue nr. 14, hvor jeg så bankede på og hørte straks et " Kom ind", jeg lukkede da døren op og så til min glædelige overraskelse, at det var min ven tambouren, som var sat til at modtage mig, han havde nemlig selv bedt oversergenten om at få dette hverv, og da han hørte at vi kendte hinanden havde han fået lov dertil.

Efter at vi nu havde fået hilst på hinanden, siger han. "Det første jeg kommer til at lære dig er nok at banke ordentlig på døren, for du banker jo på samme måde som i bruger ude på landet når i skal ind til præsten, her skal det være med appel, sådan 1-2.3 med hårde korte slag, gå nu ud og bank på, men du må ikke gå ind før der bliver sagt " Kom", ellers må du vente lidt og så banke igen, bliver der endnu ikke svaret, banker du tredje gang, bliver der så ikke svaret kan du så godt gå ind. Men disse tre slag gælder kun når man skal ind til overordnede, når man skal ind til ligemænd, slås kun to korte slag, og man går så ind uden at vente på svar, men når man går ind til underordnede, slår man kun et slag og går ind med det samme". "Underordnede", siger jeg. "Ja det har vi da rigtignok, vi er jo underkorporaler", siger tambouren, medens han skotter ned ad sine snorebænge arme. Det er jo de menige, og de skal gøre honnør for os.

Efter denne indledning i teorien begyndte den praktiske øvelse i dørbankning, som jeg jo snart fik lært efter at have gjort det om nogle gange, indtil jeg fik den rigtige appel i slagene. Så skulle jeg lære at gøre honnør, som jo var lidt sværere at få lært med alle de mange variationer der var i den. Da jeg jo var civil endnu, fik jeg en af hans huer på hovedet, da det stødte hans militaristiske øje at jeg bar en almindelig kasket. Sådan en konfirmationskasket kan du ikke lære at gøre en ordentlig honnør med. sagde han medens han stod og rettede på garderhuen, så den kom til at sidde flot på snur. Jeg sagde da, at jeg godt kunne gøre honnør, da jeg havde indøvet mig i det på vejen fra stationen til mit hjem. "Nå har du det, siger han. Men jeg skal sige dig, at det kan man

ikke lære sig selv, men skal lære det af en som kan det, men inden vi begynder vil jeg lade dig vide at, så længe du er under kommando, må du betragte mig som din overordnede, og du har ikke andet at sige end "Javel", er du med. "Javel" svarede jeg og rettede mig.

Lad mig så se den honnør du selv har lært dig. Jeg marcherer nu forbi ham og afgav en - efter min mening - flot honnør for ham, men den fik jeg ingen ros for. Gud fader bevars. siger han, sikken en honnør, næ' sådan en bondehonnør, den duer ikke her, nu skal jeg vise dig hvorledes' en honnør skal afgives, en flot buening med højre arm, Håndleddet danner en smuk vinkel, de tre fingre berører huens kant, medens venstre holdes rank ned ad kroppen med tommelfingeren ned ad buksesømmen, hælene sammen, tærne udad og en smuk holdning, er du med. "Javel" siger jeg, og slår hælene sammen.

Efter dette kursus i teorien begynder nu den praktiske øvelse, og tambouren overtager nu den foresattes rolle, med et strængt kommanderende. "Til honnørgivning, træd an". Jeg træder da frem og gør honnør for min strænge overordnede, mens han står og retter ved armen og håndleddet, så de får den rette stilling, jeg må tage armene ned, og jeg må tage dem op i en uendelighed, jeg må marchere frem og tilbage medens jeg gør honnør til højre og til venstre, jeg arbejder så jeg sveder ved det, og bliver helt øm i armen ved denne uvante stilling. Endelig behager det ham at holde et lille hvil, og han kommanderede "Rør". Under hvilen er vi atter kammerater, og kunne så tale sammen som venner. Under samtalen tager han en rulle skrå op af lommen og bider sig en stump af den. "Kan du tage en skrå ", siger han. Ja det vidste jeg ikke, da jeg aldrig havde prøvet derpå. "Nå, det har du ikke, så er det vist heller ikke værd at du prøver på det nu, for så skal du vel bare stå og spytte hele tiden, og det kan vi ikke ha' under øvelsen, men her må du vende dig til at ta' en skrå, for det kan til tider være en hel opstrammer at få sådan en bid".

Efter hvilen kommanderede han igen. "Træd an", og øvelsen fortsattes og efter en times øvelse kunne jeg så afgive en honnør, som var til hans tilfredshed og så blev øvelsen indstillet.

Da det netop var lønningsdag samme dag, og vi nu havde nået den tid hvor den blev udbetalt, begav vi os hen for at få vor lønning som blev udbetalt hver femte dag. På vejen derhen blev jeg jo underrettet om hvorledes jeg skulle forholde mig der. "Når du nu får dine penge", siger min kammerat. "så må du endelig ikke sige tak, for så vil du bare få det svar, at her er ikke noget at sige tak for, da du ikke har fået mere end du skal ha'.

Nede i kasernegården stod alle garderne opstillet i lange rækker, parate til , så snart deres nummer blev råbt, da at fare afsted i strakt løb hen til bordet hvor pengene blev udbetalt, for så lige så hurtigt løb at vende tilbage til deres plads i geleddet, og derefter den næste, og så fremdeles

indtil de alle havde fået deres lønning og brød, for hver mand fik også tillige et otte pundes rugbrød, hver femte dag. Snart efter blev det også min tur til at få "Lønning og brød". Min løn bestod af 3 kr. 66 øre og et 8 pundes Kammisbrød, dertil fik jeg yderligere 2 kr 50 øre i "Handskepenge".

Nu skulle jeg jo i byen for at gøre indkøb af pudsekvisitter i følge med min kammerat, som havde lovet at være mig behjælpelig ved indkøb af disse ting, da jeg ikke havde noget begreb om hvad jeg skulle købe. "Jeg skal nok kræve ind", sagde han, når bare du betaler. Ja det kunne jeg jo godt gøre, med alle de mange penge jeg havde på lommen.

Vi gik så hen til en rekvisithandler i Sølvgade, hvor han krævede ind, og det var meget der hørte sig til, en pudsekasse, pudsestål, pibeler, skobørster, nål og tråd og flere andre ting, så hele lønningen sammen med min lille kapital gik med dertil.

Efter at vi nu havde bragt alle disse sager hen på kasernen, gik vi begge i byen, og skulle da ikke være tilbage igen på kasernen før kl. 9 3/4. Vi gik så ud af kasernen med hver sit 8 pundes rugbrød under armen, hen til vort civile tilholdssted, han til sine forældre, og jeg til en tante, som havde lovet at tage sig af mig, og da det jo traf så heldig, at hun boede i samme opgang som min kammerats forælder, kunne vi jo så udmækket godt følges ad både frem og tilbage, men inden vi skiltes ad, fik jeg en alvorlig formaning om endelig ikke at komme for sent på kasernen, men være der kl. 9 3/4, for når kl. slog lo skulle enhver ligge i sin seng, da han ellers var straf skyldig, husk på at du nu er den militære straf undergiven, som det hedder i militærsproget, men jeg skal nok komme og hende dig, så du kan rolig vente til jeg kommer.

Ved halvti tiden kom han og hentede mig, og vi begav os da på vej til kasernen og da nogle andre af gardens spillemænd, som også var på vej til kasernen, og dem slog vi følge med.

Inde i Kongens Have, som vi gik igennem, møder vi flere soldater, som pligtskyldig gør den reglementerede honnør for spillemændene, som de da allernådigst gengælder, men nu kom der en soldat gående os i møde, i en meget hurtig gang. Det kunne se ud som han havde travlt, om han ikke havde set spillemændene, eller han lod som han ikke havde set dem, er jo ikke godt at vide, men han gik dem forbi uden at hilse. En sådan superdination kunne de selvfølgelig ikke lade gå upåtalte hen, de standsede jo straks og den ene af spillemændene råber han an. "Hov de der, kan de ikke hilse". Soldaten standsede og gjorde stram honnør for ham. "Hvor kan det falde dem ind ikke at hilse på befalingsmænd, fortsatte spillemændene. Soldaten undskyldte sig da med at han ikke havde set dem. Da han nu så så uheldig ud over denne forseelse han havde begået, og han stadig tiltalte ham med . Hr underkorporal, lod han nåde gå for ret, og lod ham slippe for videre tiltale. Jeg, som holdt mig lidt i baggrunden under dette optrin, stod da og

beundrede spillemanden, at han kunne tiltale soldaten sådan, da han var meget større end ham selv. Nu gik spillemændene videre, lidt stolte over deres mægtighed, men snart efter møder de Nemesis i form af to menige artillerister, disse to soldater begynder da i nogen frastand at gøre mine til, som om de ville gøre en særlig flot honnør for tambourerne, idet de strammede sig op, holdende hånden parat til at gøre honnør når de nåede den reglementerede afstand. Disse forberedelser til denne honnørgivning bevirkede at tambourerne afgav en måske lidt for tidlig genhonnør, som de afgiver lidt flot for denne forventede stramme honnør, men stor bliver deres forbavelse, da de ser disse soldater sætte hånden til næsen, i stedet for til huen, hvad der jo var en meget respektstridig opførsel over for befalingsmænd. Soldaterne gik selvfølgelig meget hurtig forbi dem medens de grinede over hele ansigtet, over det puds de havde spillet deres underkorporaler. Det hele var jo kommet så hurtigt og uventet over dem, så de menige var allerede kommet et godt stykke forbi dem, inden de fik sundet sig over denne næsehonnør. "Det var vel nok et stift stykke de der lavede", sagde en af spillemændene, skal vi ikke gå hen og ta deres nummer, de skulle straffes for den respektstridige hilsen, men de andre mente at det vel nok var bedst at lade dem gå, de var jo nu så langt borte, så de dårligt kunne se dem og klokken nærmede sig stærkt til den tid de skulle være på kasernen, og de gik da videre medens de udtrykte deres harme over de menige soldaters opførsel, men et var de dog enige om, at sådan en opførsel var der ingen garder der ville udvise. Da de nu snart efter mødte andre menige soldater, som alle afgav den pligtsskyldige honnør, så glemte de jo deres fortrædelighed.

Ret snart efter var vi alle på kasernen og begav os op på første sal hvor spillemændene havde deres belægningsstue, en meget stor stue, hvor alle gardens spillemænd havde deres soverum, og hvor der stod 14 opredte senge. Da det jo var ved den tid, at alle skulle være på kasernen, var allerede en del af spillemændene kommet og resten kom snart efter. De var jo alle nysgerrige efter at se den ny spillemænd, som de vidste skulle komme, jeg blev da præsenteret for dem af dem, som jeg ikke havde været sammen med.

Men nu hørte vi trommen gå nede i kasernegården, og nu giver vi os alle i gang med afblæsningen, for det var tappenstregen der blev slået, og når den var færdig, skulle vi alle ligge i vores seng, hvad den visiterende under officer straks efter ville komme for at se om alle var i seng, kun den tambour som havde været nede og slå tappenstregen, måtte komme op efter at denne var slået, Men nu hører vi et udbrud af en af spillemændene, hvor er C. hans seng står tom. "Hvad er C. ikke kommet", lyder det forbavset af nogle af hans andre kammerater, men i det samme kommer C. farende ind ad døren og skyndsomt

begynder at klæde sig af. "Skynd dig at komme i seng C." siger en af kammeraterne, den visiterende har ikke været her endnu", men han nåede ikke at komme i seng og var kun halv afklædt, da sergenten træder ind af døren. "Hvad er det med dem", siger han, hvorfor er de ikke i seng", ??Jeg har været nede og slå tappenstreg hr. sergent, siger han resolut, sergenten som vel ikke vidste hvem af dem som havde slået tappenstreg, siger så, se så og kom i seng i en fart, og efter han så havde eftersat om alle var i seng forlod han stuen. Efter at han nu var gået siger en af kammeraterne, hvor kan det være at du kommer så sent C."Jo det skal jeg sige dig, inde i Kongens Have traf jeg en pige af mit bekendtskab, hun spurgte om jeg havde travlt, og det havde jeg selvfølgelig ikke, når jeg kunne komme til at følges med hende, vi gik så lidt omkring derinde og glemte helt tiden, først da jeg hørte trommen gå, kom jeg i tanker om at jeg jo skulle være på stuen, og jeg måtte skyndsomt forlade hende og løb alt hvad jeg kunne, for at nå rettidig her op, og jeg klarede den da også. Ja det gjorde du jo, men du må være glad for at jeg allerede var kommet i min seng", siger den af tambourerne som havde været nede og slå tappenstreg, for ellers kunne du ikke have klaret dig med det". Men nu bliver der et farligt røre på stuen, nu den visiterende havde været der, var der jo fred og ingen fare, et par af spillemændene farer nu op af sengene og giver sig til at bakse med hinanden i den bare skjorte, medens de andre smed de løse dele i hovedet på hinanden, nogle lo deraf, og andre skælder ud, men de måtte jo passe på, at ikke deres spektakel blev hørt udefra, og så snart der hørtes trin ude på gangen, måtte de jo indstille løjterne, men efter de havde moret sig et stykke tid, blev der atter ro på stuen, og snart efter faldt alle i søvn, men jeg kunne ikke falde i søvn, for alt det der var passeret for mig på denne dag. Der var jo også alle disse uvante lyde som bevirker at jeg ikke kan falde i søvn, på stuen hører jeg de snorkende kammerater, udefra hører jeg sporvognens skingrende klokke, når den svinger om hjørnet af Gothersgade, jeg kan høre et ur fra en nærliggende kirke slå kvartersslag, jeg hører de tunge taktfaste skridt af skildvagten nede i kasernegården, og jeg hører langsomme trin af brandvagten, som går sin runde på deri lange gang, men det virkede dog beroligende i sindet ved at høre disse skildvagners trin, når de sådan gik vagter både ved den ene og den anden side, kunne man jo nok sove trygt, og med den tryghedsfølelse faldt jeg da også snart i søvn og vågnede først næste morgen, ved at jeg hørte nogle lange klagende toner, hvad er det, tænker jeg og gnider mine øjne, og hvor er du. Jeg rejser mig halvt op i sengen og bliver da ved synet af alle de sovende kammerater og munderingsgenstandene som hænger på knager, straks klar over hvor jeg var, og tonerne, som bliver ved at lyde er jo reveljen som bliver blæst, hvilket jo er signalet til at nu skal alle mand op af "Kassen", jeg havde sovet så hårdt, så jeg ikke

havde hørt brandvagtens kalden på den vagthavende spillemand.

Nu bliver der jo straks et røre blandt dem alle, den ene efter den anden hopper nu op af sengen og begynder på påklædningen og i morgentoiletet, som foregik ude på den lange gang, hvor alle vandkummerne var, derefter måtte vi ind og rede vore senge, som skulle gøres med akkuratse, da der ikke måtte findes en eneste fold på lagen og tæpper, og det var der ingen som kunne sjuske sig fra, da oversergenten senere ville komme for at se om alt var i orden på stuen. Efter at det nu var i orden, gik vi alle hen i marketenderiet for at få vor morgenkaffe. Derefter skulle hele spillemandsflokken stille til parade for oversergenten i kasernegården, hvor de stillede sig op på rad med de store trommer hængende på maven.

Ældste spillemand som har kommandoen over hele styrken indtil oversergenten kommer, har lidt ondt ved at holde den fornødne ro og orden i geleddet da det skorter en del på hans autoritet overfor kammeraterne. Nu kommer oversergenten gående hen imod dem, og ældste spillemand kommanderer "Ret, se til venstre". Nu først blev der orden og retning i geleddet, medens de alle, stive som en pind, står og ser til venstre hvor deres foresatte kommer majestætisk gående hen imod dem, han var en kæmpeskikkelse, med et meget stort skæg.

Nå spillemænd, så skulle vi se om i har jeres sager i orden, siger han og gik da hele rækken igennem. Da han nåede mig som stod nederst i rækken i mit civile tøj, siger han, "Hør de civile spillemand, de kan ikke gå der i det civile tøj, gå straks hen på våbenkammeret og få udleveret deres uniformsgenstande". "Ja vel", siger jeg og begav mig på vej for at opsøge våbenkammeret, som jeg ikke havde nogen anelse om hvor det var, men efter nogen spørgen fandt jeg da en dør hvorpå stod med store bogstaver - Våbenkammer, jeg bankede da de militaristiske slag på døren, men der var ingen der svarede, jeg bankede anden gang og tredje gang, og da der stadig ikke var nogen som svarede, lukkede jeg selv døren op kikkede mig lidt forsigtig omkring, men her var ikke et menneske at se, der lå kun en hel del gamle munderingsgenstande, og så en stank og os af olie og tran og gammelt lædertøj, jeg fik jo i en fart lukket døren i og gav mig til at lede efter en anden dør, og fandt så en dør hvorpå stod skrevet Våbenmesteren, her må det vel være, tænkte jeg, og bankede på 1-2-3, men jeg havde næppe banket tre slag førend jeg hørte et vræl der inde fra, og da jeg antog at det skulle være et "Kom ind" lukkede jeg frygtsomt døren op og gik ind. Herinde sad en gammel underofficer og skrev, jeg trådte da frem og anmeldte, at jeg var den nye spillemand som skulle have uniform. "Nå " siger han, de spillemænd kommer her altid i tide og utide og skal ha uniform, ja så må jeg jo se og finde noget til dem".

Nu fik jeg så det ene uniformstykke smidt i hovedet efter det andet, og det gik hurtigt, og det var mange ting, som hørte til en veludrustet spillemand, våbenfrakke, bajstrøje, bukser med de hvide striber, drejelstøj, bjørneskindshue, feldthue, sabel og bindsler, tromme, horn og fløjte. Det var jo en forfærdelig masse, jeg fik at slæbe på, og fik så den besked, at jeg skulle gå hen på pudsekammeret og pudse det alt sammen, og stille hos oversergenten med det, når det var vel pudset. Jeg slæber jo afsted med det op på pudsekammeret, hvor jeg lagde det hele på et bord og anede ikke hvorledes jeg skulle få pudset alt dette, og ræverødt var det altsammen, men medens jeg står og spekulerer over al det, går døren op, og min ven kommer ind, "nå" siger han, har du fået pudset al klunset". Næ, jeg havde da ikke pudset noget, da jeg ikke vidste hvor jeg skulle begynde eller ende," " Næ det kan jeg godt forstå, det er netop også derfor at jeg er kommet for at hjælpe dig, når vi nu tar fat begge to, skal vi snart få ordnet det, så kan jeg med det samme lære dig hvordan du skal pudse".

Nu gav vi os begge til at pudse på kraft, så vi svedte ved det, medens han forklarede pudsningens finesser og de enkelte kneb, som de brugte for at narre oversergenten med, ved en mangelfuld pudsning. Efter en god times pudsning, var ved fælles hjælp det hele pudset og skinnede så man kunne spejle sig deri, og jeg var jo sjæleglad over at være sluppet så hurtigt og let over det, og takkede kammeraten for hans gode hjælp, og lovede at give ham en solbærrøm (som jeg vidste at han satte megen pris på) når jeg fik penge, for nu havde jeg ingen. "Så er det godt at jeg selv har penge", siger han, så giver jeg to solbærrømmer, for nu har vi fortjent dem, men kan du drikke en solbærrøm", Ja det vidste jeg jo ikke, for jeg havde aldrig smagt sådan en, Nå så bliver den nok for stærk for dig, så må du nok hellere få en kop kaffe i stedet. Vi følges så ad hen i marketenderiet, hvor vi så sad og nød vore genstande, medens vi sad og morede os over det fornøjelige liv som foregik her mellem alle de mange menige gardere.

Nu fik jeg ordre til at møde hos lægen, da min endelige ansættelse afhang af lægen, som skulle undersøge om jeg var i besiddelse af skjulte fejl. Det er dog en forfærdelig masse fataliteter, der skal til for at blive spillemand, tænkte jeg medens jeg var på vej til lægen, og hvis lægen nu fik i sinde at kassere mig, var hele det store pudsearbejde omsonst, og jeg ville så ikke få lov til at bære den kønne og velpudsede uniform, og så alle disse meldinger til snart den og snart en anden, som alle for op af stolen og brølede, hval skade, men nu kom jeg ikke længere i mine betragtninger, for nu kom jeg til en dør hvorpå stod lægen. Jeg bankede så på medens jeg strammede mig gevaldig op, for at se stor og mandig ud, for dermed at gøre et godt indtryk på lægen, der oven i købet havde officers rang, men lægen var den allerbehageligste man havde været stedet for, her på

kassernen, han talte pænt og høflig, og bad mig om at lægge al mit tøj, hvad jeg jo snart fik gjort, og kom da splitternøgen ind til ham, hvor jeg så blev synet og undersøgt på alle leder og kanter, uden at han fandt nogen fejl ved min legemsbygning, Men, sagde han, jeg synes nu de er for lille og spinkel, og jeg tør ikke påtage mig det ansvar, at sige dem god, da jeg er bange for at de ikke kan tåle de anstrængelser, som de vil blive udsat for her, jeg vil derfor overlade det til overlægen og lade ham afgøre det, men overlægen er bortrejst og kommer først hjem om et par dage, og de må så vente med afgørelsen til overlægen kommer tilbage. Så klædte jeg mig på igen og gik så hen til overgersenten og meldte dette resultat af lægeundersøgelsen, han sagde da, ja så må de gå med som overtallig, da de ikke kan blive ført i nummer før de endelig er antaget, og så må de deltage i de øvelser de øvrige spillemænd har. Nu skulle jeg møde med hele "Klunset" til overgersenten for at han kunne se om det var pudset som det skulle være, og der var ikke noget at bemærke ved det, men det har de hellerikke selv pudset, sagde han. Jeg sagde at en kammerat havde hjulpet mig. "Ja det kan jeg se"" sagde han, "men gå nu op på stuen og hæng det alt reglementeret op, det vil også nok kammeraten hjælpe dem med. Træd af".

Da jeg kom op på stuen var hele spillemandsflokkens samlede da de ventede oversergenten skulle komme og undersøge om de havde deres sager i orden, så der var jo nok til at vise mig hvordan, og på hvilken plads hver del skulle hænge. Nu høres trin ude på gangen, og alle spillemændene farer nu skyndsonst hen og stiller sig hver ved sin seng, og idet at oversergenten træder ind af døren, kommanderer ældste spillemænd, Ret, og alle stod da stive som en pind medens han gik omkring og undersøgte om alt var efter reglementet. Efter at han nu havde undersøgt flere af spillemændenes sager, uden at han havde noget at bemærke, kom han til C's seng, hvor hans skarpe øje finder en lille fold på tæppet, han udbryder da. "Hvad Fanden C, hvor kan det falde dem ind, at lade være at rede deres seng, den står jo lige som de er krøbet op af den". C. retter sig op og gør honnør og siger, "Undskyld hr oversergent, men jeg har også redt min seng". "Kalder de det for at rede seng, nu kan de, når de andre spillemænd får fri, få en ekstratime til at rede seng i, så kan de måske få det lært. T-r-æ-d af". C. trådte nu af og indtog sin retstilling ved sin seng, og overgersenten gik videre i sin visitering, og han nåede da også snart min seng, hvor jeg stod, med en del ængstelse for at det skulle gå mig ligesådan som C., men han gjorde ingen bemærkninger over mine ting, men der har nok ikke været noget at bemærke, for mine kammerater havde ordnet det hele for mig.

Under hele denne inspektion som varede en god stund, måtte alle spillemændene stå ret stive som en pind, uden at røre sig, og jeg syntes det var så forfærdelig drøjt at stå der så længe i samme retstilling, det var jeg ikke vant til, derfor

var det jo en hel lettelse, da der blev kommanderer "Rør", men dette rør varede kun et øjeblik, så kommanderede han "Træd an" og alle spillemændene stiller nu op i række på geled, de skulle nemlig alle i vandet, men først skulle der gøres nogle forberedende øvelser til denne vandgang, en for en måtte op på et bord hvor de lægger sig på maven for at indøve sig i svømmetage, som oversergenten nøje påser at de bliver udført på rette måde. Det så jo lidt komisk ud for dem der stod i rækken, at se ham ligge på bordet medens han spjættede ud med arme og ben, og det vagte naturligvis også lidt munterhed i geleddet, så en enkelt af dem kom til at grine højt, hvad der bragte oversergenten til at fare op og råbe, "Må jeg være fri for det grineri når i er under kommando", og så barsk på C., det var ikke mig der grinte hr oversergent", tillod C. sig til at svare. "Nå var det ikke, så har det nok været dem, der har fået en anden til at grine".

C. var nemlig den der gerne måtte holde for, når der var lavet noget galt, men han var også en meget stor gavtyv, og var altid med til gavtyvestreger og løjer. Efter at nu alle havde været på bordet og øvet sig i svømmetage, skulle de jo afmarchere til badeanstalten, som den gang lå på Langelinie. De stillede sig da op i kasernegården, hvorfra de skulle marchere i trop under ældste spillemands føring, men inden han overtog kommandoen, kommer han med den kammeratlige forespørgsel, om hvem af dem det er som har deres kompagniskrå, og en af dem trækker en rulle skrå op af lommen og tar' en bid af den, og giver den derefter til ham, som så efter at han har taget en bid, lader den gå videre, indtil de alle havde fået en skrå til at marchere på, da den nåede ned til mig, ville jeg jo ikke stå tilbage for alle de andre, og bed mig da også en stump af den, men føj, hvor den smagte bitter og besk, og det varede jo ikke længe før jeg fik spyttet den ud igen, men passede jo på at ikke de andre så det.

Så blev der kommanderer "Marsch" og hele troppen satte sig i bevægelse og marcherede til badeanstalten. Men så snart vi kom udenfor kasernen, skulle jeg træde ud af geleddet og gå ved siden af, da jeg jo var civil, og det ville jo ikke tage sig ud med en civil spillemænd på gaden.

Da marchen nu foregik under en af deres egne kammerater, gik de jo under al gemytlighed, og C. tillod sig da også at hilse til et par småpiger, som gik dem forbi, hvilken ureglementeret opførsel bragte ham en reprimande af tropsføreren. "Må vi være fri for dine hilsener C., du ved jo godt, at når vi marcherer under kommando, må der ikke hilses på andre end befalingsmænd, og det skal jeg gøre". Men C. tog ikke reprimanden så alvorlig, og svarede respektløs, å, hold kæft. hvad tropsføreren lod som om han ikke hørte, han vidste jo godt at C. ikke var sådan at lukke kajen på.

Da vi kom på badeanstalten, fik vi jo i en fart kludene af os, og den ene efter den

anden sprang på hovedet i vandet, hvor de boltrede sig. Jeg som aldrig havde været i et så stort og dybt vand, holdt mig jo lidt inde hvor jeg havde fast bund under fødderne, hvor jeg stod og beundrede alle disse raske drenge, som var nogle hele vandhunde, der boltrede sig i vandet som fisk, men hvad der vakte min største beundring, var at se dem springe ud fra den høje vippe og styrtede lige på hovedet ned i vandet, sådan et syn havde jeg aldrig set før, den ene efter den anden kravlede op og sprang ud og kappedes om hvor meget de kunne få sagt af en vis sætning inden vandet lukkede munden på dem. Jeg fik jo mange opfordringer af dem til at gøre det samme, men det turde jeg ikke give mig i lav med.

Efter at vi nu havde boltret os i vandet en halv times tid, blev vi af oversergenten beordret til at komme op og tage vort tøj på, hvorefter vi så marcherede tilbage til kasernen.

Da vi nu havde nået fritiden og skulle i byen, var vi nogle stykker som fulgtes ad. Så snart vi var kommet udenfor kasernen, siger en af spillemændene. "Er der ingen af jer der har noget vi kan ryge på". "Jo, siger en anden, men jeg har kun to cigarer, og vi er jo fire mand". "Kom kun hit med dem, det skal jeg snart ordne, jeg har en kniv, så skærer vi dem over, og så bliver der lige en til hver". Cigarene blev så skåret over og delt imellem os efter rangforordning, de to ældste fik den spidse ende, og vi yngste fik den tykke ende af cigaren, vi måtte jo nok gabe lidt højt, men vi var jo dog rygende og syntes jo at det var mandigt at ryge cigar. Cigaretter røg jo kun drenge, det var ikke noget for voksne og livgardene spillemænd.

Spillemændenes musikalske øvelsesplads var dengang i Glaciet, på det sted hvor nu østerbro Banegård ligger, der var jo nok en musikstue på kasernen, som benyttedes til musikkorpsets prøver, som også benyttedes af spillemændene til fløjtespil, men når alle 14 spillemænd trommede, fløjtede og blæste på horn på en gang, ville det blive et alt for øredøvende spektakel, når det foregik indendørs, derfor måtte de ud i den frie luft, hvor der var højt til loftet og vidt til væggene.

Til øvelsespladsen i Glaciet marcheredes også i trop, alle med de store trommer på ryggen, og signalhoenet bærende i venstre hånd, medens tropsførereri gik udenfor rækkerne, hans fornemste hverv var at hilse eller modtage hilsener på troppens vegne, det vil sige, de ikke pligtskyldige skulle C. nok besørge, og der var ved den tid nok at hilse på, da småpigerne som på den tid besørgede deres morgenbyærinder, gerne lagde deres vej om ad østervold, for at få lejlighed til at hilse på disse små tanbourer, som stod i en høj kurs blandt disse 14-16 års piger, især dem af dem som var i besiddelse af sådan en Kurace som C. havde.

Ved ankomsten til Glaciet hvor de stod godt gemt på en lille åben plads som var omgivet af et tæt buskads og høje træer, her kunne ingen se hvad de foretog sig, og da stabstambouren

aldrig kom til dem før en halv time efter de havde begyndt på øvelsen, så gjaldt det om at benytte tiden, de havde nemlig en flaske liggende gemt derude, nu blev den jo ledt op, og så blev der skillinget sammen til en pæl solbærrom. Nu blev jeg jo sendt afsted til ingeniørernes marketenderi, som også dengang lå i Glaciet, for at købe solbærrommen, efter at jeg først havde fået instruks om endelig at gemme flasken, og at turen skulle foregå i løb, både frem og tilbage. Jeg tager det jo som en militær ordre, især da det var tropsføreren der beordrede mig. Jeg siger "Javel" og styrter afsted, og kom også hurtigt tilbage med gudedrikken, godt gemt under frakken, og afleverede den til ældste spillemænd, som så tager sig en slurk og lader den så gå videre til den næste, og videre fra ældste til yngste, men da den nåede yngste mand, som var den som var løbet efter den, så var den ganske tom, nå det var han nu ikke ked af, da han dengang ikke kendte hvor dejligt at den kunne smage. Efter denne hjertestyrkning blev der jo taget fat på trommer og horn, og der blev jo en vældig larm da trommerne gik og hornene klang, den ene halvdel trommede løs af alle kræfter, medens den anden tudede løs i signalhornene, alle hver på sin melodi, den ene blæser en march, mens trommerne buldrer og slår hvirvler, alle disse forskellige øvelser laver jo et forfærdelig spektakel, men her ude i den fri luft, og på dette isolerede sted, kan det jo ikke genere nogen.

Efter at der nu var tudet og trommet løs en times tid er øvelsestiden forbi, og der marcheres atter tilbage til kasernen med trommen på ryggen og hornet i hånden under ældste spillemænds kommando ad Nørrevold til garderkasernen, hvorefter vi så havde fri og gik så i byen, da vi ikke skulle være på kasernen igen før sengetid kl. 9 1/2 (21,30).

Der gik nu igen et par dage med de sædvanlige øvelser, så fik jeg ordre til at møde hos overlægen, som nu var kommet tilbage fra sin rejse, hos ham blev jeg da også grundigt undersøgt, og han kom til det samme resultat som underlægen, ingen fejl ved legemsbygningen, men jeg var for lille. Men det sagde han, kan de jo nok komme dem for, tag de bare hjem på landet og spis dygtig med grød, og kom så igen om et års tid, så er de nok vokset så meget at de har spillemændshøjden. Jeg fik da en skrivelse fra overlægen, med ordre om at melde mig til overgersenten, til hvem denne skrivelse skulle afleveres.

Jeg var nu meget ked af det resultat undersøgelsen hos overlægen havde givet, at jeg var -vejet og fundet for let - og derfor ikke var værdig til at stå i den Kgl. Livgarde, hvor jeg i de dage jeg havde været der, havde befundet mig så vel imellem alle de raske spillemændsdrenge, og nu var jo hele det store pudsearbejde, som jeg og min kammerat havde svedt over omsonst, da jeg jo nu ikke fik lov at iklæde den velpudsede uniform.

Jeg gik så til oversergenten med denne skrivelse og af ham fik jeg ordre til at melde

mig med den på skrivestuen, hvorfra jeg så fik ordre til at melde mig til adjudanten, og af ham fik jeg et brev til min fader, hvori der stod.

Chefen for livgarden har pålagt mig at meddele dem, at deres søn Anders ikke for tiden kan antages som spillemand ved garden, da han er for lille muligvis om et års tid, hvis han da er blevet noget større.

København d. 8 juni 1896.
Lembcke
Adjutant.

Ja så blev jeg jo ikke spillemand i den omgang, og jeg rejste da hjem med den besked og var da min faste beslutning at ville melde mig igen næste år, jeg havde jo nu et helt år til at vokse i og mente da at jeg i den tid ville blive så stor som der forlangtes af spillemandshøjden, da det jo var den eneste fejl jeg havde, men det gik anderledes end jeg havde tænkt da jeg ikke kom til at melde mig senere, hvorfor det erindrere jeg ikke, men det

var i hvertfald ikke af mangel på lyst fra min side, måske har grunden været den at mine forældre har ment at en sådan stilling ikke var nogen betrykkende levevej, idet de ikke kunde beholde stillingen længere end til deres fyldte atten år, så var spillemandstiden forbi og kun de af dem som var egnede dertil kunne få lov til at aftjene deres værnepligt i garden for derefter at avancere til underofficerer, nogle af dem kunne, hvis at de var musikalsk uddannede - komme ind i gardens musikkorps, og det var netop det som var mit mål ved denne spillemandstjeneste da jeg jo havde en del uddannelse i musik, men da det jo kun var noget af et lykketræf om jeg kunde blive antaget der, og ligeledes om der så også var nogen plads ledig ved min afgang, mente man at det måske kun vilde blive tidsspild af mine bedste år, og derfor forsøgte jeg ikke mere på at komme ind i den Kgl. Livgarde.

København d. 21 november 1943.
A. P. Olsen